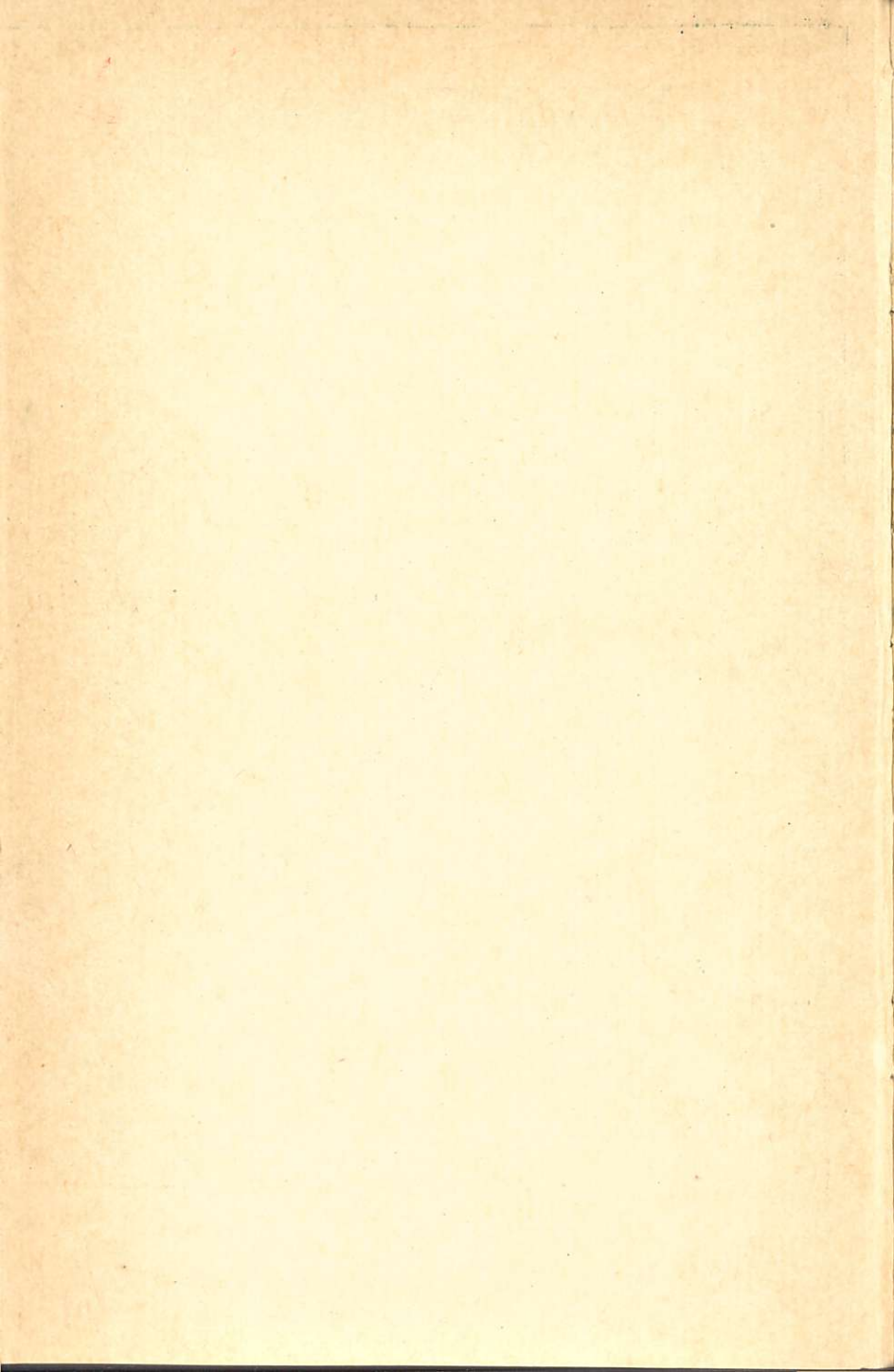

GUSTAVE AIMARD

ARKANSASIN SISSIT

ARVI A. KARISTO OSAKEYHTIÖ.

**AIMARDIN
ROMAANIT
I**

ARKANSASIN SISSIT

Mayne Reidin romaanit

ilmestyvät samalta kustantajalta ainoina lyhentämättömästi toimitettuina sananmukaisina suomennoksina. Valmistunut on:

MISSISSIPPIN METSÄSTÄJÄPOJAT. Englanninkielestä suomentanut *Valfrid Hedman*. 307 siv., hinta 6: 50. — „Retkillään saavat pojat tehdä havaintojaan preerioiden ihmeellisestä eläin- ja kasvimaailmasta. Tämä puoli tekee kirjan huvittavaksi ja opettavaksi varttuneemmassakin iässä olevalle lukijalle. 'Mississippin metsästäjäpojat' on hyvä nuorisokirja.“ („*Saarijärven Paavo*“.) — „Todella oiva poikien kirja, ja lukevatpa sen tytötkin.“ („*Uusi Aura*“.)

KAPINAPÄÄLLIKÖN POJAT. Seikkailuja Etelä-Afrikan rajaseuduilla. Englanninkielestä suomentanut *Esteri Lokka*. — Buurikapinassa toimineen kenttäkornetin ja hänen reippaiden poikiensa itsenäistä ja urheata elelyä salomaiden jännittävisissä kokemuksissa, perin vaihtelevana esiintyvässä tapaussarjassa, kuvaillee mestarikertojan afrikalaisromaanin sekä elähdyttävästi että mielenkiintoista luonnontietoutta jaellen.

GUSTAVE AIMARD

ARKANSASIN SISSIT

(LES TRAPPEURS DE L'ARKANSAS)

SEIKKAILUROMAANI SUURILTA RUOHOLAKEUKSILTA

RANSKANKIELESTÄ SUOMENTANUT

NIILO K. NORDSTRÖM

ARVI A. KARISTO OSAKEYHTIÖ
HÄMEENLINNASSA

Kariston nuorisonkirjoja 21

Poissa jo ovat ne kirjailijat, jotka omien kokemusten varassa ammensivat jännittävien teostensa aiheita »valkonaamojen» ja »pu-nanahkojen» julkista keskinäisistä kamppailuista, Suuren Lännen ensi asuttamisesta kalifornialaisine kultakuumeineen tai Espanjan ameriikkalaisten siirtomaiden vapautustaisteluista. Viimeisenä näistä ensikäden kertojista siirtyi eversti Cody eli »Buffalo Bill» elävien ilmoilta pari vuotta takaperin.

James Fenimore Cooperin päiviltä asti se vuosisata sotaista seikkailukirjallisuutta sivistysmaailman rajoilta nostatti esille vain puolikymmentä säilyvää nimeä, Euroopan mantereelta ainoastaan yhden edustajan Saksasta ja yhden Ranskasta. Vähää myöhemmin syntyi niinkään Cooperin alotteesta meriromaani, aivan äskeinen aika on luonut 20. vuosisadan nuorison suurimmaksi viehäkkeeksi luonnonelämä-kuvaukset, ja ohimenevästi on suuri maailmansota synnyttänyt oman nuorisonkirjallisuutensa. Vanhempaan kauden kuului myös erityinen pyhäkoulu-kertomusten sato, nyttemmin hävinneenä.

Mutta tuon tuostakin palaudutaan noihin ensimmäisiin suuriin seikkailukirjailijoihin, joiden menestys on tuottanut niin paljon epäonnistunutta jäljittelyä, että koko se kirjallisuudenhaara on joutunut vanhemman väen epäsuosioon. On totta, että noissa parhaimmissakin romaaneissa on väkivaltaisemman ajan henkeä kuin ihmiskunta vielä muutamia vuosia takaperin luuli enää mahdolliseksi maailmassa. Nuoriso ei kuitenkaan ota kaikkea niin harkitsevalta kannalta; sen aistiminen ei ole vireessä kaikkien kamaluuksien tajumiselle. Pääasiaksi jää nuorille lukijoille tapaussarjan ja toimintapaikkojen vauhdikas vaihtelu ja kokemusrikkaiden kertojien saavuttama ilmeinen todellisuusteho; ja vuosikymmenien vieressä

ovat menneisyyteen siirtyneet olot saaneet uutta merkitystä historiaan kuuluvina kehitysjaksoina. Nykyaikana myös osataan paremminkin antaa arvoa sille syvälle luonnontuntemukselle, jota nuo suurten seikkailukertojien kuvaukset kauttaaltaan henkivät.

Suomalainen kustantaja on senvuoksi ryhtynyt järjestelmällisesti julkaisemaan alkuteksteistä toimitettuina lyhentämättöminä käännöksinä noita nuorison varempien seikkailukirjailijain teoksia, joita meidän maassamme on tähän asti tunnettu muutamina »vanhanaikaisen» laajuutensa takia karsittuina mukaelmina. Tällöin on saanut vuoronsa myös GUSTAVE AIMARD, jonka oikea nimi Oliver Gloux on jo aivan unohdettu.

Puolisataa vuotta takaperin Aimard oli Jules Vernen rinnalla jokaisen ranskalaisen koulupojan ihasteltu suosikki, ja vieläkin hänen romaanituotantonsa 52 vankkaa nidettä käsittävä kokonaispainos on alinomaa kustantajan uusittavana. Käännöksinäkin levisivät hänen parhaat teoksensa miljoonin kappalein eritoten Englannissa ja Ameriikassa, Cooperin ja Mayne Reidin kanssa kilpailen, ja kokonaan ei ole missään maassa uudempi tuotanto syrjäyttänyt tämän aito intiaanikirjailijan kirjaviin kokemuksiin perustuvia voimakkaita, romanttisuudella väritettyjä kuvauksia leirielmästä, rajataisteluista, aavikoiden ja salomaiden juhllisesta suuruudesta.

Syntyneenä Pariisissa v. 1818 nuori Oliver Gloux alotti seikkailija-uransa jo poikuusiässä, purjehtien laivapoikana Ameriikkaan. Hänen merkitsevimmästä elämäntaipaleestaan ei ole saatavissa mitään yhtenäistä ja seikkaperäistä selostusta, mutta muutamista hänen romaaneihinsa siroitelluista omakohtaisista selityksistä ja aikaisten esittämistä asiatiedoista voi havaita tosiksi eräitä pääkohtia: lannistumattoman seikkailuinnon vallassa hän kahden vuosikymmenen ajan samoili ristiin rastiin koko Ameriikan mantereen Yhdysvaltain keskivaltioista Tulimaan rajoille asti, välillä kiertäen maailman meriäkin, — comanche-intiaanien kasvattina, täydesti eläytyen heidän heimosotiinsa ja kaikkiin oloihinsa, kah-

desti kytkettynä apachien kidutuspaaluun, kullankaivajana, uudisraivaajana, trapperina, metsästeli biisoneja Lännen ruoholakeuksien sioux- ja mustajalka-pyytäjien kanssa, vaelteli eksesissä ja menedyksissä del Norten lentohiekka-aavikoilla, raatoi neljätoista kulkautta Magellanin salmen patagonien rääkättynä orjana, matkasi yksinään halki Brasilian aarniometsien, uhmaten petoja ja ihmisvihollisia, tutki Cordillerien korkeimmat huiput kuten suurten virtojen etäisimmät juoksutkin aina eläen kädestä suuhun, huomisesta huolehtimatta, onnellisena kaikista uusista kokemuksista, sivistysmaailmasta kadottautuneena.

Aimard nimenomaan huomauttee, että hän on romaanin muodossa tahtonut tarkoin kertoa vain todellisesti elettyä, kuvata ai-noastaan nähtyä, suoden sijaa mielikuvitukselle vain alkeellisimpien kaunokirjallisuuden vaatimusten mukaan ja alituisen esittäen oma-kohtaisia seikkailujaan, mutta kertomisessa syrjäyttäen oman minänsä, jotta tuon villin elämän luonnollinen teho ei häiriytyisi. Hänellä oli kaiken aikaa selvänä aistimuksena, että nuo olot ja näytämöt olivat nopeasti muuttumassa sivistyksen hellittämättömän painostuksen tieltä, ja sitä tunnollisemmin hän tahtoi saada ne talletetuiksi jälkimaailmalle. On myönnettävä, että Aimard kaikista kirjailijoista tyhjentävimmän esittää Uuden mantereen villiä elämää viime vuosisadan toiselta kolmannekselta, — toisinaan pakotakin johtuen koskettelemaan hyvin verisiä kohtauksia, — ja että hän pääteoksissaan osoittaa erinomaisia kertojalahjoja, jotka antavat niille »klassillisuuden» leiman ja nykyaikaisenkin sepitystaituruuden rinnalla pysyttävät ne yhäti esillä kirjallisuudessa.

Saapuessaan kotimaahansa sotapalvelukseen 1848 hän oli jo julkaissut ensimmäisen kirjansa, ja palattuaan taas seikkailumailleen hän ilmeisesti pitikin silmällä kirjallisia aiheita, ryhtyen jonkun vuoden kuluttua kuumeelliseen tuotantoon, joka piankin toimitti nuorⁱⁿsinikantiset Amyotin kustannustuotteet kaikissa Ranskan kirja-kauppojen ikkunoissa vallitsevaksi piirteeksi ja tuotti niissä omak-sutulle salanimelle maailmanmaineen. Ensimmäisenä huomattavana menestyksenä oli v. 1858 ilmestynyt *Les Trappeurs de l'Arkan-*

sas, joka nyt alottaa hänen koottujen teostensa sarjan alkukielellä ja on katsottu asianmukaiseksi suomennuttaa myös johtamaan tätä meikäläiselle yleisölle valmisteltua lopullista käännössikermää. Se ei siis ole tekijänsä etevin teos, mutta monestakin syystä on otollisempaa noudattaa alkutekstien aikajärjestystä, — useissa romaaneissa esiintyy yhteisiä henkilöitäkin jatkuvasti toimimassa.

Aimard asettui tällöin Ranskaan, hellittämättömästi muokkaimaan laajaa ainehistoaan noiksi romaaneiksi, joiden 22,000:een nousevassa sivumäärässä saa syvästi viehättyen tutustua lukuisiin unohtumattoman suurenmoisiin kuvauksiin, mutta lopulta myös aiheiden ja voimien ehtymiseen, kunnes kynä kirpoaa kuumeisuuden riuduttamien aivojen kannustamasta kädestä ja mielisairauden hämy tuottaa levon. Hänen yksityisestä elämästään ei tältä kotimaassakaan vietetyltä ajalta näy sen enempää tietoja kuin että hän oli saksalais-ranskalaisessa sodassa sissiupseerina ja kuoli St. Annen hoitolassa Pariisissa kesäkuulla 1883.

Aimard on siten pääasiallisesti »intiaaniromaanien» kantaisä, Cooperin ohella enimmin vaikuttanut tämän kirjallisuudenlajin tavattomaan kukoistukseen, joka ulottui nykyisten keski-ikäisten kansalaisten lapsuuteen asti. Senkin alan suurmiehillä on sentään vielä paljon sanottavaa uusille poikapolville, ja osittain toisessa merkityksessä kuin ennen, kuten edellä huomautettiin: sivistyksen esitaistelijain uljas seikkailuhenki elää innostavana näissä parhaissa tuotteissa, ja niiden käsittelemä outo maailma on jälleen uutta meidän ajallemme, kun huomio on välillä kääntynyt jatkuvaan kehityskulkuun ja varsinaisen trapper-kauden nyt eroittaa selvä juopameistä.

V. H.-A.

JOHDANTO.

KIROTTU.

I.

HERMOSILLO.

Matkailijan, joka ensi kertaa astuu maihin Etelä-Amerikan mantereelle, valtaa väkisinkin selittämätön surumielisyyden tunne.

Uuden maailman historia on tosiaankin vain surkea marttyyriluettelo, jossa yltiöpäisyys ja voitonhimo keskeytymättä kulkevat käsi kädessä.

Kullan etsintä oli aiheena uuden maailman löytöön; kun kulta kerran oli keksitty, pitivät Amerikan valloittajat tätä maata vain tyyssijana, jonne nämä ahneet seikkailijat saapuivat pitäen toisessa kädessään väkipuukkoa, toisessa ristiinnaulitun kuvaa; korjattuaan runsaan saaliin tuota metallia, jota niin kiihkeästi himoittiin, he palasivat kotimaahansa komeillakseen rikkauksillaan ja houkutellakseen häikäisevällä loistollaan sinne uusia siirtolaisia.

Tämän lakkaamattoman matkustelemisen syyksi on luettava, että Amerikassa ei ole sellaisia suurenmoisia

muistomerkkejä, jotka ovat jäännöksiä kokonaisen siirtokunnan asuinpaikoista, kun se asettuu pysyväisesti asumaan uuteen maahan jatkaakseen siellä sukuaan.

Jos matkustat tämän suunnattoman laajan mantereen halki, jota espanjalaiset kolmen vuosisadan aikana ovat häiritsemättä saaneet pitää hallussaan, niin muistuttavat sinua muutamat siellä täällä näkyvät nimettömät raunioläjät heidän kauttakulustaan, kun taas aztekien ja inkain jo moniaita vuosisatoja ennen Amerikan löytöä sinne kohottamat rakennukset seisovat siellä vielä majesteetillisen yksinkertaisina, katoamattomana todistuksena heidän siellä olostaan ja sivistyspyrkimyksistään.

Mutta mitä on tullut nykyään näistä kunniakkaista valloitusmaista, joita aikanaan koko Eurooppa himoitsi saadakseen, missä murhamiesten veri on sekoittunut voitettujen vereen tuon toisen, valloittavan kansan hyväksi, joka siihen aikaan oli niin ylpeä uljaista päälliköistään, hedelmällisistä maa-alueistaan ja kaupastaan ja joka piiriinsä sulki koko maailman? Vuodet ovat vierineet ja tätä nykyä Etelä-Amerikka sovittaa niitä rikoksia, joihin sen vuoksi oli ryhdytty. Lyhytaikaisesta vallasta keskenään taistelevien puolueiden raatelemana, rappeutuneiden harvainvaltain alle sortuneena, ulkomaalaisten hylkäämänä, jotka sieltä ovat ammentaneet rikkauksiaan, se riutuu, vähitellen menehtyen velttoutensa kuormaan, jaksamatta kohottaa päältään lyijykäärettä, joka sen tukahuttaa, niin että se voi nousta jälleen eloon vasta kun uusi rotu, joka ei murhaa ja joka elää Jumalan käskyjen mukaan, tuo sinne mukanaan työn ja vapauden, perusedellytykset kansojen elämään.

■ Espanjalais-amerikkalainen rotu on, lyhyesti sanottuna, pysynyt niillä alueilla, jotka heidän esi-isänsä ovat heille perintönä jättäneet, siirtämättä niiden rajoja kau-

vemmaksi. Tämän rodun sankarius on sammunut keisari Kaarle V:n hautaan, ja emämaastaan se on muistona säilyttänyt vain vieraanvaraiset tapansa, uskonnollisen suvaitsemattomuuden, kitaransoittajat ja karbiinilla varustetut kerjäläiset.

Kaikista valtioista, jotka kuuluvat laajaan Meksikon liittoon, on Sonoran valtio ainoa, joka taistelujensa takia sen ympärillä asuvia intiaaniheimoja vastaan ja alituisesti hankauksissa ollen mainittujen heimokuntien kanssa on säilyttänyt omintakeisen luonteen.

Asukkaiden tavoissa on jonkinlainen villi sävy, joka heti ensi silmäykseltä osoittaa heidän eroaan mantereen sisäosissa olevien valtioiden väestöistä.

Rio Gilaa voi pitää tämän valtion pohjoisrajana; idästä länteen se on puristuneena Sierra Madren ja Kalifornianlahden väliin.

Durangon toisella puolen Sierra Madre jakautuu kahteen vuoriharjanteeseen; päähaara jatkuu entiseen suuntaan pohjoisesta etelään, jotavastoin toinen harjanne kääntyy länteen päin, kulkiessa Durangon ja Guadalaxaran valtioiden taitse, minkä jälkeen se puhkaisee kaikki ne alueet, jotka rajoittuvat Tyyneen mereen. Tämä haara Kordiljereja on Sonoran etelärajana.

Luonto näyttää kuin hovin vuoksi tuhlaillleen runsain käsin hyvyiksi tälle maalle. Ilmanala on hymyilevä, lauhkea ja terveellinen; kultaa, hopeaa, mitä hedelmällisintä maata, herkullisia maanantimia ja lääketarkoituksiin kelpaavia yrttejä on siellä yllin kyllin; siellä on minttuja, joista valmistetaan erittäin tehokkaita voiteita; siellä on hyödyllisiä hyönteisiä, joista saadaan värejä; mitä harvinaisimpia marmorilajeja, mitä arvokkaimpia jalokiviä, metsänriistaa ja kalaa kaikenlaista. Mutta toiselta puolen ovat Rio Gilan ja Sierra Madren laajoissa eräseuduissa asustavat, riippumattomat intiaaniheimot, co-

manchit, poonit, pimat, opatat ja apachit, julistaneet julman sodan valkoista rotua vastaan aikaansaaden alituisilla, leppymättömillä hyökkäyksillään sen, että tämä saa suorittaa kalliit maksut omistusoikeudestaan kaikkiin näihin rikkauksiinsa, jotka sen esi-isät ovat intiaaneilta ryöstäneet ja joita viime mainitut lakkaamatta vaativat itselleen takaisin.

Sonoran tärkeimmät kaupungit ovat Guaymas, Hermosillo ja Arispe.

Hermosillo, jonka nimenä ennen oli Pitic ja jonka kreivi de Raousset Boulbonin retkikunta on tehnyt kuuluisaksi, on Meksikon Tyynelle merelle suuntautuvan kaupan varastopaikka. Siinä on yli yhdeksän tuhatta asukasta.

Tämä kaupunki on rakennettu ylätasangolle, joka vähitellen viettää luoteiseen merelle päin, nojautuen ja vilunarkana turvautuen kukkulaan, jolla on nimenä *el Cerro de la campana*, — kellovuori. — Viime mainitun harjaa koristavat mahtavat kivipaadet, joita koskettamalla saa syntymään heleän, metallin sointua muistuttavan äänen.

Muuten tämä *ciudad* on, samoin kuin sen muut amerikkalaiset sisarkaupungitkin, varsin likainen. Talot on rakennettu vanutetusta savesta, ja hämmästyen saattaa matkailija huomata kaikkialla soräläjiä, lokaa ja rappeutumista, mikä tekee hänen mielensä alakuloiseksi.

Sillä hetkellä, jolloin tämä kertomus alkaa, toisin sanoen seitsemäntenätoista päivänä tammikuuta 1817 kello kolmen ja neljän välillä iltapäivällä, jolloin kaupungin asukkaat tavallisesti viettävät *siesta* — päivällislepoaan — asuntojen perähuoneissa, tarjosi yleensä hiljainen ja rauhallinen Hermosillon kaupunki oudon näyn.

Joukko *leperoja*, *gambusiineja*, salakuljettajia, ja varsinkin *rateroja* tunkeili huutaen, uhkaillen ja ulvoen Calle del Rosairon kadulla. Ryhmä espanjalaisia sotilaita, — Meksiko ei tähän aikaan vielä ollut luonut niskoiltaan

emämaan asettamaa iestä, — yritti turhaan palauttaa järjestystä ja hajottaa väkijoukkoa häikäilemättä iskien täysin voimin peitsiensä varsilla ihmisiä, jotka sattuivat heidän eteensä.

Mutta meteli ei ottanut vaimentuakseen, vaan rupesi päinvastoin yltymään; varsinkin hiaqui-intiaanit, jotka olivat sekaantuneet väkijoukkoon, huusivat ja viittoilivat vallan hirveästi.

Kaikkien talojen ikkunat olivat täpötäynnä kasvoja, miehiä ja naisia. Näiden katseet olivat suunnattuina Cerro de la campanaan päin, jonka juurelta kohosi paksuja savupilviä tupruten kohti taivasta. He näyttivät odottavan jotakin tavallisuudesta poikkeavaa.

Äkkiä kuului kovia huutoja, väkijoukko jakaantui kahtia kuin liian kypsä granaattiomena, ja jokainen syöksi syrjään mitä suurimman kauhun ilme kasvoillaan.

Muuan nuori mies, tai pikemmin lapsi, sillä hän oli tuskin kuudentoista vanha, tuli näkyviin tuuliaispäänä ratsastaen hurjaa laukkaa puolivillin ratsun selässä.

»Pysäyttäkää hänet!» huusivat muutamat.

»Antakaa hänen mennä!» kirkuivat toiset.

»*Valgamedios!*» kuiskailivat akat tehden ristinmerkin, »siinähan on itse paholainen».

Mutta jokainen, puhumattakaan siitä, että olisi häntä pidättänyt, väistyi syrjään kiireen vilkkaa. Peloton nuorukainen jatkoi hurjaa matkaansa pilkallinen hymy huulillaan, kasvot hehkuen, silmät säkenöiden ja jaellen oikealle ja vasemmalle julmia iskuja *chicotellaan* niille, jotka rohkenivat tulla liian lähelle häntä, tai niille, joita kova onni esti loittonemasta paikalta niin nopeasti kuin he olivat tahtoneet.

»Oi, voi! *Capista!*» valitteli muuan tyhmän näköinen ja ruumiiltaan atleettimainen *vaquero*, kun poika ohi ratsastaessaan sivalsi häntä, »vieköön hänet paholainen.

Senkin lurjus, joka oli vähällä minut kellistää. Mitä», jatkoi hän katsahdettuaan nuorukaiseen, »sehän on, ellen erehdy, Rafael, kummitoverini poika! Odotahan hiukan, *picaro!*»

Mutisten partaansa nämä sanat hän levitti suopungin, joka oli kiinnitettyinä hänen vyötäisilleen, ja alkoi juosta ratsastajaa kohti.

Väkijoukko huomasi hänen tarkoituksensa ja paukutteli innoissaan käsiään.

»*Bravo! Bravo!*» huudettiin.

»Älä päästä häntä karkuun, Cornejo», rohkaisivat muut vaquerot toveriaan käsiään taputtaen.

Cornejo, sillä sen tiedämme nyt olevan tuon mielenkiintoisen henkilön nimen, läheni huomaamatta poikaa, jonka edessä vastukset lisääntyivät lisääntymistään.

Kun läsnäolevien huudot ilmaisivat ratsastajalle vaaran, joka häntä uhkasi, katsahti hän taakseen.

Nyt hän huomasi vaqueron. Hänen kasvonsa kävivät kalmankalpeiksi; hän ymmärsi olevansa hukassa.

»Päästä minut menemään, Cornejo», huudahti hän ääni itkusta väristen.

»Ei, ei!» ulvoi väkijoukko. »Pidättäkää hänet! Pyydyttäkää hänet!»

Roskaväkeä miellytti tämä ihmisajo; se pelkäsi kadottavansa nähtävyyden, joka niin suuresti sitä huvitti.

»Antaudu!» huudahti jättiläinen, »tai pyydystän sinut suopungillani, kuin *ciboton*, tiedä se!»

»En antaudu», vastasi poika päättävästi.

Molemmat keskustelijat kiitivät edelleen, toinen jalkaisin, toinen ratsain.

Väkijoukko seurasi heitä ilosta kirkuen.

Kansanjoukot ovat kaikkialla samanlaisia, raakoja ja sydämettömiä.

»Päästä minut, sanon», jatkoi jälleen poika, »tai vannon kautta kiirastulen siunattujen sielujen, että sinun käy huonosti!»

Vaquero irvisteli ilkeästi ja pyöritti suopunkia päänsä yläpuolella.

»Pane mieleesi, Rafael», sanoi hän, »kysyn viimeisen kerran, tahdotko antautua?»

»En! Tuhat kertaa en!» huusi poika.

»Herran nimeen siis!» vastasi vaquero. Suopunki viuhui ja lähti liikkeelle.

Silloin tapahtui jotakin tavatonta.

Rafael pysähdytti nopeasti hevosesensa, niin että se näytti aivankuin muuttuneen graniittipatsaaksi. Heittäytyen alas satulasta hän hyppäsi kuin jaguaari jättiläisen kimppuun, jonka hän syöksyllään kaatoi hiekalle, ja ennenkuin kukaan ennätti väliin, työnsi hän väkipuukon, jota meksikolaiset aina pitävät vyöllään, vastustajansa kurkkuun.

Paksu verisuihku purskahti pojan kasvoihin, vaquero vääntelehti muutaman hetken, ja sitten hän jäi liikkumattomana makaamaan.

Hän oli kuollut!

Väkijoukko päästi kauhun huudahduksen.

Salamannopeasti poika oli jälleen viskautunut satulaan ja alkanut jatkaa hurjaa matkaansa heiluttaen puukkoaan ja nauraen paholaisen naurua.

Kun ensi hämmästyks oli kadonnut ja aiottiin ryhtyä murhaajaa takaa-ajamaan, oli hän jo hävinnyt.

Ei kukaan voinut sanoa, mille suunnalle hän oli mennyt.

Kuten aina käy tällaisissa tapauksissa, tuli *juez de letras* — tutkintotuomari — muassaan lauma ryysyisiä apulaisia murhapaikalle vasta sitten, kun se jo oli liian myöhäistä.

Juez de letras, don Inigo tormentos Albaceyte, oli noin viidenkymmenen vuoden iässä oleva lyhyt, lihava mies, joka otti Espanjantupakkansa runsaasti koristellusta kul-

taisesta rasiasta ja jonka hyväntahtoisen näköiseen ulkomuotoon kätkeytyi mitä perinpohjaisin itaruus, lisänä erinomainen oveluus ja kylmäverisyys, jota mikään ei pystynyt järkyttämään.

Vastoin luuloa ei kunnioitettu esivallan edustaja näyttänyt vähintäkään joutuvan hämilleen siitä, että murhaaja oli päässyt pakenemaan. Hän pudisti pari kolme kertaa päätään, antoi katseensa kiertää väkijoukossa, ja siristäen harmaita silmiään ja samalla filosofisesti työntäen nuuska nenäänsä hän virkkoi:

»Cornejo-parka, näin täytyi hänen ennemmin tai myöhemmin käydä.»

»Niin», sanoi muuan lepero, »hänet on taitavasti murhattu.»

»Sitä minäkin juuri ajattelin», vahvasti tutkintotuomari, »sen iskun antaja on osannut työnsä hyvin, se veijari on ollut tehtävänsä perin tottunut.»

»Oh, vielä mitä», vastasi lepero olkapäitään kohauttaen, »hänhän on vielä lapsi.»

»Häh! Mitä sanotte?» huudahti tuomari teeskennellen hämmästyttä ja katsahtaen alta kulmain puhetoveriinsa. »Lapsiko?»

»Melkeinpä», vastasi lepero ylpeänä siitä, että häntä näin kuunneltiin, »hänhän on Rafael, don Ramonin vanhin poika.»

»Älähän, älähän!» virkkoi tutkintotuomari salaisesti tyytyväisenä. »Eihän toki, se ei ole mahdollista. Rafael on korkeintaan kuudentoista vuoden ikäinen. Hän ei olisi antautunut riitaan Cornejon kanssa, jonka ei olisi tarvinnut muuta kuin puristaa häntä käsivarresta päästäkseen eroon.»

»Asia on kuitenkin siten, teidän ylhäisyytenne, mehän kaikki näimme tapauksen. Rafael pelasi *montéa* don Aguilarin luona; onni ei näyttänyt olleen hänelle suotuisa, ja

hän menetti kaikki rahansa. Silloin hän raivostui ja kostaakseen sytytti talon tuleen.»

»*Caspita!*» huudahti tutkintotuomari.

[»Se, mitä minulla on kunnia kertoa teidän ylhäisyydelenne, pitää paikkansa. Suvaitkaa vain katsoa tuonne, savua näkyy vielä, vaikka rakennus onkin jo tuhkana.»

»Todellakin», myönsi tuomari kääntäen katseensa sille suunnalle, minne lepero viittasi, »ja sitten . . .»

»Sitten hän yritti tietysti paeta», jatkoi toinen. »Cornejo aikoi hänet pidättää . . .»

»Hän oli oikeassa!»

»Hän oli väärässä, koska Rafael hänet kerran tappoi!»

»Niinpä niinkin», myönsi tutkintotuomari, »mutta olkaa huoletta, ystäväni, laki kyllä kostaa hänelle».

Tähän lauseeseen vastasivat läsnäolevat epäilevästi hymyillen.

Vähääkään kiinnittämättä huomiotaan siihen, mikä vaikutus hänen sanoillaan oli, käski esivallan edustaja apulaisensa, jotka jo olivat tutkineet ja tyhjentäneet kuolleen taskut, viedä hänet pois ja siirtää hänet lähellä olevan kirkon eteisen alle, minkä jälkeen hän palasi kotiinsa tyytyväisen näköisenä käsiään hykerrelleen.

Tutkintotuomari veti päällensä matkapukunsa, pisti pari pistolia vyölleen, kiinnitti pitkän miekan kupeelleen ja nautittuaan kevyen päivällisen meni ulos.

Kymmenen hampaisiin asti asetettua *alguazilia*, voimakkailla hevosilla ratsastaen, odotti häntä oven ulkopuolella, ja palvelija piteli suitsista oivallista, mustaa ratsua, joka kärsimättömänä tömisteli jalkojaan ja pureskeli kuolaimiaan. Don Inigo hyppäsi satulaan, asettui ratsu-miestensä etunenään, ja ryhmä lähti hiljaista ravia.

»Kas niin!» puhelivat uteliaat pysähtyen seisomaan porttien pieliin. »Tuomari Albaceyte lähtee don Ramon Garillasin luo; huomenna saamme kuulla uutisia.»

»*Caspita!*» kuiskailivat toiset, »tuo picaro ei ansaitsisi köyttä, jossa saisi kiikkua».

»Hm!» huomautti muuan lepero surumielisesti hymyillen. »Kautta kunniani, olisi sääli tuota kevytmielistä vekkulia! Hänen Cornejolle tekemänsä *cuchillada* on suurenmoinen. Se vintiö on kunnollisesti surmattu.»

Mutta tutkintotuomari jatkoi edelleen matkaansa vastaten mitä säntillisimmin niihin tervehdyksiin, joita hänelle hänen ohimennessään huudettiin. Pian hän oli jo päässyt kaupungin ulkopuolelle.

Silloin hän kääriytyi viittaansa.

»Ovatko aseet ladatut?» kysyi hän.

»Kyllä, teidän ylhäisyytenne», vastasi alguazilien päällikkö.

»Hyvä! Lähdemme don Ramon Garillasin *haciendaan*. Mutta ripein askelin, kiirehtikäämme perille ennen yön tuloa.»

Joukko lähti laukkaamaan.

II.

HACIENDA DEL MILAGRO.

Hermosillon ympäristö on suorastaan erämaata.

Kaupungista Hacienda del Milagro'on — Ihmeitten maatilalle — johtava tie on mitä ikävin ja kuivin.

Pitkien välimatkojen päässä siellä näkee vain rautatammia, kumipuita, Perun puita punaisine ja höysteisine terttuineen, nopaaleja ja kaktuksia, ainoita puita, jotka saattavat kasvaa pystysuorasti paahtavan auringon hehkuvien säteiden polttamassa maassa.

Siellä täällä näkyvät kuin katkeraksi pilkaksi vesisäiliöitten pitkät seipäät, joiden toisessa päässä on kierre-

tystä, kovettuneesta vuodasta tehty sanko ja toisessa hihnoilla kiinnitetyt kivet. Mutta säiliöt ovat tyhjiä; niiden pohja on mustaa ja kuivettunutta mutaa, jossa kuhi-see lukemattomia saastaisia eläviä. Hienonhienot pölypilvet, joita heikoinakin tuulenhenkäys synnyttää, takertuvat huohottavan matkustajan kurkkuun, ja jokaisen kuivettuneen korren alla heinäsiirakat raivoissaan huutavat terveellistä yökastetta.

Mutta kun äärimmäisin ponnistuksin on matkannut kolmisen penikulmaa näissä hehkuvankuumissa erämaissa, pysähtyy silmä nauttien lepäämään vihannoivaan keitaaseen, joka näyttää äkkiä nousevan hiekasta.

Tämä paratiisi on Hacienda del Milagro.

Siihen aikaan, jota kertomuksemme kuvaa, käsitti tämä hacienda, joka oli seudun rikkaimpia ja suurimpia, kaksi-kerroksisen päärakennuksen, joka oli rakennettu *tapiasta* ja *adoveista* ja jonka ruo'oista tehty terassikatto oli kovaksi tallatulla savella peitetty.

Haciendaan tultiin avaran pihamaan kautta, jonka holvi-maisessa portissa oli vahva, kaksiosainen ovi, ja toisessa puoliskossa oli pieni käyntiluukku. Julkisivun puolella oli neljä huonetta; ikkunoissa oli rautaiset, kullatut ristikot ja sisäpuolella luukut, ja niissä oli lasiruudut, mikä tähän aikaan tässä maassa merkitsi kuulumatonta loistoa. Pihan eli *pation* joka sivustalla oli rakennuksia, joissa sijaitsi palvelusväen, *peonien*, lasten y. m. asunnot.

Päärakennuksen alin kerros sisälsi kolme huonetta: jonkinlaisen suuren eteisen, jonka kalustona oli vanhanaikaisia nojatuoleja ja röyhelleyllä sahviaanilla päällystettyjä leposohvia, lavea nopaalipuinen pöytä ja muutamia jakkaroita; seinillä riippui moniaita kultakehyksisiä muotokuvia, jotka esittivät suvun jäseniä luonnollisessa koossa; näkyviin jätetyt kattohirret oli runsaasti koristettu puuleikelmillä.

Kaksoisovien kautta päästiin saliin; pihalle päin oleva puoli oli noin jalan verran muuta lattiaa ylempänä; sitä peitti matto, jolla oli muutamia matalia, omituisilla puuleikelmillä ja karmosiininvärisellä veralla päällystettyjä jakkaroita ja jalkatyynyjä. Tässä huoneessa oli myöskin pieni, neliskulmainen, noin puolen metrin korkuinen pöytä, jota käytettiin ompelupöytänä; se osa oli tarkoitettu naisia varfen, jotka siellä istuvat maurilaisten tapaan jalat ristissä. Toisella puolella oli samanlaisella veralla kuin jakkarat ja jalkatyynyt päällystettyjä tuoleja. Vastapäätä ovea salin toisella puolella oli makuuhuone vuodekomeeroineen korokkeen päässä, jolle oli sijoitettu juhluvuode, ja tätä kaunistivat lukemattomat kultauskoristeet ja kultaja hopeanauhukilla ja tupsuilla kirjailut verhot. Lakanat ja päänalaisten päälliset olivat valmistetut mitä hienoimmasta kankaasta, ja niitä reunusti pitsi.

Päärakennuksen takana oli toinen piha, missä sijaitsivat taloushuoneet ja *corral*; tämän pihan takana avautui laaja puutarha, jota ympäröivät muurit. Se oli yli sata sylvä laaja, ja siellä kasvoi, se kun oli suunniteltu englantilaiseen tapaan, ulkomaisia puita ja kasveja.

Haciendassa vietettiin juhlaa.

Oli juuri *mantaza del ganado*, — karjan teurastusaika, — ja peonit olivat muutaman askelen päähän haciendasta laittaneet aitauksen, johon he päästivät elukat. He eroittivat läihat lihavista, jotka yksitellen päästettiin aitauksesta.

Puolikuunmuotoisella lyömäaseella, jossa oli terävät piikit jalanmitan päässä toisistaan, leikkasi vaquero, joka oli piiloutunut aitauksen veräjän luo, perin taitavasti eläinparkojen takajalkojen polvitaipheet poikki sitä mukaa kuin ne juoksivat hänen ohitse.

Jos hän sattumalta iski harhaan, mikä tapahtui harvoin, ratsasti toinen vaquero täyttä lentoa eläimen perään, sin-

kautti suopungin sen sarviin ja piti sitä paikallaan, kunnes edellinen oli leikannut jänteet poikki.

Huolettomana nojautuen haciendan porttia vastaan näytti muuan nelisenkymmenen ikäinen mies, jolla oli yllään aatelisen tilanomistajan upea puku, olkapäillä loistavanvärinen *zarapé*, ja jonka päätä vähintään viisisataa piasteria maksanut panamahattu suojeli laskevan aurin gon viime säteiltä, johtavan tätä työtä samalla kun poltti maissista valmistettua savukettaan.

Hän oli ylhäisen näköinen herra, jolla oli hoikka, sorea, hiukan notkoselkäinen, mutta varsin suhteellinen vartalo; hänen hienot kasvonpiirteensä, joissa oli lujutta ja varmuutta todistivat vilpittömyyttä, rohkeutta ja ennen kaikkea rautaista tahtoa. Hänen suuret, mustat silmänsä, jotka olivat tuuheitten kulmakarvojen varjossa, olivat verrattoman kauniit, mutta heti kun tavallista suurempi vastoinkäyminen nosti hänen ruskettuneelle iholleen punertavan kajastuksen, kävi hänen katseensa kiinteäksi ja niin voimakkaaksi, ettei kukaan voinut sitä kestää, vaan se pani rohkeimmankin epäröimään ja vapisemaan.

Äärimmäinen hienous ja ennen kaikkea hänen olemuksessaan esiintyvä ylimystön leima ilmaisivat heti ensi silmäykseltä, että tämä mies kuului puhtaaseen ja jaloon kastilialaiseen rotuun.

Hän olikin don Ramon Garillas de Saavedra, vastikään kuvailemamme Hacienda del Milagron omistaja.

Don Ramon Garillas kuului espanjalaiseen sukuun, jonka päämies oli ollut Cortezin paraimpia upseereita ja asettunut asumaan Meksikoon senjälkeen, kun tuo nero kas seikkailija niin ihmeellisellä tavalla oli valloittanut tämän maan.

Ruhtinaallisen omaisuuden perijänä, mutta espanjalaisen viranomaisten hylkäämänä, koska hän oli mennyt naimisiin erään sekarotuisen aztekinaisen kanssa, hän oli

kokonaan antautunut maittensa viljelykseen ja laajojen tilustensa parantamiseen.

Oltuaan seitsemäntoista vuotta naimisissa hän oli nyt suuren perheen päänä; siihen kuului kuusi poikaa ja kolme tyttäätä, siis kaikkiaan yhdeksän lasta, joista Rafael, sama, jonka olemme nähneet niin häikäilemättä surmaavan vaqueron, oli vanhin.

Don Ramonin ja donna Jesusitan avioliitto oli vain sovinnaisliitto, joka oli solmittu pelkästään omaisuuden takia, mutta kuitenkin se teki heidät verrattain onnellisiksi; sanomme verrattain, sillä kun nuori tyttö oli päässyt luostarista vain mennäkseen naimisiin, eivät he olleet koskaan rakastaneet toisiaan, mutta sen sijaan oli heidän välillään hellä, vilpitön kiintymys.

Donna Jesusita kulutti aikansa askareissa, jotka lasten tähden olivat välttämättömät, elellen intiaanaisensa parissa; hänen miehensä taas, joka täydellisesti oli kiintynyt tilanomistajan elämän tuomiin velvollisuuksiin, oleskeli melkein alituisesti vaquerojensa, peoniensa ja metsästäjiensä seurassa, niin ettei nähnyt vaimoaan muuta kuin muutamien minuuttien aikana ruokapöydässä, ja väliin hän jäi kokonaisuksi kuukausiksi metsästämään Rio Gilan rannoille.

Meidän on kuitenkin lisättävä, että ollessaan joko poissa taikka kotona don Ramon piti mitä suurinta huolta siitä, ettei hänen vaimoltaan puuttunut mitään ja että hän sai pienimmätkin päänäpistonsä täytetyiksi, säästämättä rahaa tai vaivoja hankkien hänelle, mitä hän näytti toivovan.

Donna Jesusita oli viehättävän kaunis ja enkelimäisen herttainen; hän näytti, jollei mielellään, niin ainakin suuremmitta vaikeuksista mukautuneen siihen elämään, johon hänen puolisonsa oli pakottanut hänet alistumaan, mutta hänen suurista, mustista, kaihoisista silmistään, hä-

nen kasvojensa kalpeudesta ja ennen kaikkea siitä surumielisyyden vivahduksesta, joka alinomaan varjosti hänen himmeänvalkoista otsaansa, oli helppo päättää, että tässä hurmaavassa kuvapatsaassa asui palava sielu, että tämä sydän, joka ei tuntenut edes omaa itseään, oli kokonaan suunnannut huomionsa lapsiinsa, että hän ihaili näitä kaikkein kauneimman ja pyhimmän rakkauden, äidinrakkauden, koko neitseellisellä voimalla.

Mitä don Ramoniin tulee, niin hän oli aina hyvä ja huomaavainen vaimolleen, jota hän ei ollut vaivautunut tutkistelemaan, ja niin hänellä oli oikeus pitää vaimoaan maailman onnellisimpana olentona, jollainen tämä olikin senjälkeen, kun Jumala oli suonut hänen tulla äidiksi.

Aurinko oli vähän aikaa sitten mennyt mailleen, taivaalta rupesi vähitellen katoamaan purppurainen väri-vivahdus, samalla kun tuli yhä hämärämpi, jokunen tähti alkoi jo tuikkia taivaalla ja iltatuuli virisi niin pirteänä, että se yöksi ennusti kauheata myrskyä, jollaisia näillä seuduilla saa nähdä usein puhkeavan.

Käskettyään huolellisesti sulkea jäljellä olevan osan karjaa aitaukseen *mayoral* kutsui koolle vaquerot ja peonit, ja kaikki suuntasivat kulkunsa haciendaan, mistä ilta-kello heille ilmoitti, että levon hetki vihdoinkin oli käsillä.

Kun taloudenhoitaja kulki viimeisenä isäntänsä ohitse tervehtien kumartamalla, kysyi tämä häneltä:

»Kuulkaas, Eusebio, montako nautaa meillä on tänä vuonna?»

»Neljäisataa viisikymmentä, *mi amo* (isäntäni)», vastasi *mayoral*, suurikokoinen, kuiva ja laiha mies, jonka pää oli jo harmaantunut ja jonka kasvot olivat parkitun nahanpalan näköiset, pysäyttäen hevosensa ja ottaen päästään hattunsa, »siis seitsemänkymmentäviisi enemmän kuin viime vuonna; naapurimme, jaguaarit ja apachit,

eivät ole tehneet meille suuria vahinkoja viime aikoina.»

»Se on teidän ansiotanne, Eusebio», sanoi don Ramon. »Valppautenne on ollut erinomainen; minä osaan kyllä sen palkita.»

»Paras palkkioni on se kaunis kiitos, jonka teidän armonne juuri on minulle lausunut», vastasi mayoral, jonka karkeat kasvot loistivat tyytyväisyyden hymystä. »Eikö minun pitäisi huolehtia samalla tavalla siitä, mikä kuuluu teille, kuin jos se olisi omaani?»

»Kiitos», vastasi aatelismies liikutettuna pusertaen palvelijansa kättä. »Tiedän teidän olevan minulle uskollisen.»

»Elämässä ja kuolemassa, herrani; äitinihän on imettänyt teitä, minä kuulun teille ja teidän perheeseen.»

»Mennään nyt jo, Eusebio!» puhui haciendero iloisenä. »Illallinen on valmis, sennora on varmaankin jo pöydässä, älkäämme antako hänen odottaa meitä kauvempaa.»

He astuivat molemmat patioon, ja Eusebio, kuten don Ramon oli häntä nimittänyt, valmistautui sulkemaan portit, mikä hänen oli tapana tehdä joka ilta.

Sillä aikaa don Ramon astui haciendan ruokasaliin, jonne kaikki vaquerot ja peonit olivat kokoontuneet.

Tämän ruokasalin koko keskiosan valtasi suunnattoman iso pöytä; ympärillä oli nahalla päällystettyjä penkkejä ja kaksi puuleikelmillä koristettua nojatuolia, jotka olivat määrätyt don Ramonille ja sennoralle. Näiden takana seinällä riippui neljä jalkaa korkea norsunluinen Kristuksenkuva kahden taulun välissä, joista toinen esitti Jesusta Öljymäellä ja toinen vuorisaarnaa. Siellä täällä kalkilla valkaistuille seinille ripustettuina irvistelivät isännän metsästysretkillään tappamien jaguaarien, puhvelien tai hirvien päät.

Pöydässä oli runsaasti *lahuota*, sakeaa, maissijauhoista ja lihasta valmistettua keittoa, *pucheroa* eli *olla podridaa*

ja *pepiania*; määrättyissä paikoissa pöytää oli *mezcal*-pulloja ja vesikarahveja.

Hacienderon viittauksesta alkoi ateria.

Vähän myöhemmin puhkesi rajuna aikaisemmin uhanut mursky.

Satoi rankasti, joka hetki kirkkaat salamet saivat valot huoneessa tuntumaan himmeiltä, ja niitä seurasi hirvittävä ukkosenjyrinä.

Aterian lopulla myrsky kävi niin kovaksi, että yhtyneiden luonnonvoimien aikaansaama melu esti kuulemasta puhetta.

Ukkonen purkautui kauhistuttavan väkevänä, tuulenpuuska syöksyi saliin rikottuaan ikkunan, kaikki valot sammuiivat, ja läsnäolevat tekivät peloissaan ristinmerkin.

Tällä hetkellä alkoi haciendan portilla kello kouristuksetapaisesti kajahtella, ja tuiki epäinhimillinen ääni huusi kaksi eri kertaa:

»Auttakaa! . . . auttakaa!»

»Kautta Kristuksen veren!» huudahti don Ramon syöksen huoneesta. »Tasangolla surmataan joku.»

Kaksi laukausta kajahti melkein samaan aikaan, halki ilman kuului tuskanhuuto, ja kaikki vaipui taas kaa-meän hiljaisuuden valtaan.

Kalpea salama halkaisi pimeyden, ukkonen jyrähti pelottavasti, ja sitten don Ramon ilmestyi jälleen huoneen kynnykselle kantaen sylissänsä taintunutta miestä.

Vieras laskettiin penkille, ja hänen ympärillään oli touhua.

Tämän miehen kasvot samoin kuin hänen vaatepartensakaan eivät olleet tavallisuudesta poikkeavia; kuitenkin ei Rafael, don Ramonin vanhin poika, voinut hänet huomattuaan pidättää kauhua ilmaisevaa elettä, ja hänen kasvonsa kalpenivat.

»Voi!» mutisi hän hiljaa, »sehän on juez de letras!»

Hän oli tosiaankin se tutkintotuomari, jonka olemme nähneet matkaavan Hermostilosta niin upeassa asussa.

Hänen sateessa kastuneet pitkät hiuksensa valuivat hänen rinnalleen, ja puku oli epäjärjestyksessä, veren tahrима ja monesta kohdasta revennyt. Oikea käsi puristi laukaistun pistolin perää.

Don Ramon oli myöskin tuntenut hänet rikosasiain tuomariksi ja tahtomattaan luonut poikaansa katseen, jota tämä ei ollut kestänyt.

Sen viisaan huolenpidon takia, jota donna Jesusita ja hänen palvelijattarensa tuomarille osoittivat, ei kestänyt kauvan, ennenkuin tämä tuli tajuihinsa, päästi syvän huokauksen ja aukaisi tuijottavat silmänsä, jotka sitten suuntasi läsnäoleviin kuitenkin vielä mitään näkemättä, ja vähitellen hän palasi tajuihinsa.

Äkkiä hänen hetkistä aikaisemmin kalmankalpea otsansa kävi heleänpunaiseksi, ja hänen silmänsä iskivät tulta, suunnaten Rafaeliin katseen, joka hänet naulitsi maahan voittamattoman kauhun vallassa. Sitten hän vaivaloisesti kohottautui ja lähestyen nuorukaista, joka katsoi häneen uskaltamatta yrittää paeta hänen edestään, pani tylästi kätensä tämän olalle ja kääntyi tästä kohdauksesta kauhistuneiden peonien puoleen, jotka eivät voineet ymmärtää, mistä oli kysymys.

»Minä, don Inigo tormentos d'Albaceyte», julisti hän juhlallisella äänellä, »Hermostillon kaupungin rikosasiain tuomari, kuninkaan nimessä vangitsen tämän miehen syytettynä murhasta!»

»Armoa!» huudahti Rafael vaipuen polvilleen ja toivottomana ristiten kätensä.

»Mikä onnettomuus!» mutisi onneton äiti, lyhyhistyen hänkin.

III.

TUOMIO.

Seuraavana päivänä aurinko nousi kirkkaana taivaanrannalta.

Yöllä raivonnut myrsky oli kokonaan puhdistanut taivaan, joka nyt oli tumman sininen; linnut visertelivät iloisesti kätkeytyen puitten lehdistöön, koko luonto oli jälleen pukeutunut tavalliseen juhla-asuunsa.

Hacienda del Milagron kello soi iloisesti, peonit alkoivat hajaantua joka suunnalle, muutamat viemään hevosia *pastolle*, laitumelle, toiset kuljettamaan karjaa keino-tekoisille nurmikoille, jotkut taas lähteäkseen pelloille, ja muutamat vihdoin ryhtyivät pihalla lypsämään lehmiä tai korjaamaan rajuilman aikaansaamia vaurioita.

Ainoina jälkinä, jotka yöllinen myrsky oli jättänyt, oli kaksi komeata jaguaaria, jotka kuolleina makasivat haciendan portilla, lähellä puoleksi revittyä hevosenruhoa.

Eusebio, joka käveli edestakaisin pihalla, valvoen huolellisesti kunkin työtä, käski korjata pois ja puhdistaa hevosen kallisarvoiset valjaat ja nylkeä jaguaarien nahat.

Tämä tehtiinkin heti.

Eusebio oli kuitenkin levoton; don Ramonia, joka tavallisesti oli ensimmäinen mies jalkeilla, ei vielä ollut näkynyt.

Edellisenä iltana oli haciendero tuomarin hänen vanhinta poikaansa vastaan viskaaman musertavan syytöksen johdosta käsenyt palvelijoittensa poistua. Kun hän sitten itse, vaimonsa kyynelistä ja rukouksista välittämättä, oli tukevasti köysillä sitonut poikansa, oli hän opastanut don Inigo d'Albaceyten erääseen yksinäiseen huoneeseen, johon molemmat sulkeutuivat jääden sinne hyvin myöhään yöllä.

Mitä oli tapahtunut tämän keskustelun kuluessa, jolloin varmaankin oli ratkaistu Rafaelin kohtalo? Ei kukaan sitä tiennyt, Eusebio yhtä vähän kuin muut.

Opastettuaan don Inigon huoneeseen, jonka hän oli laitattanut kuntoon häntä varten, ja toivotettuaan hänelle hyvää yötä don Ramon palasi poikansa luo, jonka vieressä äitiparka yhä itki; lausumatta sanaakaan hän otti pojan käsivarsilleen ja kantoi hänet makuuhuoneeseensa, missä laski hänet permannolle vuoteensa viereen. Sitten haciendero lukitsi oven ja asettui nukkumaan, kaksi pistolia kätensä ulottuvilla. Yö kului näin loppuun, isän ja pojan pimeässä luodessa toisiinsa katseita kuin metsän eläimet ja äidin polvistuneena vuodattaessa kyyneleitä kynnyksellä, kun hänen ei ollut lupa itse huoneeseen astua, hiljaa itkien esikoisensa puolesta, joka pian, sen hän kauhistuen saattoi aavistaa, häneltä ainiaaksi riistettäisiin.

»Hm!» mutisi mayoral itsekseen, pureskellen lainkaan sitä huomaamatta sammuneen savukkeensa päätä, »mitähän tästä kaikesta tulee? Don Ramon ei ole se mies, joka armahtaa, hän ei tingi kunniastaan. Jättääkö hän siis poikansa oikeuden käsiin? Vielä mitä! Sitä hän ei tee. Mutta mitä hän siis tekee?»

Kunnianarvoisa mayoral ei ollut vielä päässyt pitemmälle päätelmissään, kun don Inigo ja don Ramon näyttäytyivät pihalla.

Molempien miesten kasvoilla oli kova ilme; varsinkin hacienderon katse oli synkkä kuin yö.

»No, Eusebio», sanoi don Ramon lyhyesti, »satuloikaa hevonen ja varustakaa nelimiehinen turvajoukko saattamaan tätä herraa Hermosilloon».

Mayoral kumarsi kunnioittavasti ja antoi heti tarpeelliset käskyt.

»Kiitän teitä tuhannesti», jatkoi don Ramon kääntyen tuomarin puoleen. »Te pelastatte kotini kunnian.»

»Älkää olko minulle niin kiitollinen», vastasi don Inigo.
»Vannon, että eilen illalla kaupungista lähtiessäni minulla ei ollut vähäisintäkään aikomusta olla teille mieliksi.»

Hacendero liikahti.

»Asettukaa minun asemaani. Minä olen ennen kaikkea tutkintotuomari; joku henkilö murhataan, kelvoton heitistö kylläkin, sen myönnän, mutta ihminen kuitenkin, vaikka huonointa lajia; murhaaja tunnetaan, hän ratsastaa täyttä lentoa kaupungin lävitse keskellä kirkasta päivää kaikkien nähden ja uskomattoman julkeasti. Mitä minun tuli tehdä? Ryhtyä häntä takaa-ajamaan, sitä en ollenkaan epäillyt.»

»Se on totta», myönsi don Ramon kumartaen.

»Ja paha minut siinä peri, kun ne lurjukset, jotka minua seurasivat, hylkäsivät minut kuin pelkurit myrskyn ollessa pahimmillaan piiloutuakseen jonnekin, en tiedä minne. Vastoinikäymisen kukkuraksi ryhtyi pari harvinaisen suurta jaguaaria minua ahdistamaan; ne olivat kimpussani niin läheltä, että olin jo putoamaisillani maahan kuin möhkäle porttinne luona; ammuin niistä tosin yhden, mutta toinen oli perin vähällä tarttua minuun hampaillaan, kun tulitte avukseni. Saattaisinko tämän jälkeen vangita sen miehen pojan, joka oman henkensä uhalla on pelastanut henkeni? Se olisi mitä mustinta kiittämättömyyttä.»

»Vielä kerran kiitän teitä.»

»Ah ei! Mehän olemme kuitit, siinä kaikki. En puhu mitään muutamasta tuhannesta piasterista, jotka minulle olette antanut, koska niillä vain tukin ilvesteni suut; mutta huolehtikaa siitä, don Rumon, ettei poikanne toistamiseen joudu käsiini, sillä en tiedä, miten hänet silloin voisin pelastaa.»

»Olkaa huoleti, don Inigo, poikani ei joudu käsiinne.»

Haciendero lausui nämä sanat niin synkällä äänenpainolla, että tuomari kääntyi hätkähtäen.

»Varokaa, mitä teette!» lausui hän.

»Olkaa huoletti», vastasi don Ramon, »tahdon vain pitää huolta siitä, ettei poikani joudu mestauslavalle ja siten häväise nimeäni».

Samassa tuotiin hevonen. Rikosasiain tutkintotuomari heittäytyi satulaan.

»Kas niin, hyvästi, don Ramon», sanoi hän suopeasti, »olkaa varovainen; se nuorukainen voi vielä parantaa tapansa, hän on vain vähän vilkas eikä mitään muuta».

»Hyvästi, don Inigo d'Albaceyte», vastasi haciendero kuivasti, mikä ei kaivannut mitään vastausta.

Tuomari pudisti päätään ja iskien molemmat kannukset hevosen kylkiin lähti ratsastamaan täyttä ravia saattojoukkonsa seuraamana, vielä viimeisen kerran kädellään viitattuaan tilanomistajalle hyvästiksi.

Tämä seurasi häntä katseillaan niin kauvan kuin voi hänet erottaa, minkä jälkeen hän ripein askelin palasi haciendaan.

»Eusebio», sanoi hän mayoralille, »soittakaa kelloa, niin että saadaan koolle kaikki peonit ynnä muut haciendan palvelijat».

Katsahdettuaan hämmästyneenä isäntäänsä mayoral kiiruhti panemaan toimeen saamansa käskyn.

»Mitä tämä kaikki tarkoittaa?» kysyi hän itseltään.

Kellon soidessa maatilán kaikki väki riensi paikalle tietämättä, mistä tämä tavallisuudesta poikkeava kokoonkutsuminen johtui.

Pian he kaikki olivat kokoontuneet suureen saliin, jota käytettiin ruokailuhuoneena. Mitä täydellisin hiljaisuus vallitsi heidän keskuudessaan. Salainen pelko ahdisti heidän sydäntään. He aavistivat, että jotakin kauheata oli tulossa.

Muutaman minuutin odotuksen jälkeen donna Jesusita astui huoneeseen lastensa, paitsi Rafaelin, ympäröimänä ja asettui korokkeelle, joka oli laitettu huoneen toiseen päähän.

Hänen kasvonsa olivat kalpeat, hänen punertavat silmänsä osoittivat, että hän oli itkenyt.

Sitten tuli don Ramon.

Hän oli pukeutunut mustaan samettipukuun, jossa ei ollut koristuksia; raskaat kultavitjat riippuivat hänen rinnallaan, leveäreunainen, kotkansulalla koristettu musta huopahattu oli hänen päässään, ja pitkä, kiiltäväksi hängattu miekka riippui hänen vasemmalla kupeellaan.

Hänen otsansa oli rypyssä, ja kulmakarvat olivat koholla mustien silmien yllä, jotka näyttivät sinkoavan salamoita.

Läsnäolevat värisivät pelosta. Don Ramon Garillas oli pukeutunut tuomarinpukuunsa.

Jollekulle siis tultaisiin antamaan tuomio.

Mutta kenelle?

Kun don Ramon oli asettunut vaimonsa oikealle puolelle, antoi hän merkin.

Mayoral poistui huoneesta; hetken perästä hän tuli takaisin Rafaelin seurassa.

Nuorukainen oli paljain päin, ja hänen kätensä oli sidottu selän taakse.

Katse alas luotuna, kasvot kalpeina hän asettui isänsä eteen, jota hän kunnioittavasti tervehti.

Siihen aikaan, jota kertomuksemme koskee, oli varsinkin keskuksista kaukana olevissa maissa, jotka jatkuvasti olivat alttiina intiaanien hyökkäyksille, perheen päämiehellä vielä säilynyt täysin puhtaana se patriarkallinen arvovalta, jota meidän turmeltunut sivistyksemme kaikin voimin koettaa vähentää ja hävittää.

Isä oli perheessään itsevaltias, hänen tuomiostaan ei saanut vedota, ja se pantiin mutisematta ja vastustuksetta täytäntöön.

Maatilan väestö tunsu isäntänsä lujan luonteen ja lepypymättömän tahdon; he tiesivät, ettei hän milloinkaan antanut anteeksi, että hän piti kunniaa elämääkin kalliimpana. Sentähden he epämääräisen pelontunteen vallassa valmistautuivat olemaan läsnä näytelmässä, jota isä ja poika kohta esittäisivät.

Don Ramon nousi, loi läsnäoleviin synkän katseen ja heittäen hattunsa jalkojensa juureen sanoi kolkolla äänellä:

»Kuulkaa nyt kaikki: kuulun vanhaan kristittyyn sukuun, jonka esi-isät eivät koskaan ole tehneet rikosta; kunniaa on suvussani aina pidetty kalleimpana; tämän kunnian, jonka esi-isäni ovat minulle jättäneet tahrattomana ja jota olen koettanut pitää puhtaana, on vanhin poikani, nimeni perijä, vastikään häipymättömästi häväissyt. Eilen hän on Hermosillossa eräässä pelipaikassa kinastelun johdosta sytyttänyt talon palamaan, niin että koko kaupunki oli vaarassa syttyä tuleen, ja kun muuan mies ryhtyi häntä pidättämään hänen paetessaan, surmasi hän tämän puukoniskulla. Mitä on sanottava nuorukaisesta, jolla on näin nuorella iällä tällaiset pedon vaistot? Oikeus on pantava täytäntöön, kautta Jumalan! Tahdon julistaa ankaran tuomion!»

Tämän lausuttuaan don Ramon pani kätensä ristiin rinnalleen ja näytti malttavan mieltään.

Ei kukaan uskaltanut lausua sanaakaan syytetyn puolustukseksi; kaikkien päät olivat alas painuneina, ja heidän rintansa huohottivat.

Rafaelia hänen isänsä palvelijat rakastivat hänen pelkäämättömyytensä takia, joka ei tuntenut mitään vastuksia, ja siksi, että hän osasi niin mainiosti ratsastaa ja käyt-

tää kaikkia aseita, ynnä ennen kaikkea hänen avomieli-syytensä ja hyväsydämisyytensä takia, jotka olivat hänen luonteensa peruspiirteitä. Tässä maassa varsinkin pidettiin ihmishenkeä vähäarvoisena, ja siksi jokainen oli sydämes-sään valmis antamaan anteeksi nuorukaiselle ja näkemään hänen rikoksessaan vain kuumaverisyyden ja äkkikipai-suuden seurauksen.

Donna Jesusita nousi; vastustelematta hän oli aina alis-tunut miehensä tahtoon, jota hän jo aikoja sitten oli oppi-nut kunnioittamaan; paljas ajatuskin vastustaa miestään kauhistutti häntä ja pani hänet värisemään, mutta koko hänen sielunsa rakastavat voimat olivat keskittyneet hänen sydämeensä; hän jumaloi lapsiaan, varsinkin Rafaelia, jonka raju luonne enemmän kuin muut tarvitsi äidin huolen-pitoa.

»Herra», sanoi hän puolisolleen itkusta väräjäväällä äänellä, »ajatelkaa, että Rafael on vanhin poikanne, että hänen rikoksensa, niin raskas kuin se onkin, ei kuiten-kaan saata olla anteeksiantamaton silmissänne, että olette hänen isänsä ja että minä, minä . . .» voihi hän vaipuen polvilleen, ristiten kätensä ja puhjeten kovaan itkuun. »Rukoilen teitä säälimään. Armoa, herra! Armoa lapselleni!»

Don Ramon nosti kylmästi ylös vaimonsa, jonka kas-voilla vuoti kyyneliä, ja pakotettuaan hänet istuutumaan jälleen nojatuoliinsa sanoi:

»Ennen kaikkea juuri isänä minulla tulee sydämen olla ilman armoa! . . . Rafael on murhaaja ja murha-polttaja, hän ei enää ole poikani!»

»Mitä aiotte tehdä?» kysyi donna Jesusita kauhistu-neena.

»Se ei teitä ollenkaan koske, rouva!» vastasi don Ra-mon tyylysti, »aion yksin pitää huolta kunniastani. Riittää, kun tiedätte, että tämä rikos on viimeinen, minkä poikanne tekee.»

»Ah!» voihki äiti, »tahdotteko siis olla hänen pyövelinsä! . . .»

»Olen hänen tuomarinsa», vastasi leppymätön aatelismies pelottavasti. »Eusebio, varustakaa lähtövalmiiksi kaksi hevosta.»

»Jumalani! Jumalani!» voivotteli vaimoraukka rientäen poikansa luokse, jonka sulki syliinsä, »eikö kukaan tule avukseni?»

Kaikki läsnäolevat pysyivät vaii. Don Ramon ei itsekään voinut pidättää kyyneltä.

»Ah!» huudahti äiti ilosta mielettömänä, »hän on pelastettu! Jumala on hellyttänyt tuon rautaisen miehen sydämen!»

»Erehdytte, rouva», keskeytti don Ramon työntäen tylysti hänet pois; »poikanne ei enää kuulu minulle, minä olen tuominut hänet!»

Samalla hän suuntasi poikaansa teräksenkylmän katseen lausuen pelottavalla äänenpainolla, joka väkisinkin pani nuorukaisen vapisemaan:

»Don Rafael, tästä hetkestä alkaen ette enää kuulu tähän yhteiskuntaan, jossa rikoksillanne olette herättänyt kauhua. Tuomitsen teidät elämään ja kuolemaan metsän petojen keskuudessa.»

Kun tämä kauhistuttava tuomio oli langetettu, astui donna Jesusita pari askelta horjuen ja kaatui selälleen.

Hän oli pyörtnyt.

Tähän hetkeen asti oli Rafael suurin ponnistuksin voinut pidättää sielussaan liikkuvat tunteet puhkeamasta esille, mutta tämän viimeisen kohtauksen vuoksi hän ei kauvempaa jaksanut itseään hillitä; hän syöksyi äitinsä luo kyyneliä vuodattaen ja sydäntäsärkevällä äänellä valittaen:

»Äiti! äiti!»

»Tulkaa!» sanoi don Ramon pannen kätensä hänen olalleen.

Poika pysähtyi horjuen kuin juopunut.

»Katsokaa, herra! katsokaahan!» huudahti hän sää-
littävästi nyyhkyttäen, »äiti kuolee!»

»Te juuri olette hänet surmannut,» vastasi hacendero kylmästi.

Rafael kääntyi ympäri kuin käärmeen pistämänä; hän katsahti isäänsä oudosti ja hammasta purren ja otsa kalpeana sanoi hänelle:

»Tappakaa minut, herra, sillä vannon, että samoin kuin te olette ollut vailla sääliä äitiäni ja minua kohtaan, samoin minä, jos jään eloon, olen yhtä armoton teille!»

Don Ramon loi häneen halveksivan katseen.

»Menkäämmel!» sanoi hän.

»Menkäämmel!» kertasi nuorukainen lujasti.

Donna Jesusita, joka alkoi palata tajuihinsa, kuuli kuin unessa poikansa lähtevän.

»Rafael! Rafael!» huusi hän toivottomana.

Nuorukainen epäröi hetkisen, sitten hän yhdellä hyp-
päyksellä syöksyi äitinsä luo ja sulki hänet hurjan iloisena syliinsä. Mutta kohta hän palasi isäänsä luokse sanoen:

»Nyt voin kuolla, kun olen sanonut hyvästi äidille!»

He lähtivät ulos.

Kohtauksesta lamautuneina läsnäolevat hajaantuivat keskustelematta vaikutelmistaan, mutta syvän surun val-
lassa.

Poikansa hellyydenosoituksista oli äitiparka uudelleen menettänyt tajuntansa.

IV.

ÄITI.

Kaksi hevosta, joita Eusebio piteli suitsista, odotti haciendan portilla.

»Seuraanko teidän armoanne?» kysyi taloudenhoitaja.

»Ette!» vastasi haciendero kuivasti.

Hän nousi satulaan ja asetti poikansa poikkipuolin eteensä.

»Viekää takaisin toinen hevonen, en tarvitse sitä», käski hän.

Iskien kannukset ratsunsa kylkiin, joka hirnahti tuskasta, hän lähti täyttä vauhtia liikkeelle.

Eusebio palasi taloon surullisena pudistellen päätään.

Heti kun hacienda oli hävinnyt erään notkon taakse, pysähtyi don Ramon, veti silkkinen nenäliinan taskustaan, sitoi poikansa silmät lausumatta hänelle sanaakaan ja jatkoi jälleen matkaansa.

Matka kesti kauvan erämaassa; siinä oli jotakin synkkää, joka teki mielen kolkoksi.

Tämä mustiin puettu ratsastaja vaiteliaana kulkemassa hiekkakenttää pitkin, pidellen satulansa kaarella köysillä sidottua poikaa, jonka hermostuneet vavistukset ja hytkähdykset ilmoittivat olevan elossa, oli niin turmiota uhkaavan ja oudon näköinen, että hän olisi herättänyt pelontunteen rohkeimmassakin miehessä.

Kului moniaita tunteja isän ja pojan vaihtamatta sanaakaan keskenään; aurinko alkoi painua taivaanrannan taakse, ja muutamia tähtiä jo ilmestyi tummansiniselle taivaalle. Hevonen yhä juoksi.

Erämaa rupesi hetki hetkeltä näyttämään yhä synkemmältä ja villimmältä; kaikki kasvullisuuden merkit olivat hävinneet; vain siellä täällä aikojen kuluessa vaa-

lenneet luukasat muodostivat hiekkaan valkoisia täpliä. Petolintuja leijaili hitaasti ratsastajan yllä räikeästi kirkuen, ja synkissä, salaperäisissä *chaparaleissa* asustelevat petoeläimet illan tullen kaameasti kiljuen aloittivat yölliset kolkot konserttinsa.

Näillä seuduilla ei tunneta lainkaan hämää; heti kun aurinko on mennyt mailleen, vallitsee täydellinen yö.

Don Ramon ajoi yhä täyttä lentoa.

Hänen poikansa ei ollut kääntynyt hänen puoleensa rukouksella tai valituksilla.

Vihdoin, kellon lähetessä kahdeksaa illalla, ratsastaja pysähtyi. Tätä kiihkeätä ratsastusta oli kestänyt kello kymmenestä asti. Hevonen, jonka rinta korisi kumeasti, oli kompastua joka askeleella.

Don Ramon silmäili ympärilleen; hänen huulilleen ilmestyi tyytyväisyyden hymy.

Joka puolella avautuivat erämaan suunnattomat hiekkalakeudet; vain yhdellä suunnalla häämöitti taivaanrannalla aarniometsä oudonnäköisenä varjokuvana, joka kaameana keskeytti maiseman yhtenäisyyden.

Don Ramon astui alas hevosen selästä, laski poikansa hiekalle istumaan, otti hevoselta päätset, jotta se voisi syödä hänen sille antamaansa einettä; kun hän mitä levollisimmin oli suorittanut nämä eri tehtävät, meni hän poikansa luo ja otti pois siteen, joka peitti tämän silmiä.

Nuorukainen pysyi liikkumatta ja katseli isäänsä vai-teliaana ja kylmäverisenä.

»Herra», sanoi don Ramon hänelle kuivasti ja tyyli-sti, »olette täällä yli kymmenen penikulman päässä maatilas-tani, jonne ette saa kuoleman uhalla jalallanne astua; tästä hetkestä alkaen saatte elää yksin, teillä ei enää ole isää, ei äitiä eikä kotia; koska olette peto, tuomitsen tei-dät elämään petojen joukossa; päätökseni on peruutta-

maton, rukouksenne eivät voi sitä muuttaa; säästäkää siis minua niitä kuulemasta.»

»En käänny puoleenne rukoillen», vastasi nuorukainen soinnuttomalla äänellä. »Pyöveliä ei rukoilla.»

Don Ramon vavahti; hän kulki muutaman askeleen edestakaisin kuumeisen kiihtyneenä, mutta tointui melkein heti ja jatkoi:

»Tässä säkissä on ruokaa kahdeksi päiväksi; jätän teille tämän rihlakarbiinin, joka minun kädessäni ei koskaan ole osunut harhaan; annan teille myöskin nämä pistolit, tämän *macheten*, puukon, kirveen, ruutia ja luoteja näissä puhvelinsarvissa; ruokasäkistä löydätte tulukset ja kaikki vehkeet, joita tulen sytyttämiseen tarvitaan; olen pannut sinne myöskin raamatun, joka on ollut äitinne omaisuutta. Olette kuollut yhteiskunnasta, jonne te ette enää saa palata; edessänne on erämaa, se kuuluu teille; minulla taas ei ole enää poikaa, hyvästi! Jumala olkoon teille armollinen, kaikki on meidän välitämme lakannut täällä maan päällä; jäätte yksiksenne, vaille kotia, alkaaksenne oman elämänne ja huolehtiaksenne tarpeistanne. Sallimus ei koskaan hylkää niitä, jotka luottavat siihen; tästedes se yksin suojelee teitä.»

Lausuttuaan nämä sanat don Ramon heltymättömin kasvoin pisti suitset hevosensa suuhun, päästi poikansa vapaaksi yhdellä iskulla leikaten poikki häntä kahlehtineet siteet ja heittäytyen satulaan lähti nopeasti ratsastamaan pois.

Rafael nousi polvilleen, kurotti päätään eteenpäin, kuunteli hätääntyneenä hevosen kiivasta juoksua hiekkalla, seurasi silmillään, niin kauan kuin hän saattoi erottaa, sitä kovan onnen varjokuvaa, joka mustana näkyi selvästi kuunvalossa; kun ratsastaja vihdoinkin oli hävinnyt pimeään, kohotti poika kätensä rinnoilleen, ja kuvaamaton epätoivo vääristi hänen piirteitään.

»Äiti! . . . äiti! . . .» huusi hän.

Hän kaatui selälleen hiekkaan, pyörtyneenä.

Jokseenkin pitkän matkaa ratsastettuaan neliä don Ramon huomaamattaan ja kuin väkisin hiljensi hevosensa vauhtia ja kuunteli levottomana erämaan epäselviä ääniä, voimatta itselleen selvittää syitä, jotka panivat hänet näin menettelemään, mutta kenties odottaen onnettoman poikansa avunhuutoa, jotta hän palaisi hänen luokseen. Jopa hän kaksi kertaa koneellisesti kädellään puristi ohjaksia ikäänkuin totellen salaista ääntä kääntyäkseen takaisin samaa tietä; mutta aina hänen hurja sukuylpeytensä oli häntä voimakkaampi, ja hän jatkoi matkaansa.

Aurinko jo nousi, kun don Ramon saapui haciendalle.

Kaksi henkeä odotti hänen tuloaan seisten kummallakin puolella porttia.

Toinen oli donna Jesusita, toinen Eusebio.

Havaitessaan vaimonsa, joka kalpeana ja mykkänä seisoi hänen edessään kuin lohduttomuuden kuvapatsas, haciendero tunsu sanomatonta surua, joka ahdisti hänen sydäntään; hän aikoi ajaa ohitse.

Donna Jesusita astui pari askelta eteenpäin ja tarttuen hevosen suitsiin kysyi hätäisenä:

»Don Ramon, mitä olette tehnyt pojalleni?»

Haciendero ei vastannut; kun hän näki vaimonsa surun, valtasi hänet katumus, ja hän kysyi itseltään, oliko hänellä todellakin oikeus menetellä niinkuin oli tehnyt.

Turhaan donna Jesusita odotti vastausta. Don Ramon katsahti vaimoonsa; hän hätkähti huomattessaan ne häviämättömät rypyt, jotka murhe oli uurtanut hänen vain muutamaa tuntia aikaisemmin niin tyyninä ja rauhallisina olleisiin kasvoihinsa.

Tämä jalo nainen oli lyijynharmaa; hänen pingoittuneet piirteensä olivat tavattoman jäykät; hänen kuumeesta hohtavat silmänsä olivat punaiset ja kuivat; kaksi syvää,

mustaa juovaa teki ne kuoppaisiksi ja tuijottaviksi; suuri täplä kirjavoitti hänen poskensa merkinä kyyneleistä, joiden lähde jo oli ehtynyt; hän ei voinut enää itkeä, hänen äänensä oli käheä ja katkonaainen, hänen rintansa, jota vaivasi hengenahdistus, kohosi surullisesti päästään kuuluviin läähättävän huokauksen.

Odotettuaan muutaman hetken vastausta kysymyksiensä hän kysyi uudelleen:

»Don Ramon, mitä olette tehnyt pojalleni?»

Haciendero käänsi hämmentyneenä päänsä pois.

»Voi! Te olette surmannut hänet!» huudahti hänen vaimonsa epätoivoisena.

»En!» vastasi toinen säikähtäen tätä murhetta ja pakotettuna ensi kertaa elämässään huomaamaan pojas-taan tiliä vaativan äidin vallan.

»Mitä olette hänelle tehnyt?» jatkoi äiti itsepäisesti.

»Myöhemmin, tynnyttyänne, saatte tietää kaikki», vastasi haciendero.

»Tyyni olen nytkin», väitti vaimo, »miksi teeskentelette sääliä, jota ette tunne minua kohtaan? Poikani on kuollut, ja te olette hänet surmannut!»

Don Ramon laskeutui ratsunsa selästä.

»Jesusita,» sanoi hän vaimolleen tarttuen hänen käteensä ja katsoen häneen hellästi, »vannon kaikkein pyhimmän nimessä, että poikanne elää; en ole hiuskarvaakaan hänen päässään koskenut.»

Äitiparka vaipui hetkiksi aatoksiin.

»Uskon puhuneenne totta», vastasi hän sitten, »mutta minne hän on joutunut?»

»No niin,» virkkoi haciendero epäröiden, »koska kerran tahdotte tietää kaikki, niin ilmoitan, että olen jättänyt poikanne erämaahan, mutta samalla varannut hänelle tilaisuuden huolehtia turvallisuudestaan ja toimeentulostaan.»

Donna Jesusita vavahti; hermostunut puistatus kävi hänen ruumiinsa lävitse.

»Olette ollut lempeä,» sanoi hän terävästi ja katkeran ivallisesti; »olette ollut laupias kuudentoista vuoden ikäistä nuorukaista kohtaan, Don Ramon. Teitä kammotti tahrata käsiänne hänen verellään, piditte parempana luovuttaa sen tehtävän metsän pedoille ja julmille intiaaneille, joita yksinomaan asustelee näissä erämaissa.»

»Hän oli rikksellinen!» intti haciendero matalalla, mutta lujalla äänellä.

»Lapsi ei ole koskaan rikksellinen sen mielestä, joka on häntä kantanut kohdussaan ja imettänyt», vastusti vaimo pontevasti. »Hyvä on, don Ramon. Te olette tuominut poikanne, minä hänet pelastan!»

»Mitä aiotte tehdä?» tiedusteli haciendero pelästyen päätöstä, jonka näki loistavan vaimonsa kasvoista.

»Se on teille yhdentekevää, don Ramon, aion vain täyttää velvollisuuteni, kuten tekin olette luullut täyttävänne omanne! Jumala ratkaisee asian välillämme! Varokaa, ettei hän vielä joskus vaadi tiliä poikanne verestä!»

Don Ramonin pää painui alas tämän uhkauksen satuttamana; otsa kalpeana ja mieli täynnä kalvavaa katumusta hän hitaasti astui haciendaan.

Hetken donna Jesusita seurasi häntä katseillaan.

»Voi!» huudahti hän. »Jumala, auta minua saapumaan ajoissa!»

Sitten hän lähti Eusebion seuraamana.

Kaksi ratsua odotti heitä läheisen metsikön suojassa. He nousivat satulaan.

»Minne lähdemme, sennora?» kysyi taloudenhoitaja.

»Etsimään poikaani!» vastasi nainen vihlovalla äänellä.

Toivo näytti kirkastaneen hänen muotonsa. Heleä puna peitti hänen poskiaan, ja hänen tummat silmänsä salamoivat.

Nyt Eusebio päästi irti neljä mainiota vainukoira, joita tässä maassa nimitetään *rastreroiksi* ja käytetään hevosenjälkiä seuraamaan. Hän antoi niiden nuuskia Rafaelille kuulunutta paitaa, ja koirat lähtivät seuraamaan jälkiä äänekkäästi ulvoen. Eusebio ja donna Jesusita lähtivät matkaan niiden perässä, katsoen toisiinsa heikon toivon kuvastuessa heidän kasvoillaan.

Koirien ei ollut vaikea seurata jälkiä, jotka olivat aivan suorat, ilman mitään epäröintiä, eivätkä ne myös kertaakaan pysähtyneet.

Kun donna Jesusita saapui paikalle, mihin Rafaelin isä oli poikansa jättänyt, oli se tyhjä! . . . Poika oli kadonnut!

Jäljet siitä, että hän oli täällä oleskellut, olivat nähtävissä. Tuli oli juuri sammumassa. Kaikki osoitti, että Rafael oli jättänyt tämän paikan vain korkeintaan tuntia aikaisemmin.

»Mitä on tehtävä?» kysyi Eusebio tuskaisena.

»Jatkettava matkaa eteenpäin», vastasi donna Jesusita päättävästi iskien kannukset hevosensa kylkiin, joka hirnahti raivosta ja lähti taas hurjasti laukkaamaan.

Eusebio seurasi hänen kintereillään.

Saman päivän iltana vallitsi Hacienda del Milagrossa tyrmistynyt mieliala.

Donna Jesusita ja Eusebio eivät vielä olleet palanneet. Don Ramon määräsi koko väen nousemaan ratsaille.

Tulisoihduilla varustettuina peonit ja vaquerot alkoivat kiivaan ajon etsiäkseen emäntäänsä ja taloudenhoitajaa.

Koko yö kului tuloksettomiin etsiskelyihin.

Päivän koitteessa löydettiin donna Jesusitan hevonen puoliksi revittyinä erämaasta. Siltä puuttuivat valjaat.

Hevosen ruhoa ympäröivä alue näytti olleen kiivaan taistelun näyttämönä.

Epätoivoisena don Ramon antoi määräyksen palata takaisin haciendaan.

»Jumalani!» huudahti hän kotiin saavuttuaan, »nytkö jo rangaistustani aletaan panna täytäntöön?»

Viikkoja, kuukausia, vuosia vierähti, eikä osakaan sitä salaperäistä verhoa, joka peitti näitä kauheita tapahtumia, mitä tehokkaimmista etsinnöistä huolimatta kohonnut; Rafaelin, hänen äitinsä ja Eusebion kohtalosta ei saatu mitään tietää.

ENSIMMÄINEN OSA.

USKOLLINEN SYDÄN.

I.

PREIRIE.

Yhdysvaltain länsiosassa, Mississippi-joen toisella puolella leviää moniaita satoja Englannin penikulmia laaja alue, jota vielä tänä päivänäkään ei tunneta ja joka käsittää viljelemättömiä maita. Siellä ei kohoa valkoihoisen miehen talo eikä intiaanin *hatto*.

Tätä suunnatonta autioseutua, missä on vuoroin synkkiä metsiä salaperäisine, petojen polkemine polkuineen ja vuoroin vihannoivia preirieitä, joilla kasvavan korkean, tiheän heinän heikoinkin tuulenhenkäys panee lainehtimaan, huuhtelevat valtavat joet, joista huomattavimmat ovat suuri Canadienne, Arkansas ja Red River (punainen virta).

Näillä kasvullisuudesta rikkailla seuduilla harhailee lukemattomia laumoja villihevosia, puhveleita, hirviä ja Amerikan muista osista tuhansia pitkäsarvisia eläimiä, joita sivistys päivä päivältä karkoittaa kauvemmas ja jotka näillä tienoilla saavat elää alkuperäisessä vapaudessaan.

Mahtavimmat intiaaniheimot ovatkin valinneet tältä seudulta metsästysalueensa.

Delawarit, cricketit ja osagit samoilevat erämaan rajaseutuja lähellä amerikkalaisten asuma-aluetta, joiden yhteyteen heikot sivistyksen siteet alkavat heitä saattaa, taistelun pooneja, mustajalkoja, assiniboineja ja comancheja, kesyttömiä heimoja, preirieitten paimentolaislaumoja tai vuoriseutujen asukkaita vastaan, jotka ristiin rastiin harhailevat näillä autioilla seuduilla, kenenkään uskaltamatta vaatia niiden omistusoikeutta itselleen, mutta näyttäen yksissä tuumin niitä hävittävän ja kokoontuen suurilukuisina metsästysretkille, aivan kuin aikoisivat ryhtyä sootaan.

Viholliset, joita on vaarassa tavata tällä asumattomalla alueella, ovat tosiaankin monenlaisia; puhumattakaan petoeläimistä on lisäksi metsästäjiä, erämiehiä ja sissejä, joita intiaanit pelkäävät yhtä paljon kuin omia maanmiehiään.

Preirie, lakkaamattomien ja julmien taistelujen näyttämö, onkin todellisuudessa vain suunnaton luukasa, johon vuosittain tuhansia urhoollisia miehiä hämäräperäisesti sortuu armottomassa sissisodassa.

Ei mikään ole suuremmoisempaa ja majesteettisempaa kuin nähdä nämä suunnattoman laajat preiriet, joihin Luoja on täysin käsin sirotellut lukemattomia rikkauksia, ei mikään hurmaavampaa kuin niiden viheriät lakeudet, sankat metsät ja mahtavat virrat; aaltojen surumielinen kohina niiden lyödessä rantakallioita vasten, tuhansien lehdistöön kätkeytyneiden lintujen laulu, korkeassa heinässä telmivien eläinten hyyt, kaikki tämä viehättää, kaikki tenhoaa ja lumooa matkailijan, joka hurmaantuneena pian innostuksensa vallassa tarttuu johonkin lukemattomista, kukkien sekaan hänen jalkojensa alle viritetyistä ansoista, saaden hengellään maksaa varomattoman herkkäuskoisuutensa.

Lopulla vuotta 1837, viimeisinä päivinä syyskuuta, jota intiaanit sanovat putoavien lehtien kuuksi — *inaqui quisis* —, istui muuan vielä nuori mies, joka hänen puvustaan huolimatta, se kun täydellisesti oli intiaanien vaateparren näköinen, oli ihonväristä helppo tuntea valkoiseksi, noin tunnin verran ennen auringonlaskua nuotion ääressä, jonka lämpöä alettiin kaivata tähän vuodenaikaan, eräällä kaikkein tuntemattomimmista seuduista sillä preiriellä, jota vastikään olemme kuvailleet.

Mies oli korkeintaan viiden- tai kuudenneljäntä vuoden vanha, vaikka muutamat syvät vaot hänen leveällä, himmeänvalkealla otsallaan tuntuivat todistavan vanhemmaksi ikää.

Hänen kasvopirteensä olivat kauniit, ylevät, ja niissä oli metsäelämän luoma ylpeyden ja tarmon leima. Hänen mustat silmänsä, joita reunustivat tuuheat kulmakarvat, olivat ilmeeltään lempeät ja surumieliset, mikä tasoitti niiden säihkyä ja eloisuutta; kasvojen alaosa katosi pitkän, tiheän parran alle, jonka siniseenvivahtava väri oli vastakohtana niiden oudolle kalpeudelle.

Hän oli suurikokoinen, solakka ja täysin tasasuhtainen; hänen jäntevät jäsenensä, joissa pistivät silmään erinomaisen kovat lihakset, osoittivat, että hän oli harvinaisen voimakas. Koko hänen olentonsa muuten herätti kunnioittavaa mieltymystä, jota valioluonteiden on helpompi saada osakseen näillä seuduilla kuin sivistysmaissa, missä melkein vain luontokappaleiden ulkomuotoon pannaan huomiota.

Miehen sangen yksinkertaiseen pukuun kuului *mitassi*, ahtaitten alushousujen tapainen, nilkkoihin asti ulottuva, joka oli nahkahihnalla kiinnitetty lanteille, ja pumpulikan-kaasta valmistettu metsästysmekko, joka oli koristettu erivärisillä villakankaanpalasilla ja ulottui puolissääriin asti. Edestä auki oleva mekko päästi näkyviin hänen rusket-

tuneen rintansa, jolla riippui mustasta sametista tehty messuhaka ohuissa teräsketjuissa. Parkitsematomasta kuusipeurannahasta valmistetut jalkineet varjelivat jal-koja käärmeeppuremilta ja ulottuivat polvien yläpuolelle asti; majavannahkainen lakki, jossa majavan häntä vielä roikkui takana, peitti hänen päänsä päästään näkyviin pitkiä kiharoita hänen upeasta, mustasta tukastaan, jonka seassa jo näkyi hopeasuortuvia ja joka valui hänen leyeille hartioilleen.

Tämä mies oli metsästäjä.

Komea, rihlattu karbiini, joka oli käden ulottuvilla hänen vieressään, metsästyslaukku, jota hän kantoi olkahihnasta, ja kaksi vyöllä riippuvaa puhvelinsarvea, jotka olivat täynnä ruutia ja luoteja, eivät jättäneet tässä kohdin mitään sijaa epäilyksille. Kaksi pitkää kaksipiippuista pistolia oli huolimattomasti heitetty karbiinin viereen.

Metsästäjä piteli sellaista pitkää puukkoa, jota nimitetään *macheteksi*, lyhyt- ja suorateräistä sapelin kaltaista asetta, joka ei koskaan puutu preirieitten asujamilta, ja nylki paraillaan huolellisesti majavaa pitäen samalla tarkasti silmällä kuusipeuran reisikappaletta, joka jänteestä ripustettuna oli tulen päällä käristymässä, ja kuunteli heikoimpiakin ääniä preirieltä.

Paikka, missä tämä mies oli, oli ihmeteltävän sopiva muutaman tunnin pysähdystä varten.

Se oli jokseenkin korkean mäen harjalla oleva metsäaukeama. Kun mäki asemallaan hallitsi laajalti preirietä, muodostui yllätys mahdottomaksi. Muutaman askeleen päässä levähdyspaikalta pulppusi lähde, josta vesi juoksi oikullisina putouksina tasangolle. Korkea, rehevä ruoho tarjosi mainion laitumen kahdelle oivalliselle, villisilmäiselle ja säkenöivälle hevoselle, jotka jonkun matkan päässä liekaan kytkettyinä ahmien söivät ruokaansa. Kiviin puihin sytytetty tuli, jota kolmelta puolen suojeli kal-

lio, päästi ilmaan vain ohuen savupatsaan, jota ei voinut huomata kymmenen askeleen päästä, ja ikivanhat puut muodostivat seinämän, joka peitti leiripaikan näillä seuduilla mahdollisesti väijyskelevien vihollisten tungettelevilta katseilta.

Kaikki metsästäjän turvallisuutta varten tarvittavat varokeinot oli lyhyesti sanoen otettu huomioon, ja tämä varovaisuus todisti kokemusta, jota metsänkävijäelämä oli syventänyt.

Mailleen menevän auringon rusottavat valonsäteet heijastuivat hurmaavan kauniisti suurten puitten latvoissa, senkehrä oli laskeutumaisillaan taivaanrantaan rajoittavien kukkuloiden taakse, kun hevoset äkkiä lakkasivat syömästä, nostivat päänsä pystyyn ja levottomina heristivät korviaan, mikä ei jäänyt metsänkävijältä huomaamatta.

Vaikka hän ei vielä erottanut mitään epäilyttävää ääntä, kaikki kun näytti rauhalliselta seudulla, riensi hän pingoittamaan majavannahan tulen eteen kahden ristikkäin kulkevan sauvan päälle ja nousematta paikaltaan ojensi kätensä tarttuen karbiiniinsa.

Kuului harakannaurua muistuttava huuto, joka toistui kolme eri kertaa lyhyiden väliaikain jälkeen.

Metsästäjä pani hymähtäen karbiinin jälleen viereensä ja ryhtyi edelleen valmistamaan illallistaan; melkein samassa ruoho heilui rajusti, ja kaksi komeata vainukoira ilmestyi hyppien näkyviin asettuakseen makaamaan metsästäjän viereen, joka silitteli niitä hetken ja jonka oli vähän vaikea vapautua niiden hyväilystä.

Hevoset olivat huolettomina alkaneeat jatkaa keskeytynyttä syöntiään.

Vain muutaman minuutin matkan päässä koirien jäljessä seurasi toinen metsästäjä, joka pian ilmestyi aukeaman laidalle.

Tämä uusi henkilö, joka oli paljon nuorempi kuin edellinen, sillä hän näytti olevan korkeintaan kahdenkymmenen kahden vuoden ikäinen, oli pitkä, hoikka, jäntevän näköinen mies. Hänen pyöreässä päässään kiiluivat harmaat, älykkäisyyttä todistavat silmät, ja hänellä oli avomieliset ja rehelliset kasvot, joille vaaleat, tuhanväriset hiukset antoivat jonkunlaisen lapsellisen leiman.

Hänellä oli yllään samanlainen puku kuin hänen seura-laisellaankin. Saavuttuaan tulen luo hän heitti maahan linnut, joita oli rihmaan kiinnitettyinä kantanut selässään.

Sitten molemmat metsästäjät rupesivat vaihtamatta sanaakaan keskenään valmistamaan ateriaa, jonka partio-eläjät pitkäaikaisen harjoituksen perusteella aina osaavat tehdä sangen herkulliseksi.

Oli tullut täysi yö, ja eräseutu alkoi vähitellen herätä; petoeläinten kiljunta kajahteli jo preiriellä.

Hyvällä ruokahalulla nautittuaan illallisensa metsästäjät sytyttivät piippunsa ja asettuen istumaan selät tuleen päin, ettei sen valo estäisi heitä eroittamasta tungettelevien vieraiden saapumista, jotka pimeän turvissa saattaisivat sinne pyrkiä, he vetelivät haikuja tyytyväisinä kuin konsanaan miehet, jotka pitkän ja vaivalloisen päivämatkan jälkeen nauttivat hetken levosta, saaden sitten ehkä taas kauan olla sitä vailla.

»No miten on?» kysyi ensinmainittu metsästäjä lyhyesti kahden imaisun välissä.

»Olitte oikeassa», tokaisi toinen.

»Vai niin!»

»Olemme kulkeneet liian paljon oikeaan päin. Sentähden kadotimme jäljet.»

»Olin siitä aivan varma», puhui edellinen. »Nähkääs, Ilomieli, te luotatte liiaksi kanadalaisiin tapoihinne. Ne intiaanit, joille meillä on täällä asiaa, eivät missään suh-

teessa muistuta irokeeseja, jotka kuljeskelevat teidän maanne metsästysalueilla.»

Ilomieli painoi päänsä merkiksi, että hän oli samaa mieltä.

»Muuten se ei paljoakaan merkitse tällä hetkellä», jatkoi toinen. »Tärkeintä on tietää, keitä varkaamme ovat.»

»Sen kyllä tiedän.»

»Hyvä!» sanoi toinen ottaen kiireesti piippunsa suustaan; »ja keitä ovat ne intiaanit, jotka ovat uskaltaneet varastaa minun merkeilläni varustettuja pyydyksiä?»

»Comancheja.»

»Sitä epäilinkin, lempo soikoon! Kymmenen parhainta pyydystä puhallettu yhtenä yönä! Vannon, Ilomieli, että he saavat sen kalliisti maksaa! . . . Entä missä comanchit tällä haavaa ovat?»

»Korkeintaan puolentoista penikulman päässä. Se on rosvolauma, tusinan verta miehiä; sillä suunnalla, minne he nyt menevät, he pääsevät pian takaisin vuorilleen.»

»Kaikki eivät pääse sinne», vastasi metsämies katsahtaen karbiiniinsa.

»Totisesti», huudahti Ilomieli äänekkääseen nauruun purskahtaen, »he saavat vain, mitä ansaitsevat; jätän teidän tehtäväksenne, Uskollinen Sydän, rangaista heitä heidän röyhkeydestään; mutta vielä hartaampi olette heille kostamaan, jahka saatte tietä, kuka heitä johtaa.»

»Vai niin! Tunnenko siis heidän päällikkönsä?»

»Vain pikkusen», vastasi Ilomieli hymähtäen, »se on Nehu Nutah.»

»Kotkanpääkö?» huudahti Uskollinen Sydän hypähtäen pystyyn, »kas vaan! Tunnen kyllä hänet, ja Jumala suokoon, että tällä kertaa saisin selvittää vanhat tilit. Hänen moksasiininsa ovat jo kovin kauan tallanneet samoja polkuja kuin minä ja tukkineet minulta tien.»

Lausuttuaan nämä sanat niin vihaisella äänenpainolla, että Ilomieli hätkähti, otti metsänkävijä suutuksissaan siitä, että oli antanut itsessään kiehuvan vihan täten tulla näkyviin, taas piippunsa ja jatkoi tupakoimistaan teeskennellyn levollisesti, mikä ei kuitenkaan eksyttänyt hänen seuralaistaan.

Keskustelu katkesi.

Molemmat metsämiehet näyttivät vaipuneen syviin mietteisiin poltellen ääneti vieri vieressä.

Vihdoin Ilomieli kääntyi toverinsa puoleen.

»Jäänkö vartioimaan?» kysyi hän.

»Ette», vastasi Uskollinen Sydän matalalla äänellä, »nukkukaa te vain. Minä tähytän sekä teidän että omasta puolestani.»

Mitään puhumatta Ilomieli laskeutui makuulle nuotion viereen, ja muutaman minuutin perästä hän oli vaipunut sikeään uneen.

Kun huuhkaja päästi kuuluville aamuhuutonsa, joka tuntuu tervehtivän auringon pikaista ilmestymistä, niin Uskollinen Sydän, joka koko yön oli pysynyt liikkumattomana kuin marmorinen kuvapatsas, herätti toverinsa.

»Nyt on jo aika,» sanoi hän.

»Hyväl» vastasi Ilomieli nousten heti jalkeille.

Metsästäjät satuloivat hevosensa, laskeutuivat varovasti kukkulalta alas ja rupesivat seuraamaan comanchien jälkiä.

Aurinko nousi samalla säteilevänä taivaanrannalle karkoittaen pimeän ja luoden preirielle ihanaa, elvyttävää valoaan.

II.

METSÄSTÄJÄT.

Mainitkaamme nyt pari sanaa henkilöistä, joita vast'ikään kuvailimme ja jotka joutuvat näyttelemään tärkeätä osaa tässä kertomuksessa.

Uskollinen Sydän — vain tällä nimellä tunnettiin tämä metsästäjä kaikilla Lännen preirieillä — oli taitavuutensa, rehellisyytensä ja rohkeutensa takia erinomaisessa maineessa intiaaniheimojen joukossa, joiden kanssa hän oli seikkailuelämänsä kuluessa joutunut tekemisiin. Kaikki häntä kunnioittivat.

Valkoihoiset metsästäjät ja erämiehet, espanjalaiset ja pohjois-amerikkalaiset tai sekarotuiset panivat suurta arvoa hänen metsäelämässä saavuttamaansa kokemukseen turvautuen usein hänen neuvoihinsa.

Vieläpä preirierosvot, nuo hirtehiset ja yhteiskunnan hylkiöt, jotka elävät vain ryöstämällä ja kiristämällä, eivät uskaltaneet koskea häneen, koettaen mahdollisuuden mukaan olla joutumatta hänen tielleen.

Tämän miehen olikin vain älynsä ja tahtonsa voimalla onnistunut melkein tietämättään luoda itselleen valta, jonka näiden laajojen autiomaitten villit asujamet hyväksyivät ja tunnustivat.

Valtaansa hän käytti vain yhteiseksi hyväksi ja kaikki keinoin edistääkseen sitä, että he saisivat täydessä turvassa antautua niihin toimiin, joita he harrastivat.

Ei kukaan tiennyt, kuka Uskollinen Sydän oli, eikä mistä hän tuli; hänen menneisyytensä oli mitä suurimman salaperäisyyden peitossa.

Eräänä päivänä — siitä oli jo viisitoista tai parikymmentä vuotta — olivat muutamat metsästäjät tavanneet hänet Arkansas-virran rannalla paraillaan virittämässä

majavanpyydyksiä. Hän oli silloin vielä varsin nuori. Hänen aikaisempaa elämäänsä koskevat harvat kysymykset olivat jääneet vastausta vaille; metsästäjät, jotka luonteeltaan eivät ole lörpöttelijöitä, epäilivät nuorukaisen hämmästyneihin ja hämäräperäisiin lauseihin kätkeytyvän jonkin salaisuuden, jonka hän halusi säilyttää, eivätkä hennonneet ryhtyä häntä enempää ahdistamaan, ja niin asia jäi silleen.

Mutta toisin kuin muut metsästäjät ja erämiehet, heillä kun kaikilla on yksi tai pari seuralaista, joihin he liittyvät ja joista he eivät koskaan luovu, Uskollinen Sydän asui yksinään. Ilman vakinaista asuinpaikkaa hän liikuskeleli kaikkialla näillä autiomailla jäämättä minnekään vasituisesti asumaan.

Ollen aina synkkä ja surumielinen hän pakeni vertaisensa seuraa, aina kuitenkin valmiina tilaisuuden tullessa tarjoamaan heille palvelustaan, vieläpä panemaan henkesäkin alttiiksi heidän puolestaan. Kun sitten tahdottiin ilmaista kiitollisuutta hänelle, niin hän iski kannukset hevosen kyyliin ja poistui kauvas virittämään otuksille satimiaan, antaakseen niille, jotka olivat hänelle kiitollisuudenvelassa, aikaa unhottaa suoritetun palveluksen.

Joka vuosi Uskollinen Sydän samaan aikaan, loka-kuun vaiheilla, hävisi pysyen poissa viikkokausia, eikä kukaan voinut edes aavistaa, minne hän oli kadonnut. Kun hän sitten jälleen näyttäytyi, olivat hänen kasvonsa muutaman päivän tavallista synkemmät ja surullisemmat.

Eräänä päivänä hänen palatessaan tällaiselta salaperäiseltä matkaltaan häntä seurasi pari aivan nuorta, oivallista vainukoiraa, jotka olivat jääneet hänen luokseen. Hän näyttikin paljon pitävän niistä.

Viisi vuotta ennen sitä aikaa, josta alamme kertomuksemme jatkon, hän eräänä iltana juuri palatessaan

asettamasta paikoilleen pyydyksiä yöksi äkkiä puiden lomitse erotti intiaanien leiritulen.

Muuan valkoihoinen, tuskin vielä seitsemäntoista vuoden ikäinen mies, oli köytetty paaluun, punanahkojen veitsien maalitauluksi; he huvittelivat kiduttamalla häntä, ennenkuin uhraisivat hänet veriselle raivolleen.

Totellen vain säälintunnettaan, jota vangittu hänessä herätti, ja välittämättä kauheasta vaarasta, johon hän antautui, Uskollinen Sydän heittäytyi rohkeasti intiaani-joukon keskelle ja asettui vangin eteen suojellen häntä ruumiillaan.

Intiaanit olivat comancheja; hämmästyen tästä äkillisestä yllätyksestä, johon he eivät lainkaan olleet valmistuneet, he jäivät muutamiksi hetkiksi liikkumattomina paikoilleen, kerrassaan ällistyneinä moisesta uhkarohkeudesta.

Menettämättä aikaa Uskollinen Sydän katkoi vangin siteet ja antoi hänelle veitsensä, minkä toinen iloisena otti vastaan. Molemmat valmistautuivat nyt kalliisti myymään henkensä.

Valkoihoiset herättävät intiaaneissa vaistomaista kauhua. Toinnuttuaan hämmästyksestään comanchit kuitenkin näyttivät aikovan käydä näiden kahden miehen kimppuun, jotka näin uhmilivat heitä. Mutta tulen loimussa, joka osui aivan metsästäjän kasvoille, hänet tunnettiin.

Punanahat alkoivat kunnioittavasti vetäytyä taaksepäin puhellen keskenään:

»Sehän on Uskollinen Sydän! Suuri kalpea metsämies!»

Kotkanpää, se oli intiaanien päällikön nimi, ei tuntenut metsästäjää; hän näet kävi vasta ensi kertaa Arkansasin preirieillä, joten hän ei ymmärtänyt soturiensa huomautusta. Hän muuten vihasi sydämensä pohjasta valkoihoisia, joille oli julistanut ikuisen sodan. Suuttuneena siitä, mitä hän komennettavissaan luuli pelkuruudeksi, hän

läheni yksinään Uskollista Sydäntä; mutta silloin tapahtui jotakin kummallista.

Comanchit kävivät käsiksi johtajaansa ja häntä kohtaan tuntemastaan kunnioituksesta huolimatta riistivät hänet aseet, niin ettei hän voinut mitään tehdä metsästäjälle.

Kiitettyään heitä Uskollinen Sydän itse antoi päällikölle takaisin hänen aseensa, jotka oli tuotu hänelle. Toinen otti ne luoden jalomieliseen vastustajaansa uhkaavan katseen.

Halveksien metsästäjä kohautti olkapäitään; onnellisena siitä, että oli pelastanut nuoren miehen hengen, hän poistui vangin seurassa.

Uskollinen Sydän oli täten, kymmentä minuuttia lyhyemmässä ajassa, saanut leppymättömän vihamiehen ja hartaan ystävän.

Vangin kertomus oli yksinkertainen.

Lähdettyään Kanadasta isänsä kanssa preiricille metsästelemään he olivat joutuneet comanchien käsiin; toivotoman vastustuksen jälkeen oli hänen isänsä, täynnä haavoja kun oli, pian menettänyt henkensä. Pahoillaan kuolemasta, joka oli heiltä riistänyt yhden uhriteuraan, intiaanit olivat pitäneet nuorukaisesta hyvää huolta, jotta hän voisi kidutuspaalussa esiintyä komeasti, ja hän olisikin saanut marttyyrikuoleman ilman Uskollisen Sydämen väliintuloa.

Saatuaan nämä tiedot metsästäjä kysyi nuorukaiselta, mitä tämä aikoi tehdä ja eikö tämä kauhea oppikoe, jonka hän juuri oli suorittanut metsänkävijä-ammattissa, ollut kyllästyttänyt häntä seikkailuelämään.

»Vielä mitä, päinvastoin», vastasi toinen, »tahtoni on entistä lujempi antautua tälle alalle. Ja sitten», lisäsi hän, »tahdon kostaa isäni kuoleman».

»Se on oikein», huomautti metsästäjä.

Keskustelu asiasta oli jäänyt siihen.

Uskollinen Sydän vei nuoren miehen yhteen *cacheistaan* eli jonkinlaiseen maahankaivettuun varastopaikkaan, jommoisissa erämiehet säilyttävät rikkauksiaan; sieltä hän oli vetänyt esille erämiehen koko asun: pyssyn, puukon, pistolit, metsästyslaukut, pyydykset. Nämä eri kapineet hän tarjosi suojatilleen.

»Menkää», sanoi hän muutta mutkitta, »ja Jumala teitä auttakoon!»

Toinen katsoi häneen mitään vastaamatta; ilmeisesti hän ei käsittänyt tätä ollenkaan.

Uskollinen Sydän hymyili.

»Olette vapaa», jatkoi hän, »tässä ovat uuden ammatin harjoittamisessa tarvittavat välineet. Lahjoitan ne teille. Preirie on edessänne, onnea vain.»

Nuorukainen ravisti päätään.

»Ei», sanoi hän, »en eroa teistä, ellette minua aja luotanne. Olen yksinäni, vailla kotia ja ystäviä. Olette pelastanut henkeni, kuulun siis teille.»

»En peri maksua tekemistäni palveluksista», vastasi metsästäjä.

»Vaaditte päinvastoin liian suuren maksun», väitti toinen vilkkaasti, »koskette hyväksy kiitollisuutta. Pitäkää tarjoamanne lahjat, ne ovat minulle hyödyttömät. En ole kerjäläinen, jolle heitetään almu. Ennen palaan uudelleen comanchien kidutettavaksi. Hyvästi!»

Ja canadalainen lähti päättävästi kävelemään intiaanien leirille päin.

Uskollinen Sydän hämmästyi. Tämä nuorukainen oli niin avomielisen, niin lapsellisen näköinen, että metsästäjä tunsu sydämessään jonkinlaista liikutusta.

»Seis!» huudahti hän.

Toinen pysähtyi.

»Elän yksikseni», jatkoi metsästäjä. »Se elämä, jota joutuisitte kanssani viettämään, on yksitoikkoista. Suuri

suru painaa mieltäni; miksi siis kiinnittäisin teidät itseeni, kun olen onneton?»

»Ottaakseni osaa suruunne, jos pidätte minua sen arvoisena, ja lohduttaakseni teitä, mikäli se on mahdollista. Yksinään ollen ihminen on vaarassa joutua epätoivon valtaan, mutta Jumala on säätänyt hänet elämään toverien parissa.»

»Se on totta!» mutisi metsästäjä epäröiden.

»Mihinkä päätökseen tulette?» tiedusteli nuorukainen tuskastuneena.

Uskollinen Sydän tarkasti häntä hetkisen ja näytti kotkansilmällään tutkivan hänen salaisimpia ajatuksiaan. Sitten hän varmaankin tyytyväisenä tulokseen lausui:

»Mikä on nimenne?»

»Ilomieli», vastasi toinen, »tai jos pidätte hauskempana oikeaa nimeäni, niin se on Georges Talbot, mutta minua puhutellaan yleensä vain ensinmainitulla nimellä.»

Metsästäjä hymyili.

»Nimi on lupaava», sanoi hän tarttuen nuorukaisen käteen. »Ilomieli», lisäsi hän, »tästä hetkestä alkaen olette veljeni, ja liittomme täytyy kestää elämässä ja kuolemassa.»

Hän suuteli nuorukaisen silmiä, niinkuin preiriellä on tapana tehdä tällaisina hetkinä.

»Elämässä ja kuolemassa», kertasi kanadalainen innostuneena, lämpimästi pusertaen tarjottua kättä ja vuorostaan suudellen uutta veljeään silmille.

Siten oppivat Uskollinen Sydän ja Ilomieli tuntemaan toisensa. Viiden vuoden kuluessa ei pienintäkään epäsovua, ei edes vähäisintä epäilyksen varjoakaan ollut tullut häiritsemään ystävyyttä, jonka nämä kaksi valioluonnetta olivat vannoneet toisilleen erämaassa Jumalan kasvojen edessä. Joka päivä se päinvastoin tuntui lujittuvan. Noilla kahdella miehellä oli vain yksi sydän. He luottivat täyd-

lisesti toisiinsa arvaten toistensa salatuimmatkin ajatukset. Nämä miehet olivat havainneet voimiensa tulleen kymmenkertaisiksi, ja heidän molemminpuolinen luottamuksensa oli niin suuri, etteivät he enää epäilleet ryhtyä mihinkä hyvänsä, ottaa toimittaakseen ja saattaakseen onnelliseen loppuun mitä uhkarohkeimpia tehtäviä, joiden edessä kymmenen päättäväistä miestä olisi ruvennut epäröimään.

Mutta he onnistuivat kaikessa. Ei mikään näyttänyt olevan heille mahdotonta. Olisi voinut sanoa, että taikavoima suojeli heitä tehden heidät haavoittumattomiksi ja voittamattomiksi.

Heidän maineensa olikin laajalle levinnyt, ja ne, joissa heidän nimensä ei herättänyt ihastusta, mainitsivat sitä kauhuissaan.

Kun oli kulunut muutamia kuukausia Uskollisen Sydämen tutkiessa toveriaan, ei metsästäjällä ollut enää mitään salattavaa Ilomieleltä, mikä on seurauksena siitä, että ihminen haluaa uskoa huolensa luotettavalle ystävälle. Tämä luottamus, jota nuorukainen kärsimättömästi odotti, mutta jota houkuttaakseen hän ei ollut mitään tehnyt, oli tiukentanut, jos niin voi sanoa, molempia miehiä yhdistäviä siteitä tarjoten kanadalaiselle tilaisuuden lohduttaa ystäväänsä, jonka ahdistettu mieli kyllä kaipasi lohtua, ja tehden hänelle mahdolliseksi välttää koskaan repimästä yhä vertavuotavia haavoja.

Sinä päivänä, jolloin tapaamme heidät preiriellä, he olivat joutuneet röyhkeän varkauden uhreiksi, jonka oli tehnyt heidän vanha vihamiehensä, comanchien päällikkö Kotkanpää. Tämän vanha kauna ei ollut ajan mittaan heikontunut, vaan päinvastoin yltynyt.

Rotunsa tapaan konnamaisena intiaani ei ollut tietäkseenkään häväistyksestä, joka oli kohdannut häntä hänen omiensa puolelta ja johon valkoihoiset metsämiehet

olivat suoranaisesti olleet syypäät, vaan painanut asian villasella kärsivällisesti odottaen kostonhetkeä. Salaa hän oli kaivanut kuulua vihamiestensä jalkojen alle yllyttäen vähitellen punanahkoja heitä vastaan, taitavasti panetelemalla heitä. Näin menetellen hänen oli vihdoon onnistunut, niin hän ainakin itse luuli, herättää kaikissa preiriellä liikuskelevissa, jopa valkoihoisissa ja sekarotuisissakin, vihaa näitä kahta miestä vastaan, niin että heitä pidettiin yhteisinä vihollisina.

Heti saavutettuaan tämän tuloksen Kotkanpää oli asetunut kolmisenkymmenen uskollisen soturin johtajaksi. Tahtoen synnyttää mellakan tuhoamaan ne, joille hän oli vannonut kuoleman, hän yhtenä ainoana yönä oli varastanut heidän kaikki pyydyksensä varmana siitä, etteivät he jättäisi sellaista loukkausta rankaisematta, vaan tahtoisivat kostaa.

Päällikkö ei ollut erehtynyt laskuissaan: kaikki oli käynyt, niinkuin hän oli edeltäkin ajatellut.

Ja siellä hän jo odotti vihollisiaan.

Arvellen, etteivät nämä saisi apua intiaaneilta eikä metsästäjiltä, hän jo hyvillä mielin luuli voivansa johtamiensa kolmenkymmenen päättäväisen miehen avulla helposti vangita molemmat metsästäjät, jotka aikoi mitä julmimmin kiduttaen tappa.

Mutta hän oli tehnyt sen virheen, että oli salannut soturiensa lukumäärän, herättääkseen enemmän luottamusta metsästäjissä.

Nämä olivat vain puoliksi erehtyneet hänen sotajuonestaan. Pitäen itseään kyllin voimakkaina taistelemaan vaikkapa kahtakymmentä intiaania vastaan he eivät olleet pyytäneet ketään avukseen kostaakseen halveksimalleen viholliselle, vaan päättävästi lähteneet, kuten jo olemme nähneet, ajamaan comancheja takaa,

Päättäen tähän hiukan pitkän, mutta seuraavan ymmärtämiseksi välttämättömän selonteon ryhdymme jatkaamaan kertomustamme siltä kohdalta, johon sen keskeytimme lopettaessamme edellisen luvun.

III.

JÄLJET.

Kotkanpää ei tahtonut jäädä piiloon vihollisiltaan, jonka vuoksi hän ei ollut vähääkään huolehtinut jälkiensä peittämisestä.

Ne olivat korkeassa ruohossa helposti huomattavissa. Jos ne paikoittain näyttivätkin häviävän, tarvitsi metsästäjien vain hiukan muuttaa suuntaansa sivulle löytääkseen ne jälleen.

Sillä tavalla ei koskaan ennen oltu ajettu vihollista. Tämän täytyi näyttää sitä merkillisemmältä Uskollisesta Sydäimestä, joka pitkäaikaisen kokemuksen nojalla perinpohjin tunsu intiaanien kaikki metkut ja tiesi, kuinka tavasti ne hävittävät kaikki merkit kulustaan, kun sen katsovat välttämättömäksi.

Tämä jälkien seuraamisen helppous pani hänet miettimään. Koska comanchit eivät ole varovaisempia, niin he varmaankin pitävät itseään kyllin voimakkaina. Tai sitten he ovat valmistaneet väijytyksen, jonne toivovat voitansa houkuttaa liian rohkeat vihollisensa.

Molemmat erämiehet etenivät katsahtaen vuoroin oikealle vuoroin vasemmalle, ollakseen varmat siitä, etteivät erehdy, mutta jäljet menivät suoraa linjaa ilman minkäänlaisia mutkia tai kierroksia. Oli mahdotonta tavata mitään helpommin seurattavia jälkiä. Ilomielikin alkoi pitää tätä tavattomana ja käydä todella levottomaksi,

Mutta vaikka comanchit eivät olleet välittäneet kätkeä kulkunsa jälkiä, niin erämiehet eivät menetelleet heidän tavallaan. Samotessaan he alati peittivät jälkensä sitä mukaa kuin matka edistyi.

Täten he saapuivat leveähkön puron rannoille, jolla on nimenä Verdi Gris River. Se on suuren Canadiennen sivujoki.

Ennenkuin he menivät tämän pikku joen toiselle puolelle, jossa eivät enää olisi varsin kaukana intiaaneista, pysähtyi Uskollinen Sydän viitaten seuralaiselleen merkiksi, että tämä noudattaisi hänen esimerkkiään.

Molemmat laskeutuivat hevosen selästä. Ohjaten suitista ratsujaan he vetäytyivät erään puuryhmän suojaan, ettei heitä huomattaisi, jos joku intiaani ehkä olisi pantu vahtimaan heidän tuloaan.

Kun he olivat päässeet kätköön, pani Uskollinen Sydän sormen suulleen kehoittaen toveriaan varovaisuuteen. Sitteen hän kuiskasi toisen korvaan:

»Ennenkuin menemme kauemmaksi, neuvotelkaamme, voidaksemme tarkalleen tietää, mitä teemme.»

Ilmieli painoi päänsä merkiksi, että hän oli samaa mieltä.

»Epäilen jotakin petosta», jatkoi erämies. »Intiaanit ovat kokeneita sissejä. He ovat liian tottuneita preirie-elämään toimiakseen, niinkuin he nyt tekevät, ilman erikoista syytä.»

»Se on totta», myönsi kanadalainen varmasti, »jäljet ovat liian selvät ja liian hyvin havaittavat ollakseen kätkemättä ansaa.»

»Aivan niin, mutta nyt he ovat joutuneet olemaan liian ovelia, niin että heidän pahanilkisyytensä ei ole saavuttanutkaan tarkoitustaan. Sellaisia erämiehiä, kuin me, ei niin vain vedetä nenästä. Siksi onkin oltava kahta vertaa varovaisempia, tutkittava huolellisesti jokainen lehti

ja korsi, ennenkuin menemme lähemmäksi punanahkojen leiriä.»

»Pankaamme parastamme», kuiskasi Ilomieli katsellen ympärilleen, »kätkekäämme hevosemme johonkin varmaan paikkaan, josta voimme ne tarvittaessa hakea. Lähdemme sitten jalkaisin tutkimaan asemaa ja niiden lukumäärää, jotka haluamme yllättää.»

»Olette oikeassa, Ilomieli», sanoi Uskollinen Sydän, »tuumanne on oivallinen. Panemme sen täytäntöön.»

»Luulen, että meidän silloin täytyy kiirehtiä.»

»Miksi niin? Älkäämme hätäilkö, sillä kun intiaanit eivät huomaa meidän saapuvan, niin laimenee heidän valpautensa. Käytämme hyväksemme heidän laiminlyöntiään hyökätäksemme heidän kimppuunsa, jos olemme pakotetut tähän äärimmäiseen keinoon. Saattaisi muuten olla paras odottaa yön tuloa alkaaksemme tutkimuksemme.»

»Viedään ensin hevosemme turvaan, sitten saamme katsoa, mitä on tehtävä.»

Erämiehet tulivat esille tiheiköistä mitä suurinta varovaisuutta noudattaen. He eivät menneet joen yli, vaan palasivat samaa tietä, seuraten jonkun aikaa jo aikaisemmin kulkemaansa polkua. Sitten he poikkesivat vasemmalle ja painuivat laaksoon, missä pian katosivat korkeaan ruohoon.

»Saatte johtaa meitä, Ilomieli», sanoi Uskollinen Sydän. »En todellakaan tiedä, minne meitä opastatte.»

»Luottakaa minuun, sillä olen sattumalta keksinyt kahden luodinkantaman päässä täältä jonkinlaisen linnan, joka on hevosillemme mainio, ja jossa tarpeen tullen voimme kestää oikeata piiritystäkin.»

»*Caramba!*» äännähti erämies osoittaen tällä kirosanalla, jota hän usein tapasi käyttää, espanjalaisen syntyperänsä. »Miten teitte niin arvokkaan havainnon?»

»Perin yksinkertaisesti. Tulin juuri virittämästä ansojani. Lyhentääkseni matkaani ja saavuttaakseni teidät pikemmin nousin ylös vuorta, joka näkyy tuolla edes-sämme, kun äkkiä lähes kaksi kolmannesta noustuani havaitsin pensaitten välissä ison karhun karvaisen turvan.»

»Ah, niinkö! Minäpä muistan hiukan tuota seikkailua, mutta ellen erehdy, niin toitte minulle tuona päivänä ei vain yhtä, vaan vieläpä kaksi mustankarhun nahkaa.»

»Aivan niin, saaliiseeni kuului kaksi kontiota, yksi koiras- ja yksi naaraskarhu. Ymmärrätte, että heti ne nähtyäni minussa heräsivät metsämiesvaistoni. Unohtaen väsymykseni latasin karbiinini ja lähdin ajamaan niitä takaa. Saatte itse nähdä, minkälaisen pakopaikan ne olivat valinneet», lisäsi hän astuen ratsun selästä maahan, ja hänen toverinsa teki samoin.

Heidän edessään kohosi puoliympyrässä joukko muodoltaan mitä erilaisimpia ja oikullisimpia kallioita; surkastuneita pensaita työntyi siellä täällä kivien lomasta esille, köynnöskasvit reunustivat kallioden huippuja tehden tämän yli kuusisataa metriä preirien yläpuolelle kohoavan rökkiön sellaisen vanhojen läänityslinnojen raunioiden näköiseksi, jollaisia joskus tapaa Euroopan suurten virtojen varsilla.

Näillä seuduilla liikuskelevat erämiehet olivat antaneet tälle paikalle nimen *Valkoiset linnat* sen graniittimöhkäleiden värin mukaan.

»Emme ikinä pääse sinne hevosinemme», puheli Uskolinen Sydän kotvan aikaa huolellisesti arvioituaan matkaa, mikä heidän oli kuljettava.

»Koettakaamme ainakin», rohkaisi Ilomieli ohjaten hevostaan suitsista.

Nousu oli hankalaa. Muut kuin erämiesten hevoset, jotka olivat tottuneet mitä vaikeakulkuisimpiin teihin,

eivät olisi voineet sitä suorittaa, vaan olisivat tuhansia kertoja syösseet ylhäältä alas.

Täytyi tarkasti valita paikka, minne asetti jalkansa, sitten oli heittäydyttävä yhdellä hyppäyksellä eteenpäin ja yhäti samalla tavalla mutkitellen, niin että rupeasi huimaamaan.

Lähes puoli tuntia kestätyään tavattomia ponnistuksia he saapuivat jonkinlaiselle penkereelle, joka oli korkeintaan kymmenen metriä leveä.

»Se on tässä», lausui Ilomieli pysähtyen.

»Tässäkö?» kysyi Uskollinen Sydän katsellen joka puolelle keksimättä aukkoa.

Ilomieli hymyili.

»Tulkaa», sanoi hän.

Ja taluttaen yhä hevostaan suitsista hän meni erään kalliomöhkäleeseen taakse erämiehen seurattessa häntä uteliaana.

Käveltyään viitisen minuuttia jonkinlaista käytävää pitkin, joka oli korkeintaan kolme jalkaa leveä ja tuntui kiertävän ympyrässä, seikkailijat äkkiä joutuivat suuren luolan ammottavalle suulle.

Käytävä oli muodostunut kauheassa luonnonmullistuksessa, jollaiset ovat näillä seuduilla niin tavallisia, ja oli niin hyvin sitä naamioivien kallioitten ja kivien takana kätkössä, että oli mahdotonta sitä huomata muutoin kuin mahdollisesti sattumalta.

Erämiehet astuivat luolaan.

Ennen vuorellenousua oli Ilomieli varustanut suuren joukon päreitä. Nyt hän sytytti kaksi soihtua, joista ojensi toisen toverilleen ja piti toisen itse.

Luola näyttäytyi nyt heille kaikessa villissä majesteettisuudessaan.

Sen seinät olivat korkeat. Niissä oli päällekkäin loistavia tippukiviä, joista valo heijastui kymmenkertaisena synnyttäen tarumaisen valaistuksen.

»Tämä luola», sanoi Ilomieli annettuaan ystävänsä jonkun aikaa tutkia sen yksityiskohtia, »on epäilemättä tämän preirien merkillisyyksiä. Tuo käytävä, joka kulkee loivasti alas tuossa edessämme, menee Verdi Gris River-joen alitse ja jatkuu sen toisella puolella mailin verran tasangolle. Paitsi sitä käytävää, jonka kautta tulimme luolaan, ja tuota, joka on edessämme, on vielä neljä muuta, jotka kaikki johtavat täältä ulos eri suunnille. Näette siis, että täällä emme ole vaarassa joutua saarroksiin ja että nämä tilavat suojat tarjoavat meille huoneuston, jota itse Yhdysvaltojen presidenttikin kadehtisi.»

Ihastuneena tämän turvapaikan löydöstä Uskollinen Sydän tahtoi tutustua siihen pienimpiä yksityiskohtia myöten ja vaikka tämä erämies oli luonnostaan harvasanainen, ei hän kuitenkaan voinut olla useampaan otteeseen lausumatta ihailuaan.

»Miksi ette ole puhunut tästä minulle aikaisemmin?» uteli hän.

»Odotin sopivaa tilaisuutta», vastasi toinen.

Erämiehet panivat hevosensa liekaan. Niille riittikin ruokaa yllin kyllin eräässä luolan osassa, jonne tunkeutui valo näkymättömistä halkeamista. Kun he olivat päässeet varmuuteen siitä, ettei näiltä jaloilta eläimiltä heidän poissaollessaan puuttuisi mitään ja etteivät ne voisi karata, heittivät he karbiinit olalleen, vihelsivät koirat luokseen ja lähtivät kiireesti pitkin käytävää, joka kulki joen alitse.

Ilma muuttui pian kosteaksi heidän ympärillään; hiljainen yhtäjaksoinen humina alkoi kuulua heidän päänsä päällä: he kulkivat Verdi Grisin alitse.

Puolisen tuntia astuskeltuaan erämiehet ilmestyivät preirielle aukosta, jonka tiheä pensaikko ja köynnöskasvit kätkivät.

He olivat viipyneet kauvan aikaa luolassa. Ensin he olivat tarkastaneet huolellisesti paikat aivan kuin aavistaen,

että heidän kerran vielä täytyisi etsiä sieltä turvapaikka hevosilleen. Sitten he olivat kiireesti haukanneet vähän, niin että aurinko oli juuri mailleen menemässä, kun he jälleen ryhtyivät comanchien jälkiä seuraamaan.

Sitten alkoi todella intiaanien takaa-ajo. Pantuaan vainukoiransa näiden jäljille molemmat erämiehet etenivät hiljaa niiden perässä, ryömien nelin kontin korkeassa ruohossa, silmät ja korvat tarkkaavina, pidättäen henkeään ja pysähtyen välillä hengähtämään ja samalla tutkimaan niitä tuhansia preirien ääniä, joita erämiehet erottavat tavattoman helposti ja joille he arveluitta keksivät selityksen.

Eräseutu oli vähitellen vaipunut kuolohiljaisuuteen.

Yön lähestyessä näillä suunnattomilla autiomailla luonto näyttää toimittavan hartautensa ja hurskaan rukouksen ohella virittävän alkusoittoa pimeyden sala-peräisyyksiin.

Erämiehet etenivät yhä varovammin, ryömien viereysten.

Äkkiä koirat ääntä päästämättä vetäytyivät taaksepäin. Nuo kunnan eläimet tuntuivat ymmärtävän, että näillä seuduilla on tärkeätä pysyä hiljaa ja että vain yksikin ulvahdus maksaisi heidän isäntiensä hengen.

Ilomieli katsoi tiukasti ympärilleen.

Hänen silmänsä välähtivät, hän kavahti pystyyn ja pantterin lailla loikaten heittäytyi erään intiaanisissin kimppuun, joka eteenpäin kallistuneena ja pää kumarassa näytti vainuavan vihollisen tuloa.

Intiaani kaatui selälleen ehtimättä päästää avun- ja hätähuutoa. Ilomieli kiristi hänen kurkkuaan ja pani polvensa hänen rintansa päälle.

Sitten erämies äärimmäisen kylmäverisesti veti esille puukkonsa ja upotti sen kahvaa myöten vihollisensa sydämeen.

Kun villi huomasi olevansa hukassa, lakkasi hän teke-
mästä hyödytöntä vastarintaa, mutta kun hän kiinnitti
vihaa ja halveksimista uhkuvan katseensa kanadalaiseen,
nousi hänen huulilleen ivallinen hymy, ja hän heitti hen-
kensä järkähtämättömin kasvoin.

Ilomieli pani veitsen takaisin vyölleen, työnsi ruumiin
syrjään ja kuiskasi vähääkään hämmentymättä:

»Ensimmäinen.»

Hän alkoi taas ryömiä eteenpäin.

Uskollinen Sydän oli seurannut ystävänsä liikkeitä
hyvin tarkasti, valmiina auttamaan häntä tarpeen vaa-
tiessa. Kun intiaani oli saanut surmansa, ryhtyi hän
välinpitämättömänä edelleen seuraamaan jälkiä.

Pian loisti nuotion valoa puiden lomitse ja paistetun
lihan haju tunkeutui erämiesten tarkkoihin aistimiin.

He kiipesivät aaveitten tapaan suureen korkkipuuhun,
joka oli muutaman askeleen päässä, ja syleillen puun nys-
termäistä runkoa kätkeytyivät sen tuuheiden oksien suo-
jaan.

Nyt he alkoivat tähystää alaspäin.

He leijailivat comanchien leirin yläpuolella, joka oli
korkeintaan kymmenen metrin päässä heistä.

IV.

MATKALAISET.

Suunnilleen samaan aikaan, kuin erämiehet tulivat ulos
luolasta ryhtyen taas seuraamaan comanchien jälkiä, py-
sähtyi noin parinkymmenen mailin päässä siltä paikalta,
missä he olivat, melkoisen suuri joukko valkoihoisia mat-
kalaisia Canadienne-virran äyräälle valmistautuen leiryty-
mään yöksi eräälle varsin sopivalle paikalle, missä vielä

näkyi merkkejä siellä aikaisemmin oleilleesta intiaanijoukosta.

Metsästäjät ja sekarotuiset gambusiinit, jotka toimivat matkalaisten oppaina, kiiruhtivat riisumaan kymmenkuntaa muulia, joiden turvajoukkona oli meksikolaisia lanceroja.

He muodostivat matkatavaroista soikean kehän, jonka keskelle sytytettiin nuotio. Välittämättä sen enempää seuralaisistaan oppaat kokoontuivat pieneksi ryhmäksi ja valmistivat illallisensa.

Nuori, noin kahdenkymmenen tai -viiden vuoden ikäinen, uljaan näköinen upseeri, jonka piirteet olivat hienot ja ylhäiset, astui kunnioittavasti erään kantotuolin luo, jota kuljetti kaksi muulia, saattueena pari lanceroa.

»Minne haluaisitte sennoritan teltan asetettavaksi?» kysyi nuori upseeri paljastaen päänsä.

»Minne vain itse tahdotte, kapteeni Aguilar, kunhan se vain pian saadaan kuntoon. Sisarentyttäreni on menehtyä väsymykseen», vastasi kantotuolissa oikealla puolella istuva herra.

Hän oli suurikokoinen mies, jolla oli kovat ja terävät kasvopiirteet, kotkankatse ja hiukset niin valkoiset kuin Chimborazon lumi. Hänellä oli yllään väljä sotilasvaippa, jonka alta pilkisti esiin meksikolaisen kenraalin loistava, kauniisti kirjailtu puku.

Kapteeni kumarsi ja poistui. Palaten lancerojen luo hän antoi heille määräyksen pystyttää keskelle leiriä sini- ja punajuovaisesta kankaasta laitetun teltan, joka oli ollut poikittain muulin selässä.

Viisi minuuttia myöhemmin kenraali astui maahan. Sitten hän tarjosi kohteliaasti kätensä nuorelle naiselle, joka kevyesti hyppäsi kantotuolista, ja vei hänet teltaan, missä kapteeni Aguilarin ripeän toiminnan ansiosta kaikki jo oli kunnossa, niin että hänen oli siellä niin mukava olla kuin olosuhteet suinkin sallivat.

Kenraalin ja hänen sisarentyttärensä jäljessä astui teltaan kaksi henkeä.

Toinen heistä oli paksu, lyhyt mies, jolla oli täytehäiset, punoittavat kasvot. Hänellä oli viheriäiset silmälasit, vaalea tekotukka ja lääkäriupseerin virkapuku.

Tämä henkilö, jonka ikää oli vaikea ratkaista, mutta joka näytti olevan lähes viidenkymmenen ikäinen, oli nimeltään Jerome Boniface Durieux. Hän oli ranskalainen ja ylilääkärinä Meksikon palveluksessa.

Astuessaan maahan hän oli hyvin varovasti ottanut kinaloonsa suuren matkalaukun, joka oli ollut hänen hevosensa satulan takana ja josta hän ei näyttänyt haluavan luopua.

Toinen henkilö oli nuori tyttö tai pikemmin noin viiden-toista vuoden ikäinen lapsi. Hänen ilmeensä oli vallaton ja vilkas, hänellä oli pystynenä, ja hänen katseensa oli häikäilemätön, kuten on luontaista mestitseille, sekarotui sille. Hän oli kenraalin sisarentyttären kamarineiti.

Muuan erinomaisen suurikokoinen neekeri, jolla oli Jupiterin majesteettillinen nimi, ryhtyi parin gambusiinin avustamana valmistamaan illallista.

»Kas niin, tohtori!» lausui kenraali hymyillen paksulle miehelle, joka oli istunut matkalaukkunsa päälle puhisten kuin härkä, »mitä sanotte sisarentyttäreni terveydentilasta tänä iltana?»

»Sennorita on aina hurmaava», vastasi lääkäri ritarillisen kohteliaasti ja pyyhki otsaansa. »Mutta eikö teistäkin kuumuus ole tukehduttava?»

»Eikö mitä!» vastasi kenraali, »ei tavallista tukehduttavampi».

»Silloin olen kuvitellut», sanoi lääkäri huoaten. »Mitä nauratte, pikku veitikka?» lisäsi hän kääntyen kamarineidin puoleen, joka todellakin nauroi, niin että leukaluut olivat mennä sijoiltaan.

»Älkää välittäkö tuosta hupsusta, herra tohtori. Tiedättehän, että hän on vasta lapsi», lausui nuori nainen viehättävästi hymyillen.

»Olen teille aina sanonut, donna Luz», väitti tohtori rypistäen tuuheita kulmakarvojaan ja pullistaen poskiaaan, »että tuo pikku tyttö on paholainen, jota kohtaan te olette liian hyvä ja joka lopuksi tekee teille kauniit kolttoset».

»Uh, uh! Te häijy kivien kokoilija!» huusi mestitsi irvistäen, viitaten tohtorin erikoisharrastukseen.

»Kas niin! Rauhoittukaa», sanoi kenraali. »Onko tämänpäiväinen matka väsyttänyt sinua, rakas sukulaiseni?»

»Eipä juuri liikoja», vastasi nuori tyttö pidätetysti haukottaen. »Oltuamme jo lähes kuukauden matkalla alan tottua tähän elämään, jota pidin, sen tunnustan, alussa liian rasittavana.»

Kenraali huokasi, mutta ei lausunut mitään. Tohtori oli syventynyt huolellisesti järjestämään yrtejä ja kiviä, jotka oli päivän kuluessa koonnut.

Kamarineiti liikuskeli kuin lintu teltassa pannen järjestykseen eri esineet, joita hänen emäntänsä olisi voinut tarvita.

Käytämme hyväksemme tätä levähdystä esittääksemme parilla sanalla nuoren naisen kuvan.

Donna Luz de Bermudez oli kenraalin nuoremman sisaren tytär.

Hän oli korkeintaan kuusitoistavuotias, suloinen lapsi. Hänen suuret, mustat silmänsä, joita varjostivat puhtaan valkoisen otsan vastakohtana hyvin tummat kulmakarvat, olivat sametinhienojen silmäripsien peitossa, jotka kainosti salasivat niiden välähdykset. Hänen somaa suutansa helmenvalkoisine hampaineen reunustivat korallinpunaiset huulet. Hänen hienossa hipiässään oli utukarvoja, kuin kypsissä hedelmissä, ja hänen hiuspalmik-

konsa, joiden väri vivahti siniseen, saattoivat aukipäästettyinä olla huntuna koko hänen vartalolleen.

Hänen vartalonsa oli hieno ja keikaileva. Hänessä tuli mitä siroimmalla tavalla esille aaltomaisia, suloisesti kei-nuvia liikkeitä, jotka ovat Amerikan naisille ominaisia. Hänen kätensä ja jalkansa olivat äärimmäisen pienet ja hänen käyntinsä oli huolimattoman kevyttä ja luontevaa kuin kreolinaisilla.

Nuoren tytön koko olemus oli pelkkää suloa ja sopu-suhtaisuutta.

Tietämättömänä kuin kaikki maanmiehensä hän oli iloinen ja vallaton nauttien vähäpätöisimmästäkin asiasta. Hän ei tuntenut elämää muutoin kuin sen miellyttävältä puolelta.

Mutta tämä kaunis kuvapatsas ei vielä elänyt. Hän oli kuin Pandora, ennenkuin Prometheus varasti hänelle tulen taivaasta. Ja jatkaaksemme mytologista vertaus-tamme, rakkaus ei ollut siivillään vielä hipaissut tyttöä. Hänen kulmakarvansa eivät vielä olleet rypistyneet ajatus-ten painosta eikä hänen sydämensä sykhähdellyt kaihosta.

Kasvaneena kenraalin huolenpidon alaisena yksinäisyy-dessä melkein kuin luostarissa hän oli nyt ensi kertaa maailmalla seuratessaan enoan tämän matkalla preireillä.

Missä tarkoituksessa tämä matka tehtiin ja miksi eno niin välttämättä oli tahtonut, että hän seuraisi mukana, sitä ei nuori tyttö ollut koettanutkaan ratkaista.

Onnellisena siitä, että sai viettää aikansa ulkoilmassa, nähdä lakkaamatta uusia seutuja, olla vapaa verrattuna hä-nen siihen asti viettämänsä elämään, hän ei kaivannut enempää eikä häntä koskaan haluttanut vaivata enoan tungettelevilla kysymyksillä.

Tavatessamme donna Luzin hän siis oli vielä onnelli-nen lapsi, joka eli päivästä päivään tyytyväisenä elä-määnsä, vähääkään haaveilematta tulevaisuudesta.

Kapteeni Aguilar astui telttaan. Häntä seurasi Jupiter, joka toi päivällistä.

Phebe, kamarineiti, oli jo kattanut pöydän.

Ateriaan kuului säilykkeitä ja kuusipeuran kylkipaisti.

Pöydän ympärille asettui neljä henkeä. Kenraali, hänen sisarentyttärensä, kapteeni ja tohtori.

Jupiter ja Phebe tarjoilivat.

Keskustelu oli ensi ruokalajin aikana jokseenkin laimeata. Kun ruokahalua oli vähän tyydytetty, kääntyi nuori tyttö, joka mielellään kiusoitteli tohtoria, hänen puoleensa.

»Oletteko saanut tänään runsaan saaliin?» kysyi hän.

»No ei liikoja, sennorita», vastasi puhuteltu.

»Eikö?» virkkoi tyttö hymyillen. »Minusta tuntuu, että kiviä on varsin paljon matkamme varrella ja että teidän ei tarvitse muuta tehdä kuin kasata niitä muulin kuormaksi.»

»Olette kaiketi ollut tyytyväinen matkaanne. Se tarjoo teille tilaisuuden vapaasti antautua intohimonne valtaan kerätäksenne kaikenlaisia kasveja», huomautti kenraali.

»Ei tarpeeksi, kenraali. Minun on tunnustettava, ettei preirie ole niin rikas, kuin olin luullut. Ellei minulla olisi toiveita keksiä sellaista kasvia, joka vie tiedettä askeleen eteenpäin, niin melkeinpä kaipaisin takaisin pikku mökkiini Guadelopelle, missä elämäni oli niin rauhallista ja tasaista.»

»No, no», keskeytti hänet kapteeni, »olemme vasta preirieiden laitaosissa. Saatte nähdä, että tunkeuduttuamme syvemmälle te ette edes jaksaa poimia kaikkia rikkauksia, jotka tapaatte jalkojenne juuressa.»

»Oi, jospa Jumala kuulisi puheenne, herra kapteeni», lausui tiedemies huokaisten. »Kunhan vain löytäisin etsimäni kasvin, olisin tyytyväinen.»

»Onko se siis jokin perin arvokas kasvi?» kysyi donna Luz.

»Kuinka, sennorita?» huudahti lihava tohtori innostuen. »Se on kasvi, jonka Linné on kuvannut ja luokittanut, mutta jota kukaan ei ole sen koommin tavannut; kasvi, joka voi tehdä minut kuuluisaksi. Ja te kysytte, onko se arvokas.»

»Mihinkä se sitten kelpaa?» uteli tyttö.

»Mihinkäkö kelpaa?»

»Niin.»

»Ei mihinkään!» vastasi tiedemies.

Donna Luz purskahti hopeanheleään nauruun, joka olisi tehnyt satakielenkin kateelliseksi.

»Ja sitä te nimitätte arvokkaaksi kasviksi?»

»Aivan niin, juuri sen harvinaisuuden takia.»

»Ah! . . . aivan oikein.»

»Toivokaamme, että löydätte sen, herra tohtori», lausui kenraali sovittelevalla äänellä. »Jupiter, kutsukaa oppaitten päällikkö tänne.»

Neekeri poistui, mutta palasi melkein heti erään gambusiiniin seuraamana.

Tämä oli noin nelisenkymmenen vuoden ikäinen mies. Hän oli suurikokoinen, pyylevä ja hartiakas. Hänen ulkonäössään, joka ei ollut ruma, oli jotakin vastenmielistä, jota ei voinut itselleen selittää. Hänen villit, kierot silmänsä, jotka olivat syvälle silmäkuoppiin painuneet, välähtelivät hurjasti. Hänen matala otsansa, tuuhea, kähärä tukkansa ja kuparinvärinen ihonsa täydensivät kokonaisuutta, joka ei ollut juuri miellyttävä. Hän käytti erämiehen pukua, oli luonteeltaan kylmäkiskoinen, järkkymätön ja vaitelias ja tunnettiin yleensä nimellä Lörppö, joksi kaiketi intiaanit tai hänen omat toverinsa olivat hänet piloillaan ristineet.

»Kas tässä, kunnon mies», sanoi hänelle kenraali ojentaen hänelle täyden lasillisen viinaa, jota paikan mukaan, missä sitä valmistetaan, nimitetään mezcalkiksi, »juokaa tämä».

Erämies kumarsi ja tyhjensi yhdellä kulauksella lasin, jossa oli lähes litran verran tätä juomaa. Sitten hän painaen hihansa suun viiksilleen kuunteli.

»Aion asettua muutamiksi päiviksi varmaan paikkaan antautuakseni, tarvitsematta pelätä häiriötä, eräisiin tutkimuksiin. Voimmeko täällä olla turvassa?»

Oppaan silmät välähtivät. Hän katsoi tuikeasti kenraaliin.

»Emme», vastasi hän lyhyesti.

»Miksi emme?»

»Täällä on liian paljon intiaaneja ja petoeläimiä.»

»Tiedättekö mitään sopivampaa paikkaa?»

»Tiedän.»

»Onko se kaukana?»

»Ei.»

»Miten pitkän matkan päässä?»

»Neljäkymmenen mailin päässä.»

»Montako päivää tarvitsemme päästäksemme sinne?»

»Kolme.»

»Hyvä! Opastakaa meidät sinne. Huomisaamuna auringon noustessa lähdemme liikkeelle.»

»Eikö ole muuta asiaa?»

»Ei.»

»Hyvää yötä.»

Erämies poistui.

»Se minua Lörpössä eniten miellyttää, että hänen kanssaan keskusteleminen ei ikävystytä», lausui kapteeni hymyillen.

»Pitäisin siitä, että hän puhuisi enemmän», sanoi tohtori kohauttaen päätään. »En koskaan luota henkilöihin, jotka

pelkäävät puhuvansa liikaa. Tuntuu kuin heillä olisi jotakin salattavaa.»

Poistuttuaan teltasta opas palasi toveriensa luo ryhtyen matalalla äänellä vilkkaasti keskustelemaan heidän kanssaan.

Yö oli ihana. Kokoontuneina teltan edustalle matkailijat puhelivat keskenään poltellen sikarejaan.

Donna Luz lauloi kauniin, sointuvan kreolilaislaulun.

Äkkiä ilmestyi taivaalle punertava valo, joka hetki hetkeltä suureni. Sitten kuului kumeeaa kohinaa kuin kaukaista ukkosta.

»Mitä se on?» kysyi kenraali hypähtäen pystyyn.

»Preirie vain on syttynyt tuleen», vastasi Lörppö rauhallisesti.

Heti kun hän oli tämän niin levollisesti ilmoittanut, alkoi koko leirissä hälinä.

Täytyi rientää mitä kiireimmiten pakoon, ellei tahtonut elävältä palaa.

Yksi gambusiineista hiipi käyttäen hyväkseen seka-sortoa tavarajoukkojen välitse tiehensä ja katosi tasangolle viitattuaan salaperäisesti Lörpölle.

V.

COMANCHIT.

Kätkeytyneinä korkkitammen tuuheaan oksistoon Uskollinen Sydän ja Ilomieli tarkkailivat comanchien puuhia.

Intiaanit luottivat vahtiensa valppauteen. Lainkaan aavistamatta vihollistensa olevan niin lähellä heitä ja huomaavan heidän pienimmätkin liikkeensä he kyykistyneinä tai maaten tulen ääressä söivät tai polttelivat kaikessa rauhassa.

Nämä villit, joita oli noin viisikolmatta, olivat puetut piisoninnahkaisiin pukuihin ja mitä kirjavimmin ja kummallisimmin maalatut. Useimpien kasvot oli yltyleensä maalattu sinooperilla. Toisten olivat vallan mustat; vain pitkä vaalea juova oli jätetty kummallekin poskelle. Seläsään he kantoivat kilpeään, joustaan ja nuoliaan, ja lähellä heitä oli maassa heidän kiväärinsä.

Niistä moniaista sudenhännistä, jotka olivat heidän moksasiineihinsa kiinnitetyt ja laahasivat maata heidän jäljessään, saattoi muuten helposti päättää, että he kaikki olivat valiosotureita, heimossaan kuuluisia.

Muutaman askeleen päässä seisoi Kotkanpää liikku-matta, nojautuen erästä puuta vasten. Kädet ristissä rinnallaan, ruumis hieman etukumarassa hän näytti kuuntelevan joitakin epäselviä ääniä, joita vain hän erotti.

Kotkanpää kuului osagi-intiaaneihin. Vallan nuorena olivat comanchit ottaneet hänet kasvatikseen, mutta hän käytti vielä heimonsa pukua ja oli säilyttänyt sen tavat.

Hän oli enintään kahdenkymmenenkahdeksan vuoden ikäinen ja lähes kuusi jalkaa pitkä. Hänen suuret jäsenensä vankkoine lihaksineen todistivat harvinaista voimaa.

Toisin kuin tovereilla hänellä oli yllään vain lanteiden yläpuolelle kiinnitetty loimi, niin että yläruumis ja käsivarret jäivät paljaiksi. Hänen kasvojensa ilme oli kaunis ja täynnä jaloutta. Tummat ja vilkkaat silmät, jotka olivat aivan lähellä kyömynenää, ja hieman iso suu saivat aikaan, että hän vähän muistutti petolintua. Tukka oli ajeltu paljaaksi; vain keskelle päätä oli jätetty juova, joka näytti kypärinharjalta, ja selkää pitkin riippui hius-tukko, johon oli kiinnitetty kimppu kotkansulkia.

Hänen kasvoissaan oli neljää eri väriä: sinistä, valkoista, mustaa ja punaista. Hänen vihollisille tekemänsä haavat oli sinivärillä piirretty hänen paljaaseen rintaansa. Par-kitsemmattomasta peurannahasta valmistetut mokkasiinit

ulottuivat polvien yläpuolelle, ja kantapäihin oli ripustettu moniaita sudenhäntiä.

Onneksi erämiehille intiaanit olivat sotajalalla, niin että heillä ei ollut koiria mukanaan. Muuten edelliset olisi huomattu jo aikoja sitten, eivätkä he olisi voineet näin lähestyä intiaanien leiriä ilmitulematta.

Huolimatta siitä, että päällikkö yhä seiso i liikkumatta kuin kuvapatsas, välähtelivät hänen silmänsä, hänen sieraimensa pullistuivat ja hän kohotti vaistomaisesti kätensä kuin saadakseen aikaan hiljaisuutta joukossaan.

»Meidät on huomattu», mutisi Uskollinen Sydän niin hiljaa, että hänen toverinsakin oli vaikea sitä kuulla.

»Mitä meidän on tehtävä?» kysyi Ilomieli.

»Toimittava«, vastasi erämies lyhyesti.

Molemmat alkoivat nyt äänettömästi hiipiä oksalta oksalle, puusta puuhun. Laskeutumatta maahan he saapuivat leirin vastapäiselle puolelle juuri sille kohtaa, missä comanchien hevoset lieassa söivät ruohoa.

Ilomieli kapusi äänettömästi maahan ja katkaisi hevosten köydet. Erämiesten ruoskaniskuista yltäneinä hevoset hirnuen ja hyppien syöksyivät joka suunnalle karkuun.

Intiaanit kavahtivat hämmästyneinä pystyyn ja lähtivät hurjasti ulvoen ajamaan karanneita hevosiaan takaa.

Ikäänkuin arvaten väijyvien vihollistensa lymypaikan tuli Kotkanpää yksin suoraan heitä kohti käyttäen mahdollisimman huolellisesti suojanaan välillä olevien puiden runkoja.

Erämiehet vetäytyivät askel askeleelta taaksepäin, tarkaten huolellisesti seutua, jottei heitä voitaisi takaapäin yllättää.

Intiaanien huudot kuuluivat yhä kauempaa; he olivat innostuneet seuraamaan hevosiaan.

Päällikkö yksinään oli kahden vihollisensa näkyvissä.

Saavuttuaan eräälle puulle, jonka paksu runko näytti tarjoavan hänelle kaikki toivomansa turvallisuustakeet, hän halveksien piilukkonsa käyttämistä ja tilaisuuden näyttäessä otolliselta pani jouseensa nuolen.

Mutta kuinka suuri olikin hänen varovaisuutensa ja taitavuutensa, ei hän voinut tehdä tätä liikettä paljastamatta itseään vähäisen. Uskollinen Sydän vei kiväärinsä poskelle, kuului laukaus, kuula viuhui, ja päällikkö hypähti ilmaan raivokkaasti kirkaisten ja kaatui maahan.

Hänen käsivartensa oli ammuttu puhki.

Molemmat erämiehet olivat jo hänen luonaan.

»Älä liikahtakaan, punanahka», sanoi Uskollinen Sydän hänelle, »pieni liikahtus vain, ja olet kuoleman oma».

Intiaani pysyi liikkumatta, ja muuttumattomin ilmein hän nieli kiukkunsa.

»Voisin surmata teidät», jatkoi erämies, »mutta en tahdo, Toisen kerran jo säästän henkenne, päällikkö, mutta tämä saakin olla viimeinen kerta. Älkää tulko enää tielleni ja ennen kaikkea älkää varastako pyydyksiäni, sillä vannon, etten silloin anna armoa.»

»Kotkanpää on heimonsa keskuudessa kunnioitettu päällikkö», vastasi intiaani kopeasti. »Hän ei pelkää kuolemaa. Valkoinen erämies voi hänet tappaa, mutta ei saa kuulla hänen valittavan.»

»En, en tapa teitä, päällikkö. Jumalamme kieltää ilman pakottavaa syytä vuodattamasta toisen verta.»

»Ooh!» sanoi intiaani ivallisesti naurahtaen. »Veli on lähetyssaarnaaja.»

»Ei, olen vain rehellinen erämies. En tahdo teitä murhata.»

»Valkoinen veli ajattelee kuin vanhat akat», pilkkasi intiaani. »Nehu Nutah ei koskaan anna anteeksi, vaan kostaa!»

»Tehkää kuten haluate, päällikkö», vastasi erämies kohauttaen halveksivasti olkapäitään. »En pyri muuttamaan luonnetanne. Olen vain varoittanut teitä. Hyvästi.»

»Paholainen olkoon teille suosiollinen!» lisäsi Ilomieli halveksivasti potkaisten häntä.

Näytti siltä kuin päällikkö ei olisi ollut tietääkseenkään tästä viimeisestä loukkauksesta. Hänen kulmakarvansa vain menivät ryppyyn. Hän ei liikahtanutkaan, vaan seurasi leppymättömällä katseellaan molempia vihamiehiään, jotka sen enempää hänestä välittämättä katosivat metsään.

»Sittenkin olitte väärässä», sanoi Ilomieli ikäänkuin mietiskellen. »Teidän olisi pitänyt ottaa hänet hengiltä, Uskollinen Sydän.»

»Mitä vielä! Miksi niin?» vastasi erämies huolettomasti.

»*Cascaras!* Miksikö niin? Hänhän kuuluu preirien roistojoukkoon.»

»Niitä on niin paljon», väitti toinen, »ettei yksi enemmän tai vähemmän merkitse suuriakaan.»

»Aivan niin», myönsi Ilomieli häneen yhtyen. »Mutta minne nyt menemme?»

»Hakemaan pyydykseni, hitto vieköön. Luuletteko, että minä haluan ne menettää?»

»Totta tosiaan. Sepä on oiva ajatus.»

Erämiehet kulkivat todellakin leirille päin, mutta kuitenkin intiaanien tavalla, lukemattomia mutkia tehden, joiden tarkoituksena oli johtaa comanchit jäljiltä.

Kaksikymmentä minuuttia kuljettuaan he saapuivat leirille. Intiaanit eivät vielä olleet palanneet, mutta oli varsin luultavaa, ettei kestäisi kauvan, ennenkuin he näyttyisivät. Kaikki heidän tavaransa olivat siellä täällä hajallaan. Pari kolme hevosta, jotka eivät olleet viitsineet juosta karkuun, söivät rauhallisesti herneenvarsia.

Menettämättä aikaa erämiehet alkoivat etsiä pyydyksiään, jotka he pian löysivätkin. Kumpikin otti mukaansa viisi niistä, ja viipymättä kauvempaa he lähtivät jälleen luolalle päin, jonne olivat kätkeneet hevosensa.

Verrattain raskaasta taakastaan huolimatta, jota he kantoivat selässään, molemmat miehet kävelivät kepeästi ihastuksissaan siitä, että olivat voineet niin onnellisesti päättää retkensä, ja varsinkin hymyillen intiaaneille tekemälleen kepposelle.

Näin he marssivat jokseenkin pitkän aikaa; he erottivat jo vähäisen matkan päässä joen hiljaista kohinaa, kun äkkiä kuului hevosen hirnuntaa.

»Meitä ajetaan takaa», sanoi Uskollinen Sydän pysähtyen.

»Hm!» hymähti Ilomieli. »Siellä on kenties villi hevonen.»

»Ei, villi hevonen ei hirnu tuolla tavalla. Siellä on comancheja. Saamme muuten pian sen tietää», lisäsi hän.

Paneutuen pitkälleen hän painoi korvansa maata vasten ja kuunteli.

Hän nousi melkein heti takaisin pystyyn.

»Olin aivan varma siitä. Siellä on comancheja, mutta he eivät seuraa selviä jälkiä, vaan epäröivät.»

»Tai olisikohan heidän matkaansa viivästyttänyt Kotkanpään haava.»

»Mahdollista kyllä! Katsovatko he todella kannattavan ajaa meitä takaa, jos me tahdomme päästä heiltä karakuun?»

»Ellei meillä olisi kantamusta, olisimme jo aikoja siten piilossa.»

Uskollinen Sydän mietti hetkisen.

»Kuulkaapa», sanoi hän, »meillä on vielä puoli tuntia aikaa, siis enemmän kuin riittävästi.»

Pieni puro virtasi lyhyen matkan päässä. Erämies astui sen uomaan seuralaisineen, joka teki aivan samoin kuin hänkin.

Saavuttuaan keskelle virtaa Uskollinen Sydän kietoi huolellisesti pyydykset puhvelinnahkaan, ettei märkyys niitä vioittaisi. Sitten hän antoi niiden vaipua pohjaan.

Ryhdyttyään tähän varokeinon metsästäjät kahlasivat joen poikki ja tekivät lähes kahdensadan askeleen verran harhajälkiä. Varovasti he sitten tulivat takaisin jättämättä mitään merkkiä palaamisestaan. He tunkeutuivat jälleen metsään, viittauksella ajettuaan koirat hevosten luo.

Nuo viisaat eläimet vainusivat suunnan ja hävisivät pian pimeään.

Erämiehille oli edullista ajaa koirat luotaan, koska se auttoi heitä johtamaan intiaaneja pois jäljiltä. Nämä näet seurasivat innolla pakenevien jälkiä, joita vainukoirat jättivät korkeaan ruohostoon.

Metsään päästyään erämiehet kapusivat taas puuhun ja alkoivat matkata taivaan ja maan välillä. Tämä matkustustapa on paljon yleisempi, kuin Euroopassa luullaan, näillä seuduilla, missä sen johdosta, että liaanit ja puut ovat toisiinsa kietoutuneet, on mahdotonta edetä raivamatta kirveellä itselleen tietä.

Siirtyen oksalta oksalle voi täten kulkea kilometrimääriä koskematta jalallaan maata.

Juuri tällä tavalla erämiehet matkasivat, vaikkakin he tekivät sen toisesta syystä.

He kulkivat näin vihollistensa edellä, jotka lähenivät lähenemistään ja joiden he pian huomasivat alapuolellaan marssivan intiaanijonossa, toinen toisensa takana.

Kotkanpää kulki ensimmäisenä, haavansa vuoksi puoliksi maaten hevosesensa selässä, mutta entistä innokkaampana vihollistensa takaa-ajossa.

Ollessaan comanchien kohdalla heidän yläpuolellaan molemmat erämiehet kätkeytyivät lehdistöön pidättäen henkeään. Mitä vähäisin sattuma olisi saattanut ilmaista heidän läsnäolonsa.

Intiaanit menivät ohitse huomaamatta heitä. Erämiehet ryhtyivät jälleen jatkamaan matkaansa.

»Oh!» kuiskasi Ilomieli hetken kuluttua. »Luulen, että tällä kertaa olemme heistä kuitit.»

»Älkäämme olko liian kärkkäät toittamaan voittoamme, vaan poistukaamme niin nopeasti kuin suinkin voimme. Nuo peijakkaan punanahat ovat ovelia. He pääsevät kyllä pian petoksemme perille.»

»Tuhat tulimmaista!» huudahti Ilomieli äkkiä. »Olen kadottanut puukkoni, en tiedä minne. Jos nuo vintiöt sen löytävät, niin olemme hukassa.»

»Se on varsin luultavaa», mutisi Uskollinen Sydän. »Yksi syy lisää, minkä vuoksi emme saa tuhlata hetkeäkään.»

Metsä, joka tähän asti oli ollut aivan rauhallinen, alkoi äkkiä kumeasti puhista, linnut lentelivät kirkuen kauhusta, ja tiheiköissä kuuli kuivien oksien taittuvan petoeläinten kiireisten askelten painosta.

»Mitä se tietää?» kysyi Uskollinen Sydän ja katseli ympärilleen levottoman näköisenä. »Tuntuu kuin metsä olisi pyörtnyt.»

Molemmat erämiehet kapusivat sen puun latvaan, jossa he olivat ja joka sattumalta oli metsän korkeimpia.

Tavaton valonhohde väritti taivaankannen enintään puolen penikulman päässä siitä paikasta, missä he olivat, ja suureni hetki hetkeltä lähestyen heitä jättiläisaskelin.

»Mitä kirottua!» huudahti Ilomieli, »comanchit ovat sytyttäneet preirien tuleen.»

»Niin ovat, ja luulenpa, että tällä kertaa, kuten äsken lausuin, olemme hukassa», vastasi Uskollinen Sydän kylmäverisenä.

»Mitä on tehtävä?» tiedusteli kanadalainen. »Tuossa tuokiossa tuli meidät saartaa.»

Uskollinen Sydän oli vaipunut syviin mietteisiin.

Muutaman sekunnin kuluttua hän kohotti päänsä pystyyn. Voitonhymy levisi hänen suupieliinsä.

»He eivät vielä ole meitä saavuttaneet», lausui hän. »Seuratkaa minua, veljeni!» . . . Ja hän lisäsi matalalla äänellä: »Tahdon jälleen nähdä äitini! . . .»

VI.

PELASTAJA.

Jotta lukija voisi oikein käsittää tilanteen, jossa erämiehet olivat, on välttämätöntä palata seuraamaan comanchipäällikön puuhia.

Tuskin Kotkanpään vihamiehet olivat kadonneet puitten väliin, kun hän nousi hitaasti pystyyn, kumartui eteenpäin ja terästi kuuloaan voidakseen olla varma, että nämä tosiaankin poistuivat. Heti kun hän oli siitä varma, repäisi hän *blanketistaan* — loimipeitteestään — kaistaleen, jonka niin hyvin kuin osasi kietoi haavoittuneen käsivartensa ympäri. Huolimatta verenvuodon aiheuttamasta heikkoudesta ja suurista tuskista, joita hän tunsu, hän ryhtyi päättäväisesti seuraamaan erämiesten jälkiä.

Hän kulki siten viimemainittujen perässä ilman että häntä huomattiin, leirin reunalle asti. Kätkeytyneenä ebenpuun taakse hän nyt raivosta kiehuen saattoi todeta, voimatta kuitenkaan sitä estää, kuinka erämiehet löysivät kadonneet pyydyksensä ja sitten poistuivat.

Vaikka vainukoirat, jotka kulkivat metsästäjien mukana, olivat oivallisia eläimiä, jotka oli opetettu vainuamaan intiaaneja varsin kaukaa, niin jonkun sattuman vuoksi,

joka luultavasti pelasti comanchipäällikön, ne nyt hyökäsivät ahnaasti punanahkojen jättämien hajallisten ruoantähteiden kimppuun. Koirien omistajat luulivat, ettei heitä väijyttäisi, eivätkä siis ollenkaan koettaneet terästää niiden valppautta.

Saatuaan monien vaikeuksien jälkeen tavoitetuiksi hevosensa comanchit palasivat vihdoin leirilleen.

Nähdessään päällikkönsä haavoittuneen he hämmästyivät suuresti, ja heidät valtasi suunnaton kiihtymys, jota Kotkanpää taitavasti käytti hyväkseen yllyttäen heitä uudelleen ajamaan takaa erämiehiä, nämä kun eivät voineet olla kaukana, koska heidän taakkansa viivästyttivät heidän kulkuaan, ja siis välttämättä tuotapikaa joutuisivat heidän käsiinsä.

Uskollisen Sydämen keksimä sotajuoni johti intiaaneja harhaan vain muutaman hetken. Varsin pian he löysivät metsän ensimmäisistä puista helposti huomattavat jäljet vihollistensa kulusta.

Tällöin juuri Kotkanpää suuttuneena siitä, että hän näin oli joutunut tappiolle taistelussaan näitä kahta uskaliaasta miestä vastaan, joiden erinomainen viekkaus teki kaikki laskelmat tyhjiksi, päätti tehdä tilit selviksi heidän kanssaan. Hän pani toimeen pirullisen suunnitelman: käski sytyttää metsän tuleen. Kun tätä heinoa käytettiin sillä tavalla kuin hän sitä käytti, täytyi sen, sitä hän ei epäilytkään, vihdoinkin toimittaa pelottavat viholliset hänen ulottuvilleen.

Sen mukaan hän sijoitti soturinsa eri suunnille, suureksi piiriksi, ja sitten käski virittää tulen korkeaan heinään yhdellä kertaa useammilla paikoilla.

Ajatus oli hyvä, vaikka olikin raaka ja villien soturien arvoinen, jotka sitä käyttivät.

Koetettuaan turhaan päästä ulos joka puolelta heitä ympäröivästä tuliverkosta erämiesten olisi pakko väki-

sinkin antautua julmien vihollistensa käsiin, elleivät pitäisi kunniakkaampana palaa elävältä.

Kotkanpää oli kaikki suunnitellut ja edeltäkäsin arvioinut lukuunottamatta erästä perin yksinkertaista ja helpoa pelastuskeinoa, johon Uskollinen Sydän saattoi panna toivonsa.

Soturit olivat, kuten jo olemme kertoneet, päällikkönsä käskystä hajaantuneet ja sytyttäneet tulen useihin paikkoihin samalla kertaa.

Tähän myöhäiseen vuodenaikaan pensaat ja heinä, jotka kesäauringon hehkuvat säteet olivat polttaneet kuiviksi, olivat heti syttyneet palamaan, ja tuli oli kauhean nopeasti levinnyt joka suunnalle.

Se ei kuitenkaan ollut tapahtunut niin nopeasti, ettei olisi kestänyt hiukan aikaa, ennenkuin kaikki liekit yhtyivät.

Uskollinen Sydän ei ollut kauvan epäröinyt. Sillä välin kun intiaanit ilosta ulvoen paholaisten lailla juoksentelivat tuliseinämän luona, jonka olivat panneet vihollistensa esteeksi, heittäytyi erämies ystävänsä seuraamana kiivaasti juosten tulimuurien väliin, jotka oikealta ja vasemmalta viuhuen lähestyivät ja olivat jo vähällä yhtyä juuri hänen jalkainsa alla ja päänsä yläpuolella. Hiiltyneiden puiden keskitse, jotka putoilivat ryskien maahan, sakeiden savupilvien lävitse, jotka salpasivat hengityksen, joka puolelta satelemalla lentelevien kipinäparvien polttamina, seuraten rohkeasti tietään liekkiholvien alitse pelottomat seikkailijat murtautuivat, saaden vain muutamia merkityksettä palohaavoja, kiroton tulivyön puhki, johon intiaanit luulivat ijäksi haudanneensa heidät. He olivat jo kaukana vihollisistaan, kun nämä vielä riemuitsivat juonensa onnistumisesta.

Tulipalo laajeni kuitenkin kauhistuttavan suureksi. Metsän puut vääntelehtivät tulen niitä syleillessä. Preirie oli

nyt vain yhtenä tulimerenä; kauhusta hullaattuneina juoksenteli sen keskellä villieläimiä, jotka tämä aavistamaton tuho karkoitti turvapaikoistaan.

Taivas heloitti veripunaisena, ja raju tuuli lakaisi edellään tulta ja savua.

Intiaanitkin kauhistuivat tekonsa seurauksista havaittuaan, että heidän ympärillään syttyi kokonaisia tulivuoria, jotka muistuttivat kaameita majakoita, että maa kuumeni ja suunnattomat biisonilaumat panivat raivokkaalla juoksullaan tantereen vapisemaan, epätoivoissaan päästään huutoja, jotka kauhistuttavat rohkeimpiakin.

Meksikolaisten leirissä vallitsi mitä suurin sekasorto. Meluttiin, kaikkialla oli hirveä hämminki, hevoset olivat päässeet irti ja pakenivat nyt joka suunnalle, miehet ottivat mukaan aseensa ja ampumavaransa, toiset taas kantoivat satuloita ja tavaramyttyjä.

Jokainen huusi, kiroili, komenteli, kaikki juoksivat leirissä aivan kuin olisivat menneet päästään pyörälle.

Tulimeri läheni majasteettisena, ohikulkiessaan ahmaisten kitaansa kaikki. Sen edessä juoksi lukematon lauma kaikenlaisia eläimiä, jotka hyppelivät kauheasti kiljuen. Niitä seurasi hirviö, joka tavoitti niitä joka askeleella.

Sakea sauhu kulki kipeniä täynnä jo meksikolaisten leirin yli. Parikymmentä minuuttia vielä, ja he olisivat tuhon omia.

Syleillen sisarentytärtään kenraali turhaan tiedusteli oppailta keinoa, kuinka voisivat pelastua uhkaavasta, suunnattomasta vaarasta.

Mutta vaaran suuruudesta kauhistuneina miehet olivat kokonaan menettäneet toimintakykynsä.

Ja mihin keinoon olisi kannattanutkaan turvautua? Liekit muodostivat suunnattoman kehän, jonka sisään leiri oli jäänyt.

Voimakas tuuli, joka oli siihen asti paisuttanut tulipaloa ja kiihdyttänyt sen etenemismopeutta, lakkasi äkkiä ja tulen kulku hidastui.

Kohtalo varasi vielä muutaman minuutin ajan noille onnettomille.

Tällöin leiri tarjosi oudon näyn.

Kauhun lamauttamina nämä kaikki ihmiset olivat menettäneet itsesäilytysvaistonkin.

Lancerot ripittäytyivät toinen toiselleen.

Oppaat olivat vaipuneet synkän toivottomuuden tilaan.

Kenraali syytti taivasta tuhostaan.

Mitä tohtoriin tulee, niin hän ei surrut muuta kuin sitä, ettei koskaan saisi löytää hakemaansa kasvia. Kaikki muut ajatukset saivat hänessä väistyä tuon yhden tieltä.

Donna Luz rukoili palavasti kädet ristissä ja polvillaan maassa.

Tuli eteni yhä etujoukkonsa perässä, jona oli metsän petoja.

»Oh!» huudahti kenraali ravistaen voimakkaasti oppaan hartiaa, »annatteko meidän näin palaa koettamatta meitä pelastaa?»

»Mitä voimme tehdä vastoin Jumalan tahtoa?» kysyi Lörppö haluttomasti.

»Eikö siis ole mitään keinoa pelastua kuolemasta?»

»Ei mitään!»

»On kyllä yksi», huudahti muuan mies, joka puoleksi palanein hiuksin ja kasvoin syöksyi leiriin tavaramyittyjen yli hypäten. Häntä seurasi toinen mies.

»Kuka te olette?» tiedusteli kenraali.

»Yhdentekevää kuka», vastasi vieras kuivasti. »Minä tulen pelastamaan teidät! Seuralaiseni ja minä olimme jo välttäneet vaaran, mutta auttaaksemme teitä olemme uudestaan tulleet tulen keskelle. Se riittääköön! Pelastuk-

senne on omassa vallassanne; nyt on puhe vain siitä, tahdotteko pelastua.»

»Käskekää!» vastasi kenraali. »Minä ensimmäisenä näytän tottelevaisuudessa hyvää esimerkkiä.»

»Eikö teillä siis ole oppaita mukanne?»

»Totta kail!»

»He ovat sitten joko konnia tai laiskureita, sillä keinon, johon aion turvautua, tuntevat kaikki preirien asukkaat.»

Kenraali katsahti epäilevästi Lörppöön, joka ei ollut voinut olla vavahtamatta tuntemattomien äkillisen ilmentymisen vuoksi.

»Teette muuten myöhemmin heidän kanssaan siitä tiliä. Tällä hetkellä ei ole siitä kysymys.»

Nähdessään tämän päättäväisen miehen ja kuullessaan hänen varman ja täsmällisen puheensa meksikolaiset olivat vaistomaisesti aavistaneet hänessä pelastajan. He tunsivat rohkeuden palaavan toivon mukana ja olivat valmiit viivyttlemättä täyttämään hänen käskynsä.

»Kiiruhtakaa», sanoi erämies. »Kiskokaa maasta kaikki ruohot leirin ympäriltä.»

Jokainen ryhtyi käskettyyn työhön.

»Kostuttakaamme peitteitä», jatkoi vieras kääntyen kenraalin puoleen, ja »jännittäkäämme ne tavaramyittyjen eteen».

Kenraali, kapteeni ja tohtori toimeenpanivat erämiehen johdolla hänen käskynsä, jolla aikaa toveri suopungilla otti kiinni hevoset ja muulit ja pani ne liekaan keskelle leiriä.

»Joutukaamme! Joutukaamme!» huusi erämies lakkaamatta, »muuten tuli meidät saavuttaa».

Jokainen työskenteli parhaansa mukaan.

Pian saatiin laaja alue kitketyksi.

Donna Luz katseli ihailen tätä vierasta miestä, joka oli ilmestynyt kuin sallimuksen lähettämänä ja näytti

keskellä kaikkien hurjaa pelkoa niin rauhalliselta ja tyyneeltä kuin hänellä olisi valta käskää tuota hirvittävää tuhon aikaansaajaa, kun se jättiläisaskelin lähestyi heitä.

Nuori tyttö ei voinut kääntää hänestä katsettaan. Hän tunsu väkisinkin mieltymystä tuohon tuntemattomaan pelastajaan, jonka ääni, eleet, koko olemus valloittivat hänet.

Kun heinä ja ruohot oli kiskottu irti niin kuumeentapaisen kiireesti kuin kuolemanvaarassa olevat ihmiset voivat toimia, hymyili erämies lempeästi.

»Nyt», lausui hän meksikolaisille, »ystäväni ja minä kyllä pidämme huolen muusta. Jättäkää kaikki meidän tehtäväksemme. Mitä teihin tulee, niin kietoutukaa huolellisesti kostutettuihin peitteisiin.»

Jokainen noudatti hänen neuvoaan.

Vieras katsahti ympärilleen. Viitattuaan toverilleen hän sitten meni tulta vastaan.

»En eroa teistä», lausui kenraali myötätuntoisesti.

»Tulkaa», vastasi vieras lyhyesti.

Kun he olivat saapuneet sen alan ulommaiselle laidalle, missä heinä oli kitketty, kokosi erämies heiniä ja puita läjäksi. Heitettyään hiukan ruutia sen päälle hän sytytti sen palamaan.

»Mitä te teette?» kysyi kenraali häminästyneenä.

»Näettehän sen itse. Taistelen tulella tulta vastaan», vastasi erämies yksikantaan.

Hänen toverinsa oli tehnyt samalla tavalla vastakkaisella puolella. Tuliseinä kohosi nopeasti, ja muutaman minuutin aikana leiri oli melkein kokonaan tulen holvaamana.

Noin neljännestanti kului kauhistuttavan pelon ja hätäisen odotuksen vallassa.

Liekkien voima pieneni vähitellen, ilma alkoi tulla puhtaammaksi, sauhu hälveni, ja tulipalon humina heikkeni.

Vihdoin saattoi jälleen selvittää ajatuksensa tässä hordan sekamelskassa.

Helpotuksen huokaus pääsi jokaisen rinnasta. Leiri oli pelastettu!

Tulipalo, jonka suhina yhä vaimeni, siirtyi erämiehen voittamana toiselle suunnalle tekemään tuhojaan.

Jokainen riensi kiittämään vierasta.

»Olette pelastanut sisarentyttäreni hengen», sanoi kenraali hänelle liikutettuna, »miten [voisin koskaan maksaa kiitollisuudenvelkani teille?]

»Ette ole minulle mitään velkaa, monsieur», vastasi erämies yksinkertaisen ylevästi. »Preiriellä kaikki ovat veljiä. Täytin vain velvollisuuteni rientäessäni avuksenne.»

Niin pian kuin ensimmäinen ilonpuuska oli mennyt ohi ja leirillä oli saatu taas hiukan järjestystä, etsi kukin itselleen sopivan lepopaikan. Yön kauheat mielenliikutukset tekivätkin levon välttämättömäksi.

Molemmat vieraat, jotka vaatimattomasti, mutta päätäväisesti olivat torjuneet kaikki kenraalin yritykset osoittaa heille kiitollisuuttaan, laskeutuivat huolettomasti tavaramylylle lepäämään muutamaksi tunniksi.

Vähän ennen auringonnousua he nousivat.

»Maa on jo varmaankin kylmää», sanoi toinen, »lähtekäämme, ennenkuin nuo ihmiset heräävät, sillä he eivät kenties tahtoisi päästää meitä eroamaan ilman muuta.»

»Lähtekäämme», toisti toinen lyhyesti.

Juuri kun erämiehet olivat päässeet leirin ulkopuolelle, laskeutui muuan käsi kevyesti ensinmainitun olalle. Hän kääntyi ympäri.

Donna Luz seiso i hänen edessään.

Molemmat miehet pysähtyivät tervehtien kunnioittavasti nuorta neitosta.

»Jätättekö meidät?» kysyi viimemainittu suloisella ja sointuvalla äänellä.

»Meidän täytyy, sennorita», vastasi toinen puhutelluista.

»Ymmärrän», lausui tyttö ihastuttavasti hymyillen.

»Kun me teidän avullanne nyt olemme pelastuneet, niin ei teillä ole täällä mitään tehtävää, eikö niin?»

Erämiehet kumarsivat virkkamatta mitään.

»Tahdotteko tehdä mielikseni?»

»Puhukaa, neiti!»

Tyttö otti sievän, jalokivillä koristetun pienen ristin, jota oli kantanut kaulassaan.

»Pitäkää tämä muistona minusta.»

Erämies empi.

»Ottakaa se, pyydän», lausui tyttö itkusta väräjäväällä äänellä.

»Suostun pyyntöönne, neiti», sanoi erämies liikutettuna sovittaen ristin kaulaansa messuhakaensa viereen, »saan täten toisenkin taikakalun äitini antaman ohelle».

»Kiitos», virkkoi tyttö iloisena. »Mutta vielä sananen.»

»Puhukaa.»

»Mitkä ovat nimenne?»

»Toveriani nimitetään Ilomieleksi.»

»Entä teitä?»

»Uskolliseksi Sydämeksi.»

Vielä kerran hyvästiksi kumarrettuaan erämiehet lähtivät kiireesti menemään ja katosivat pian hämärään.

Donna Luz seurasi heitä katseillaan niin kauvan kuin saattoi heidät erottaa. Sitten hän ajatuksiin vaipuneena palasi verkalleen teltalle mutisten puoliääneen:

»Uskollinen Sydän! Ah! Sen nimen kyllä muistan . . .»

VII.

YLLÄTYS.

Yhdysvallat ovat Englannilta perineet sen anastamisjärjestelmän, joka on silmäänpistäviä piirteitä brittien luonteessa.

Tuskin Pohjois-Amerikka oli julistettu itsenäiseksi ja rauha solmittu entisen emämaan kanssa, kun jo nuo ihmiset, jotka olivat pitäneet niin suurta ääntä tiranniudesta ja sorrosta ja jotka panivat vastalauseen ihmisoikeuksien loukkaamisesta, he kun muka olivat joutuneet uhreiksi, järjestivät intiaanimetsästyksen niin leppymättömän kylmäverisesti kuin heille oli luontaista sukuperänsä vuoksi.

He eivät tyytyneet ainoastaan oman alueensa puhdistamiseen, saati sitten valtaamiinsa laajoihin seutuihin, joita heidän rauhaton kansakuntansa toimeliaisuudestaan huolimatta ei kyennyt kokonaisuudessaan raivaamaan viljelykselle ja hoitamaan. He halusivat päästä molempien valtamerien herroiksi saartamalla joka puolelta alkuasukasheimot, joita he alinomaan työntävät tieltään ja jotka he lopuksi »hukuttavat Tyyneen mereen», kuten erään vanhan intiaanipäällikön ennustavat ja katkeruutta kuvastavat sanat kuuluvat.

Yhdysvalloissa, joista yhä enemmän aletaan muuttaa käsitystä, mutta joita ennakkoluuloiset ihmiset ja ne, jotka eivät ota asioista selvää, vielä kuvailevat vapauden klassiliseksi maaksi, tapaa ilkeänä epäkohtana kaksi ihmisrotua, jotka on riistetty kolmannen hyväksi, tämä kun vaatii itselleen oikeuden määrätä niiden elämästä ja kuolemasta, pitäen niitä vain juhtina.

Nämä kaksi rotua, jotka niin hyvin ansaitsevat kaikkien valistuneiden henkilöiden ja ihmissuvun todellisten ystävien huomiota, ovat musta- ja punaihoinen rotu.

On toiselta puolen totta, että Yhdysvallat osoittaakseen ihmisystävällisyyttään ovat jo vuonna 1795 tehneet *rauhan- ja ystävyys­sopimuksen* berber läisvaltioiden kanssa, tarjoten niille verrattomasti suurempia etuja, kuin Maltan ritarikunta, joka sekin halusi tehdä sopimuksen niiden kanssa.

Algerin ja Tripolisin kaupunkien hallitukset vahvistivat sopimuksen, jossa nimenomaan väitettiin, *ettei Yhdysvaltain hallitus missään suhteessa nojaa kristinuskoon.*

Niille, joista tämä voi tuntua liian karkealta, voimme vastata, että asianlaita on todellakin niin ja että amerikkalaiset tuntevat vain yhden Jumalan: *Dollari-Jumalan*, joka aina ja kaikkialla on ollut rosvojen yksinoma­isena palveltavana.

Vedettäköön tästä johtopäätöksiä!

Squatterit, nuo vailla kotia ja kontua, lakeja ja oikeutta olevat miehet, joita kaikki muut hyljeksivät ja jotka ovatkin pohjoisamerikkalaisen sivistyksen häpeäpilkku, siirtyvät lakkaamatta länteen päin uutisviljelykseltä toiselle, koettaen ajaa intiaaniheimoja näiden viimeisiltäkin turva­paikoilta.

Squatterien jäljessä saapuu viisi kuusi sotamiestä, rumunlyöjä, torvensoittaja ja joku upseeri kantaen tähti­lippua.

Sotamiehet rakentavat muutamista puunrungoista jonkin linnoituksentapaisen, pystyttävät lipun sen harjalle ja julistavat, että liittovaltion rajat ulottuvat sinne asti.

Pari kolme hökkeliä rakennetaan sitten linnoituksen ympärille. Sinne asettuu ryhmä sekarotuista kansaa asu­maan, johon kuuluu kirjava joukko valko-, musta-, puna- ja kupari-ihaisia ihmisiä, ja taas on perustettuna uusi kaupunki, jolle annetaan sellainen sointuva nimi kuin esi­merkiksi Utica, Syrakusa tai Rooma, Kartago, ja muuta­man vuoden kuluttua, kun tässä kaupungissa on jo pari

kolme kivitaloa, se itseoikeutettuna julistetaan jonkun uuden, vielä olemattoman valtion pääkaupungiksi.

Tämä on tapahtumien kulku tässä maassa. Se on siis jokseenkin yksinkertainen, kuten voi huomata.

Muutama päivä edellisessä luvussa kertomiemme tapausten jälkeen sattui omituinen kohtaaminen eräällä valtausalueella, joka tuskin kahta vuotta aikaisemmin oli raivattu kuntoon Canadiennen rannoille kauniille paikalle, viheriöivän kukkulan juurelle.

Täällä oli parikymmentä mielivaltaiseen järjestykseen toistensa viereen rakennettua hökkeliä. Sen turvana oli neljällä pienellä tykillä varustettu linnoitus, joka hallitsi jokiseutua.

Tämä vielä niin nuori kylä oli tavattomalla amerikkalaisella toimeliaisuudellaan hankkinut itselleen sen merkityksen, mikä yleensä kuuluu kaupungille. Kaksi kapakkaa oli tupaten täynnä juomaveikkoja, ja kolmeen eri kirkkokuntaan kuuluvat temppelit kutsuivat luokseen uskovaisia.

Ihmisiä tuli ja meni niin touhuissaan kuin ainakin ne, jotka todella tekevät työtä ja hoitavat asioitaan.

Suuri joukko kanootteja liukui jokea pitkin, ja kauppatavaroita täynnä olevia karryjä kulki joka suuntaan akselien kitistessä ja pyörien uurtaessa syviä jälkiä tiehen.

Kaikesta tästä liikenteen vilkkaudesta huolimatta tai ehkä juuri sen vuoksi oli helppo huomata, että eräänlainen rauhattomuus vallitsi kylässä.

Asukkaat puhelivat keskenään. He kokoontuivat ryhmittäin porttien pieluksiin, ja joukko miehiä, jotka olivat nousseet tukevien ratsujen selkään, lähti vakoilemaan eri suuntiin saatuaan määräykset linnan kapteenilta, joka puettuna paraatipukuunsa kaukoputki kädessä ja kädet selän takana käyskenteli edestakaisin linnanpaltalla.

Kanootit palasivat vähitellen rantaan, rattaita vetäneet hevoset riisuttiin valjaista, vetojuhdat suljettiin aittuksiin, ja koko kylän asujamisto kerääntyi torille.

Aurinko painui nopeasti taivaanrantaan päin, yö oli kohta tulossa. Ympäristöihin lähetetyt ratsumiehet olivat kaikki jo palanneet.

»Näette», sanoi kapteeni kokoontuneille asukkaille, »että meidän ei lainkaan tarvitse pelätä. Se oli vain turhaa hälinää, joten voitte rauhassa pysyä kotona. Kahdenkymmenen mailin piirissä ei ole löydetty mitään merkkejä intiaaneista.»

»Hm!» huomautti muuan iäkäs mestitsierämies nojautuen kivääriinsä. »Intiaanit suorittavat kyllä nopeasti matkan.»

»Mahdollista kyllä, Valkosilmä», vastasi komendantti, »mutta olkaa vakuutettu siitä, että toimiessani niinkuin olen tehnyt olen tahtonut rauhoittaa väestöä. Intiaanit eivät uskalla ryhtyä koston.»

»Intiaanit kostavat aina, herra kapteeni», lausui erämies painokkaasti.

»Olette nauttinut liian paljon viskyä, Valkosilmä. Se on noussut päähän. Näette unia valveillakin.»

»Suokoon Jumala, että olette oikeassa, herra kapteeni, mutta olen viettänyt koko elämäni uutismailla. Tunnen punanahat, kun sitävastoin te olette vasta kolmatta vuotta rajaseuduilla.»

»Se kyllä riittää», sanoi kapteeni tuimasti.

»Intiaanit ovat kuitenkin, luvallanne sanoen, miehiä, ja ne kaksi comanchia, jotka täällä salakavalasti murhattiin, vastoin ihmisoikeuksia, olivat heimonsa kesken kuuluisia sotureja.»

»Olette sekarotua, Valkosilmä. Suositte hiukan liiaksi punaihoista rotua», muistutti kapteeni ivallisesti.

»Punaihoinen rotu on rehellinen», vastasi erämies kii-vaasti. »Se ei tee murhaa pelkästään halusta saada vuo-dattaa verta, niinkuin te itse teitte neljä päivää sitten niille kahdelle soturille, jotka kaikessa rauhassa soutivat ohi kanootillaan ja jotka te ammuitte muka koetellessanne uutta, Acropolisista saamaanne pssyää.»

»Hyvä on! Jo riittää! Päästäkää minut kuulemasta selityksiänne, Valkosilmä. Teillä ei ole oikeutta lausua minulle huomautuksia.»

Erämies kumarsi kömpelösti hyvästiksi, vei kiväärin olalleen ja lähti matkaansa mutisten poistuessaan:

»Olkoon menneeksi. Vuodatettu veri huutaa kosta. Punanahat ovat miehiä. He eivät jätä rikosta rankaise-matta.»

Kapteeni palasi linnaan silminnähtävästi harmissaan mestitsin puheesta. Asukkaat hajaantuivat vähitellen toi-votettuaan toisilleen hyvää yötä ja sulkeutuivat kotei-hinsa huolettomina kuin ainakin ihmiset, jotka ovat tot-tuneet panemaan joka hetki henkensä vaaraan.

Tuntia myöhemmin oli jo täysi yö. Läpinäkymätön pimeys kietoi kylän, jonka asukkaat päivän kovan työn rasittamina olivat vaipuneet sikeään uneen.

Päivän laskiessa lähetetytti tiedustelijat olivat suorit-taneet tehtävänsä huolimattomasti tai eivät olleet perillä intiaanien juonista, sillä muuten he eivät olisi antaneet erehdyttävää tiedonantoa uutisviljelijöille.

Tuskin mailin päässä kylästä oli kaksisataa Käärmeen heimoon kuuluvaa comanchia kätkeytyneinä tiheäin pen-sastojen keskelle ja aarniometsän toistensa päälle sortu-neiden puunrunkojen lomiin, joista pohjimmaisat olivat kaatuneet jo uutisraivaajain uutteran kirveen iskusta. Hei-dän johtajinaan oli moniaita kuuluisia päälliköitä, joiden joukossa oli Kotkanpääkin. Hän oli haavastaan huoli-matta tahtonut ottaa retkeen osaa. Väijyjillä oli intiaanien

kärsivällisyys, jota ei mikään voi masentaa, ja he odottivat sopivaa hetkeä voidakseen julmasti kostaa kärsimänsä loukkauksen.

Useita tunteja kului minkäänlaisen melun rikkomatta yön hiljaisuutta.

Liikkumattomina kuin pronssipatsaat intiaanit odottivat osoittamatta mitään kärsimättömyyden oireita.

Kellon lähetessä yhtätoista illalla kuu nousi taivaalle valaisten seutua hopeanhohtoisin sätein.

Silloin kuului kahteen otteeseen koiran kaukaista ulvontaa.

Astuen esiin puun takaa, missä oli ollut kätkössä, Kotkanpää alkoi nyt ryömiä tavattoman taitavasti ja nopeasti kylään päin.

Saavuttuaan metsän reunaan hän pysähtyi. Tutkivasti tähystelyään ympärilleen hän matki hevosen hirnuntaa niin erehdyttävästi, että kaksi kylän hevosta heti vastasi hänelle.

Muutaman sekunnin odotuksen jälkeen erotti päällikön harjaantunut korva lehtien seasta melkein kuulumatonta kahinaa, ja sitten alkoi kuulua härän raskasta huohotusta aivan läheltä. Silloin päällikkö nousi pystyyn ja kuunteli.

Pari sekuntia myöhemmin ilmestyi muuan mies hänen eteensä. Se oli Valkosilmä, vanha erämies.

Ilkeä hymy levisi hänen ohuille huulilleen.

»Mitä valkoihoiset toimivat?» kysyi päällikkö.

»He nukkuvat», vastasi mestitsi.

»Luovuttaako veli heidät minun käsiini?»

»Kaikki, kaikki.»

»Päällikkö pitää aina sanansa. Entä kalpea nainen ja harmaahapsi?»

»He ovat täällä.»

»Joutuvatko hekin minulle?»

»Kaikki kylän asukkaat joutuvat veijen käsiin.»

»Oh! Metsästäjä ei ole saapunut?»

»Ei vielä.»

»Hän saapuu liian myöhään.»

»Varsin luultavaa.»

»Mitä valkoinen veljeni nyt haluaa?»

»Sitä, mitä olen pyytänyt päälliköltä», vastasi erämies.

»Vuodat, pysyt ja ruuti ovat tuolla taempana nuorten miesteni hallussa.»

»Luotan teihin, päällikkö», lausui erämies, »mutta jos minut petätte . . .»

»Intiaani pitää aina lupauksensa.»

»Hyvä! Siis silloin, kun haluatte.»

Kymmenen minuuttia myöhemmin intiaanit olivat kylän herroina, ja asukkaat, jotka vuoron perään herätettiin, joutuivat miekaniskutta vangiksi.

Comanchit olivat piirittäneet linnoituksen. Koottuaan sen muurien juurelle puiden runkoja, kärriä, huonekaluja ja epätoivoisten uutisviljelijöitten kaikenlaisia työaseita he vain odottivat päällikkönsä käskyä aloittaakseen hyökkäyksen sitä vastaan.

Äkkiä linnoituksen huipulla näkyi epäselvä hahmo, ja haukan huuto halkaisi avaruuden.

Intiaanit sytyttivät jonkinlaisen rovon, jonka olivat koonneet, ja hyökkäsivät paalutusta vastaan päästäten kaikki yhtäaikaan kauhistuttavan ja korvia vihlovan sota-huutonsa, joka on heille ominainen ja rajaseuduilla aina joukkoteurastuksen merkinä.

VIII.

KOSTO.

Amerikkalaisten asema oli mitä pulmallisin.

Comanchien äänettömän hyökkäyksen yllättämä kapteeni oli havahtunut unestaan kuullessaan sen kauhua herättävän sotahuudon, jonka he olivat päästäneet, sen jälkeen kun linnoituksen edustalle kerätty rovio oli sytetty palamaan.

Hypähtäen vuoteestaan tämä kelpo upseeri, jota tulenliekkien punertava loimu aluksi huikaisi, riensi puoli-pukeissa ja miekka kädessä sille puolelle linnoitusta, missä sen varusväki nukkui. Se oli jo hälytetty, ja hän kiiruhti asettumaan paikalleen huolettoman uljaana, mikä on yankeille ominaista.

Mutta mitä olisi voinut tehdä?

Varusväkeen kuului kaksitoista miestä kapteeni mukaanluettuna.

Miten luvultaan niin heikko joukko olisi voinut vastustaa intiaaneja, joiden pirulliset varjokuvat se näki aavemaisina erottuvan kaameassa tulenloimussa?

Upseeri huokasi.

»Olemme hukassa», mumisi hän.

Näissä lakkaamattomissa taisteluissa, joita käydään intiaani-alueiden rajoilla, ei tunneta lainkaan meidän sivistyneissä sodissamme noudatettavia lakeja.

Vae victis (voi voitetuital!) vallitsee sanan täydellisessä merkityksessä.

Verehimoiset vihamiehet, jotka taistelevat toisiaan vastaan kaikilla villikansojen keinoilla, eivät pyydä eivätkä anna armoa. Jokaisessa taistelussa on siis kysymyksessä elämä tai kuolema

Sellainen on tapa.

Kapteeni tiesi sen. Hän ei vähintäkään kuvitellut toisenlaiseksi kohtaloa, joka hänen osakseen tulisi, jos hän joutuisi intiaanien käsiin.

Hän oli tehnyt sen virheen, että oli antanut punanahkojen yllättää; nyt hänen oli pakko alistua varomattomuutensa seurauksiin.

Mutta kapteeni oli urhoollinen sotilas. Varmana siitä, ettei hän ehjin nahoin voisi selviytyä ampiasispesästä, johon oli joutunut, hän ainakin tahtoi kunnialla kukistua.

Sotamiehiä ei tarvinnut kiihoittaa tekemään velvollisuuttansa. He tiesivät yhtä hyvin kuin heidän kapteeninakin, ettei ollut mitään pelastumisen toivoa.

Linnoituksen puolustajat asettuivatkin päättäväisesti sulkulaitteiden taakse ja ryhtyivät ampumaan intiaaneja niin tarkasti, että nämä kärsivät suurta mieshukkaa.

Mies, jonka kapteeni ensimmäiseksi huomasi nousevan linnoituksen penkereelle, oli Valkosilmä, vanha erämies.

»Kas, kas», mutisi upseeri itsekseen, »mitä tuo mies täällä tekee ja kuinka hän on tänne päässyt?»

Vetäen esiin pistolin vyöltään hän marssi suoraan mestitsiä kohden ja tarttuen tämän kurkkuun pani piipun hänen rintaansa vasten. Samalla hän kysyi ilmaisten sitä kylmäverisyyttä, jonka amerikkalaiset ovat perineet englantilaisilta ja joka heissä on vielä huomattavasti painunut:

»Millä tavalla olette oikeastaan hankkinut pääsyn linnoitukseen, vanha tarhapöllö?»

»Kah! Tulinpahan vain portin kautta», vastasi toinen vähääkään hämmästyttä.

»Todellako? Oletteko siis velho?»

»Kukaties.»

»Leikki pois, sekarotuinen! Olette myynyt meidät veljillenne punanahoille.»

Mestitsi hymyili kaameasti. Kapteeni huomasi sen.

»Mutta tekonne ei teitä auta, kurja», huusi hän jyriseväällä äänellä. »Te ensimmäisenä joudutte sen uhriksi.»

Erämies irroittautui äkillisellä liikkeellä. Hän hypähti taaksepäin ja vetäisi kiväärin olaltaan.

»Saammepa nähdä», sanoi hän virnistellen.

Nämä kaksi miestä, jotka seisoivat ahtaalla alalla vastakkain joka hetki yhä voimistuvan tulipalon kaameassa hohteessa, olisivat tarjonneet pelottavan näyn katsojalle, joka olisi saanut kylmäverisesti heitä tarkastaa.

He edustivat niitä kahta rotua, jotka nykyään asuvat Yhdysvalloissa ja joiden välinen taistelu ei loppu, ennenkuin toinen on kuollut sukupuuttoon toisen hyödyksi.

Heidän alapuolellaan yltyi taistelu mitä hurjimmaksi rynnistykseksi.

Intiaanit hyökkäilivät raivokkaasti kiljuen varustuksia vastaan, missä amerikalaiset ottivat heidät vastaan ampuen tarkasti tai pistäen paineteillaan.

Mutta tuli yhä paisui, ja sotamiehet kaatuivat yksi toisensa jälkeen; ei kestäisi kauvaa, ennenkuin kaikki olisi lopussa.

Valkosilmän uhkaukseen kapteeni oli vastannut vain halveksivasti hymyillen ja salamannopeasti suunnannut häneen pistolinsa. Toinen pudotti pyssynsä: hänen käsivartensa oli ammuttu puhki.

Kapteeni hyökkäsi hänen kimppuunsa riemusta hudahtaen. Mestitsi kaatui selälleen tästä odottamattomasta töytäyksestä.

Hänen vihamiehensä painoi polvensa hänen rintaansa vasten ja katsoi häneen tarkasti hetken aikaa.

»No niin!» sanoi hän katkerasti naurahtaen, »olenko erehtynyt?»

»Et», vastasi mestitsi kovalla äänellä, »minä olen tyhmyri, henkeni on vallassasi. Tapa minut.»

»Ole huoletti, Varaan sinulle intiaanikuoleman.»

»Kiiruhda, jos tahdot kostaa», jatkoi erämies ivallisesti, »sillä pian se on liian myöhäistä».

»Minulla on aikaa riittävästi . . . Miksi petit meidät, kurja?»

»Entä sitten?»

»Tahdon tietää sen.»

»No niin. Saat tietää kaikki», vastasi erämies oltuaan hetken vaiti. »Valkoiset veljesi ovat murhanneet koko perheeni. Tahdoin kostaa.»

»Mutta mehän emme ole tehneet sinulle mitään.»

»Olettehan valkoisia. Tapa minut, ja siihen tämä loppukoon . . . Kuolen iloisena, sillä suuri joukko uhreja seuraa mukaanani hautaan.»

»Vai niin! Koska asianlaita on niin», lausui kapteeni kamalasti hymyillen, »lähetän sinut veljesi luokse. Näet, että olen rehellinen vastustaja.»

Sitten hän lujasti painoi polvensa erämiehen rintaa vasten estäen häntä vapautumasta rangaistuksesta, jonka aikoi hänelle valmistaa.

»Intiaanien tavalla», lisäsi hän.

Ja ottaen esille veitsensä hän erinomaisen taitavasti leikkasi irti mestitsin tiheän, karkean tukan peittämän päänahan.

Erämies ei voinut pidättää kauheata tuskanhuutoa tämän hirveän silpomisen johdosta. Veri vuoti pursuen ja peitti hänen kasvonsa.

»Tapa minut!» ulvoi hän, »tapa minut. Tuskani ovat hirveät.»

»Niinkö arvelet?» sanoi kapteeni.

»Oi! Tapa minut! Tapa minut!»

»Johan nyt jotakin», vastasi upseeri kohauttaen olkapäitään. »Pidätkö minua teurastajana? Ei, minä saatan sinut kunnan ystäväiesi luo.»

Hän tarttui erämiehen jalkoihin, laahasi hänet penkereen reunalle ja potkaisi alas syvyteen.

Onneton koetti vaistomaisesti välttää putoamista tarttumalla vasemmalla kädellään erääseen ulkonevaan hirteen.

Hetken ajan hän riippui ilmassa.

Ilkeätä oli katsella häntä. Hänen verestävä päänsä, hänen kasvonsa, joilla musta verivirta yhä vuoti ja kärsimys ja kauhu kuvastuivat, ja koko hänen kouristuksen-tapaisesti hytkähtelevä ruumiinsa herättivät kammoa ja inhoa.

»Armoa! Armoa!» huusi hän.

Kapteeni katsoi häneen hymy huulilla ja kädet ristissä rinnallaan.

Mutta onnettoman väsähtäneet jäntereet eivät enää kauvempaa jaksaneet häntä kannattaa. Hänen koukistuneet sormensa päästivät otteensa hirrestä, johon hän oli epätoivon voimalla tarttunut.

»Pyöveli! Ole kirottu!» huusi hän äänellä, jossa kuvas-tui äärimmäinen raivo.

Samassa hän putosi.

»Hauskaa matkaa!» vastasi kapteeni ilkkuen.

Linnoituksen portilta päin kuului huutoja.

Kapteeni riensi miestensä avuksi.

Comanchit olivat vallanneet sulkulaitteet.

Miehissä he juoksivat linnoituksen sisäosiin teuras-taen matkalla tapaamansa viholliset ja nylkien heiltä päänahat.

Vain neljä amerikkalaista sotamiestä oli enää hengissä. Muut oli tapettu.

Kapteeni vetäytyi linnanpenkereelle johtavien portaiden keskelle.

»Ystäväni», sanoi hän tovereilleen, »voitte kuolla rauhassa. Olen surmannut sen, joka meidät petti.»

Sotamiehet vastasivat reippaasti hurraten tähän oudonlaiseen lohdutukseen. He valmistuivat kalliisti myymään henkensä.

Mutta silloin sattui jotakin käsittämätöntä.

Kuin taikaskusta lakkasivat intiaanit ulvomasta.

Hyökkäys oli lakannut.

»Mitä he nyt aikovat tehdä?» mutisi kapteeni. »Minkähän uuden konnankoukun nuo riiviöt nyt keksinevät?»

Vallattuaan kaikki linnoituksen puolustusvarusteet Kotkanpää määräsi, että taistelu oli keskeytettävä.

Kylässä vangitut uutisasukkaat tuotiin hänen eteensä. Heitä oli kaksitoista, joukossa neljä naista.

Kun nuo kaksitoista onnetonta vavisten seisoiivat Kotkanpään edessä käski hän viedä naiset erilleen.

Pannen miehet yhden toisensa jälkeen astumaan ohitse hän katsoi heitä tutkivasti. Sitten hän viittasi viressään seisoville intiaaneille.

Nämä ottivat heti amerikkalaiset huostaansa, iskivät macheteillaan heidän molemmat kätensä ranteesta poikki ja työnsivät heidät linnoituksen sisään, nyljettyään heiltä päänahat.

Seitsemän uutisasukasta oli jo joutunut tämän julman kidutuksen uhriksi. Vain yksi oli enää hengissä.

Hän oli suurikasvuinen, laiha, mutta vielä reipas vanhus. Hänen lumivalkeat suortuvansa valuivat olkapäille, tummat silmät sinkoilivat salamoita, mutta hänen kasvonsa pysyivät elottomina. Hän odotti välinpitämättömän näköisenä, että Kotkanpää päättäisi hänen kohtalostaan ja lähettäisi hänet seuraamaan toisia onnettomia.

Comanchipäällikkö tarkasteli häntä sillä välin sangen huolellisesti.

Vihdoin tuon villin miehen kasvot kävivät lempeämmiksi, hymy levisi hänen suupieliinsä ja tarttuen vanhuksen käteen hän lausui:

»*Usted no conocer amigo?* — Ettekö tunne ystäväännne?» kysyi hän huonolla espanjankielellä rodulleen ominaisella kurkkuaänellä.

Tämän kuullessaan vanhus vavahti ja katsoi vuorostaan tarkasti intiaania.

»Kah!» huudahti hän hämmästyneenä, »*el Gallo* — Kukko!»

»Ooh!» vastasi päällikkö tyytyväisenä, »minä olen harmaahapsen ystävä. Punanahoilla ei ole kahta sydäntä, isä on pelastanut henkeni, isä saa tulla telttaani.»

»Kiitos, päällikkö. Suostun kutsuunne», sanoi vanhus puristaen intiaanin kättä, jonka tämä hänelle ojensi.

Ja hän riensi kiireesti erään keski-ikäisen naisen luo, jolla oli jalot piirteet ja jonka tuskan kuihduttamilla kasvoilla näkyi jälkiä kauneudesta.

»Jumalan kiitos», lausui nainen liikutettuna, vanhuksen saapuessa hänen luokseen.

»Jumala ei koskaan hylkää niitä, jotka luottavat häneen.»

Sillä aikaa punanahat suorittivat lopputehtäviä kauheassa näytelmässä, jossa olemme antaneet lukijaimme olla läsnä.

Kun kaikki uutisasukkaat oli suljettu linnoitukseen, viritettiin tulipalo taas uuteen voimaan kaikin aineksin, mitä voitiin kerätä, ja tuliseinämä erotti ikipäiviksi maailmasta nuo onnettomat amerikkalaiset.

Pian linnoitus oli vain tavaton rovio, josta kuului tuskanhuutoja ja niiden lomassa ampuma-aseiden pauketta.

Välinpitämättöminä comanchit matkan päästä seurasivat tulipalon kehittymistä, hymyillen paholaisen lailla kostolleen.

Liekit olivat vallanneet koko rakennuksen. Ne kohosivat kauhistuttavan nopeasti luoden kirkasta valoaan kauvas erämaahan kolkon majakan tapaan,

Linnoituksen harjalla nähtiin muutamien ihmisten toivottomina liikkuvan edestakaisin, samalla kun toiset polvistuneina näyttivät rukoilevan Jumalan armoa.

Äkkiä kuului kauhistuttavaa ryskettä. Tuskallista kuulinkamppailua todistava huuto kaikui avaruudessa. Linnoitus luhistui valtavaan rovioon, joka suitsutti ympärilleen säkeniä.

Kaikki oli loppunut!

Amerikkalaiset olivat kukistuneet.

Comanchit pystyttivät mahtavan patsaan sille paikalle, missä kylä oli ollut, ja siihen naulattiin kiinni uutisasukkaitten kädet; yläpäähän pantiin kirves, jonka terä oli verellä tahrattu.

Sytytettyään tulen muutamiin hökkeleihin, jotka olivat jääneet palamatta, Kotkanpää antoi lähtömääräyksen.

Ainoastaan neljä naista ja vanhus jäivät henkiin koko onnettoman kylän asukkaista ja seurasivat comanchien mukana.

Kaamea hiljaisuus vallitsi tästedes tällä paikalla, joka juuri oli ollut niin sydäntäsärkevien tapausten näyttämönä.

IX.

AAVE.

Kello oli lähes kahdeksan aamulla. Hymyilevä syysaurinko loi kirkasta valoaan preirielle.

Linnut lentelivät sinne tänne iloisesti viserrellen, samalla kun toiset tiheän lehdistön kätöksissä antoivat yhteisesti sulosäveleisiä laulajaisia. Toisinaan kuusipeura säikähtyneenä kohotti päänsä korkeasta ruhosta ja poistui hyppien kauvemmas,

Kaksi metsänkävijän tapaan puettua ratsastajaa puolivillien komeiden hevosten selässä matkasi täyttä ravia Canadienne-virran vasenta rantaa moniaitten mustien vainukoirien kirmaten juostessa heidän ympärillään.

Ratsastajat olivat Uskollinen Sydän ja Ilomieli.

Vastoin tavallisuutta Uskollinen Sydän näytti olevan varsin iloisella tuulella. Hänen kasvonsa säteilivät, ja hän katseli tyytyväisenä ympärilleen. Väliin hän pysähtyi ja tähysteli etäisyyteen ikäänkuin etsien taivaanrannalta jotakin, jota ei vielä voinut erottaa. Sitten hän harmistunein elein ryhtyi jatkamaan matkaansa suoritaakseen saman tempun sadan askeleen verran edettyään.

»No, totta vie» lausui Ilomieli hänelle vihdoin nauhrahtaen. »Mehän saavumme kohta perille, olkaa vain huoleti.»

»Niin, *caramba!* Tiedän sen kyllä, mutta tahtoisin jo olla siellä! Mielestäni ne onnenhetket, jotka Jumala minulle suo, saan vain sen ihmisen luona, jota nyt menemme tapaamaan. Äitini! Äitini! Rakas äitini! Joka minun puolestani jätti kaikki! Luopui kaikesta, mitään kaipaamatta ja epäilyksittä! Ah! Mikä onni piileekään äidin omistamisessa! Ja siinä, että omistat sydämen, joka ymmärtää sydäntäsi! Joka omasta tahdostaan kokonaan uhrautuu puolestasi! Joka elää siitä, että sinä elät! Joka iloitsee sinun riemustasi ja käy murheelliseksi sinun ollessasi huolissasi! Joka jakaa elämän kahtia kanssasi ottaen raskaamman osan itselleen ja jättäen kevyemmän ja helpomman osan sinulle! Ah! Ilomieli, jotta oikein voisi ymmärtää, mitä on se jumalainen olento täynnä alttiiksiantamusta ja rakkautta, jota nimetään äidiksi, täytyy joutua monen vuoden ajaksi häntä vaille kuten minä ja sitten äkkiä tavata hänet rakastettavampana ja hurmaavampana kuin ennen! Voi, miten hitaasti matkamme edistyy! Jokainen hetki, jonka viiväs-

tymme, merkitsee äidin suutelo, jonka aika minulta ryöstää! Emmekö jo vihdoinkin saavu perille?»

»Kah, olemmehan jo kaalamossa.»

»En tiedä, mikä on syynä, mutta salainen pelko ahdistaa sydäntäni, epämääräinen aavistus panee minut väkisininkin vapisemaan.»

»Karkoittakaa synkät tuumanne, hyvä ystäväni! Muutamana minuutina perästähän olemme jo äitinne luona.»

»Niin, eikö totta? Ja kuitenkin, en tiedä petykö, mutta minusta tuntuu kuin erämaa ei olisi entisensä näköinen. Ympärillämme vallitseva hiljaisuus, tämä yksinäisyys ei tunnu minusta luonnolliselta. Mehän olemme aivan lähellä kylää. Meidän täytyisi jo kuulla koirien haukuntaa, kukon kiekunaa ja tuhansia muita ääniä, jotka ilmoittavat asuttujen seutujen olevan lähellä.»

»Todellakin», myönsi Ilomieli epämääräisen levottomana, »ympärillämme on varsin hiljaista.»

Matkalaiset olivat juuri sillä kohdalla, missä joki tekee jokseenkin jyrkän käänteen. Sen korkeat äyräät, joilla oli mahtavia kalliomöhkäleitä ja tiheää näreikköä, estivät näkemästä kauvemmas.

Kylä, jonne erämiehet suuntasivat kulkunsa, oli vain pyssynkantaman päässä polvekkeesta, missä he valmistuivat kahlaamaan virran yli, mutta sitä oli luonnonesteiden johdosta mahdoton nähdä.

Sillä hetkellä, jolloin hevoset astuivat veteen, ne tekivät äkillisen liikkeen taaksepäin, ja vainukoirat päästivät valittavan ulvonnan, joka on niiden rodulle ominainen ja herättää jäätävää kauhua urhoollisessakin miehessä.

»Mitä se on!» mutisi Uskollinen Sydän käyden kalpeaksi ja katsellen säikähtyneenä ympärilleen.

»Katsokaa!» vastasi Ilomieli sormellaan osoittaen toverilleen moniaita ruumiita, joita virta toi mukanaan ja jotka liukuivat eteenpäin vedenpinnan alla,

»Voi!» huudahti. Uskollinen Sydän »Täällä on tapahtunut jotakin kauheata. Äiti! Äiti!»

»Älkää niin säikähtäkö», sanoi Ilomieli, »aitinne on varmaan turvassa».

Kuuntelematta lohdutuksen sanoja, joita hänen ystävänsä hänelle lausui itsekään niitä uskomatta, Uskollinen Sydän iski kannukset hevosensa kylkeen ja ratsasti jokeen.

He saapuivat pian joen toiselle rannalle.

Silloin heille selveni kaikki.

Heidän edessään oli niin täydellinen hävitys kuin suinkin kuvitella saattaa.

Kylä ja linnoitus olivat nyt vain raunioläjä.

Musta, sakea ja katkuinen savu kohosi korkeina kierteinä taivasta kohti.

Keskellä kylää kohosi salko, johon oli naulattu ihmisruumiin osia, ja niistä *urubu*-linnut kiistelivät kimeästi kirkuen.

Siellä täällä lojui ihmisruumiita, jotka metsän pedot ja korppikotkat olivat puoliksi raadelleet.

Näytti siltä kuin ei elävää olentoa olisi paikalla.

Ei mitään ollut jätetty koskematta, kaikki oli murskattu säpäleiksi tai heitetty sikin sokin. Heti ensi silmäykseltä huomasi, että intiaanit olivat liikkuneet näillä seuduilla osoittamassa valkoihoisille veristä raivoaan ja leppymätöntä vihaansa. Heidän jälkensä olivat painuneet syvälle tulen ja veren voimalla.

»Voi!» lausui erämies väristen, »aavistukseni lähetti taivas minulle varoituksena. Äiti, äiti!»

Uskollinen Sydän heittäytyi pitkäkseen maahan, kätki kasvot käsiinsä ja itki!

Tämän karaistun, kaikissa koettelemuksissa horjumattomasti rohkean miehen, jota ei mikään pelonaihe voinut

yllättää, valtasi tuska samaan tapaan kuin jalopeuran. Siinä oli jotakin kauhua herättävää.

Hänen kiljuntaa muistuttavat nyhkytyksensä viilsivät rintaa.

Ilomieli kunnioitti ystävänsä surua; millaisen lohduksen saattoikaan hänelle antaa? Parasta oli sallia kyynelien tulvehtia ja antaa ensimmäiselle epätoivon puuskalle aikaa tyyntyä, varmana siitä, että tämä pronssinen luonne ei masentuisi kauvaksi aikaa iskuille alttiiksi, vaan että pian tulisi vastavaikutus, joka tarjosi hänelle tilaisuuden toimia.

Vain erämiesten synnynnäisen vaiston johdattamana hän alkoi etsiskellä joka suunnalta löytääkseen jonkun merkin, joka myöhemmin voisi ohjata heidän tutkimuksiaan.

Kun hän oli kauvan kierrellyt raunioiden seassa, kiintyi hänen huomionsa läheiseen tiheikköön, josta hän luuli kuulevansa hiljaista tuttua ulinaa.

Hän lähestyi sitä kiireesti. Vainukoira, joka suuresti muistutti hänen omiaan, hypähti iloisesti hänen jalkojensa juureen ja alkoi hurjasti hyväillen osoittaa hänelle riemuaan.

»No, no!» sanoi erämies. »Mitähän tämä merkinnee? Kuka on Trim-raukan tuolla tavalla kahlehtinut?»

Hän leikkasi poikki liean, jolla eläin oli sidottu, ja silloin hän huomasi, että sen kaulaan oli huolellisesti kiinnitetty neljästi taitettu paperilappu.

Hän otti sen käteensä ja juoksi Uskollisen Sydämen luo.

»Veli», lausui hän. »Toivokaal!»

Erämies tiesi, että hänen ystävänsä tapana ei ollut lausua ylimalkaisia lohdutuksia. Hän käänsi kyynelistä kosteat kasvonsa häneen päin.

Heti vapaaksi päästyään koira oli uskomattoman nopeasti karannut tiehensä soinnuttomasti ja katkonaisesti haukahdellen, kuten vainukoirat ollessaan jäljillä.

Ilomieli oli aavistanut näin käyvän ja kiireesti sitonut kaulaliinansa eläimen kaulan ympäri.

»Ei tiedä, mitä voi tapahtua», mutisi kanadalainen nähdessään koiran katoavan.

Ja lausuttuaan tämän filosofisen mietelmän hän oli saapunut ystävänsä luo.

»Mitä nyt?» kysyi Uskollinen Sydän.

»Lukekaa!» vastasi Ilomieli.

Erämies otti paperin, ja luki sen hätäisesti.

Siinä oli vain seuraavat sanat:

— Olemme punanahkojen vankeina . . . Rohkeutta! . . . Äidillenne ei ole tapahtunut mitään onnettomuutta.

»Jumalan kiitos! . . .» huudahti Uskollinen Sydän liikutettuna suudellen paperia, jonka painoi rintaansa vasten. »Äitini elää! . . . Ah! Minä kyllä tapaan hänet» . . .

»Totisesti! . . .» lisäsi Ilomieli varmasti.

Täydellinen muutos oli kuin taikavoimasta tapahtunut erämiehen mielentilassa. Hän oli ojentautunut jälleen suoraksi ja hänen käsvönsä säteilivät.

»Alkakaamme tutkimuksemme», sanoi hän. »Kenties joku onnettomista kyläläisistä on päässyt hengissä. Hänetlä saamme tietää, mitä on tapahtunut.»

»Aivan niin!» vastasi Ilomieli reippaasti. »Etsikäämme!»

Koirat kaapivat vimmatusti linnoituksen raunioita.

»Alkakaamme sieltä», sanoi Uskollinen Sydän.

Molemmat ryhtyivät korjaamaan muraa pois niin innostuneesti, etteivät he sitä itsekään käsittäneet.

Parinkymmenen minuutin kuluttua he keksivät jonkinlaisen laskuoven.

Alhaalta kuului heikkoja ja epäselviä ääniä.

»He ovat siellä!» sanoi Ilomieli.

»Suokoon Jumala, että olisimme saapuneet ajoissa heidät pelastamaan!»

Vasta jokseenkin pitkän ajan kuluttua heidän onnistui tavattomin ponnistuksin nostaa ovi.

Silloin heille tarjoutui kauhistuttava näky.

Pahalta löyhkäävässä kellarissa makasi parikymmentä henkeä sekaisin toistensa päälle kasattuina.

Erämiehet eivät voineet pidättää kauhuaan, vaan vetäytyivät väkisinkin taaksepäin.

Mutta he palasivat heti kellarin suulle pelastaakseen, mikäli se ei vielä olisi liian myöhäistä, jonkun näistä onnettomista uhreista.

Vain yksi ainoa osoitti elonmerkkejä. Muut olivat kuolleet.

He kantoivat hänet ulos maanalaisesta kellarista, lasivat lepäämään kuivista lehdistä valmistetulle vuoteelle ja osoittivat hänelle huolenpitoa, jota hänen tilansa vaati.

Koirat nuolivat haavoittuneen käsiä ja kasvoja.

Muutamien minuuttien kuluttua mies liikahdi vähän, avasi ja sulki silmänsä moniaita kertoja ja huoahhti syvään.

Ilomieli pisti rommia sisältävän leilin suun hänen yhteenpuristuneiden hampaittensa väliin ja pakotti hänet juomaan pari kulausta tätä juomaa.

»Hän on hyvin sairas», sanoi erämies.

»Hän on mennyttä miestä», vastasi Uskollinen Sydän painaen päänsä alas.

Haavoittunut oli kuitenkin saanut vähän voimia.

»Jumalani!» sanoi hän heikolla ja katkonaisella äänellä, »minä kuolen, minä kuolen!»

»Toivokaa», vastasi Ilomieli hänelle lempeästi.

Ohimenevä puna peitti haavoittuneen kalpeat posket, ja surumielinen hymy väreili hänen suupielissään.

»Mitä varten eläisin?» jatkoi hän. »Intiaanit ovat teurastaneet kaikki toverini, ensin kauheasti heidät silvottuaan. Elämä olisi minulle liian raskas taakka.»

»Jos ennen kuolemaanne haluatte jotakin, mitä voimme toimittaa, niin puhukaa, ja me toimitamme sen metsästäjäkunniamme kautta.»

Kuolevan silmät välähtivät villisti.

»Antakaa tänne leilinne!» sanoi hän Ilomiehelle.

Tämä ojensi sen hänelle.

Haavoittunut joi ahnaasti, hänen otsalleen kohosi kostea hiki, ja kuumeinen hohde peitti hänen kasvonsa, jotka silloin saivat pelottavan ilmeen.

»Kuulkaa», sanoi hän käheällä ja katkonaisella äänellä. »Olin täällä päällikkönä. Intiaanit, joita muuan kurja mestitsi auttoi myyden meidät heille, yllättivät kylän.»

»Mikä oli tuon miehen nimi?» kysyi erämies vilkkaasti.

»Hän on kuollut! . . . Olen hänet surmannut!» vastasi kapteeni äänenpainolla, jossa ilmeni kuvaamaton viha ja vahingonilo. »Intiaanit tahtoivat vallata linnoituksen. Taistelu oli kauhea. Meitä oli kaksitoista päättäväistä miestä neljääsataa villiä vastassa. Mitä saatoimme tehdä? Taistella viimeiseen hengenvetoon. Sen päätimmekin tehdä. Intiaanit havaitsivat mahdottomaksi saada meidät elävinä käsiinsä. Luoksemme heitettiin kylän asukkaita, kun heiltä ensin oli nyljetty päänahka ja isketty ranteet poikki. Sitten he sytyttivät linnoituksen tuleen.»

Haavoittunut, jonka ääni heikkeni heikkenemistään ja jonka sanat tulivat yhä vaikeammiksi ymmärtää, joi pari kulausta rommia. Sitten hän jatkoi kertomustaan, jota erämiehet kuuntelivat tarkkaavasti.

»Kellarina käytetty maanalainen käytävä oli linnoituksen vallien alla. Kun huomasin, ettei meillä enää ollut mitään pelastumiskeinoa ja että pakeneminen oli mahdotonta, käskin onnettomien toverieni laskeutua kellariin toivoen,

että Jumala sallisi meidän sillä tavalla pelastua. Muutamia minuutteja myöhemmin linnoitus sortui päällemme. Ei kukaan voi kuvitella tuskanhetkiä, jotka saimme kärsiä tässä inhoittavassa luolassa vailla ilmaa ja valoa.

»Haavoittuneiden vaikerrukset, ja me olimme haavoittuneita kaikki, kuka enemmän, kuka vähemmän, heidän pyytäessään vettä ja kuolevien korina olivat kauheata konserttia, jota kenenkään kynä ei pysty kuvailemaan. Kärsimyksemme, jotka jo olivat sietämättömät, paisuivat vielä ilman puutteessa. Jonkinlainen verinen hulluus valtasi meidät. Syöksyimme toistemme kimppuun, ja soräläjän alla alkoi pimeässä hirvittävä taistelu, joka pakostakin loppui kaikkien taistelijoitten kuolemaan. Miten kauan tällaista kesti, sitä en osaa sanoa. Tunsin, että kuolema, joka oli kangistanut kaikki toverini, pian tapaisi minutkin, kun te saavuitte siirtämään sen tulon muutamia minuutteja tuonemmaksi. Jumalalle kiitos! En tarvitse kostotta kuolla.»

Kun nämä sanat oli lausuttu melkein kuulumattomalla äänellä, seurasi näiden kolmen miehen kesken haudanhiljaisuus, jonka rikkoi vain kuolevan kumea korina hänen kuolinkamppailunsa alkaessa.

Äkkiä kapteeni liikahti. Hän kohottautui hiukan ja luoden erämiehiin verisen katseen lausui:

»Villit, jotka hyökkäsivät kimppuumme, kuuluvat comanchien heimoon. Heidän päällikkönsä on nimeltään Kotkanpää. Vannokaa kostavanne puolestani kuin rehelliset erämiehet.»

»Sen vannomme!» huusivat molemmat miehet lujalla äänellä.

»Kiitos!» mutisi kapteeni ja kaatuen äkkiä selälleen jäi liikkumattomana makaamaan.

Hän oli kuollut.

Hänen kurtteisilla kasvoillaan ja avoimissa silmissään kuvastuivat vielä viha ja vimma, jotka olivat häntä elähtäneet vielä tänä viime hetkellään.

Erämiehet katselivat häntä kotvan ajan. Sitten he, karkoittaen tämän tuskallisen vaikutelman, ryhtyivät täyttämään velvollisuuttaan suorittaen viimeiset kunnianosoitukset intiaanien onnettomille uhreille.

Laskevan auringon luodessa viimeisiä säteitään he päättivät katkeran toimen, johon olivat joutuneet.

Levättyään muutaman hetken Uskollinen Sydän nousi satuloimaan hevosesensa.

»Lähtekäämme nyt, veliseni», sanoi hän Ilomielelle, »seuraamaan Kotkanpään jälkiä».

»Lähtekäämme», toisti erämies.

Molemmat katselivat pitkään ja surumielisesti ympärilleen hyvästiksi ja viheltäen koirat luokseen tunkeutuivat rohkeasti metsään, jonka kätköihin comanchit olivat hävinneet.

Samalla hetkellä kuu tuli esille utupilven takaa tuhlatukseen surumielisiä säteitään amerikkalaisen kylän rannoille, missä vallitsi yksinäisyys ja kuolema.

X.

VARUSTETTU LEIRI.

Jätämme erämiehet seuraamaan punanahkojen jälkiä ja palaamme kenraalin luokse.

Muutamia minuutteja senjälkeen, kun ennenmainitut kaksi miestä olivat lähteneet meksikolaisten leiristä, tuli kenraali teltastaan ja luotuaan ympärilleen tutkivan katseen ja hengittäen raikasta aamuilmaa alkoi kävellä edestakaisin huolestuneen näköisenä.

Yön tapahtumat olivat syvästi vaikuttaneet vanhaan soturiin.

Ensi kertaa kenties hän koko retken alusta katseli sitä oikeassa valossa. Hän kysyi itseltään, oliko hänellä todellakin oikeus ottaa mukaansa tällaiseen yhtäjaksoisia vaaroja ja väijytyksiä uhkaavaan elämään niin nuorta tyttöä, kuin hänen sisarentyttärensä oli, jonka elämä tähän asti oli ollut vain keskeytymätön sarja suloisia ja rauhallisia kokemuksia ja joka luultavasti ei voisi tottua näihin alituisiin vaaroihin ja preirie-elämän levottomuuksiin, jotka lyhyessä ajassa voivat murtaa lujimmankin tarmon.

Hän oli aivan neuvoton. Hän jumaloi sisarentyttärtään. Tämä oli hänen ainoa rakkautensa esine, hänen yksinomaisen lohdunantajansa. Hänen puolestaan hän oli tuhannesti luvannut uhrata koko omaisuutensa empiäntä ja arvelematta. Mutta toiselta puolen olivat syyt, jotka olivat pakottaneet hänet tälle retkelle, niin tärkeät, että hän vapisi ja tunsi kylmän hien kohoavan otsalleen ajatellessaan sen peruuttamista.

»Mitä on tehtävä?» mutisi hän.

Donna Luz, joka nyt vuorostaan tuli teltasta, huomasi enonsa, joka ajatuksiinsa vaipuneena yhä jatkoi kävelyään, ja juoksi hänen luokseen, kietaiden sydämellisesti kätensä hänen kaulansa ympäri.

»Huomenta, eno», lausui hän hyväillessään.

»Huomenta, tyttöseni», vastasi kenraali — hänen oli tapana puhutella sisarentyttärtään sillä tavalla — »kas, kas! Sinähän olet varsin iloinen tänä aamuna.»

Ja hän vastasi heltyneenä tytön hyväilyihin.

»Miksi en olisi iloinen, eno? Olemmehan Jumalan armosta vastikään pelastuneet suuresta vaarasta, koko luonto näyttää hymyilevän, lintuset laulevat joka puussa, aurinko valaa lämmittäviä säteitään. Olisimmehan kiit-

tämättömiä Luojaa kohtaan, jos pysyisimme tunteettomina nähdessämme hänen voimansa näin ilmenevän.»

»Viime yönä meitä uhanneet vaarat eivät siis ole häiritsevästi vaikuttaneet mieleesi, lapseni?»

»Eivät ollenkaan, eno. Ellei häiriöksi ole katsottava ääretöntä kiitollisuutta niiden hyvien töiden johdosta, joita Jumala on meille niin ylenmäärin suonut.»

»Hyvä, tyttöseni», vastasi kenraali iloisena, »tunnen itseni onnelliseksi kuullessani sinun puhuvan tuolla tavalla.»

»Sitä parempi, jos se teitä miellyttää, eno.»

»Elämä, jota nykyään vietämme», jatkoi kenraali seuraten mielessään liikkuvaa ajatusta, »ei näin ollen lainkaan väsytä sinua.»

»Ei vähääkään. Päinvastoin pidän sitä varsin hauskana», vastasi tyttö hymyillen, »ja ennen kaikkea niin vaihtelevana.»

»Niin», lausui kenraali yhtyen sisarentyttärensä iloisuuteen. »Mutta», lisäsi hän tullen jälleen totiseksi, »minusta tuntuu, että liiksi unohdamme auttajamme.»

»He ovat jo lähteneet», vastasi donna Luz.

»Ovatko he lähteneet?» kysäisi kenraali hätkähtäen.

»Ovat. Jo tunti sitten.»

»Miten sen tiedät, tyttöseni?»

»Siitä yksinkertaisesta syystä, eno, että he sanoivat minulle hyvästi, ennenkuin lähtivät.»

»Sepä oli ikävää», mutisi kenraali surullisena. »Palvelus velvoittaa yhtä hyvin niitä, jotka sen tekevät, kuin niitä, joille se tehdään. Heidän ei olisi pitänyt jättää meitä tällä tavalla sanomatta, voimmeko heitä enää koskaan tavata, ja lausumatta edes nimiään.»

»Ne minä tiedän.»

»Tiedätkö ne, tyttöseni?» tiedusteli kenraali hämmästyneenä.

»Tiedän. Ennen lähtöään he sanoivat ne minulle.»

»No . . . mitkä ovat heidän nimensä?» kysyi kenraali vilkkaasti.

»Nuorempi on Ilomieli.»

»Entä vanhempi?»

»Uskollinen Sydän.»

»Ah! Minun täytyy vielä tavata nämä kaksi miestä», sanoi kenraali tuntien mielenliikutusta, jonka syytä ei itsekään voinut selittää.

»Kuka tietää?» vastasi nuori tyttö mietteissään. »Kenties saamme nähdä ensi vaaran meitä uhatessa heidän ilmestyvän kahden hyväatekevän haltian lailla.»

»Suokoon Jumala, ettemme samanlaisesta syystä tarvitsisi heidän paluutaan.»

Kapteeni saapui lausumaan heille aamutervehdyksensä.

»Ahaa, kapteeni», huudahti kenraali hymyillen. »Ovatko miehenne jo tointuneet säikähdyksestään?»

»Täydellisesti, herra kenraali», vastasi nuori mies. »He ovat valmiit jatkamaan matkaa heti kun käskette.»

»Syötyämme lähdemme liikkeelle. Pyydän teitä antamaan tarpeelliset käskyt lanceroille ja kutsumaan Lörpön luokseni.»

Kapteeni poistui.

»Mitä sinuun tulee, tyttöseni», jatkoi kenraali kääntyen donna Luzin puoleen, »niin pyydän sinua huolehtimaan aamiaisvalmistuksista keskustellessani oppaan kanssa.»

Nuori tyttö riensi pois.

Pian saapui Lörppö.

Hänen katseensa oli tavallista synkempi ja jurompi.

Kenraali ei näyttänyt sitä huomaavan.

»Tiedätte», lausui hän tulijalle, »että eilen ilmaisain teille aikomukseni etsiä paikan, mihin joukkoni voisi turvallisesti leiriytyä muutamiksi päiviksi.»

»Aivan niin, herra kenraali,»

»Vakuutitte tuntevanne paikan, joka täysin soveltuisi tähän tarkoitukseen.»

»Niin vakuutin.»

»Oletteko valmis opastamaan minut sinne?»

»Milloin vain tahdotte.»

»Paljonko tarvitsemme aikaa sinne saapuaksemme?»

»Kaksi päivää.»

»Sepä mainiota. Lähdemme matkaan heti aamiaisen jälkeen.»

Lörppö kumarsi mitään vastaamatta.

»Muuten», lausui kenraali teeskennellyn välinpitämättömästi, »minusta näyttää, että joukostamme puuttuu yksi teidän miehistänne.»

»Niin puuttuukin.»

»Minne hän on joutunut?»

»Sitä en tiedä.»

»Mitä? Ettekö tiedä?» huudahti kenraali tutkivasti katsahtaen oppaaseen.

»En. Heti tulipalon huomattuaan hän pelon vallassa yritti pelastua vaarasta.»

»Yritti pelastua?»

»Niin, hän on siten luultavasti joutunut pelkuruutensa uhriksi.»

»Mitä tarkoitatte?»

»Hän lienee saanut surmansa tulipalossa.»

»Mies raukka!»

Väkinäinen hymy väreili oppaan huulilla.

»Onko teillä minulle vielä muuta sanottavaa, herra kenraali?»

»Ei! Mutta, odottakaahan!»

»Mitä?»

»Ettekö tunne niitä kahta erämiestä, jotka viime yönä tekivät meille niin suuren palveluksen?»

»Kaikki preiriellä tuntevat heidät.»

- »Keitä ne miehet ovat?»
 »Metsästäjiä ja erämiehiä.»
 »Sitä en teiltä kysy.»
 »Mitä sitten?»
 »Haluan puhua heidän maineestaan.»
 »Vai niin?» huudahti opas vilkkaasti.
 »Niin.»
 »Siitä en tiedä mitään.»
 »Mitkä ovat heidän nimensä?»
 »Ilomieli ja Uskollinen Sydän.»
 »Ettekö tiedä kertoa mitään heidän elämästään?»
 »En mitään.»
 »Hyvä! Voitte poistua.»

Opas teki kunniaa ja poistui hitain askelin toveriensa luo, jotka valmistuivat matkalle lähtöön.

»Hm!» mutisi kenraali katseillaan seuraten häntä.
 »Täytyy pitää silmällä tuon veijarin puuhia. Hänen käyttäytymisessään on jotakin salaperäistä.»

Näin puheltuaan itseksen kenraali meni takaisin teltaansa, missä kapteeni, tohtori ja donna Luz odottivat häntä aamiaiselle.

Aamiainen ei kestänyt kauvan.

Korkeintaan puolta tuntia myöhemmin oli telta purettu, matkatavarat kuormattu muulien selkään, ja karavaani jatkoi matkaansa Lörpön johdolla, joka käveli parikymmentä askelta muitten edellä.

Preirie oli suuresti muuttunut sitten viime näkemän.

Siellä täällä peittivät savuavat tuhkaläjät mustan ja palaneen maan. Paikoittain näkyi hiiltyneitten, mutta vielä pystyssä töröttävien puitten runkoja. Kaukana tulipalo vielä raivosi, ja taivaanrannan peittivät punertavat savupilvet.

Hevoset kulkivat vain varovaisesti tätä epätasaisista

seutua, missä ne paikoitellen kompastuivat liekkien hirveän syleilyn uhriksi joutuneiden eläimien luihin.

Kolkko synkkämielisyys, jota lisäsi vielä matkustajien edessä aukeneva näköala, valtasi heidät. He kävelivät toistensa vieressä sanaakaan lausumatta ja ajatuksiinsa vaipuneina.

Tie, jota karavaani kulki, kiemurteli syvänteessä, jonkin kuivuneen puron uomassa, joka muodosti syvän uurteen kahden mäen väliin.

Hevosten tallaamalla tiellä oli mukulakiviä, jotka kievivät kavioiden alta lisäten matkan vaikeuksia, ja auringon polttavat säteet olivat varsin rasittavia paahtaen pystysuorasti matkalaisia näiden voimatta millään tavalla itseään suojata. Seutu, jonka kautta he matkasivat, oli näet kuin erämaata, jommoisia tapaa Afrikan sisäosissa.

Päivä kului näin eikä mikään seikka, matkalaisia vaavaava väsymystä lukuunottamatta, ollut vaihteluna yksitoikkoisuuteen.

Iltapuolella he leiriytyivät aivan autiolle paikalle, mutta taivaanrannalla he havaitsivat vehreyttä, mikä heille tuotti suurta lohdutusta. Näin he saapuisivat vihdoinkin vyöhykkeeseen, joka ei ollut tulipalon hävitys- aluetta.

Seuraavana päivänä Lörppö antoi pari tuntia ennen auringonnousua määräyksen lähteä liikkeelle.

Päivä oli vielä rasittavampi kuin edellinen. Matkalaiset olivat leiriydyttyänsä lopen uupuneet.

Lörppö oli puhunut kenraalille totta. Paikka soveltoi ihmeteltävän hyvin intiaanien hyökkäyksen torjumiin. Emme kuvaile sitä, koska lukija sen jo tuntee. Tällä paikalla erämiehet oleskelivat heidät ensi kertaa esittäessämme.

Luotuaan sotilaan varman katseen ympärilleen kenraali ei voinut olla lausumatta julki tyytyväisyyttään.

»Bravo», sanoi hän oppaalle. »Jos olemme saaneet kokea melkein voittamattomia vaikeuksia tänne saapuksemme, niin voisimme tarpeen tullen kestää kovankin piirityksen.»

Opas ei vastannut. Hän kumarsi epäilyttävästi nauhrahtaen ja poistui.

»Ihmeellistä», mutisi kenraali. »Vaikka tuon miehen käyttäytyminen herättää näennäisesti luottamusta ja vaikka minun on mahdoton moittia häntä mistään, niin sittenkin, mistä se sitten johtuneekaan, epäilen, että hän pettää meitä hautoen jotakin pirullista suunnitelmaa meitä vastaan.»

Kenraali oli vanha ja paljon kokenut sotilas, haluton jättämään mitään sattuman varaan, joka ikäänkuin *deus ex machina* tekee tyhjiksi mitä huolellisimmin valmistetut aiheet.

Vaikka hänen väkensä olikin väsynyt, ei hän halunnut hukata hetkeäkään. Yksissä tuumin kapteenin kanssa hän kaadatti maahan suuren määrän puita valmistaakseen vankan pystyvarustuksen paaluitoimeen. Paalutuksen taakse lancerot kaivoivat leveän vallihaudan, josta nostivat mullan leirin suojaksi. Tämän toisen suojavarustuksen taakse kasattiin tavaramytyt, niin että ne muodostivat kolmannen ja viimeisen puolustuskehän.

Teltta pystytettiin keskelle leiriä, vahdit lähetettiin paikoilleen, ja jokainen valmistautui levolle, jota kaikki suuresti kaipasivat.

Kenraali, joka aikoi jonkun aikaa viipyä tällä paikalla, tahtoi niin hyvin kuin mahdollista varmistaa seuralaisensa turvallisuuden, ja näillä huolellisilla varokeinoilla hän luulikin siinä onnistuneensa.

Matkalaiset olivat olleet liikkeellä kaksi päivää kulluttuaan vaikeita teitä ja tuskin yhtään nukkuen. He olivat pysähtyneet vain aivan välttämättömän lyhyeksi

ajaksi hiukan syödäkseen. Sanoimme, että he olivat lopen uupuneita. Huolimatta hyvästä tahdostaan pysyä valveilla vahdit eivät voineetkaan vastustaa unta, vaan vaipuivat pian syvään horrokseen.

Puolenyön aikaan, kun koko leiri oli unessa, nousi muuan mies äänettömästi ja kontaten hämärässä kevyesti kuin joku mateleva eläin ja edeten äärimmäisen varovasti hiipi varustuksien ja paalutuksen ulkopuolelle.

Sitten hän heittäytyi mahalleen maahan, ja käyttäen apunaan käsiään ja polviaan hän huomaamattomasti ryömi korkeassa heinässä, suunnaten kulkunsa kohti metsää, joka peitti mäentöyryn etualan leviten kauvas preirielle.

Päästyään jonkun matkan päähän hän varmana siitä, ettei häntä enää huomattaisi, nousi seisaalleen.

Kahden pilven lomasta pujahtavan kuun säde valaisi silloin hänen kasvonsa.

Mies oli Lörppöl

Hän katseli huolellisesti ympärilleen ja kuunteli tarkasti. Sitten hän taitavasti matki preiriekoiran ulvontaa.

Melkein heti senjälkeen toistui huuto, ja muuan mies ilmestyi näkyviin korkeintaan kymmenen askeleen päässä Lörpöstä.

Mies oli se opas, joka kolme päivää aikaisemmin oli kiirehtinyt pois leiristä tulipalon ensi loimujen näkyessä.

XI.

KAUPPA.

Intiaaneilla ja erämiehillä on kaksi eri kieltä, joita he olusuhteiden mukaan vuorotellen käyttävät.

Puhekieli ja elekieli.

Kuten puhekieli, on elekielikin Amerikassa lakkaamattoman vaihtelun alainen. Jokainen, niin sanoaksem-

me, muodostaa oman kielensä. Se on kokoelma omituisia ja salaperäisiä liikkeitä, jonkinlaista vapaamuurarisähkötystä, jonka mielin määrin vaihtelevia merkkejä ymmärtävät vain muutamat siihen perehtyneet.

Lörppö ja hänen toverinsa keskustelivat eleillä.

Tämä merkillinen keskustelu kesti lähes tunnin ajan. Se näytti suuresti herättävän puhelijoitten mielenkiintoa, vieläpä niin suuresti, etteivät he havainneet huolimatta äärimmäisistä varokeinoista, joihin olivat ryhtyneet, ettei heitä yllätettäisi, kahta palavaa silmää, jotka eräästä tiheiköistä heitä tarkastivat omituisen kiihkeästi.

»Vihdoinkin», virkkoi Lörppö rohjeten lausua pari sanaa, »odotan hyviä toimiasi».

»Et tarvitse kauvan odottaa», vastasi toinen.

»Luotan sinuun, Kennedy. Omasta puolestani olen täyttänyt lupaukseni.»

»Hyvä, hyvä! Ei tarvita niin paljon sanoja ymmärtääksemme toisemme», huomautti Kennedy kohauttaen olkapäitään. »Kunhan vain olisit opastanut heidät vähemmän turvalliseen paikkaan, niin ei olisi vaikeata heitä yllättää.»

»Se on sinun asiiasi», tokaisi Lörppö pahasti irvistäen. Hänen toverinsa katseli häntä hetkisen tarkkaavasti.

»Hm», puhkesi hän puhumaan. »Ota huomioon, *compadre*, että on melkein aina typerää pelata kahdenlaista peliä meidän kaltaistemme miesten kanssa.»

»En pelaa kahdenlaista peliä. Mutta mehän olemme jo kauvan tunteneet toisemme. Vai mitä, Kennedy?»

»Entä sitten?»

»Entä sitten! Kah, en tahdo, että tällä kertaa minun käy, niinkuin on käynyt ennen. Siinä kaikki.»

»Peräydytkö vai aiotko meidät pettää?»

»En peräydy, enkä ole koskaan aikonut teitä pettääkään, tahdon vain . . .

»Vain mitä?» kertasi toinen.

»Tällä kertaa en aio luovuttaa sitä, minkä olen luvannut, ennenkuin ehtoni on aivan täydellisesti hyväksytyt. Ellei, niin . . .»

»Tuohan vasta on suoraa puhetta.»

»Tällaisissa asioissa täytyy olla suora», huomautti Lörppö päättään kohautellen.

»Se on oikein! Kas niin, sanohan minulle ehtosi, niin saamme nähdä, voimmeko ne hyväksyä.»

»Miksi niin? Sinähän et ole ylipäällikkö, vai mitä?»

»Totta kyllä, mutta kuitenkin . . .»

»Sinulla ei ole määräämisvaltaa, siis se on hyödytöntä. Mutta jos Uaktehno — Tappaja — olisi täällä, niin asian laita olisi toisin. Olen varma, että pääsisimme heti yhteisymmärrykseen.»

»Puhu siis, sillä hän kuuntelee sinua», lausui muuan luja ja sointuva ääni.

Pensastosta kuului liikettä, ja henkilö, joka tähän asti oli pysynyt näiden kahden miehen välisen keskustelun näkymättömänä todistajana, katsoi nyt ajan tulleen ottaa siihen osaa, yhdellä hyppäyksellä harpaten pensaikosta keskustelijoiden väliin.

»Vai niin! Te olette kuunnellut keskusteluumme, kapteeni Uaktehno», virkkoi Lörppö yhä välinpitämättömänä.

»Harmittaako se teitä?» kysäisi vastasaapunut ivallisesti naurahtaen.

»Ei lainkaan.»

»No jatkakaa sitten, kunnon ystäväni, olen pelkkää korvaa.»

»Tosiaankin», lausui opas, »näin asia käykin kenties parhaiten.»

»Varsin mainiosti. Puhukaa, minä kuuntelen.»

Henkilö, jota Lörppö puhutteli tuolla kauhealla intiaanimellä Uaktehno, oli puhdasrotuinen valkoihoinen, korkeintaan kolmenkymmenen vuoden ikäinen mies, suuri-

kasvuinen ja siromuotoinen, ryhdiltään uljas, yllään eränkävijöiden soma puku. Hänen kasvopiirteensä olivat kauniit ja säännölliset, ja niiden ylevä ja vilpitön ilme tavataan usein ihmisillä, jotka ovat tottuneet kovaan ja vapaaseen preirie-elämään.

Hän suuntasi Lörppöön suuret, mustat, salamoivat silmänsä, salaperäinen hymy huulillaan, ja nojaten karbiiniinsa kuunteli puhetta.

»Jos saatan käsiinne henkilöt, joita minut on palkattu opastamaan, niin teen sen vain saatuani runsaan palkkion», puhui roisto.

»Se on oikein!» huomautti Kennedy, »ja sen palkkion kapteeni on valmis sinulle suorittamaan».

»Niin», lisäsi toinen painaen päänsä merkiksi siitä, että hän oli samaa mieltä.

»Oivallista», jatkoi opas, »mutta mikä se palkkio on?»

»Mitä vaaditte? Täytyyhän meidän ensin saada kuulla ehtonne tietääksemme, voimmeko teidät tyydyttää.»

»Oh! Ehtoni ovat sangen vaatimattomat.»

»No sanokaa ne sitten.»

Opas empi hetkisen, tai paremmin sanoen hän arvioi mielessään edut ja vaarat, jotka asia hänelle voisi tarjota. Sitten hän hetken kuluttua virkkoi:

»Nämä meksikolaiset ovat sangen rikkaita.»

»Se on varsin luultavaa», myönsi kapteeni.

»Minusta näyttää siis . . .»

»Puhukaa luikertelematta, Lörppö. Meillä ei ole aikaa kuunnella pitkiä esipuheita. Samoin kuin yleensä sekarotuisissa pääsee teissäkin aina voitolle intiaaniluonne, ettekä koskaan voi käydä suoraan asioihin käsiksi.»

»No niin», keskeytti opas jursti, »tahdon viisi tuhatta piasteria kovaa rahaa, tai muuten asiasta ei tule mitään».

»Nyt olette vilpitön. Kas tuo on oikeata puhetta. Nyt tiedämme, mistä on lähdettävä. Tahdotte siis viisi tuhatta piasteria?»

»Niin.»

»Ja tästä määrästä sitoudutte toimittamaan käsiimme kenraalin, hänen sisarentyttärensä ja kaikki, jotka kuuluvat heidän seuraansa.»

»Heti käskynne saatuaani.»

»Varsin mainiota. Kuulkaa nyt, mitä sanon teille.»

»No.»

»Te tunnette minut, eikö niin?»

»Täydellisesti.»

»Tiedätte, että sanaani voi luottaa.»

»Se on kultaa.»

»Hyvä. Jos rehellisesti täytätte palvelukset, jotka minulle vapaaehtoisesti suostutte toimittamaan, jos siis saatatte käsiini, en sano kaikkia karavaaniin kuuluvia meksikolaisia, jotka epäilemättä ovat sangen kunnioitettavaa väkeä, mutta joista en tällä kertaa piittaa mitään, vaan ainoastaan nuoren tytön, jonka nimi luullakseni on donna Luz, niin annan teille, en viittä tuhatta piasteria, joita minulta pyydätte, vaan kahdeksan tuhatta. Oletteko ymmärtänyt, häh?»

Oppaan silmät kiiluivat rahanhimosta ja ahneudesta.

»Olen», vastasi hän.

»Hyvä.»

»Mutta on vaikeata saada hänet yksinään poistumaan leiristä.»

»Se on teidän asianne.»

»Haluaisin mieluummin toimittaa huostaanne koko joukon.»

»No peijakas! Mitä minä niillä tekisin?»

»Hm! Mutta mitähän kenraali sanoo?»

»Sanokoon, mitä sanoo. Se ei kuulu minulle. Hyväksyttekö kaupan, jonka teille tarjoon?»

»Hyväksyn.»

»Vannotteko toimivanne vilpittömästi sopimuksemme mukaan?»

»Sen vannon.»

»Mitenkä kauvan kenraali aikoo viipyä uudessa leirissään?»

»Kymmenen päivää.»

»Mitä sitten äsken puhuitte? Te muka ette tiedä, kuinka voisitte saada nuoren tytön tulemaan ulos leiristä, vaikka teillä on niin pitkä aika käytettävänänne.»

»Enhän minä tiennyt, milloin vaaditte hänet toimittavaksi käsiinne.»

»Aivan oikein! No niin, annan teille yhdeksän päivää aikaa, joiden kuluttua tyttö on luovutettava minulle, siis lähtöpäivän aattona.»

»No, sitten . . .»

»Niin, oletteko tyytyväinen tähän järjestelyyn?»

»Sen paremmin ei voisi järjestää.»

»Onko kauppa sovittu?»

»Peruuttamatta.»

»Ottakaa tämä, Lörppö», virkkoi kapteeni ojentaen oppaalle timanteilla koristetun neulan, joka oli ollut kiinnitettynä hänen metsästyspuseroonsa. »Siinä on käsiraha.»

»Oho», huudahti roisto iloisena tarttuen koristeeseen.

»Tämä neula», jatkoi kapteeni, »on lahja, ja sen annan niiden kahdeksantuhannen piasterin lisäksi, jotka teille suoritan saadessani huostaani donna Luzin».

»Olette jalomielinen ja antelias, kapteeni», lausui opas, »niin että olen onnellinen saadessani palvella teitä».

»Muistakaa vain», jatkoi päälikkö synkällä äänellä, uoden puhetoveriinsa teräksen kylmän katseen, »että minua nimitetään *Tappajaksi* ja että jos minut petätte, niin

preiriellä ei ole kyllin varmaa eikä tarpeeksi tuntematonta paikkaa, joka voisi teidät turvata kostoni kauheilta seurausilta».

»Sen tiedän, päällikkö», vastasi mestitsi pakostakin väristen, »mutta voitte olla huoleton: teitä en petä».

»Sitä toivon! Erotkaamme nyt, sillä poissaolonne voitaisiin huomata. Yhdeksän päivän kuluttua olen jälleen täällä.»

Nyt opas lähti takaisin leirille, jonne hän saapui kenenkään huomaamatta.

Heti kun nämä kaksi miestä, joiden kanssa Lörppö juuri oli tehnyt tuon oudon ja inhoittavan kaupan, olivat jääneet kahden, tunkeutuivat he äänettömästi pensastoon, jossa ryömivät kuin käärmeet.

He saapuivat pian pienen, huomaamattoman ja metsän peitossa juoksevan joen rannalle. Kennedy vihelsi erikoisella tavalla kaksi eri kertaa.

Kuului heikko ääntä, ja kahta hevosta taluttava ratsumies tuli näkyviin jonkun askeleen päässä siltä paikalta, mihin he olivat pysähtyneet.

»Tule, Frank», virkkoi Kennedy, »voit pelotta saapua lähemmäs».

Ratsumies heti lähestyi heitä.

»Mitä uutta?» kysyi Kennedy.

»Ei mitään erikoista», vastasi ratsumies, »olen vain keksinyt intiaanijoukon jäljet».

»Sepä se!» huudahti kapteeni. »Onko heitä paljon?»

»Jokseenkin.»

»Millä suunnalla?»

»He kulkevat preirietä idästä länteen.»

»Hyvä, Frank. Ja keitä ne intiaanit ovat?»

»Mikäli voin päätellä, ovat he comancheja.»

Päällikkö mietti hetkisen.

»Oh! He kuuluvat johonkin metsästysjoukkueeseen», sanoi hän.

»Se on luultavaa», vastasi Frank.

Molemmat miehet hyppäsivät satulaan.

»Frank ja sinä, Kennedy», lausui päällikkö hetken perästä, »saatte lähteä Puhvelisolaan. Leiriytykää siellä luolaan. Tarkatkaa huolellisesti meksikolaisten liikkeitä toimien kuitenkin niin, ettei teitä huomata.»

»Olkaa huoleti, päällikkö.»

»Niin, tiedän teidän olevan taitavia ja uskollisia tovereita, jonka vuoksi luotan teihin täydellisesti. Tarkatkaa myöskin Lörppöä. Tuohon mestitsiin luotan vain puoliksi.»

»Sen teemme.»

»Näkemiin siis! Saatte pian minulta uusia tietoja.»

Hämärästä huolimatta nuo kolme miestä lähtivät täyttä laukkaa ratsastamaan eri suunnille.

XII.

SELULLISTA.

Kenraali oli pitänyt omana salaisuutenaan ne syyt, jotka olivat saaneet hänet tekemään retken Yhdysvaltojen eteläisille preirieille, niin etteivät edes ne, jotka seurasivat hänen mukanaan, voineet aavistaa, mikä oli retken tarkoitus.

Hänen käskystään ja ilman minkäänlaisia näkyväisiä syitä karavaani oli leiriytynyt aivan autioihin erämaaseutuihin, missä oli oleskeltu kahdeksan, kymmenen, jopa viisitoistakin päivää, ilman että mikään olisi pakottanut tähän pysähdykseen.

Näistä eri leireistä kenraali poistui joka aamu jonkun oppaan seurassa palatakseen vasta illalla.

Mitä hän teki sinä pitkänä aikana, jolloin oli poissa?

Mikä oli näiden tutkimusretkien tarkoitus? Aina kun kenraali niiltä palasi, kuvastui hänen kasvoillaan yhä synkempi surumielisyys.

Ei kukaan tiennyt sen syytä.

Näiden retkien aikana donna Luz vietti jokseenkin yksinkertaista elämää eristettynä näiden sivistymättömien miesten seuraan, jotka olivat hänen ympärillään. Hän kulutti ikävissään aikaansa istuen telttansa edessä tai ratsastaen hevosellaan kapteeni Aguilarin tai lihavan tohtorin saattamana kuljeskeli tarkoituksetta ja välinpitämättömänä leirin lähistöllä.

Tällä kertaa taas tapahtui samaa, mitä oli tapahtunut karavaanin edellisissä pysähdyspaikoissa.

Nuori tyttö, jonka olivat jättäneet yksin sekä eno että tohtori, tämä kun yhä enenevällä innolla jatkoi eriskummaisen kasvinsa etsintää lähtien päättävästi joka aamu retkeilemään, sai taas olla vain kapteeni Aguilarin seurassa.

Mutta kapteeni Aguilar, vaikka olikin nuori, hienostunut ja eräissä suhteissa jokseenkin lahjakas mies, ei voinut, se meidän on pakko tunnustaa, donna Luzia huvittaa.

Uljaana, leijonanlailla rohkeana sotilaana, täydellisesti alttiina kenraalille, jota hän sai kiittää kaikesta, kapteeni oli rajattomasti kiintynyt päällikkönsä sisarentyt-täreen ja kunnioitti tätä syvästi. Hän piti tarkkaa huolta tytön turvallisuudesta, mutta ei ollenkaan ollut perillä keinoista, joilla olisi tehnyt hänen aikansa hauskeemmaksi osoittamalla huomaavaisuutta ja ylläpitämällä herttaista keskustelua, joka niin suuresti miellyttää nuoria neitoseja.

Tällä kertaa donna Luzilla ei ollut ikävä. Siitä kauheasta yöstä lähtien, jolloin tulipalo oli heitä uhannut, siitä saakka, kun Uskollinen Sydän niiden tarunomais-

ten sankarien lailla, joista ja joiden ylevistä teoista hän niin usein oli kertomuksissa lukenut, oli ilmestynyt häntä ja hänen mukanaan olleita pelastamaan, oli muuan outo tunne, jota hän ei ollut yrittänyt itselleen selvittää, orastanut nuorena tytönsydämessä, vähitellen kasvanut ja muutamassa päivässä melkein kokonaan saanut hänet valtoihinsa.

Erämiehen kuva oli lakkaamatta hänen aatostensa esineenä sen suurenmoisen sädekehän ympäröimänä, jonka suunnatonta vaaraa vastaan kamppailevan miehen voittamaton tahdonvoima luo pakottaen tunnustamaan hänen etevyytensä. Häntä miellytti palauttaa viehättyneeseen sieluunsa tämän muutamia tunteja kestäneen näytelmän eri vaihteita, joiden aikana erämies oli näyteltyt pääosaa.

Hänen uskollinen muistinsa, jommainen on kaikkien vielä puhtaiden tyttöjen muisti, toi hänen mieleensä perin tarkasti näiden ylevien tapahtumien pienimmätkin yksityiskohdat.

Hän sanalla sanoen aatoksissaan rakensi uudelleen tuon sarjan tapahtumia, joihin erämies äkkiä oli sekaantunut ja joista hän voittamattoman rohkeutensa ja mielenmalttinsa avulla oli niin onnellisesti suoriutunut pelastaen suuren ihmisjoukon juuri sillä hetkellä, kun he olivat menettäneet kaiken toivonsa.

Se jyrkkä tapa, millä erämies oli lähtenyt välittämättä edes yksinkertaisimmista kiitoksista, niin että näytti siltä kuin hän ei enää ajattelisikaan niitä, jotka oli pelastanut, oli loukannut nuorta tyttöä; hän oli kärsinyt enemmän kuin osaa sanoa tästä todellisesta tai teeskennelystä välinpitämättömyydestä. Hän koettikin mielessään itsepintaisesti keksiä keinoja, joilla saisi pelastajansa katumaan kylmyyttään, jos sattuma toisen kerran johtaisi heidät yhteen.

On tunnettua, vaikka se ensi silmäykseltä voisi näyttää mahdottomalta, että vihasta tai ainakin uteliaisuudesta on vain yksi askel rakkauteen.

Sen donna Luz astui huomaamattaan.

Donna Luz oli, kuten olemme maininneet, saanut kasvatuksensa luostarissa, jonka kynnyksellä olivat kaikua synnyttämättä vaimenneet maailman melskeet. Hänen lapsuusaikansa oli kulunut tyynesti ja seikkailuita uskonharjoituksissa tai voipa sanoa taikauskaisissa menoissa, jotka Meksikossa ovat uskonnon perustana. Kun hänen enonsa otti hänet pois luostarista viedäkseen mukaansa preirielle, ei nuori tyttö tuntenut yksinkertaisimpiakaan elämän vaatimnksia, eikä hänellä ollut selvempää käsitystä ympäröivästä maailmasta, jonka keskeen äkkiä huomasi joutuneensa, kuin sokeana syntyneellä auringonsäteiden häikäisevästä loistosta.

Tämä tietämättömyys, joka ihmeellisen hyvin soveltui hänen enonsa suunnitelmiin, oli nuorelle tytölle kompastuskivenä, johon hän joka hetkellä oli väkisinkin langeta.

Mutta sen huolenpidon johdosta, jota kenraali hänelle osoitti, ne muutamat viikot, jotka kuluivat ennen heidän lähtöään Meksikosta, olivat vierineet tuottamatta nuorelle tytölle suurtakaan vustusta.

Meidän tulee tässä yhteydessä mainita muuan näköjään joutavanpäiväinen tapaus, joka kuitenkin jätti donna Luzin mieleen kovin syvät jäljet.

Kenraali toimi pontevasti saadakseen koolle miehet, joita hän retkellään tarvitsi. Hänen oli tästä syystä pakko laiminlyödä seurustelu sisarentyttäreensä kanssa suuremmassa määrässä kuin olisi halunnut.

Koska hän kuitenkin pelkäsi, että nuoren tytön tulisi ikävä jäädessään yksin vanhan seuranaisten kanssa palatsiin, jossa hän asui Calle de los Platerosin varrella, niin

hän lähetti hänet usein illaksi eräitten sukulaistensa luokse, joilla oli luonaan vain valittua seuraa, niin että hänen sisarentyttärensä vietti siellä aikaansa paljoa rattoisemmin.

Kun eräänä iltana seura oli ollut tavallista suurempi, oli erottu verrattain myöhään.

Mercedin nunnaluostarin vanhan tornikellon lyödessä juuri yhtätoista donna Luz ja hänen seuranaisansa olivat tietä soihdulla valaisevan peonin seurassa matkalla palatsiin, jossa he asuivat, luoden pelokkaita katseita molemmille puolille tietä. Heidän oli kuljettava enää vain muutamia askelia, kun äkkiä heidän kääntyessään Calle San-Agustinilta Plateros-kadulle neljä tai viisi hurjännäköistä miestä näytti ikäänkuin kohoavan maasta ja ympäröi molemmat naiset, ensiksi kätevästi sammutettuaan peonin soihdun.

Mahdotonta on kuvata nuoren tytön kauhua tämän hyökkäyksen yllättämänä.

Hän säikähtyi niin, että jaksamatta päästää huudahdusta kädet ristissä lyyhistyivät polvilleen roistojen eteen.

Hänen seuralaisensa sitävastoin kirkui vihlovasti.

Meksikolaiset roistot, kaikki ripeitä miehiä, olivat kädenkäänteessä saaneet vanhan naisen vaikenemaan kapuloimalla *rebozollaan* hänen suunsa. Sitten he kylmäverisesti, kuten nämä arvon miehet aina toimivat harjoittaessaan ammattiaan varmoina siitä, että oikeus ei pääsisi heidän kimppuunsa, ryhtyivät tyhjentämään taskuja.

Se ei vaatinut pitkää aikaa: viimemainitut eivät ajatelleetkaan vastarintaa, vaan päinvastoin luovuttivat kaikella kiireellä arvoesineensä, jotka roistot työnsivät taskuihinsa mielihyvystä irvistellen.

Mutta juuri kun toimitus oli paraimmillaan, välkähti äkkiä miekka heidän päittänsä yläpuolella ja kaksi rosvoa tuupertui maahan kiroillen ja raivosta ulisten.

Ne, jotka olivat jääneet pystyyn, tahtoivat vimmas-

tuneina tästä hyökkäyksestä, johon eivät olleet valmistuneet, kostaa toveriensa puolesta ja kävivät suinpäin ahdistajan kimppuun.

Säikähtymättä heidän lukumääräänsä tämä astui askeleen taaksepäin, asettui vara-asentoon ja valmistui ottamaan heidät lämpimästi vastaan.

Sattumalta kuunvalo osui hänen kasvoihinsa. Roistot vetäytyivät pelästyen taaksepäin ja pistivät machetensa takaisin tuppeen.

»Ahaa!» huudahti tuntematon ylenkatseellisesti hymyillen ja yhä lähestyen heitä, »tunsittepa minut, jumaaliste, hyvät herrat! Olen pahoillani, sillä aioin antaa teille hyvän opetuksen. Tälläkö tavalla totellaan käskyjäni?»

Roistot pysyivät vaiti alakuloisen ja katuvan näköisinä.

»Kas niin!» jatkoi tuntematon, »tyhjentäkää taskunne, senkin vintiöt, ja antakaa naisille takaisin, mitä olette heiltä ryöstäneet».

Rosvot päästivät seuranaisen heti suukapulasta ja paulttivat runsaan saaliin, jonka [jo] kerran olivat luulleet saavansa pitää omanaan.

Donna Luz ei tointunut säikähdyksestään, tarkasteli vain perin hämmästyneenä vierasta miestä, jolla oli niin suuri vaikutusvalta paatuneisiin roistoihin.

»Onko siinä kaikki?» kysyi tuntematon kääntyen nuoren tytön puoleen. »Eikö teiltä puutu enää mitään, senora?»

»Ei enää mitään», vastasi tyttö enemmän kuolleena kuin elävänä, tietämättä edes mitä sanoi.

»Nyt saatte lähteä, veijarit», jatkoi tuntematon, »minä otan saattaakseni kotiin nämä naiset».

Roistot eivät antaneet hänen käskeä toista kertaa, vaan katosivat kuin korppiparvi raahaten muassaan haavoituneitansa.

Jäätyään kolmisiin naisten kanssa vieras kääntyi donna Luzin puoleen.

»Sallitteko, sennorita», sanoi hän hienon kohteliaasti, »minun tarjota teille käsivarteni palatsinne asti? Vasta kokemanne säikähdys tekee käyntinne epävarmaksi.»

Mitään vastaamatta nuori tyttö koneellisesti työnsi käsivartensa toisen kainaloon.

Kun oli saavuttu perille, kolkutti tuntematon ovelle, nosti hattuaan ja lausui tytölle:

»Sennorita, olen onnellinen siitä, että kohtalo on sallinut minun tehdä teille tämän vähäpätöisen palveluksen . . . Toivoakseni saan kunnian vielä kerran nähdä teidät. Jo kauvan olen varjona seurannut askeleitanne. Jumala, joka on sallinut minun kerran puhutella teitä, suo varmasti vielä toisenkin kerran siihen tilaisuuden, vaikka te, mikäli olen kuullut, jo muutaman päivän perästä lähdette pitkälle matkalle. Sallitteko, että lausun teille, en hyvästi, vaan näkemiin?»

Ja kumarrettuaan syvään nuorelle tytölle hän poistui nopeasti.

Viisitoista päivää tämän eriskummaisen seikkailun jälkeen, jota donna Luz ei ollut arvellut sopivan kertoa enoleen, hän lähti Meksikosta toistamiseen näkemättä tuntematonta. Lähdön edellisenä iltana astuessaan makuuhuoneeseensa nuori tyttö oli löytänyt rukousjakkaraaltaan neljästi taitetun paperin. Hienolla aistikkaalla käsialalla oli paperille kirjoitettu seuraavat sanat:

»Te lähdette, donna Luz. Muistakaa, että sanoin teille näkemiin.

Pelastajanne Calle de Platerosilta.»

Pitkän ajan tämä outo tapaaminen oli suuressa määrin askarruttanut nuoren tytön mieltä. Kerran hän jo oli luullut, että Uskollinen Sydän ja hänen tuntematon pelas-

tajansa olivat sama henkilö, mutta tämä luulo oli pian kadonnut. Miksi tämä olisi menetellyt sillä tavalla? Missä tarkoituksessa Uskollinen Sydän hänet pelastettuaan olisi niin nopeasti poistunut? Sehän olisi ollut typerää.

Mutta ihmismielen johdonmukaisuuden tai epäjohdonmukaisuuden nojalla — miten sen nyt halunnee sanoa — Uskollisen Sydämen kuva hänen mielessään kävi yhä elävämmäksi sitä mukaa kuin Meksikon seikkailu hälveni.

Hän olisi tahtonut nähdä metsästäjän, keskustella hänen kanssaan.

Miksi?

Hän ei itsekään sitä tiennyt: vain hänet nähdä, kuulla hänen ääntänsä, joutua lumoukseen hänen niin lempeästi ja niin ylväästä katseestaan, ei muuta. Kaikki nuoret tytöt ovat sellaisia.

Mutta miten saisi nähdä hänet jälleen?

Kas siinä nousi eteen vaikeus, jonka edessä lapsiparan pää painui alakuloisena.

Hänen sydämensä pohjassa kuitenkin jokin, kenties se jumalallinen ääni, joka rakkauden hartaudessa puhuu nuorille tytöille, sanoi hänelle, että hänen toiveensa pian täyttyy.

Hän toivoi.

Mitä?

Jotakin odottamatonta tapausta, kenties kauheata vaaraa, joka saattaisi heidät tapaamaan toisensa.

Todellinen rakkaus kyllä joskus epäilee, mutta ei koskaan joudu epätoivoon.

Neljä päivää senjälkeen, kun leiri oli pystytetty kunnalle, nuori tyttö illalla palatessaan teltaansa hymyili itsekseen nähdessään enonsa, joka ajatuksiinsa vaipuneena valmistui menemään levolle.

Donna Luz oli vihdoinkin keksinyt keinon, jolla saattoi ryhtyä etsimään Uskollista Sydäntä.

XIII.

MEHILÄISMETSÄSTYS.

Aurinko oli tuskin noussut taivaanrannalle, kun kenraali, jonka hevonen oli satuloitu, astui ulos ruokomajasta, jota hän piti makuuhuoneenaan, ja valmistui lähtemään. Juuri kun hän nousi ratsunsa selkään, kohotti herttainen käsi teltan oviverhoa ja donna Luz tuli näkyviin.

»Kas, kas! Oletko jo hereillä, pikku rakkaani?» sanoi kenraali hymyillen. »Sitä parempi, sillä nyt voin sulkea sinut syliini, ennenkuin lähden. Se tuottaa ehkä minulle onnea», lisäsi hän huokaisten.

»Älkää lähtekö tuolla tavalla, eno», vastasi tyttö tarjoten hänelle otsansa, jolle eno painoi suudelman.

»No miksi niin?» kysyi toinen iloisesti.

»Sentähden, että olen valmistanut teille¹ jotakin, jonka toivon teille kelpaavan ennenkuin nousette ratsaille. Ettehän kieltäydy siitä, eikö niin, eno?» pyyteli tyttö veitikkamaisesti hymyillen kuin hemmoitellut lapset, jotka aina saavat vanhat ukot hyvälle tuulelle.

»Epäilemättä en, rakas lapsi. Ehdoksi panen vain, ettei tarvitse kauvan odottaa aamiaista, jonka minulle niin ystävällisesti tarjoat, sillä minulla on vähän kiire.»

»Pyydän teiltä vain muutaman minuutin», vastasi tyttö palaten teltaansa.

»No, olkoon menneeksi pari minuuttia», myönsi toinen mennen hänen perässään.

Nuori tyttö taputti iloisesti käsiään.

Muutamassa hetkessä aamiainen oli valmis, ja kenraali istui sisarentyttärensä kera pöytään.

Koko ajan enoan palvellessaan ja huolehtiessaan siitä, ettei tältä puuttunut mitään, nuori tyttö katseli häntä niin

hämillään ja hartaasti, että vanha sotilas vihdoin sen huomasi.

»Kas niin», sanoi hän keskeyttäen syöntinsä ja katsoen sisarentytärtään. »Sinulla on minulta jotakin pyydettyä, Lucita. Tiedäthän hyvin, että tapanani ei ole kieltää sinulta mitään.»

»Se on totta, eno. Mutta luulen, että minun tällä kertaa on vaikeampi voittaa teitä puolelleni.»

»Ah, eikö mitä!» huudahti kenraali iloisena. »Onko sinulla siis jokin perin tärkeä asia?»

»Päinvastoin, eno. Ja kuitenkin tunnustan, että pelkään teidän sen minulta kieltävän.»

»Anna tulla vain, lapseni», vastasi vanha sotilas, »puhu pelkäämättä. Sanottuasi, mistä on kysymys, minä kyllä vastaan sinulle.»

»No niin, eno», aloitti nuori tyttö punastuen, mutta käyden asiaan suoraan käsiksi. »Tunnustan teille, että leirielämä ei tunnu erikoisen miellyttävältä.»

»Se käsitys minullakin on siitä, lapseni, mutta mitä tahdotit minua tekemään?»

»Kaikki.»

»Mitä tarkoitat?»

»Kah, eno, jos olisitte täällä luonani, niin en olisi millänikään. Saisinhan silloin viettää aikani teidän seurassanne.»

»Mitä minulle sanoit, on varsin hauskaa. Mutta tiedäthän, että poistuessani joka aamu en voi olla täällä.»

»Kas siinähan se vaikeus onkin.»

»Aivan niin.»

»Mutta jos vain tahdotte, niin asian voi helposti auttaa.»

»Niinkö luulet?»

»Siitä olen aivan varma.»

»En vielä käsitä, miten se kävisi pinsä. Sillä tavalla toisin, että jäisin luoksesi, mutta se on mohdotonta.»

»Oh! On toinenkin keino, jolla asian voi aivan hyvin järjestää.»

»Ah, vielä mitä!»

»Kyllä, eno. Ja varsin yksinkertainen keino onkin. Haluatteko kuulla?»

»Kas, kas, ja mikä se keino on, sydänpäpyseni?»

»Ettekö toru minua, eno?»

»Pikku hupsu! Minäkö sinua toruisin?»

»Se on totta, te olette niin hyvä!»

»Saammehan nähdä. Puhu, pikku imartelijani.»

»Niin, eno. Keino on se . . .»

»Keino on se?»

»Että otatte minut mukaanne retkillenne joka aamu.»

»Oh, oh!» lausui kenraali ja hänen kulmakarvansa menivät ryppyihin. »Mitä minulta pyydätkään, rakas lapsi!»

»Mutta sehän on varsin luonnollinen asia, eno, niin ainakin minusta tuntuu.»

Kenraali ei vastannut, vaan vaipui ajatuksiin. Nuori tyttö seurasi tuskastuneena merkkejä, joita mietteet jättivät hänen kasvoilleen.

Hetken kuluttua kenraali kohotti päätään.

»Itse asiassa», mutisi hän, »se olisikin ehkä parasta». Ja luoden nuoreen tyttöön läpituokevan katseen hän jatkoi: »Sinusta olisi siis hauskaa tulla mukaan retkilleni?»

»Kyllä, eno», vastasi tyttö.

»No niin, valmistaudu siis, rakas lapsi. Tästä lähtien saat seurata minua retkilleni.»

Nuori tyttö nousi pöydästä yhdellä hyppäyksellä, sy-leili kiihkeästi enoaan ja antoi määräyksen satuloida hevonsensa.

Neljännestuntia myöhemmin donna Luz ja hänen enonsa Lörpön johtamina ja parin lanceron seuraamina poistui- vat leiristä ja tunkeutuivat metsään.

»Minne suunnalle haluatte tänään kulkea, kenraali?»
kysyi opas.

»Opastakaa minut niiden erämiesten majalle, joista eilen minulle kerroitte.»

Opas kumarsi merkiksi että hän tahtoi noudattaa käskyä. Pieni joukkue eteni hiljaa ja vaivalloisesti tuskin eroitettavaa metsäpolkua pitkin, jolla hevoset melkein joka askeleella kompastuivat liaaneihin tai lankesivat maata pitkin luikertelevia puunjuuria vasten.

Donna Luz oli onnellinen. Kenties hän näillä retkillä tapaisi Uskollisen Sydämen.

Lörppö, joka kulki muutamia askeleita edellä muita, huudahti äkkiä.

»Mitä nyt?» tiedusti kenraali. »Onko jotakin erikoista Lörppö?»

»Mehiläisiä, teidän ylhäisyytenne.»

»Mitä? Mehiläisiäkö? Onko täälläkin mehiläisiä?»

»Joku aika sitten niitä on tullut.»

»Mitä? Onko niitä tänne siirtynyt?»

»On. Tiedättehän, että valkoihoiset ovat tuoneet Amerikkaan mehiläisiä.»

»Asiassa on perää. Mutta miten ihmeessä niitä tavataan täällä?»

»Ei mikään ole yksinkertaisempaa. Mehiläiset ovat valkoihoisten etuvartijoita: sitä mukaa kuin valkoihoiset tunkeutuvat Amerikan sisäosiin, etenevät mehiläiset heidän edellään viitoittaen heille tietä ja osoittaen uutismaan paikkoja. Niiden ilmestyminen asumattomaan seutuun ennustaa aina uutisviljelijäin tai squatterijoukon tuloa.

»Sepä omituista», mutisi kenraali, »oletteko varma siitä, mitä minulle sanotte?»

»Olen, eivan varma. Kaikille preirien asujille on tunnettua, että esimerkiksi intiaanit luottavat mehiläisiin, jotka erehtymättömän varmasti ilmaisevat squatterien tulon.»

»Merkillistä», lausui kenraali ihmetellen.

»Hunaja on varmaankin hyvää», sanoi donna Luz.

»Mainiota, sennorita, ja jos niin haluatte, on varsin helppoa sitä meille hankkia.»

»Tehdään niin», sanoi kenraali.

Opas, joka vähän aikaisemmin oli pensaikkoon jättänyt syöttiä mehiläisille, joiden hänen tarkka katseensa oli havainnut parvittain lentelevän tiheiköissä, viittasi seuralaisilleen merkiksi, että he pysähtyisivät.

Mehiläiset olivat tosiaan asettuneet syötille ja tutkistelivat sitä parhaillaan innokkaasti; hankittuaan tarpeeksi varastoonsa tätä ainetta ne kohosivat hyvin korkealle ilmaan, sitten suuntasivat lentonsa suoraa viivaa pitkin niin nopeasti kuin kiväärinluoti.

Opas tarkkasi huolellisesti suuntaa, jota ne alkoivat noudattaa, ja viitattuaan kenraalille hän lähti seuraamaan niiden jälkiä koko partiojoukon saattamana, joka raivasi itselleen tietä toisiinsa kietoutuneitten puunjuurien, sortuneiden puiden, pensaikkojen ja viidakkojen lävitse, silmät lakkaamatta suunnattuina taivasta kohti.

Täten he eivät kadottaneet näkyvistään hunajaa keränneitä mehiläisiä, ja tunnin ajan mitä tukalimmissa oloissa ajettuaan niitä takaa he huomasivat niiden saapuvan pesälleen, joka oli rakennettu kuivuneen eben-puun onteloon; hetken aikaa suristuaan ne menivät pesään aukosta, joka oli korkeintaan kahdenkymmenen jalan korkeudessa maasta.

Kehoitettuaan seuralaisiansa pysymään kunnioitettavan välimatkan päässä, jotta he olisivat suojassa puun kaatuessa ja turvattuina sen asujainten kostolta, opas otti esille kirveensä ja alkoi reippaasti hakata poikki eben-puuta sen tyvestä.

Mehiläiset eivät näyttäneet lainkaan säikähtävän kirveen iskuja; yhä edelleen niitä meni pesään ja tuli sieltä ulos,

ja ne jatkoivat kaikessa rauhassa uutteraa työtään. Eipä edes rajua ryskekään, joka oli merkinä rungon murtumiseen, siirtänyt niiden huomiota pois tavallisista askareista.

Vihdoin puu kaatui hirvittävästi ryskyen ja halkesi pitkin pituuttaan, niin että siinä asuneen yhteiskunnan keräämät rikkaudet tulivat näkyviin.

Opas otti heti heinätukon, jonka oli varannut valmiiksi, ja sytytti sen tuleen puolustautuakseen mehiläisiltä.

Mutta ne eivät hyökänneet kenenkään kimppuun; ne eivät edes yrittäneet kostaa. Nuo hyönteisraukat olivat hämmästyneitä, ne juoksivat ja lentelivät joka suunnalle hävitetyn valtakuntansa ympärillä ajattelematta muuta kuin kiiruhtaa ottamaan selvää onnettomuudesta.

Silloin opas ja lancerot ryhtyivät toimeen puukoin ja kauhoin saadakseen vahakakut esille ja sulloakseen ne nahkaleileihinsä.

Useat olivat tummanruskeita ja vanhoja, toiset taas kauniinvaaleita, niin että kenoissa oleva hunaja oli melkein läpikuultavaa.

Sillä aikaa, kun kiireesti koottiin paraimpia vahakakkuja, saapui joka ilmansuunnalta täyttä vauhtia lukemattomin parvin mehiläisiä, jotka tunkeutuivat rikottujen vahakakkujen kammioihin, keräten niistä itselleen varaston, samalla kun pesän entiset omistajat synkkinä ja tylsinä katsoivat hunajansa ryöstöä koettamatta pelastaa siitä edes pientä osaakaan.

Mahdotonta on kuvailla niiden mehiläisten ällistystä, jotka onnettomuuden aikana olivat poissa tapahtumapaikalta ja jotka vähitellen kuormineen saapuivat pesälle; ne lentelivät kehässä ilmassa sillä paikalla, missä puu oli ollut, hämmästyneinä siitä, että huomasivat paikan tyhjäksi; vihdoin ne näyttivät käsittävän niitä kohdanneen tuhon ja kokoontuivat ryhmittäin erään läheisen puun kuivuneelle oksalle, josta ne tuntuivat ihmetellen tarkastelevan pesän

maassa olevia jäännöksiä ja valittelevan valtakuntansa hävitystä.

Donna Luz tunsi väkisinkin liikutusta hyönteisparkojen surun johdosta.

»Menkäämme», sanoi hän, »minua kaduttaa, että halusin hunajaa, herkkutteluni tuottaa liian paljon onnettomuutta».

»Lähtekäämme», lausui kenraali hymyillen, »jättäkäämme niille nuo muutamat vahakakut».

»Eikö mitä!» lausui opas olkapäitään kohauttaen, »silloin syöpäläiset ne pian korjaisivat».

»Mitä? Syöpäläisetkö? Mitä syöpäläisiä tarkoittatte?» tiedusteli kenraali.

»No, rakoosit, opossomit ja ennen kaikkea karhut.»

»Karhutko?» kysyi donna Luz.

»Niin, sennorita!» jatkoi opas, »ne ovat maailman taitavimpia syöpäläisiä etsiessään mehiläisten asumia puuta ja käyttäessään sitä hyväkseen».

»Ne siis pitävät hunajasta?» kysyi nuori tyttö huvitetuna.

»Se merkitsee, että ne ovat siihen silmittömästi ihastuneita, sennorita», sanoi opas näyttäen käyvän hilpeämmäksi. »Kuvitelkaa, että ne ovat sille niin persoja, että jyršivät puuta viikkomääriä, kunnes saavat siihen aukon voidakseen työntää sinne kämmenensä; sitten ne ahmivat hunajaa ja mehiläisiä, vaivautumatta tekemään valintaa.»

»Lähtekäämme taas jatkamaan matkaamme», sanoi kenraali, »ja pyrkikäämme erämiesten luokse».

»Oh! Saavumme kyllä pian sinne, teidän ylhäisyytenne», vastasi opas, »tuolla jonkun matkan päässä meistä on Canadienne-joki, ja erämiehet ovat asettuneet sen sivuhaarojen varrelle».

Pieni joukko lähti taas marssimaan.

Mehiläisajo oli nuoreen tyttöön jättänyt, ilman että hän sitä itse tiesikään, alakuloisuuden tunteen, jota hän ei voinut karkoittaa; nuo pienet eläinparat, jotka olivat niin suloisia ja uutteria ja jotka nyt oikun vuoksi olivat joutuneet vainottaviksi ja tuhottaviksi, saattoivat hänet murheeliseksi ja panivat hänet väkisinkin miettimään.

Hänen enonsa huomasi hänen mielentilansa.

»Rakas lapsi», sanoi hän työlle, »mikä sinua oikein vaijaa? Et ole enää iloinen kuin lähtiessämme; mistä johtuu mielentilasi äkillinen muutos?»

»Hyvä Jumala! Älä ole, eno, huolissasi sen johdosta, olen samanlainen kuin muutkin nuoret tytöt, siis hiukan hupsu ja haaveellinen; tämä metsästys, josta arvelin itselleni koituvan niin paljon huvia on tietämättäni jättänyt minuun surumielisyyden tunteen, josta en voi vapautua.»

»Onnellinen lapsi», mutisi kenraali »jonka näin vähäpätöinen seikka voi vielä tehdä murheelliseksi. Suokoon Jumala, sydänpäpyseni, että vielä kauvan pysyisit samanlaisena ja etteivät suuremmat ja todelliset murheet koskaan sinua kohtaisi!»

»Eno hyvä, enkö aina olisi onnellinen saadessani olla luonanel!»

»Kas niin, lapseni! Kuka tietää, salliiko Jumala minun kauvan sinusta huolehtia?»

»Älkää puhuko sellaisia, eno; toivon, että saamme vielä monet vuodet viettää yhdessä.»

Kenraali vain huokasi vastaukseksi.

»Eno», jatkoi tyttö hetken kuluttua, »eikö teistäkin meitä ympäröivän suurenmoisen ja ylevän luonnon näkemisessä ole jotakin tenhoavaa, joka jalostuttaa aatteet, kohottaa mielen ja tekee ihmisen paremmaksi? Ne, jotka asuvat näissä äärettömissä erämaissa, ovat varmaankin onnellisia!»

Kenraali katsoi häneen hämmästyneenä.

»Mistä johtuvat nuo ajatukset, rakas lapsi?» kysyi hän.

»En tiedä, eno», vastasi tyttö arasti, »olen vain tietämätön lapsi, jonka vielä niin lyhyt elämä tähän asti on kulunut rauhallisesti ja seikkailuitta teidän luonanne, en muuta! On hetkiä, jolloin minusta tuntuu, että on onnellista asua näissä suunnattomissa eräseuduissa.»

Hämmästyneenä ja sisimmässään ihastuneena sisarentyttärensä viattomasta tunteenpurkauksesta kenraali aikoi juuri vastata hänelle, kun opas äkkiä lähestyi heitä, viittasi merkiksi, että hän kehoitti heitä vaitioloon, ja lausui hiljaa kuiskaten:

»Ihminen! . . .»

XIV

MUSTA HIRVI.

Jokainen pysähtyi.

Erämaassa sana ihminen merkitsee melkein aina viholista.

Ihminen on preiriellä lähimmäiselleen pelottavampi kuin julmin villipeto.

Ihminen merkitsee kilpailijaa, pakollista liittolaista, joka väkevämmän oikeuteen perustuen tulee jakamaan saaliin ensimmäisen valtaajan kanssa ja usein, ellei aina, yrittää korjata viimemainitun työläiden ponnistusten tulokset.

Valkoihoiset, intiaanit tai sekarotuiset tervehtivätkin toisiaan tavatessaan toisensa preiriellä aina varoen, korvat hörössä ja sormi rihlakiväärin liipasimella.

Kun oli kuulunut sana: ihminen, olivat kenraali ja lancerot kiireesti valmistautuneet äkillistä hyökkäystä vastaanottamaan ladaten aseensa ja piiloutuen parhaimman mukaan pensaitten suojaan.

Viidenkymmenen askeleen päässä heistä seisoi mies, joka pyssynperä maassa ja molemmin käsin pidellen pitkän rihlapyssyn piippua tarkkaili heitä tutkien.

Hän oli suurikokoinen mies, jolla oli tarmokkaat piirteet, avoin ja päättäväinen katse.

Hänen pitkä, huolellisesti kammattu tukkansa oli palmikoitu ja sidottu saukonnahkarihmoilla ja erivärisillä nauhoilla.

Siro, nahkainen metsästyspusero ulottui polviin asti; erikoisen-kuosiset säärystimet, joissa oli nauhat ja tupsut ja paljon kalistimia, suojasivat hänen jalkojaan; jalkineina oli pari mainioita mokkasiineja, joita koristivat tekohelmet.

Heleänpunainen loimi riippui hänen olkapäällään, ja vyötäisillä oli punainen vyö, johon oli pistetty kaksi pistolia, veitsi ja intiaanihiippu.

Hänen kiväärinsä oli kauniiksi maalattu sinooperivärillä ja koristettu pienillä kuparinauloilla.

Jonkun askeleen päässä hänestä hänen hevosensa söi terhometsässä.

Kuten sen omistaja, oli sekin mitä eriskummaisimmin koristettu. Se oli sinooperilla tehty täplikköksi ja juovikkaaksi, suitset ja häntävyö oli koristettu tekohelmillä ja nauharuusuilla, pää, harja ja häntä runsaasti somistettu kotkansulilla, jotka heiluivat tuulessa.

Huomatessaan tämän miehen kenraali ei voinut pidättää hämmästysken huutoa.

»Mihin intiaaniheimoon tuo mies kuuluu?» kysyi hän oppaalta.

»Ei mihinkään», vastasi viimemainittu.

»Mitä? Eikö mihinkään?»

»Ei! Hän on valkoihoinen metsästäjä.»

»Ja tuolla tavalla puettu!»

Opas kohautti olkapäitään.

»Olemme preiriellä», sanoi hän.

»Se on totta», mutisi kenraali.

Mies, jota olemme kuvailleet, kyllästyi varmaankin edessään olevan pienen joukon varovaiseen käyttäytymiseen ja halusi päästä selville siitä, mitä hänen puolestaan oli tehtävä. Siksi hän päättäväisesti alkoi puhua.

»Ohoo, mitä lemmon väkeä te olette», lausui hän englannin kielellä, »ja mitä te tulette täältä etsimään?»

»*Caramba!*» vastasi kenraali heittäen kiväärin luotaan ja käski seuralaistensa tehdä samoin. »Me olemme matkalaisia, jotka olemme lopen uuvuksissa pitkän matkan jälkeen. Aurinko paahtaa kuumasti, pyydämme siis teiltä lupaa saada levätä hetken aikaa majassanne.»

Koska nämä sanat oli lausuttu espanjaksi, vastasi erämies samalla kielellä.

»Tulkaa pelotta, *Musta Hirvi* on hyvä paholainen, kun häntä ei aiota suututtaa; saatte käyttää hyväksenne sitä vähää, mitä minulla on, ja tehkoon se teille hyvää.»

Kuullessaan nimen *Musta Hirvi* opas ei voinut pidättää säikähdystä ilmaisevaa liikettä. Hän aikoi sanoa jotakin, mutta siihen ei hänellä ollut aikaa, sillä metsästäjä oli heittänyt kiväärin olalleen, yhdellä hyppäyksellä lentänyt satulaan ja lähestynyt meksikolaisia jo aivan likelle.

»Majani on muutaman askeleen päässä täältä», sanoi hän kenraalille. »Jos sennorita haluaa maistaa hyvin paistettua piisoninlihaa, niin olen valmis sen kohteliaisuuden hänelle osoittamaan.»

»Ei mikään ole sen ystävällisempää. Kiitämme tarjouksesta», lausui kenraali.

»Minä puolestani kaipaen etupäässä lepoa», huomautti nuori tyttö.

»Kaikki tulee aikanaan», sanoi erämies opettavasti, »sallitteko minun muutamaksi hetkeksi astua oppaanne tilalle?»

»Kuten tahdotte», sanoi kenraali, »menkää, me seuraamme teitä».

»Siis matkaan», huudahti erämies asettuen joukon etunenään. Samassa hänen silmänsä sattumalta osuivat oppaaseen, ja hänen tuuheat kulmakarvansa rypistyivät. »Hm!» mumisi hän hampaittensa välistä, »mitä tämä merkinnee? Saammehan nähdä», lisäsi hän.

Ja kiinnittämättä sen enempää huomiota tähän mieheen, ja osoittamatta tuntevansa hänet hän antoi lähtökäskyn.

Kun joukkue oli jonkun aikaa vaiteliaana marssinut jokseenkin leveän joen rantaa pitkin, teki erämies jyrkän mutkan ja kääntyi sivulle päin tunkeutuen takaisin metsään muiden seuratessa häntä.

»Pyydän anteeksi», sanoi hän, »että vaivaan teitä kulkemaan tätä kiertotietä, mutta täällä on majavalammikko, ja pelkään säikäyttää sen asujamia».

»Oi!» huudahti nuori tyttö, »olisin niin iloinen saadesani nähdä näiden utterien eläinten puuhia!»

Erämies pysähtyi.

»Se käy varsin helposti päinsä, sennorita», sanoi hän, »jos vain tahdotte seurata minua seuralaistenne jäädessä tänne meitä odottamaan».

»Kyllä! Kyllä!» vastasi donna Luz kiitollisena, mutta malttaen mielensä hän äkkiä lisäsi: »Anteeksi, mutta enoni» . . .

Kenraali katsahti erämieheen.

»Mene, lapseni, odotamme sinua täällä», sanoi hän.

»Kiitos, eno», huudahti nuori tyttö iloisena hypäten alas satulasta.

»Vastaan hänestä», lausui erämies vilpittömästi, »älkää lainkaan pelätkö!»

»En pelkää mitään uskoessani hänet teidän huostaanne, ystäväni», vastasi kenraali.

»Kiitos!» ja viitaten merkiksi donna Luzille Musta Hirvi katosi hänen kanssaan pensaitten ja puiden sekaan.

Kun he olivat päässeet jonkun matkan päähän, pysähtyi erämies. Kuunneltuaan tarkasti ja silmäiltyään joka puolelle ympärilleen hän kääntyi nuoren tytön puoleen ja laskien kevyesti kätensä hänen käsivarrelleen sanoi:

»Kuulkaa!»

Donna Luz pysähtyi levottomana ja vavisten.

Erämies huomasi hänen mielentilansa.

»Älkää pelätkö», jatkoi hän, »minä olen kunniallinen mies ja te olette yhtä varmassa turvassa, vaikka olettekin yksin täällä erämaassa kanssani, kuin jos olisitte Meksikon tuomiokirkossa pääalttarin juurella.»

Nuori tyttö katsahti salavihkaa erämieheen; huolimatta omituisesta puvusta oli hänen kasvoillaan sellainen vilpittömyyden leima, ja hänen silmänsä olivat niin lempeät ja kirkkaat, kun hän katsahti tyttöön, että tämä tunsi jälleen rauhoittuvansa.

»Puhukaa», sanoi hän.

»Kuulutte, sillä nyt tunnen teidät, siihen ulkomaalaisjoukkueeseen, joka jo muutaman päivän on tutkinut preirietä joka suunnalla, eikö niin?»

»Kyllä.»

»Joukossanne on kummallinen mies, jolla on vihreät silmälasit ja vaalea tekotukka ja joka huvittelee, en tiedä mistä syystä, keräämällä kasveja ja kiviä sensijaan, että koettaisi kunnan metsästäjän laille pyydystää majavia tai kaataa kuusipeuroja.»

»Tunnen miehen, josta puhutte. Hän kuuluu tosiaankin joukkoomme, ja on sangen etevä lääkäri.»

»Sen tiedän, hän on sen itse minulle sanonut, hän kulkee usein tätä kautta, olemme hyviä ystäviä; pulverilla, jonka hän pakotti minut nauttimaan, hän täydellisesti poisti minusta kuumeen, joka jo kahden kuukauden aikana oli minua kiusannut ja josta en päässyt vapaaksi.»

»Sepä hauskaa, olen iloinen lääkkeen vaikutuksesta.»

»Haluaisin tehdä jotakin hyväksenne, osoittaakseni kiitollisuuttani tästä palveluksesta.»

»Kiitos, ystäväni, mutta en todellakaan tiedä, miten te voisitte olla minulle hyödyksi, paitsi että näytätte minulle majavat.»

Erämies painoi päänsä alas.

»Ehkä toisella tavalla», sanoi hän, »ja kenties pikemmin kuin luulettekaan. Kuulkaa minua tarkkaavaisesti, sennorita, olen vain köyhä mies, mutta täällä preiriellä tiedämme asioita, joita Jumala meille ilmaisee, koska elämme kasvoista kasvoihin hänen kanssaan; haluan antaa teille neuvon: mies, joka palvelee teitä oppaana, on paatunut konna, sellaiseksi hänet tunnetaan kaikkialla lännen preirieillä; erehdyn suuresti, ellei hän saata teitä jonkun salakavalan väijytyksen alaiseksi; täällä on runsaasti pahanilkisiä lurjuksia, joiden kanssa hän voi tehdä sopimuksen teidän turmiostanne tai ainakin ryöstämisestänne.»

»Oletteko varma siitä, mitä sanoitte?» huudahti nuori tyttö kauhistuneena näistä sanoista, jotka, merkillistä kyllä, pitivät yhtä sen kanssa, mitä Uskollinen Sydän oli sanonut.

»Olen siitä yhtä varma kuin joku henkilö yleensä voi väittää asiasta, josta hänellä ei ole todistuksia; toisin sanoen: Lörpön entisyyden perusteella täytyy hänen puoleltaan odottaa kaikkea; uskokaa minua, ellei hän vielä ole teitä pettänyt, tekee hän sen ennen pitkää.»

»Jumalani! Varoitan kyllä enoani.»

»Sitä karttakaa tekemästä, sillä silloin olisi kaikki menetetty! Roistoja, joiden kanssa hän on liittoutunut tai kohta liittoutuu, ellei hän vielä ole sitä tehnyt, on paljon, lukemattomia ja he tuntevat täydellisesti preirien.»

»Mitä on siis tehtävä?» kysyi nuori tyttö tuskastuneena.

»Ei mitään. Pitää odottaa ja huolellisesti tarkata kaikkia oppaanne puuhia, ilman että hän sitä huomaa.»

»Mutta . . .»

»Ymmärrätte hyvin», keskeytti hänet erämies, »että kun kehoitan teitä pitämään häntä silmällä, se ei tarkoita sitä, että hetken tullessa ja tarvitessanne apuani jättäisin teidät pulaan.»

»Sen uskon.»

»No niin, menetelkää seuraavasti: heti kun olette varma siitä, että oppaanne pettää teitä, te lähetätte luokseni vanhan hupsun lääkärinne, häneenhän voitte luottaa, vai mitä?»

»Täydellisesti.»

»Hyvä. Lähetätte siis hänet luokseni, kuten sanoin, ja käskette hänen lausua minulle vain: Musta Hirvi; Musta Hirvi olen minä.»

»Tiedän sen, sanoitte jo sen meille.»

»Mainiota, hän siis sanoo minulle: *Musta hirvi, hetki on tullut*. Ei muuta. Muistatteko nyt nuo sanat?»

»Tarkalleen. En vain oikein ymmärrä, miten se saataisi meitä hyödyttää.»

Erämies hymyili salaperäisen näköisenä.

»Hm!» sanoi hän hetken kuluttua, »nuo muutamat sanat toimittavat kahden tunnin kuluessa avuksenne viitisenkymmentä preirien rohkeinta miestä. Miehiä, jotka päällikkönsä viittauksesta antavat tappaa itsensä pelastaakseen teidät niiden käsistä, jotka mahdollisesti ovat teidät riistäneet, kuten aavistan tapahtuvan.»

Hetkisen oltiin vaiti, donna Luz näytti vaipuneen ajatuksiin.

Erämies hymyili.

»Älkää hämmästykö siitä vilkkaasta harrastuksesta, jota teitä kohtaan osoitan», sanoi hän; »muuan mies, jonka täydessä vallassa olen, on vannottanut minua huolehtimaan teistä hänen ollessaan pakosta muualla.»

»Mitä tarkoittatte?» kysäisi tyttö uteliaana, »kuka mies se on?»

»Hän on metsästäjä, joka hallitsee kaikkia valkoisia metsästäjiä preiriellä. Tietäen, että Lörppö toimii oppaananne, hän arvelee, että tämä mestitsi aikoo johtaa teidät väijytyksen uhriksi.»

»Mutta mikä on sen miehen nimi?» huudahti tyttö tuskaisella äänellä.

»Uskollinen Sydän; luotatteko minuun nyt?»

»Kiitos, ystäväni, kiitos», vastasi nuori tyttö innostuneena, »en unohda suositustanne, ja vaaran uhatessa, jos sellainen onnettomuudekseni tulee, lupaan muistuttaa teille lupaustanne.»

»Ja siinä teette oikein, sennorita, sillä silloin se on ainoa pelastuksen tie, mikä teillä on jälellä. Lähtekäämme, olette ymmärtänyt minut, kaikki on hyvin, pitäkää salaisuutenanne keskustelumme; ennen kaikkea älkää näytäkö, että olette puhellut tästä asiasta kanssani; tuo kirottu mestitsi on tarkkavainuinen kuin majava; jos hän vain epäileekin jotakin, niin hän luikertelee sormienne lomitse kuin kyy, joka hän onkin.»

»Olkaa huoletta, minä olen mykkä.»

»Jatkakaamme nyt matkaamme majavalammelle. Uskollinen Sydän huolehtii teistä.»

»Hän on jo kerran pelastanut henkemme, preiritulipalossa», huudahti tyttö innostuneesti.

»Ah, ah!» mutisi erämies katsahtaen häneen omituisesti, »kaikki on siis parhain päin»; sitten hän lisäsi kovaa: »Olkaa huoletta, sennorita, jos kohta kohdalta seuraatte teille antamiani neuvoja, ei teille tapahdu preiriellä mitään pahaa, olkoot sitten millaisia hyvänsä ne petolliset juonet, joiden uhriksi joudutte.»

»Oi!» huudahti tyttö haltioissaan, »vaaran hetkellä en epäröi rientäessäni turviinne, sen vannon!»

»Asia on siis sovittu», lausui Musta Hirvi hymyillen; »nyt lähtekäämme katsomaan majavia.»

He jatkoivat marssiaan, ja muutaman minuutin kulluttua he saapuivat metsän reunaan.

Silloin erämies pysähtyi viitaten nuorelle tytölle merkiksi, että hän pysyisi liikkumattomana, ja kääntyen häneen päin kuiskasi:

»Katsokaa.»

XV.

MAJAVAT

Nuori tyttö työnsi syrjään pajujen oksat ja kurottaen päänsä eteenpäin katseli.

Majavat olivat patoamalla katkaisseet, utteran yhteiskuntansa työllä, ei ainoastaan itse pääjoen juoksua, vaan vieläpä kaikki siihen virtaavat joet, niin että ympäröivä maa oli muuttunut laajaksi rämeeksi.

Yksi ainoa majava työskenteli tällä hetkellä pääsulun luona; mutta pian ilmestyi viisi muuta tuoden muassaan puunpalasia, savea ja kiviä. Sitten ne kaikki yhdessä menivät erälle kohtaa sulkua, joka, sen huomasi nuori tyttökin, kaipasi korjausta. Ne laskivat kantaamuksensa sortuneeseen paikkaan ja sukelsivat veteen,

mutta ilmestyivät melkein heti senjälkeen takaisin pinnalle.

Kukin niistä toi mukanaan määrätyn kantamuksen savea, jota ne käyttivät muurilaastina liittääkseen yhteen puunpalaset ja kivet ja valmistakseen niistä tukevan kohdan patoon; kerta toisensa jälkeen ne poistuivat palatakseen jälleen tuoden savea ja puunpalasia. Muuraustyötä jatkui, kunnes repeämä oli kokonaan korjattu.

Kun työ oli valmis, alkoivat nuo viisaat eläimet hauskutella ajamalla toisiaan takaa lammessa; ne sukelsivat veteen tai uiskentelivat sen pinnalla lyöden vettä hännällään, niin että se räiskyi.

Donna Luz katseli yhä ihastuneempana tätä erikoista näytelmää. Hän olisi halusta jäänyt vaikka koko päiväksi ihailemaan näitä merkillisiä eläimiä.

Sillä aikaa kun ensinmainitut täten pitivät hauskaa, saapui paikalle pari muuta majavayhteiskunnan jäsentä. Jonkun aikaa ne totisina katselivat toveriensa kisailua ollen sennäköisiä, kuin olisivat mielellään liittyneet leikkiin, mutta sitten ne kiipesivät ylös mäenrinnettä, joka ei ollut kaukana nuoren tyttön ja erämiehen tähystyspaikasta, istuutuivat takajaloilleen, nojasivat etukäpäpäpäpäpä nuorta mäntyä vastaan ja alkoivat jyrsiä sen kuorta. Väliin ne siitä eroittivat pienen palasen pitäen sitä käpäliensä välissä ja pysyen yhä istumassa. Ne nakerTELIVAT irvistellen ja väännellen kasvojaan aivan kuin apina, joka jyrsii pähkinää.

Majavilla oli ilmeisesti tarkoituksena kaataa puu, ja sen saavuttamiseksi ne työskentelivät kuumeisesti. Nuori mänty oli läpimitaltaan lähes kahdeksantoista tuumaa siltä kohdalta, missä ne sitä jyršivät; se oli suora kuin tikku ja jokseenkin korkea. Ne olisivat epäilemättä voineet lyhyessä ajassa sen kokonaan jyrsiä poikki, mutta kenraali, joka oli tullut levottomaksi sisarentyttäreensä viipyyssä niin kauvan

poissa, oli päättänyt lähteä etsimään häntä, ja majavat, jotka säikähtivät hevosten melua, sukelsivat veteen ja katosivat äkkiä.

Kenraali moitti lievästi sisarentytärtään, koska tämä oli viipynyt niin kauvan; mutta ihastuneena näkemäänsä nuori tyttö ei kiinnittänyt siihen paljонkaan huomiota, vaan aikoi palata vielä toiste paikalle näkymättömänä katselijana tarkastamaan majavien temmellystä.

Pieni joukko suuntasi erämiehen johdolla kulkunsa majaa kohti, missä hän oli tarjonnut suojaa keskitai-vaalle nousseen auringon paahavilta säteiltä.

Donna Luz, jonka uteliaisuutta oli mitä suurimmassa määrässä kiihoittanut äskeninen mielenkiintoinen näytelmä, korvasi vahingon, jonka hänen enonsa häiritsevä keskeytys oli aiheuttanut, kysellen Mustalta Hirveltä mitä pienimpiäkin yksityisseikkoja majavien tavoista ja siitä, miten niitä metsästetään.

Erämies, niinkuin yleensä kaikki ihmiset, jotka tavallisesti elävät yksinäisyydessä, halusi mielellään nyt tilaisuuden tarjoutuessa ottaa korvauksen harvapuheisuudesta, jota hän suurimman osan ajastaan pakostakin noudatti, eikä siis antanutkaan itseään moneen kertaan pyytää.

»Kuulkaas, sennorita», sanoi hän, »punanahat sanovat, että majava on ihminen, joka ei puhu, ja he ovat oikeassa; se on viisas, ymmärtäväinen, rohkea, uuttera ja säästäväinen. Kun talvi lähenee, ryhtyy koko perhe varaamaan ruokaa; nuoret ja vanhat, kaikki tekevät työtä. Usein niiden täytyy tehdä pitkiä matkoja löytääkseen puunkuorta, josta ne pitävät enemmän kuin muusta. Ne kaatavat väliin sangen suuria puita, karsivat niistä oksat, joiden kuori on niiden parasta herkkua; ne leikkaavat ne noin kolmen jalan pituisiin palasiin, kuljettavat ne vesireitille ja uittavat majalleen asti, missä panevat ne varastoon. Niiden asunnot ovat siistit ja mukavat; ne heittävät huolel-

lisesti aina ruoka-ajan jälkeen virtaan sulun alapuolelle ne puunpalaset, joista ovat kalvaneet kuoren. Ne eivät koskaan salli vieraan majavan tulla rakentamaan yhdyskuntaa viereensä, ja usein ne taistelevat mitä rajuimmin turvataksaan alueensa loukkaamattomuuden.»

»Kaikki tuohan on varsin merkillistä», lausui nuori tyttö.

»On, mutta siinä ei ole vielä kaikki», jatkoi erämies. »Keväällä, jolloin on karvojen luomisaika, uros jättää naaraan kotiin ja lähtee kuin suuri herra ainakin huviretkelle poistuen usein sangen kauvas; se pitää hauskaa läpikuultavan kirkkaissa lampivesissä, joita se tapaa matkallaan, nousee rannoille jyrsiäkseen nuorten poppeli- ja pajupuiden hentoja runkoja. Mutta kun kesä lähenee, luopuu se vanhanpojan elämästä, muistaa velvollisuutensa perheen päänä, ja palaa puolisonsa ja poikastensa luokse, jotka se vie etsimään varastoja talveksi.»

»Täytyy tunnustaa», huomautti kenraali, »että tämä eläin on luomakunnan merkillisimpiä».

»Niin», puuttui donna Luz puheeseen, »en voi ymmärtää, missä tarkoituksessa niitä metsästetään kuin vahingollista petoeläintä».

»Mitä tarkoittatte, sennorita?» vastasi erämies filosofisesti. »Kaikki eläimethän ovat ihmistä varten luodut, varsinkin tämä, jonka turkki on varsin arvokas.»

»Tosiaankin», myösi kenraali. »Mutta miten toimitatte tuon metsästyksen? Eivät kai kaikki majavat ole yhtä rohkeita kuin nämä; useimmat lienevät niin varovaisia, että ne kätkevät pesänsä äärimmäisen huolellisesti», lisäsi hän.

»Totta kyllä», vastasi Musta Hirvi, »mutta kokemus on varustanut tottuneen metsämiehen niin terävällä katseella, että hän usein sangen vähäisenkin merkin avulla keksii majavan jäljet ja pesän, vaikka viimemainittua peittäisi-kin tiheä, nuori näreikkö ja se olisikin pajujen varjossa; harvoin tapahtuu, ettei erämies osaisi tarkalleen määrätä

pesän asujainten lukuakin. Keksittyään pesän hän asettaa paikoilleen pyydyksensä; se pannaan lähelle joen rantaa kaksi tai kolme tuumaa vedenpinnan alapuolelle ja kiinnitetään ketjuilla lujasti saveen tai hiekkaan vajotettuun paaluun. Pieni puunpalanen, joka kuoritaan, ja johon sivelään *rohtoa*, — niin nimitetään syöttiainetta, jota yleensä käytetään, — asetetaan noin kolme tai neljä tuumaa vedenpinnan yläpuolelle, samalla kun toinen pää kiinnitetään vedenpinnan alla olevaan pyydykseen. Majavaa, jolla on erikoisen hieno vainu, kiehtoo puoleensa syötin tuoksu. Mutta heti kun se lähestyy ja pistää kuononsa lähelle syöttiä, alkaakseen sitä kalvaa, tarttuvat sen kypälät pyydykseen; kauhistuneena se sukeltaa veden alle, sen jalassa riipuva pyydys tekee kuitenkin turhiksi kaikki sen ponnistukset päästä pakoon; se taistelee jonkun aikaa, sitten se vihdoin voimien loppuessa painuu pohjaan ja hukkuu. Sillä tapaa tavallisesti metsästetään majavia, sennorita, mutta kallioperäisillä paikoilla, missä paalua ei voi vajottaa maahan pyydyksen pitimeksi, on meidän usein pakko kauvan etsiskellä, vieläpä uidakin pitkiä matkoja löytääksemme pyydystetyn majavan. Tapahtuu myöskin, että kun samasta perhekunnasta on pyydystetty useampia jäseniä, muut tulevat varovaisiksi. Vaikka mitä metkuja silloin käyttäisimme, on mahdotonta saada niitä tarttumaan syöttiin. Ne lähestyvät varovaisesti pyydyksiä, päästävät kepin avulla pontimen vireestä, vieläpä usein vääntävät pyydykset ylösalaisin, laahaavat ne sulkunsa alapuolelle ja hautaavat ne maahan.»

»Miten silloin menetellään?» kysyi nuori tyttö.

»Silloinko?» toisti Musta Hirvi. »Sellaisissa tapauksissa meillä on vain yksi keino käytettävänä, nimittäin heittää pyydykset selkäämme, tunnustaa majavien meidät voitaneen ja matkata kauvemmaksiksi etsimään toisia, tottumattomampia otuksia. Mutta tässähän on majani.»

Matkalaiset saapuivat samassa kurjannäköiselle majalle. Se oli tehty punotuista oksista ja kykeni töintuskin suojaamaan auringonsäteiltä. Hoidon puutteessa se joka suhteessa muistutti preirien muiden erämiesten majoja, erämiehet kun vähimmin kiinnittävät huomiota elämän mukavuuksiin.

Vaikka maja oli sellainen kuin se oli, kutsui Musta Hirvi kohteliaasti vieraita sisään.

Toinen erämies istui kyykistyneenä majan edessä kypsentämässä piisoninpaistia, jonka Musta Hirvi oli edeltäkäs in kertonut tulevan ateriaksi.

Mies, jonka puku täysin muistutti Mustan Hirven pukua, oli lähes neljänkymmenen vuoden ikäinen; mutta lukemattomat rasitukset ja kurjuus, jotka kuuluvat partiomiehen kovaan ammattiin, olivat uurtaneet hänen kasvoihinsa verkon ristiin rastiin kulkevia ryppyjä, jotka tekivät hänet paljon vanhemman näköiseksi, kuin hän todellisuudessa oli.

Maailmassa ei tosiaankaan ole vaarallisempaa, rasittavampaa ja vähemmän tuottavaa ammattia kuin erämiehen. Nuo ihmisparat saavat usein havaita joko intiaanien tai muiden metsästäjien ryöstäneen heidän vaivalla hankkimansa saaliin, heiltä nyljetään päänahka tai heidät teurastetaan, eikä kukaan koskaan ota selvää, mihin he ovat joutuneet.

»Istukaa, sennorita, ja te myöskin, hyvät herrat», sanoi Musta Hirvi kohteliaasti. »Niin vähäpätöinen kuin kotini onkin, on se kuitenkin siksi suuri, että siinä on tilaa teille kaikille.»

Matkailijat hyväksyivät kiitollisina kutsun. He laskeutuivat maahan, ja pian he olivat mukavasti pitkällään kuivista lehdistä valmistetuilla vuoteilla, joita peittivät karhun-, hirven- ja piisoninnahat.

Aterian, oikean metsästäjien aterian, aikana juotiin palan paineeksi muutamia kupillisia mainiota mezcaviniä, jota kenraali aina kuljetti mukanaan retkillään ja jota erämiehet arvostelivat hyväksi, kuten se ansaitsikin

Sillä aikaa kuin donna Luz, opas ja lancerot nauttivat päivällisunta antaakseen auringonsäteiden synnyttämän lämmön vähän haihtua, pyysi kenraali Mustaa Hirveä kanssaan kävelemään ja poistui hänen seurassaan majasta.

Heti kun he olivat päässeet jonkun matkan päähän, istuutui kenraali erään eben-puun juurelle käskien seuralaisensa tehdä samoin, minkä tämä heti tekikin.

Hetken aikaa vaiti oltuaan kenraali alkoi puhua:

»Ystäväni», sanoi hän, »sallikaa minun ensin kiittää teitä suuresta vieraanvaraisuudestanne. Täytettyäni tämän velvollisuuteni haluaisin tehdä teille eräitä kysymyksiä.»

»*Caballero!*» vastasi erämies vältellen. »Olette kai kuulut, mitä punanahat sanovat: vedä joka sanan välissä haiku piipustasi harkitaksesi visusti sanojasi.»

»Puhutte minulle kuin varovainen mies ainakin, mutta olkaa levollinen, minulla ei ole vähäisintäkään aikomusta kysellä teiltä sellaista, mikä kuuluu ammattisalaisuusiinne, tai mitään muutakaan, joka koskisi henkilökohtaisesti teitä itseänne.»

»Jos osaan vastata kysymyksiinne, caballero, niin olkaa varma siitä, etten emmi tehdä mieliksenne.»

»Kiitos, ystäväni, en ole aikonut pyytääkään teiltä enempää; kuinka kauvan olette asunut preiriellä?»

»Jo kymmenen vuotta ja Jumala suokoon, että saisin jäädä tänne vielä kauvaksi.»

»Partioelämä siis miellyttää teitä?»

»Enemmän kuin kuvata osaan. Täytyy alkaa, niinkuin minä, jo lapsena, kestää kaikki koettelemukset, kärsiä

kaikki vaivat ja olla osallisina kaikenlaisissa seikkailuissa voidakseen ymmärtää tämän elämän hurmaavaa luontoa, sen tarjoamia taivaallisia nautintoja ja merkillistä mielihyvätunnetta, johon se meidät saattaa! Oi, caballero, Euroopan kaunein ja suurin kaupunki on sangen pieni, sangen likainen ja sangen viheliäinen erämaahan verrattuna. Liian ahdas, säännöllinen ja jäykkä elämä, jota te vietätte, on varsin kurjaa meikäläisen elämään verrattuna! Vain täällä ihminen tuntee ilman vaivattomasti tunkeutuvansa keuhkoihinsa, saa tuntea elävänsä ja ajattelevansa. Sivistys vetää hänet alas melkein järjettömän luontokappaleen tasalle jättämättä hänelle muuta vaistoa, kuin mikä välttämättömästi on tarpeen saastaisten harrastusten perilleajamiseksi. Mutta sensijaan preiriellä, keskellä erämaata, kasvoista kasvoihin Jumalan kanssa hänen aatoksansa laajenevat, hänen mielensä avartuu, ja hänestä tulee todellisuudessa se, joksi korkein olento hänet on aikonutkin, nimittäin luomakunnan herra.»

Lausueksaan nämä sanat erämies oli tavallaan muuttunut, hänen kasvoilleen oli tullut innostuksen ilme, silmät salamoivat, ja hänen liikkeistään kuvastui sellainen jalous, jonka synnyttää vain intohimo.

Kenraali huokasi syvään, ja salaa vierä kyynel hänen harmaantuneille viiksilleen.

»Se on totta», sanoi hän surumielisenä, »tämä elämä tarjoaa outoa riemua sille, joka sitä haluaa, riemua, joka punoo siteitä sellaisia, ettei niitä voi katkoa. Kun te tulitte preirieille, niin mistä te saavuitte?»

»Tulin Québecistä, olen kanadalainen.»

»Vai niin.»

Syntyi hetken vaitiolo, ja sitten kenraali jatkoi:

»Eikö toverienne joukossa ole meksikolaisia?»

»On, useita.»

»Haluaisin saada tietoja heistä.»

»Vain yksi mies voi niitä teille antaa, mutta se mies ei, ikävä kyllä, ole tällä hetkellä täällä.»

»Ja mikä on hänen nimensä?»

»Uskollinen Sydän.»

»Uskollinen Sydän», toisti kenraali vilkkaasti. »Muistelen tuntevani sen miehen.»

»Todellako?»

»Oh! Hyvä Jumala, mikä kova onni!»

»Kenties teidän on helpompi kuin luulettekaan hänet tavata, jos tosiaankin haluatte hänet nähdä.»

»Haluaisin äärettömän mielelläni!»

»Olkaa siis levollinen, kohta saatte hänet nähdä.»

»Mitenkä niin?»

»No! aivan yksinkertaisesta syystä: Uskollinen Sydän virittää ansoja aivan lähellä minua; minä huolehdin niistä tällä hetkellä, mutta ei kestä kauvan ennenkuin hän palaa.»

»Oi, jospa Jumala soisi, että puheenne pitäisi paikkansa!» lausui kenraali liikutettuna.

»Heti kun hän saapuu, ilmoitan siitä teille, ellette jo siihen mennessä ole lähtenyt leiristänne.»

»Tiedättekö sitten, minne joukkoni on leirytnyt?»

»Täällä erämaissa me tiedämme kaikki», vastasi erämies hymyillen.

»Luotan lupaukseenne.»

»Teillä on sanani, kenraali.»

»Kiitos.»

Samassa donna Luz tuli ulos majasta, viitaten Mustalle Hirvelle merkiksi siitä, että tämä olisi vaiti; kenraali kii-ruhti häntä vastaan.

Matkalaiset nousivat ratsuilleen ja kiitettyään erämiehiä heidän sydämellisestä vieraanvaraisuudestaan lähtivät takaisin leirille.

XVI.

PETOS.

Paluumatka oli ikävä, kenraali oli vaipunut syviin mietteisiin keskusteltuaan erämiehen kanssa. Donna Luz ajatteli varoitusta, joka hänelle oli annettu; opas, jonka Mustan Hirven keskustelut nuoren tytön ja kenraalin kanssa olivat tehneet levottomaksi, aavisti salaa jotakin, mikä käski häntä pitämään varansa. Ainoastaan molemmat lancerot kulkivat huolettomina tietämättä näytelmästä, jota esitettiin heidän ympärillään ja ajattelien vain yhtä asiaa, nimittäin lepoa, joka heitä odotti, kun saapuisivat leiriin.

Lörppö tähyili lakkaamatta levottomasti ympärilleen näyttäen etsivän apujoukkoja tiheistä pensaikoista, joiden lävitse pieni joukko vaiteliaana kulki.

Päivä läheni loppuaan, aurinko oli aivan kohta menevä mailleen, ja aika-ajoin metsän salaperäiset asukkaat jo kiljuivat kolkosti.

»Onko vielä pitkä matka jäljellä?» kysyi kenraali äkkiä.

»Ei», vastasi opas, »tuskin tunnin matka enää».

»Kiirehtikäämme siis kulkuamme, en halua, että yö meidät yllättää näissä tiheiköissä.»

Joukko lähti ratsastamaan täyttä ravia, joka vähemmässä kuin puolessa tunnissa vei heidät leirin etuvarustuksille.

Kapteeni Aguilar ja tohtori tulivat matkalaisia vastaan heidän saapuessaan.

Illallinen oli valmis ja oli heitä odottanut jo kauvan. Ruvettiin syömään.

Mutta alakuloisuus, joka muutama tunti sitten näytti vallanneen kenraalin ja hänen sisarentyttärensä, kasvoi sensijaan että olisi vähentynyt. Aterian aikana tämä kävi ilmi; jokainen söi kaikessa kiireessä lausumatta sanaa-

kaan. Kun oli lopetettu, erosivat kaikki ottaen teko-syyksi päivän rasitukset mennäkseen muka levolle, mutta todellisuudessa saadaksean olla yksin ja pohtia päivän tapauksia.

Opas ei myöskään ollut hyvällä tuulella: paha omatunto, kun on puhe varovaisesta ihmisestä, on niin kiusallinen toveri yöllä kuin olla saattaa; Lörpöllä oli kaikista omistatunnoista pahin, eikä hänellä ollutkaan halua nukkua. Hän käyskenteli leirissä etsien turhaan huolien ja kenties katumuksen kiusaamassa mielessään jonkinlaista keinoa päästäkseen vaaralliselta tieltä, jota oli kulke-massa. Mutta turhaan hän kidutti mielikuvitustaan: ei mikään tullut hälventämään hänen pelkoaan.

Yö kuitenkin läheni, kuu oli hävinnyt ja läpinäkymätön pimeys leijaili hiljaiseksi käyneen leirin yllä.

Kaikki nukkuivat tai näyttivät nukkuvan; ainoastaan opas, joka oli tahtonut ottaa suorittaakseen ensimmäisen vahtivuoron, valvoi istuen eräällä tavaramytyllä; kädet ristissä rinnoilla ja katse kiinteänä hän vaipui yhä synkempiin mietteisiin.

Äkkiä muuan käsi laskeutui hänen olkapäälleen, ja ääni kuiskasi hänen korvaansa vain sanan:

»Kennedy!»

Maltaan mieltään ja horjumattoman tyynenä, jotka ominaisuudet eivät koskaan haihdu intiaaneilta tai mestitseiltä, opas katsahti varovaisesti ympärilleen ollakseen varma siitä, että hän oli yksinään; sitten hän tarttui käteen, joka yhä lepäsi hänen olallaan, ja vei muassaan miehen, joka oli häntä puhutellut ja vastustelematta seurasi häntä, erääseen syrjäiseen paikkaan, jossa luuli olevansa turvassa kenenkään näkemättä.

Sillä hetkellä, jolloin molemmat miehet kulkivat teltan ohi, avautuivat puoliksi sen oviverhot äänettömästi, ja muuan varjo hiipi varovaisesti heidän perässään.

Kun he olivat kätkeytyneet tavaramyytöjen keskelle ja asettuneet istumaan aivan lähelle toisiaan puhuakseen matalalla äänellä ja hiljaa kuin henkäys, kuiskasi opas:

»Jumalan kiitos! Olen kärsimättömänä odottanut tuloasi, Kennedy.»

»Tiesitkö siis, että minun piti tulla?» kysyi puhuteltu epäluuloisena.

»En, mutta toivoin.»

»Kuuluuko mitään uutta?»

»Kyllä, paljonkin.»

»Puhu, mutta pian.»

»Sen aion juuri tehdä. Kaikki on menetetty.»

»Häh! Mitä tarkoitat?»

»Sitä, mitä sanon. Tänään kenraali minun opastamanani meni . . .

»Sen tiedän, näin teidät.»

»Hitto vie! Miksi et hyökännyt kimppuumme?»

»Meitä oli vain kaksi.»

»Minä olisin ollut kolmas, molemmin puolin olisi ollut yhtä monta, kun kenraalilla oli vain kaksi lanceroa.»

»Totta tosiaankin, en tullut sitä ajatelleeksi.»

»Olit hullu, nyt olisi kaikki ohi, sensijaan että kaikki on luultavasti menetetty.»

»Miten niin?»

»Häh! *Carai!* Sehän on selvää, kenraali ja hänen sisarentyttärensä ovat keskustelleet pitkän ajan tuon viekkaan Mustan Hirven kanssa; tiedäthän, että hän jo kauvan on minut tuntenut, hän on varmasti herättänyt heissä epäluuloja minua kohtaan.»

»Miten opastitkaan heidät majavalammelle?»

»Olisinko voinut aavistaakaan, että tapaisin siellä tuon kirottun erämiehen?»

»Meidän ammatissamme täytyy aavistaa kaikki.»

»Olet oikeassa, olen tehnyt virheen! Mutta tällä hetkellä ei pahaa voi auttaa, sillä aavistan, että Musta Hirvi on tehnyt kenraalille tarkkaa tiliä kolttosistani.»

»Hm! Se on todellakin oletettavaa, mitä on siis tehtävä?»

»Toimittava niin pian kuin suinkin suomatta heille aikaa ryhtyä varokeinoihin.»

»En mitään halua sen parempaa, minä puolestani, senhän tiedät.»

»Kyllä. Missä on kapteeni? Onko hän palannut?»

»Tänä iltana hän saapui. Kaikki miehemme ovat piilossa luolassa; meitä on neljäkymmentä.»

»*Bravo!* Ah! Miksi ette saapuneet kaikki yhdessä sensijaan, että tulit yksin; näet, kuinka sopiva tilaisuus teillä olisi ollut. He nukkuvat kuin pähkinähiiret. Olisimme saaneet heidät käsiimme vähemmässä kuin kymmenessä minuutissa.»

»Olet oikeassa, mutta kaikkea ei voi edeltäpäin tietää. Asiaa muuten ei siten sovittu päällikön kanssa.»

»Aivan niin. Miksi siis olet tullut?»

»Ilmoittaakseni sinulle, että olemme valmiina ja että odotamme vain merkkiäsi toimiaksemme.»

»Katsokaamme, mitä olisi tehtävä. Neuvo minua.»

»Mitä hittoa! Tahdotko, että minä antaisin sinulle neuvoja? Tiedänpö minä muka, mitä täällä tapahtuu, minunko pitäisi sanoa, miten sinun olisi toimittava?»

Opas mietti hetkisen, sitten hän kohotti päätään ja katsoi tarkkaavaisesti taivasta kohden.

»Kuulehan», jatkoi hän, »aamun tuloon on vielä kaksi tuntia.»

»Niin on.»

»Sinä palaat luolalle.»

»Nyt hetikö?»

»Niin.»

»Hyvä. Entä sitten?»

»Sanot kapteenille, että jos hän haluaa, niin luovutan hänen käsiinsä nuoren tytön vielä tänä yönä.»

»Hm! Se tuntuu minusta vaikealta.»

»Olet moukka.»

»Mahdollista kyllä, mutta en käsitä kuinka?»

»Kuule siis. Leirin vartiointi toimitetaan seuraavalla tavalla: päivällä sotamiehet vartioivat vallituksilla; mutta kun he eivät ole tottuneet preirie-elämään ja kun heistä yöllä olisi enemmän vahinkoa kuin hyötyä, olen muiden oppaiden avulla ottanut suorittaakseni vahdinpidon, kun taas sotamiehet saavat levätä.»

»Sehän on varsin nerokasta», huomautti Kennedy nauhahten.

»Eikö totta?» kysäisi Lörppö. »Te siis nousette ratsaille; kun olette saapuneet kukkulan juurelle, tulee kuusi rohkeinta joukostanne minun luokseni; heidän avullaan olen valmis sitomaan kaikki sotilaat vieläpä kenraalinkin heidän nukkuessaan sikeintä untaan.»

»Kas vain, sepä vasta on suunnitelma.»

»Niinkö arvelet?»

»Totta vieköön!»

»Hyvä. Saatuaani kerran soltut hyvin sidotuiksi vihellen, jolloin kapteeni saapuu mukanaan toinen osa joukkoaan. Sitten hän, hiisi vie, järjestäköön asiansa nuoren tytön suhteen miten haluaa, minulla ei ole hommassa enää muuta tekemistä. Mitäs siitä arvelet?»

»Mainiota.»

»Tällä tavalla meidän ei tarvitse vuodattaa verta ja vältämme vaarallisia liikkeitä, joista en välitä, kun kerran voin ilman niitä toimeen tulla.»

»Olet järkevä.»

»Kah, ystäväiseni, kun toimittaa tämäntapaisia asioita, jotka, onnistuessaan, tarjoavat suuren palkkion, täytyy

aina järjestää ne niin, että on kaikki onnistumismahdollisuudet.»

»Tuo on oikeata perustelua; suunnitelmasi muuten miellyttää minua äärettömästi ja panen sen pitemmittä siekailuita toimeen; mutta sopikaamme ensin toiminnastamme välttääksemme väärinkäsityksiä, jotka aina ovat epämieluisia.»

»Hyvä.»

»Jos, kuten arvelen, päällikkö katsoo suunnitelmasi olevan kunnollisen ja usko, että se varmasti onnistuu, niin heti saavuttuamme kukkulan juurelle minä nouden tänne mukanani viisi uljasta miestä, jotka itse huolellisesti valitsen. Miltä suunnalta pyrkisin leiriin?»

»Siltä suunnalta, jumaliste, mistä jo kerran olet tullut leiriin, senhän tunnet.»

»Entä sinä, missä sinä olet?»

»Aivan portin luona valmiina teitä auttamaan.»

»Hyvä. Kaikesta on siis sovittu. Sinulla ei siis ole minulle enää mitään sanottavaa.»

»Ei mitään.»

»Sitten lähden.»

»Niin, sitä parempi, mitä aikaisemmin.»

»Olet aina oikeassa. Opasta minut sille paikalle, mistä minun on lähdeävä leiristä: on niin pimeä, että jos menen sinne yksin, niin joudun pian harhateille ja kompastun kenties johonkin nukkuvaan solttuun, mikä ei olisi onneksi asiallemme.»

»Anna tänne kätesi.»

»Kas tuossa.»

Molemmat miehet nousivat ja alkoivat hiipiä sitä paikkaa kohti, jonka kautta kapteenin lähetin oli poistuttava, mutta samassa muuan varjo astui heidän eteensä ja lausui lujalla äänellä:

»Olette kavaltaajia, teidän on kuoltava.»

Huolimatta suuresta itsensähillitsemistaidostaan molemmat miehet jäivät hetkeksi ällistyneinä seisomaan.

Antamatta heille aikaa saada takaisin mielenmalttiaan se henkilö, joka oli puhunut, laukaisi kaksi pistolia aivan läheltä. Nuo onnettomat kirkaivat kamalasti; toinen kaatui, mutta hypäten kuin tiikerikissa toinen kiipesi puolustusvallien ylitse ja katosi, ennenkuin häntä olisi ehtinyt toistamiseen ampua.

Kahden laukauksen kajahtaessa ja roistojen huudot kuullessaan olivat kaikki kavahtaneet unestaan leirissä; jokainen syöksyi päätäpahkaa suojavarustuksille.

Kenraali ja kapteeni Aguilar saapuivat ensimmäisinä paikalle, missä kuvaamamme näytelmä oli tapahtunut.

He tapasivat donna Luzin seisomassa kaksi savuaavaa pistolia kädessään erään miehen vääntelehtiessä hänen jalkojensa juuressa kuolinkamppailussaan.

»Mitä tämä merkitsee, sisarentyttäreni? Taivaan nimessä, mitä on tapahtunut? Oletko haavoittunut?» kyseli kenraali epätoivoisena.

»Rauhoittukaa, eno. En ole haavoittunut», vastasi nuori tyttö, »olen vain rangaissut kavaltajaa. Kaksi heittäjää suunnitteli salavehkeitä yhteistä turvallisuuttamme vastaan; toinen heistä pääsi karkuun, mutta luulen, että tämä tässä on jokseenkin pahasti haavoittunut.»

Kenraali kumartui nopeasti kuolevan ylitse.

Soihdun valossa, jota hän piti kädessään, hän tunsi Kennedyn, saman oppaan, jonka Lörppö aikaisemmin oli väittänyt elävänä palaneen preirietulipalossa.

»Kah, kah», sanoi hän, »mitä tämä merkitsee?»

»Se merkitsee sitä, eno», vastasi tyttö, »että ellei Jumala olisi tullut avukseni, niin olisi meidät tänä yönä ylättänyt rosvojoukko, joka on väijyksissä jonkun matkan päässä täältä.»

»Älkäämme siis hukatko aikaa.»

Ja kenraali kiiruhti kapteeni Aguilarin avustamana valmistautumaan ankaraan vastarintaan sen varalta, että heidän kimppuunsa koetettaisiin hyökätä.

Lörppö oli paennut, mutta leveä verijuova osoitti, että hän oli vaikeasti haavoittunut. Jos olisi ollut päivänäika, olisi koitettu ajaa häntä takaa ja kenties olisi onnistuttukin hänet saamaan kiinni; mutta kun oli pimeä ja kun lisäksi ei tiedetty, eivätkö viholliset ehkä olleet väijyksissä ympäristössä, ei kenraali tahtonut, että hänen sotilaansa uskaltautuisivat leirin ulkopuolelle. Hän antoi mieluummin ilkiön koettaa pelastautua.

Mitä Kennedyyn tulee, niin hän oli kuollut.

Kun ensi hälinä oli hälvennyt, tunsii donna Luz, jota nyt ei enää tilanteen aiheuttama vaara pitänyt jännitettyinä, olevansa nainen. Hänen tarmonsä katosi, hänen silmänsä kävivät himmeiksi, hänen ruumiinsa värisi kouristuksentapaisesti; hän lyyhistyi kokoon ja olisi kaatunut, ellei tohtori olisi ottanut häntä käsivarsilleen.

Hän kantoi hänet puolipyörtyneenä teltaan ja hoiti häntä huolellisesti, niinkuin hänen tilansa vaati.

Nuori tyttö tuli vähitellen tajuihinsa; hänen mielensä kävi tyyneksi, ja hänen ajatuksensa muuttuivat rauhallisiksi.

Muistaen suositukset, jotka Musta Hirvi hänelle oli antanut, hän ajatteli, että hetki oli tullut pyytää häntä täyttämään lupauksensa, ja viittasi tohtoria luokseen.

»Hyvä tohtori», sanoi hän viimeainitulle lempeästi, »haluaisitteko tehdä minulle suuren palveluksen?»

»Olen käskettävissänne, sennorita.»

»Tunnetteko erästä metsästäjää, joka on nimeltään Musta Hirvi?»

»Kyllä, täältä ei ole pitkä matka hänen majalleen; se on lähellä erästä majavalampea.»

»Häntä juuri tarkoitan, hyvä tohtori. No niin! Teidän täytyisi mennä minun puolestani hänen luokseen, mutta vielä tänään.»

»Miksi niin, sennorita?»

»Pyydän niin tekemään», taivutteli tyttö tohtoria hyväilevästi.

»Oh! Silloin saatte olla huoletta, minä lähdän», vastasi hän.

»Kiitos!»

»Mitä minun on hänen luonaan tehtävä?»

»Kerrotte hänelle vain, mitä täällä tänä yönä on tapahtunut.»

»No eikö muuta?»

»Ja sitten lisäätte, muistakaa tarkoin, seuraavat sanat, jotka ovat hänelle sana sanalta lausuttavat!»

»Olen pelkkänä korvana, painan ne visusti muistiini.»

»*Musta Hirvi, hetki on tullut.* Oletteko ymmärtänyt?»

»Täydellisesti, sennorita.»

»Vannokaa tekevänne, mitä teiltä pyydän.»

»Sen vannon», lupasi toinen juhlallisella äänellä. »Aamun koitteessa lähdän etsimään erämiestä, kerron hänelle, mitä yöllä on tapahtunut ja lisää: Musta Hirvi, hetki on tullut. Siinäkö kaikki, mitä haluatte minun tekevän?»

»Niin, siinä kaikki, hyvä tohtori.»

»Kas niin! Nukkukaa nyt levollisesti, sennorita, vannon kautta kunniani tekeväni, mitä pyydätte.»

»Kiitos», kuiskasi nuori tyttö suloisesti hymyillen ja puristaen hänen kättään.

Ja yön kauheista mielenliikutuksista väsyneenä hän laskeutui levolle vuoteelleen, jossa pian vaipui rauhalliseen ja virkistävään uneen.

Päivän koitteessa tuo kelpo oppinut, huolimatta kenraalin varoituksista, joka turhaan koetti estää häntä läh-

temästä esittäen hänelle vaaroja, joiden alaisiksi hän vapaasta tahdostaan antautuisi, lähti leiristä ja laskeutui täyttä ravia alas kukkulalta puisteltuaan päätään kaikelle, mitä hänen ystävänsä oli hänelle sanonut.

Saavuttuaan sitten metsään hän iski kannukset hevosensa kylkiin ja lähti täyttä lentoa nelistämään Mustan Hirven majaa kohti.

XVII.

KOTKANPÄÄ.

Kotkanpää oli yhtä varova kuin rohkea päällikkö ja tiesi, että hänellä olisi paljon pelättävää amerikkalaisten puolelta, ellei hän täydellisesti peittäisi jälkiänsä.

Yllätettyään menestyksellisesti valkoisten uuden siirtokunnan Canadienne-virran varrella hän ei niin ollen laiminlyönyt mitään suojatakseen joukkonsa sitä uhkaavalta kostolta.

Ei voi kuvitellakaan intiaanien taitoa, kun on kysymyksessä jälkien hävittäminen.

Parikymmentä kertaa he kulkevat saman paikan kautta sotkien retkensä jättämät jäljet sikinsokin, kunnes niitä on mahdoton erottaa. He eivät jätä käyttämättä hyväkseen mitään seudun satunnaista, luonnon suomaa etua, kulkevat toinen toisensa jäljessä salatakseen lukumääränsä, matkaavat päiväkausia keskellä virtaa, usein kahlaten vyötäisiään myöten vedessä; he ovat niin varovaisia ja kärsivällisiä, että usein kädelläänkin hävittävät merkkejä ja niin sanoaksemme askel askeleelta pyyhkivät pois jäljet, jotka voisivat paljastaa heidät tarkkasilmäisille vihollisille.

Käärmeen heimo, johon Kotkanpäänkin johtamat soturit kuuluivat, oli saapunut preirille luvultaan lähes viidensadan miehen suuruisena joukkona metsästääkseen piisoneja ja ryhtyäkseen taistelemaan pooneja ja siouxintiaaneja vastaan, joiden kanssa he lakkaamatta sotiivat.

Kotkanpään tarkoituksena oli heti sotaretkensä päätyttyä viipymättä liittyä veljiinsä, toimittaakseen turvaan kylän valtauksessa saamansa saaliin ja ottaakseen osaa suureen retkeen, jota hänen heimonsa valmisteli preirillä hajallaan olevia valkoihoisia ja mestitsejä vastaan, joita intiaanit syystä pitävät leppymättöminä vihamiehinään.

Huolimatta johtajansa moninaisista varokeinoista oli tämä osasto edennyt nopeasti.

Kuudennen päivän iltana linnoituksen hävittämisen jälkeen comanchit pysähtyivät pienen nimettömän joen varrelle, jollaisia niin runsaasti näillä tienoilla tapaa, ja valmistautuivat leiriytymään yöksi.

Ei mikään ole yksinkertaisempaa kuin intiaanien leiriytyminen heidän ollessaan sotajalalla.

Hevoset pannaan liekaan, etteivät pääsisi karkaamaan; ellei pelätä äkkiyllätystä, sytytetään leirivalkeat; päinvastaisessa tapauksessa kukin syö ja asettuu levolle, mikäli voi.

Lähdettyään linnoituksesta intiaanit eivät olleet missään huomanneet merkkejä, jotka olisivat panneet heidät arvelemaan, että heitä seurattiin tai heidän puuhiaan tarkkailtiin; heidän tiedustelijansa eivät olleet keksineet mitään epäiltäviä jälkiä.

He olivat jo lähellä heimonsa leiriä, tuntien itsensä täysin turvallisiksi.

Kotkanpää käski sytyttää valkeat ja sijoitti itse vahdit. Sitten hän nojautui eben-puuta vastaan, otti esille

piippunsa ja käski tuoda espanjalaisen vanhuksen ja naisen eteensä.

Kun he olivat tulleet hänen luokseen, tervehti Kotkanpää sydämellisesti vanhusta ja tarjosi hänelle piippunsa; tämän hyväntahtoisuuden osoituksen vanhus otti vastaan ajatellen kysymyksiä, joita intiaani epäilemättä hänelle tekisi.

Hetken vaitiolon jälkeen viimemainittu tosiaankin alkoi puhua.

»Viihtyykö veljeni hyvin punanahkojen parissa?» kysyi hän.

»Olisin väärässä, jos valittaisin, päällikkö», vastasi espanjalainen. »Siitä asti, kun olen ollut seurassanne, on minua kohdeltu kunnioittaen.»

»Veljeni on ystävä», lausui comanchi mahtipontisesti. Vanhus kumarsi.

»Olemme vihdoinkin saapuneet metsästysalueellemme», jatkoi päällikkö. »Veljeäni Harmaahapsea on rasittanut pitkä elämä; hän sopii paremmin neuvottelutulien ääreen kuin hevosen selässä metsästämään hirviä tai piisoneja. Mitä veljeni haluaa?»

»Päällikkö», vastasi espanjalainen, »sananne pitävät paikkansa; oli aika, jolloin muiden preirien lasten tavoin vietin päiväkausia metsästäen ja ratsastaen tulisen ja kesyttämättömän hevosen selässä; voimani ovat hävinneet, jäsenistä on kadonnut niiden notkeus, ja silmäni ovat menettäneet erehtymättömyytensä. En kelpaa enää retkelle, olipa se kuinka lyhyt hyvänsä.»

»Hyvä!» vastasi intiaani tyynesti puhaltaen suustaan ja sieraimistaan savupilviä. »Sanokoon veljeni siis, mitä hän haluaa, ja se toimitetaan.»

»Kiitän teitä, päällikkö, ja käytän hyväkseni hyväntahtoista tarjoustanne; olisin onnellinen, jos suostuisitte auttamaan minua pääsemään häiritsemättä johonkin ro-

tuni asumaan kylään, missä rauhassa voisin viettää ne muutamat päivät, jotka minulla enää on elettävinä.»

»Oh! Miksi en sitä tekisi? Ei mikään ole helpompaa saavuttuamme heimomme luo; koska veljeni ei halua asua punaihoisten ystäviensä luona, täytetään hänen toivomuksensa.»

Syntyi hetken hiljaisuus. Vanhus luuli keskustelun loppuneen ja aikoi poistua; viitaten päällikkö käski hänen jäädä paikoilleen.

Hetken kuluttua intiaani kallisti piippuaan tyhjentääkseen siitä tuhan, pisti sen letkun vyölleen ja luoden espanjalaiseen omituisen, salavihkkaisen katseen sanoi:

»Veljeni on onnellinen, sillä vaikka hänen hartioillaan on jo monta talvea, ei hän kuitenkaan kulje yksinään elämän tietä.»

»Mitä päällikkö tarkoittaa?» kysyi vanhus. »En ymmärrä.»

»Veljelläni on perhe», jatkoi comanchi.

»Ah! Veljeni erehtyy, olen yksin tässä maailmassa.»

»Mitä veljeni nyt sanoo? Eikö hänellä ole mukanaan vaimo?»

Surumielinen hymy nousi vanhuksen kalpeille huulille.

»Ei», sanoi hän tovin kuluttua, »minulla ei ole vaimoa.»

»Mitä sukua veljelle on tuo nainen?» kysyi päällikkö teeskennellen hämmästyttä ja osoittaen espanjalaista naista, joka synkkänä ja vaiteliaana seiso i vanhuksen vieressä.

»Tämä nainen on emäntäni.»

»Ohoo! Onko veljeni kenties orja?» kysyi comanchi ilkeästi hymyillen.

»Ei», vastasi vanhus ylpeästi, »en ole tämän naisen orja, olen vain hänen uskollinen palvelijansa.»

»Ohoo!» huudahti päällikkö puistellen päätään ja vastauksen johdosta vaipuen syviin mietteisiin.

Mutta intiaani ei voinut ymmärtää espanjalaisen sanoja; eroitus oli liian hieno, jotta hän olisi sitä voinut käsittää. Kahden tai kolmen minuutin perästä hän ravisti päätään ja luopui yrittämästä etsiä ratkaisua tähän hänelle käsittämättömään ongelmaan.

»Hyvä», sanoi hän antaen katseensa ivallisesti tulla puoleksi sulkeutuneiden silmäluomien välitse, »nainen saa mennä veljeni mukana».

»Siten olen koko ajan asian käsittänyt», vastasi espanjalainen.

Iäkäs nainen, joka oli tähän asti ollut vaiti, arveli ajan tulleen yhtyä keskusteluun.

»Kiitän päällikköä», lausui hän, »mutta koska hän on kyllin ystävällinen asettuakseen käytettäväksemme, niin salliihkö hän, että häneltä pyydetään suosionosoitusta?»

»Puhukoon äitini, korvani ovat auki.»

»Minulla on poika, joka on suuri valkoihoinen metsästäjä; hänen pitäisi tällä hetkellä olla preiriellä. Jos veljeni kenties suostuisi muutaman päivän ajan vielä pitämään meitä luonaan, niin ehkä tapaisimme hänet; hänen suojeluksensa alaisina meillä ei enää olisi mitään pelättävää.»

Hänen näin varomatta puhuessaan espanjalainen teki kauhua ilmaisevan liikkeen.

»Sennorita», huudahti hän kiivaasti äidinkielellään, »varokaa . . .»

»Hiljaa!» keskeytti intiaani hänet lyhyesti. »Miksi valkoinen veli puhuu edessäni vierasta kieltä? Pelkääkö hän minun ymmärtävän hänen sanansa?»

»Oh, päällikkö!» vastasi espanjalainen vain kieltävästi pudistaen päätään.

»Siis veljeni suvaitkoon valkoihoisen äitini puhua, kun hän kääntyy päällikön puoleen.»

Vanhus vaikenä, mutta kolkko aavistus ahdisti hänen sydäntään.

Comanchipäällikkö tiesi varsin hyvin, keiden kanssa hän oli tekemisissä, mutta piteli molempia espanjalaisia kuin kissa leikkii hiirellä; ilmaisematta lainkaan vaihteluaan hän kääntyi naisen puoleen ja kumartaen kohteliaasti kuin intiaanit ainakin, joille tämä ominaisuus synnynnäisenä kuuluu, sanoi lempeällä äänellä ja miellyttävästi hymyillen:

»Ohoo! Äitini poika on taitava metsästäjä, sepä hauskaa.»

Naisraukan sydän laajeni riemusta.

»Niin», myönsi hän innostuneena, »hän on lännen preirieiden rohkeimpia erämiehiä.»

»Ohoo!» lausui päällikkö yhä rakastettavampana, »tuolla kuuluisalla soturilla on varmaankin nimi, jota kaikki preiriellä kunnioittavat.»

Espanjalainen kärsi kauheita tuskia; kun kuitenkin comanchin silmä piti häntä kurissa, ei hän tiennyt, miten voisi varoittaa emäntäänsä ilmaisemasta poikansa nimeä.

»Oi!» huusi vanhus, »kaikki äidit ovat samanlaisia, heistä heidän poikansa ovat sankareita! Vaikka nyt on puheena taitava nuori mies, ei hän ole muita merkillisempi. Hänen nimeään ei veljeni varmastikaan ole koskaan kuullut.»

»Mitenkä veljeni sen tietää?» kysyi intiaani väkinäisesti nauraen.

»Minä vain arvelen niin», vastasi vanhus, »tai ainakin, jos veljeni sattumalta on kuullut sen mainittavan, niin se on jo aikoja sitten kadonnut hänen muististaan eikä kannata tulla uudelleen mainituksi. Jos veljeni sallii, niin poistumme, sillä päivä on ollut rasittava ja nyt on jo aika mennä levolle.»

»Tovin kuluttua», vastasi comanchi rauhallisesti ja kääntyen naisen puoleen kysyi tältä jälleen:

»Mikä on sen valkoihoisen soturin nimi?»

Mutta vanhan naisen oli hänen palvelijansa, jonka uskollisuuden ja viisauden hän tunsi, väliintulollaan tehnyt varovaiseksi, eikä hän vastannut, sisimmässään tuntien tehneensä virheen, mutta tietämättä, miten sen korjaisi.

»Eikö äitini ole kuullut kysymystäni?» jatkoi päällikkö.

»Mitä hyödyttäisi teille lausua nimeä, joka todennäköisesti on teille tuntematon eikä ainakaan herätä mielenkiintoanne? Jos veljeni sallii, niin poistun!»

»Ei, ette saa poistua, ennenkuin äitini on sanonut paikansa, tuon suuren soturin, nimen», sanoi comanchi rypistään kulmakarvojaan ja polkien jalkaa, vain huonosti salaten raivoaan.

Erämies huomasi, että tästä oli tehtävä loppu.

»Veljeni on suuri päällikkö», sanoi hän. »Vaikka hänen tukkansa on ruskea, on hänen viisautensa suunnaton; olen hänen ystävänsä, eikä hän tahtone käyttää väärin satumaa, joka on saattanut hänen käsiinsä hänen vihamiehensä äidin. Tämän naisen poika on Uskollinen Sydän.»

»Oho!» lausui Kotkanpää kaameasti hymyillen. »Sen tiesin; mistä syystä valkoihoisilla on kaksi kieltä, kaksi sydäntä ja miksi he aina koettavat erehdyttää punanahkoja?»

»Emme ole koettaneet teitä pettää, päällikkö.»

»Ettekö? Siitä asti kun olette olleet luonamme, on teitä kohdeltu kuin heimomme lapsia, ja minä olen pelastanut henkenne!»

»Se on totta.»

»No niin», jatkoi hän ivallisesti hymyillen, »tahdon osoittaa teille, että intiaanit eivät koskaan unohda hyvää työtä ja että he osaavat palkita pahan hyvällä. Kuka on minuun ampunut nämä haavat, jotka tässä näette? Uskollinen Sydän! Olemme vihamiehiä, hänen äitinsä on vallassani, voisin hänet heti kiinnittää kidutuspaaluun, se olisi oikeuteni.»

Molemmat espanjalaiset painoivat päänsä alas.

»Preirielaki sanoo: silmä silmästä, hammas hampaasta; kuulkaa minua tarkkaavaisesti, *Vanha Tammi*: entisen ystävyystemme vuoksi annan teille odotusaikaa. Huomenna, auringon noustessa, saatte lähteä etsimään Uskollista Sydäntä; ellei hän neljän päivän kuluessa ole tullut luokseni, kuolee hänen äitinsä; nuoret soturini saavat silloin polttaa hänet elävältä, veripaaluun sidottuna, ja veljeni vuolla vihellyspillejä hänen luistaan. Menkää, olen sanonut sanottavani.»

Vanhus aikoi vastata jotakin, heittäytyen päällikön jalkojen juureen, mutta kostonhimoinen intiaani potkaisi hänet syrjään ja poistui.

»Voi, rouva», mutisi vanhus toivottomana, »te olette hukassa!»

»Ennen kaikkea, Eusebio», vastasi äiti itkunsekaisella äänellä, »älä tuo poikaani tänne. Välikö sillä, että minä kuolen! Voi, eikö elämäni ole jo ollut kyllin pitkä?»

Vanha palvelija loi emäntäänsä ihailua ilmaisevan katseen.

»Aina sama!» sanoi hän liikutettuna.

»Eikö äidin henki kuulu hänen lapselleen?» kysyi nainen, päästäen vihlaisevan huudon, ja vanhukset vaipuivat murheen painamina erään puun juurelle.

He viettivät sen yön Jumalaa rukoillen, eikä Kotkanpää näyttänyt välittävän heidän epätoivostaan.

XVIII.

EUSEBIO.

Varokeinot, joihin Kotkanpää oli ryhtynyt salatakseen matkasuuntansa, olivat yleensä hyvät johtamaan valkoihaisia harhaan, joilla on epätarkempi vainu eränkävijöihin ja

metsästäjiin verrattuina, pystymättä saamaan selvää intiaanien oveluudesta, ja joiden on melkein mahdoton kulkea ilman kompassia näissä eräseuduissa; mutta Uskollisen Sydämen ja Ilomielen tapaisiin miehiin nähden ne olivat joka suhteessa riittämättömät.

Nuo kaksi kokenutta partiomiestä eivät hetkeksikään kadottaneet jälkiä näkyvistään.

Tottuneina intiaanisorurien polvekkeihin ja mutkiin he eivät antaneet näiden äkillisten palaamisten, vastamarssien, näennäisten pysähdysten, sanalla sanoen kaikkien metkujen, joita comanchit olivat kuin huvikseen käyttäneet, viedä itseään harhaan.

Lisäksi tuli vielä muuan seikka, jota intiaanit eivät olleet ottaneet huomioon ja joka paljasti heidän kulkusuuntansa yhtä selvästi, kuin jos he olisivat sen huolellisesti varustaneet viitoilla.

Erämiehet olivat erään hökkelin raunioiden luota löytäneet puuhun kahlehditun vainukoiran; vapaaksi päästyään tämä oli, vähäisen hyväiltyään Ilomieltä, lähtenyt kuono ilmassa etsimään isäntäänsä, joka oli juuri tuo vanha espanjalainen, ja se löysikin hänet.

Vainukoiran jäljet, joita intiaanit eivät olleet ajatelleetkaan poistaa siitä yksinkertaisesta syystä, että he eivät olleet huomanneet sen olevan mukana, olivat kaikkialla huomattavissa, ja niin kokeneille metsästäjille kuin Uskollinen Sydän ja Ilomieli, ne olivat Ariadnen lankana, jota mikään ei voinut katkaista.

Erämiehet matkasivat siis levollisesti kivääri poikittain satulassa *rastreroittensa* seuraamina comanchien perässä, jotka eivät lainkaan aavistaneet, että heillä oli tällainen jälkijoukko.

Joka ilta Uskollinen Sydän pysähtyi tarkalleen samalle paikalle, minne Kotkanpää päivää aikaisemmin oli asettunut leiriin, sillä nuo kaksi miestä olivat kulkeneet niin no-

peasti, että intiaanit olivat vain pari penikulmaa heidän edellään; erämiehet olisivat voineet sivuuttaakin heidät, jos heillä olisi ollut sellainen tarkoitus. Mutta määrätystä syystä Uskollinen Sydän tyytyi seuraamaan heitä vielä jonkun aikaa.

Vietettyään yönsä aukealla paikalla viileän virran rannalla, missä vieno solina oli heitä tuuditellut uneen, erämiehet valmistautuivat jatkamaan matkaansa; heidän hevosesensa olivat jo satuloidut, ja he itse söivät seisaalla hirvenliha-viipaleita kuin miehet, joilla on kiire lähtöön. Silloin Uskollinen Sydän, joka koko aamuna ei ollut lausunut halaistua sanaa, kääntyi toverinsa puoleen.

»Istukaamme hetkiseksi», sanoi hän, »ei mikään pakota meitä pitämään kiirettä, kun Kotkanpää on saavuttanut heimonsa».

»Se on totta», vastasi Ilomieli heittäytyen ruohon, »voimme siis keskustella».

»Kuinka en voinut arvata, että noilla kirotuilla comancheilla oli soturiosasto näillä seuduilla? Mitä meihin tulee, niin on mahdotonta ajatella, että me voisimme vallata leirin, jossa on viisisataa soturia.»

»Aivan oikein», myönsi Ilomieli filosofisesti, »heitä on paljon; mutta nyt, ystäväni, meidän on, jos sydän teitä siihen kehoittaa, ainakin koetettava; ei tiedä, mitä voi tapahtua».

»Kiitos», sanoi Uskollinen Sydän hymyillen, »mutta luulen sen olevan hyödytöntä».

»Niinkuin haluatte.»

»Vain viekkaus voisi tulla avuksemme.»

»Käyttäkäämme siis viekkautta, minä kyllä tottelen.»

»Meillä on pyydyksiä täällä lähistöllä, mikäli muistan.»

»Totisesti!» huudahti kanadalainen, »puolen mailin päässä korkeintaan, suuressa majavalammessa».

»Totta puhutte, en tiedä enää, mitä ajattelenkaan; nähkääs, Ilomieli, äitini vankeus tekee minut hulluksi; minun täytyy hänet vapauttaa, maksoi mitä maksoi.»

»Se on minunkin ajatukseni, Uskollinen Sydän, ja siinä tahdon parhaani mukaan teitä auttaa.»

»Huomenna aamunkoitteessa saatte lähteä Mustan Hirven luo ja käskeä hänen minun nimessäni kutsua koolle niin paljon valkoihoisia metsästäjiä ja erämiehiä kuin hän suinkin voi.»

»Mainiota.»

»Sillä aikaa minä menen comanchien leiriin keskustelemaan äitini lunnasta; elleivät he suostu häntä minulle luovuttamaan, niin turvaudumme aseisiin ja saamme nähdä, eikö parikymmentä paraimmanlaatuista rihlapyssyä pääse voitolle viidestäsadasta preirierosvosta.»

»Mutta jos he vangitsevat teidät?»

»Siinä tapauksessa lähetän luoksenne vainukoirani, joka tulee joen rannalla olevaan luolaan; huomatesanne sen tulevan yksin tiedätte, mitä se merkitsee, ja voitte toimia sen mukaan.»

Kanadalainen ravisti päätään.

»Ei», sanoi hän »niin en tee».

»Mitä, ettekö tee sitä?» huudahti erämies hämmästyneenä.

»Varmasti en, sitä en tee, Uskollinen Sydän. Se maksaisi henkenne, niin urhoollisen ja viisaan miehen hengen; minä olen kyllä vähäpätöinen, sen tiedän, mutta ellei minulla ole muuta kuin yksi hyvä ominaisuus, niin mikään ei voi sitä minulta riistää; se ominaisuus on uskollisuuteni teitä kohtaan.»

»Sen tiedän, rakastatte minua kuin veljeä.»

»Vaaditteko niin ollen, että sallisin teidän, kuten kotimaassani suurten järvien tuolla puolella sanotaan, vapaasta tahdostanne puikahtaa suden kitaan, ja vertaukseni on

vielä mairitteleva susille, intiaanit ovat tuhannesti jultempia! Ei, toistan sen vielä kerran, sitä en tee. Se olisi huono teko, ja jos teille sattuisi onnettomuus, en koskaan antaisi sitä itselleni anteeksi.»

»Selittäkää kantanne, Ilomieli», huudahti Uskollinen Sydän kärsimättömänä. »Kautta kunniani, minun on mahdollon ymmärtää teitä.»

»Se on helppoa», vastasi kanadalainen. »Vaikka en ole viisas enkä hyvä puhuja, on minulla hyvä vaisto ja näen selvästi aina, kun on puhe niistä, joista pidän; enkä pidä kenestäkään niin paljon kuin teistä, sittenkun isäparkani on mennyt manan majoille.»

»Puhukaa, ystäväni», vastasi Uskollinen Sydän, »ja suoka anteeksi kiihkoni, jota en voinut hillitä.»

Ilomieli mietti tovin ajan, sitten hän jatkoi:

»Tiedätte», sanoi hän, »että vaarallisimmat viholliset, mitä meillä on preiriellä, ovat comanchit; selittämättömän kohtalon vaikutuksesta on aina, kun meillä on ollut kestettävänä joku taistelu, sitä käyty juuri heitä vastaan; koskaan he eivät ole voineet kerskua saaneensa meistä vähäisintäkään voittoa: siitä leppymätön viha meidän ja heidän välillään, ja sitä on viime aikoina vielä yllyttänyt kinaselumme Kotkanpään kanssa, jonka käsivarren me onneksemme tai onnettomuudeksemme olemme vain ruhjoneet, vaikka teidän olisi ollut helppo murskata hänen päänsä. Sen kepposen, kuten olen taipuvainen uskomaan, comanchipäällikkö on käsittänyt suureksi loukkaukseksi eikä sitä muuten antane teille milloinkaan anteeksi; tunnustan, että jos olisin hänen asemassaan, menettelisin aivan samoin, enkä siis tahdo soimata häntä siitä.»

»Asiaan! Asiaan!» keskeytti Uskollinen Sydän.

»Asiahan on juuri se», jatkoi Ilomieli hämmästyttäen ystävänsä välihuudahduksesta, »että Kotkanpää haluaa kaikin mahdollisin keinoin saada päänahkanne; ymmär-

täkää että jos teette virheen, antautuen hänen käsiinsä, hän empimättä käyttää tilaisuutta hyväkseen tehdäkseen tilinsä lopullisesti selviksi kansanne».

»Mutta äitinihän on hänen käsissään», intti Uskollinen Sydän.

»Kyllä», myönsi Ilomieli, »mutta Kotkanpää ei sitä tiedä. Muistakaa, ystäväni, että intiaanit harvoja tapauksia lukuunottamatta kohtelevat vangitsemiaan naisia hyvin ja että he yleensä osoittavat heille suurta kunnioitusta.»

»Aivan oikein», tunnusti erämies.

»Kun siis kukaan ei ilmaise Kotkanpäälle, kuka hänen vankinsa on, niin teidän äitinne, lukuunottamatta sitä levottomuutta, jota hän varmaankin tuntee teidän puolestanne, on punanahkojen keskuudessa yhtä varmassa turvassa kuin Québecin suurella torilla. Olisi siis epäviisasta toimia hätiköiden; kerätkäämme parikymmentä hyvää toveria, en vaadi enempää, ja seuratkaamme intiaanien puuhia. Ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa käymme päättävästi heidän kimppuunsa, surmaamme heistä niin monta kuin mahdollista ja vapautamme äitinne; se on mielestäni viisain suunnitelma, minkä voimme tehdä, vai mitä te siitä ajattelette?»

»Ajattelen, ystäväni», vastasi Uskollinen Sydän puristaen hänen kättään, »että olette mainioin olento, mitä maailmassa tunnen, että neuvonne on hyvä ja että sitä seuraan».

»Bravo!» huudahti Ilomieli riemastuneena, »kas tuo on oikeata puhetta».

»Ja nyt . . .» lausui Uskollinen Sydän nousten seiso-
maan.

»Nyt?» kysäisi Ilomieli.

»Nousemme hevostemme selkään, kierrämme varovasti intiaanileirin ympäri huolellisesti tarkaten, ettemme jätä

jälkiä, ja menemme kunnan toverimme, Mustan Hirven, majalle. Hän on neuvokas mies, joka varmaankin on hyödyksi suunnitelmienne toteuttamisessa.»

»Tehkäämme, niinkuin sanoitte», huudahti Ilomieli iloisesti nousten satulaan.

Metsästäjät lähtivät aukeamalta ja tehden mutkan välttääkseen intiaanileiriä, josta korkeintaan penikulman päästä saattoi huomata savun kohoavan. He suuntasivat kulkunsa kohti seutua, missä todennäköisesti Musta Hirvi filosofisin ajatuksin parillaan viritteli ansojaan pyydystääkseen majavia, noita mielenkiintoisia eläimiä, joista donna Luz oli niin paljon pitänyt.

He olivat näin marssineet jo lähes tunnin ajan keskustellen ja naureskellen, sillä Ilomieli oli lopultakin päätelmillään voittanut Uskollisen Sydämen, joka tuntien perinpohjin intiaanien tavat oli siitä varma, ettei hänen äitiään uhannut mikään vaara, kun koirat äkkiä pääsivät levottomuutta merkitsevän huudon, mutta syöksivät samassa eteenpäin ilosta haukahdellen.

»Mitä rastrojamme oikein vaivaa?» tuumi Uskollinen Sydän. »Luulisi niiden vainunneen ystävän.»

»Tottahan toki! Ne ovat keksineet Mustan Hirven; luultavasti saamme nähdä niiden palaavan yhdessä hänen kanssaan.»

»Mahdollista kyllä», lausui erämies mietteissään, ja he jatkoivat matkaansa.

Tovin kuluttua he havaitsivat ratsastajan, joka lähestyi heitä täyttä vauhtia koirien haukuessa ja hyppiessä hänen jäljissään.

»Ei hän ole Musta Hirvi», huudahti Ilomieli.

»Ei», totesi Uskollinen Sydän. »Hän on Eusebio; mitä tämä merkitsee? Hän on yksin, olisiko äitiäni sittenkin kohdannut joku onnettomuus?»

»Kiirehtikäämme!» sanoi Ilomieli iskien kannukset hevonsensa kylkiin, joka lähi uskomattoman nopeasti juoksemaan.

Erämies seurasi häntä hirveän levottomuuden valtaamana.

»Onnettomuus! Onnettomuus!» huusi vanhus tuskallisesti.

»Mikä teitä vaivaa, Eusebio? Puhukaa, taivaan nimessä, puhukaa!» pyyteli Uskollinen Sydän.

»Äitinne, don Rafael, äitinne . . .»

»No niin! Puhukaa! . . . Mutta puhukaahan toki!» huusi nuori mies tuskastuneena.

»Oi Jumalani!» vastasi vanhus huitoen käsiään, »se on liian myöhäistä!»

»Puhukaa nyt jo! Taivaan nimessä! Teette minut mielettömäksi!»

Vanhus loi häneen säälivän katseen.

»Don Rafael» sanoi hän, »rohkeutta! Olkaa mies!»

»Voi, taivas! Mikä kauhea uutinen teillä on minulle kerrottavana?»

»Äitinne on Kotkanpään vankina . . .»

»Sen tiedän.»

»Ellette vielä tänään, tänä aamuna antaudu comanchipäällikön käsiin . . .»

»Entä sitten?»

»Niin hänet poltetaan elävältä! . . .»

Nuori mies kirkaisi sydäntäsärkevästi. Hänen ystävänsä tuki häntä, sillä muuten hän olisi pudonnut hevosen selästä.

»Mutta», kysäisi Ilomieli, »sanoitteko, että hänet piti poltettaman tänään?»

»Sanoin.»

»On siis vielä aikaa.»

»Voi, se tapahtuu auringon noustessa, ja näettekö?» sanoi hän surkean näköisenä viitaten taivaalle.

»Oi!» huudahti Uskollinen Sydän selittämättömällä äänensävyllä, »minä tahdon pelastaa äitini!»

Ja kumartuen hevosensa kaulaa vasten hän lähti hui-
maavaa vauhtia ratsastamaan. Toiset seurasivat häntä.
Hän kääntyi Ilomieleen päin:

»Minne olet menossa?» kysyi hän lyhyellä ja katko-
naisella äänellä.

»Auttamaan sinua pelastamaan äitiäsi tai kuolemaan
kanssasi!»

»Tule!» vastasi Uskollinen Sydän iskien kannukset rat-
sunsu vertavuotaviin kylkiin.

Oli jotakin kauheaa ja pelottavaa näiden kolmen mie-
hen mielettömässä ratsastuksessa, kun he ajaen kaikki
kolme peräkkäin, otsat kalpeina, huulet yhteenpuristu-
neina ja katse salamoivana, kulkivat tulvavirtojen ja sy-
vänteiden poikki, syöksyivät yli kaikkien esteiden hopu-
tellen alinomaan hevosiaan, jotka haukkoivat ilmaa, kori-
sivat äänekkäästi, tuon tuostakin tuskasta korahdellen,
ja hyppivät hurjistuneina veren ja hien kihoillessa niiden
ruumiista. Aika-ajoin Uskollinen Sydän päästi Meksi-
kon *gineteille* ominaisen huudon, ja kiihtyneet hevoset
ryhtyivät kahta hurjemmin nelistämään.

»Jumalani! Jumalani!» hoki erämies soinnuttomalla
äänellä, »pelasta, pelasta äitini!»

XIX.

PÄÄLLIKKÖJEN NEUVOTTELU.

Huolimatta rajusta keskustelusta, joka oli tapahtu-
nut Eusebion ja Kotkanpään välillä, oli viimemainittu
kuitenkin edelleen kohdellut vankejaan mitä lempeim-
min ja käytöksessään heitä kohtaan osoittanut tavatonta

hienotunteisuutta, tämä kun punaihoisessa rodussa on synnynnäinen, niin että sitä lainkaan saattaisi odottaa ihmisiltä, joita mielestämme ilman pätevää syytä häväistään sanomalla heitä *villeiksi*.

On muuan tosiasia, joka ansaitsee tulla mainituksi ja johon ei voisi kiinnittää liian paljon huomiota: se on se tapa, miten intiaanit yleensä kohtelevat vankejaan; kaukana siitä, että käyttäisivät hyödyttömiä kidutuksia, ja piinaamatta heitä suotta, kuten usein kuulee kerrottavan, he osoittavat vangeille suurta huomaavaisuutta ja näyttävät säälivän heidän kovaa kohtaloaan.

Se tapaus, josta nyt puhumme, nimittäin Kotkanpään verinen ankaruus Uskollisen Sydämen äitiä kohtaan, oli vain poikkeus, jonka luonnollisesti aiheutti intiaanipäällikön periviha erämiestä vastaan.

Vankien eroaminen toisistaan oli niin vaikea ja sydäntäsärkevä kuin ajatella saattaa; vanha palvelija lähti epätoivoisena hakemaan erämiestä, äitiparan seuratessa murtunein sydämin comanchisoturien mukana.

Toisena päivänä sen jälkeen Kotkanpää saapui kansakuntansa pääjohtajien sopimalle kohtaupaikalle; koko heimo oli siellä koolla.

Ei mikään näytä kuvarikkaammalta ja erikoisemmalta kuin intiaanileiri.

Kun punanahat ovat retkillään, joko sotimassa tai metsästävässä, tyytyvät he leirytymään siten, että pysyttävät piisoninnahasta valmistettuja teltoja, jotka asetetaan ristiin pantujen seipäiden varaan; kaikissa teltoissa, joiden alaosa on reunustettu turpeilla, on reppänä niin että savu vapaasti pääsee kohoamaan ilmaan, koska se ilman tätä varokeinoa tekisi teltat mahdottomiksi asua.

Leiri tarjosi erittäin vilkkaan näyn; naiset kulkivat edestakaisin kantaen puita tai lihaa tai ajaen kelkkojen

eteen valjastettuja koiria; kelkoille oli ladottu koko heidän omaisuutensa; soturit istuivat vakavina kyykkysillään kaulaan ilmanlaadun vuoksi taivasalle sytytettyjen leiritulien ympärillä ja polttelivat piippua jutellen keskenään.

Oli kuitenkin helppo huomata, että oli tapahtunut jotakin tavallisuudesta poikkeavaa, sillä huolimatta siitä, että oli vielä varhainen hetki — aurinko oli tuskin vielä noussut taivaanrannalle — olivat pääjohtajat kokoontuneet *Neuvottelumajaan*, missä heidän vakavasta ilmeestään päättäen varmasti keskusteltiin tärkeästä kysymyksestä.

Päivä oli viimeinen niistä neljästä, jotka Kotkanpää oli Eusebiolle myöntänyt.

Uskollisena vihalleen intiaaniseturi, joka oli päättänyt kostaa, oli kutsunut koolle suuret päälliköt hankkimaan luvan panna toimeen pirullisen suunnitelmansa.

Toistamme tässä vielä kerran: intiaanit eivät ole julmia senvuoksi, että se heitä huvittaisi. Välttämättömyys on heidän ensimmäinen lakinsa; koskaan he eivät tuomitse vankiaan, varsinkaan naista, kidutettavaksi, ellei heimokunnan etu sitä vaadi.

Heti kun päälliköt olivat kokoontuneet neuvottelutulen ympärille, astui piipunkantaja kehän keskelle; pitäen sytytettyä piippua kädessään hän kumarsi neljään ilmansuuntaan mutisten lyhyen rukouksen, sitten hän ojensi piipun vanhimmalle johtajalle pitäen yhä sen pesää kädessään.

Kun kaikki päälliköt toinen toisensa jälkeen olivat polttaneet, tyhjensi piipunkantaja siitä tuhan tuleen lausuen:

»Suuren comanchikansan päälliköt, antakoon *Natosh* — Jumala — teille viisautta; toimikaa niin, että mikä päätöksenne lieneekin, se on yhtäpitävää oikeuden kanssa.»

Kumarrettuaan hän kunnioittavasti vetäytyi pois. Syntyi hetken hiljaisuus; jokainen punnitsi tarkasti vastalausuttuja sanoja.

Vihdoin nousi vanhin päällikkö puhumaan.

Hän oli kunnianarvoisa vanhus, jonka ruumista peitivät lukemattomat arvet ja joka heimolaistensa keskuudessa nautti suurta mainetta viisautensa vuoksi.

Hänen nimensä oli *Eshis* — Aurinko.

»Pojallani Kotkanpäällä», lausui hän, »on tärkeä ilmoitus tehtävänä päällikköjen neuvostolle. Hän puhukoon, korvamme ovat avoinna; Kotkanpää on yhtä viisas kuin uljas soturi, kuulemme kunnioittaen hänen sanojaan.»

»Kiitos», vastasi soturi, »isäni on itse viisautensa vuoksi, Natoshilla ei ole mitään salattavaa häneltä».

Päälliköt kumarsivat. Kotkanpää jatkoi:

»Valkonaamat, ikuiset ahdistajamme, ajavat meitä takaa ja hätyyttelevät meitä väsymättömästi, pakottaen meidät heille luovuttamaan paraimmat metsästysalueemme, yhden toisensa jälkeen, ja pakenemaan arkojen kuusi-peurojen tavalla metsien perukoihin; useat heistä rohkevat saapua preirieleille asti, jotka ovat meidän tyysijojamme, pyydystääkseen majavia ja metsästääkseen hirviä ja piisoneja, jotka ovat meidän omaisuuttamme. Nämä kunnottomat ihmiset, kansojensa hylkyainekset, varastavat ja ryöstävät meiltä voidessaan sen tehdä joutumatta rangaistuiksi. Onko oikein, että valituksitta kärsimme heidän ryöstöään? Sallisimmeko heidän leikata kurkkumme poikki kuin arat *ashahat*, yrittämättä nousta kostamaan? Eikö preirielaki sano: silmä silmästä, hammas hampaasta? Mitä isäni vastaa, mitä veljeni sanovat, eikö se ole oikein?»

»Kosto on luvallinen», sanoi Aurinko, »se on heikomman ja sorretun vanhentumaton oikeus; sen tulee kuitenkin olla kärsityn vääryyden mukainen».

»Hyvä! Isäni on puhunut kuin viisas vanhus; mitä siitä veljeni ajattelevat?»

»Aurinko ei voi puhua väärin; kaikki, mitä hän sanoo, on oikein», vastasivat päälliköt.

»Onko veljelläni valittamista jotakuta vastaan?» kysyi vanhus.

»Kyllä», jatkoi Kotkanpää. »Muuan valkoihoinen erämies on häväissyt minua, useita kertoja hyökännyt leirini kimppuun, väijyksissä oltuaan tappanut useita nuorista miehistäni, minua itseänikin haavoittanut, kuten voitte huomata, eikä haava vielä ole mennyt umpeen. Tämä mies on lyhyesti sanoen comanchien julmin vihollinen, joita hän vainoo kuin metsänpetoja nauttiakseen heidän kidutuksistaan ja kuunnellakseen heidän kuolinhuutojaan.»

Nämä viekkaasti lausutut sanat kuullessaan koko seura vapisi raivosta. Huomaten, että hänen puheensa miellytti kuulijoita tuo kavala päällikkö jatkoi paljastamatta lainkaan iloa, jota hän sisimmässään tunsi:

»Olisin voinut, jos asia olisi koskenut vain henkilökoh-
taisesti minua», sanoi hän, »antaa anteeksi nämä vääryydet, niin loukkaavia kuin ne ovatkin olleet, mutta nyt on kysymyksessä yhteinen vihollinen, mies, joka on vanonut tuhoavansa kansakuntamme; miten haikea onkin välttämättömyys, joka tässä sattuu, en saa empiä iskemästä häntä siihen kohtaan, mikä hänelle on kaikkein kallein. Hänen äitinsä on käsissäni, mutta olen epäroinyt häntä kidutuksin uhrata; en ole antanut vihan hallita itseäni, olen vain tahtonut olla oikeudenmukainen, ja vaikka minun olisi ollut niin helppo surmata tuo nainen, niin olen pitänyt parempana, että te itse, kunnioitettavat heimomme päälliköt, suostuen antaisitte siihen määräyksen. Olen tehnyt vielä enemmän: koska minua kammottaa hyödyttömästi vuodattaa verta ja rangaista syytöntä syyllisen puolesta, olen myöntänyt

tälle naiselle neljä päivää odotusaikaa, jotta hänen pojallaan olisi tilaisuus pelastaa äitinsä tarjoutumalla itse kärsimään kidutukset hänen sijastaan. Muuan valkoihoinen vankini on lähtenyt häntä etsimään; mutta sillä miehellä on kaniinin sydän, hänellä on rohkeutta murhata vain aseettomia vihollisiaan, hän ei ole tullut eikä tule! . . . Tänä aamuna, auringon noustessa, menee umpeen myöntämäni odotusaika. Missä on tämä mies? Hän ei ole ilmestynyt! . . . Mitä veljeni sanovat? Olenko menetellyt oikein, vai onko minua moitittava, onko tämä nainen kiinnitettävä kidutuspaaluun, jotta valkoihoiset rosvot kauhistuneina hänen rangaistuksestaan huomaisivat, että comanchit ovat pelottavia sotureita, jotka eivät koskaan jätä häväistystä rankaisematta? Olen puhunut, olenko puhunut oikein, mahtavat miehet?»

Pidettyään tämän pitkän syytöspuheen Kotkanpää istuutui jälleen ja pannen käsivarret ristiin rinnalleen painunein päin odotti päällikköjen ratkaisua.

Syntyi jokseenkin kauvan kestävä äänettömyys puheen jälkeen; vihdoin Aurinko nousi puhumaan.

»Veljeni on puhunut oikein», sanoi hän, »hänen sanansa ovat miehen sanoja, joka ei anna tunteen hallita itseään; kaikki, mitä hän on sanonut, on oikein; valkoihoiset, julmat vihollisemme, varustautuvat tuhoamaan meitä. Vaikka meidän onkin vaikeata rangaista naista, on se nyt välttämätöntä.»

»Se on välttämätöntä!» kertoivat päälliköt kumartaen päätään.

»Menkää», jatkoi Aurinko, »suorittakaa alkuvalmistukset, antakaa toimitukselle sovitusuhrin leima, ei koston; kaikkien ihmisten täytyy nähdä, että comanchit eivät kiduta naista huvin vuoksi, vaan että he osaavat rangaista syyllisiä. Olen puhunut.»

Päälliköt nousivat ja tervehdittyään kunnioittavasti vanhusta poistuivat.

Kotkanpää oli saavuttanut tarkoituksensa: hän saisi kostaa, ottamatta päälleen vastuuta teosta, jonka koko inhoittavuuden hän oli ymmärtänyt, mutta johon hän oli taitavasti osannut saada osallisiksi heimonsa päälliköt muka oikeuden perusteella, vaikka hän siitä sisimmässään välitti perin vähän.

Valmistukset rangaistusta varten suoritettiin kiireisesti.

Naiset veistelivät saarnesta ohuita tikkuja, jotka oli pistettävä tuomitun kynsien alle, toiset keräsivät seljapuun ydintä valmistaakseen rikitettyjä sytykkeitä, kun taas kaikkein nuorimmat lähtivät metsään tuodakseen sylimäärin tuoreita puita, joilla tuomittu oli hiljalleen poltettava, niin että hän samalla tukehtuisi savuun.

Sillä aikaa olivat miehet tyvestä kuorineet paljaaksi erään kidutuspaaluksi sopivan puun; sitten he olivat sivelleet sen hirvenihalla, johon oli sekoitettu punamultaa. Juurelle he olivat kasanneet polttopuut, ja kun tämä oli tehty, oli taikuri saapunut salaperäisin sanoin vihkimään puun, niin että se nyt oli kaikin puolin kunnossa käytettäväksi tarkoitukseensa. •

Kun nämä alkuvalmistukset oli suoritettu, tuotiin tuomittu paalun luo ja pantiin sitomatta istumaan puukasalle; sitten alkoi päänahkatansi.

Onneton nainen oli näköjään rauhallinen; hän oli päättänyt uhrata henkensä. Ei mikään hänen ympärillään voinut häntä enää horjuttaa.

Hänen silmänsä hehkuivat kuin kuumeessa ja olivat täynnä kyyneliä tuijottaessaan tuohon joukkoon, joka ympäröi häntä kiljuen kuin villipedot. Hänen sielunsa toimi kuitenkin yhtä pirteänä ja selvänä kuin hänen parhaina päivinänsä. Äitiparkaa vaivasi pelko ahdistaa hänen sydäntään ja pannaan hänet kärsimään tuskaa, johon

verrattuna intiaanien hänelle aikoma oli pientä: hän vapisi ajatellessaan, että hänen poikansa, saatuaan tietää häntä odottavan kauhean kohtalon, rientäisi paikalle ja hänet pelastaakseen antautuisi julmien vihollistensa käsiin.

Kuunnellen tarkasti pienintäkin melua, hän oli joka hetki kuulevinaan avuksi rientävän poikansa kiireiset askeleet. Hänen sydämensä vavahteli pelosta. Hän rukoili Jumalaa sielunsa sisimmässä, että hän itse saisi kuolla rakkaan lapsensa sijasta.

Päänahkatanssi jatkui kiihkeänä hänen ympärillään.

Joukoittain satureja, suurikokoisia, kauniita, ylellisesti koristettuja miehiä, joilla kaikilla oli kuitenkin kasvot värjätty mustiksi, pyöri parittain paalun ympärillä, johtajina seitsemän rummuilla ja *chichikueilla* varustettua soittajaa, joiden kasvot oli värjätty mustia ja punaisia juovia täyteen ja joiden päässä oli tarhapöllön siipiä, ulottuen pitkälle alas selkään.

Miehillä oli mustat sulat ja punainen puku ja käsissään pyssyjä ja sotanuijia, joiden päätä he tanssiessa pitivät alaspäin.

He olivat laajana puoliympyränä paalun ympärillä; vastapäätä heitä tanssivat naiset täydentäen kehän.

Kotkanpää, joka johti satureja, piti kädessään pitkää sauvaa, jonka päähän oli kiinnitetty ihmisen päänahka; sen yläpuolella oli oljilla täytetty harakka siivet levällään, vähän alempana samassa kepissä oli toinen päänahka, ilvek-sennahka ja sulkia.

Kun tanssi näin oli tovin jatkunut, asettuivat soittajat tuomitun viereen ja aikaansaivat korvia huumaavan melun laulaen, lyöden kaikin voimin rumpujaan ja ravistellen *chichikueitaan*.

Tanssi jatkui jokseenkin kauvan kauhean ulvonnan säestyksellä, joka oli omiaan saattamaan pelosta hulluksi

tuon onnetoman, sillä se ennusti kaikkein hirveintä kidutusta.

Vihdoin Kotkanpää kosketti tuomittua kevyesti sauvallaan; tämän merkin johdosta melu lakkasi kuin taika-iskusta, rivit hajaantuivat, ja kukin otti aseensa.

Kidutus alkoi!

XX.

KIDUTUS.

Heti kun päänahkatanssi oli loppunut, marssivat heimokunnan parhaat soturit rivissä paalun eteen aseet käsissään, naisten, varsinkin vanhempien, syöksyessä vankipoloisen kimppuun herjaten ja survaisten häntä, kiskoen hiuksista ja lyöden häntä, mutta pienimmälläkään liikkeellä tämä ei tehnyt vastarintaa, vielä vähemmin hän koetti vapautua räökkäyksestä.

Tuo onneton nainen toivoi vain yhtä, nimittäin kidutuksen alkamista.

Hän oli kuumeisen kärsimättömänä seurannut päänahkatanssin odottamattomia vaiheita, kun niin kovin pelkäsi näkevänsä rakkaan poikansa ilmestyvän ja asetuvan hänen ja pyövelien väliin.

Muinaisajan marttyyriin lailla hän valitti itsekseen, että intiaanit hukkasivat kallista aikaa hyödyttömiin juhhalisuuksiinsa; jos hänellä olisi riittänyt voimia, olisi hän heitä siitä nuhdellut ja pilkannut heidän hitautensa ja sen epäröimisen tähden, jota he näyttivät osoittavan häntä uhratessaan.

Totuus oli se, että comancheja väkisinkin arvelutti, vaikka toimitus näyttikin oikealta, kiduttaa turvatonta

naista, joka oli jo iäkäs eikä koskaan ollut heille tehnyt mitään pahaa, ei välittömästi eikä välillisesti.

Itse Kotkanpääkin tunsi vihastaan huolimatta kuin jotakin salaista tunnonvaivaa rikoksesta, jota oli tekemässä; hän ei näin ollen kiirehtinyt lopullisten valmistusten suoritusta, vaan toimitti niitä laimeasti; häntä kalvoi inho, jota hän ei kyennyt karkoittamaan.

Rohkeille miehille, jotka ovat tottuneet mitä suurimpiin vaaroihin, on epäkunniallista kiduttaa sellaista heikkoa olentoa kuin naista, jolla ei ole muuta puolustuskeinoa kuin kyyneleensä. Jos olisi ollut kysymyksessä mies, olisi päätös kiinnittää hänet kidutuspaaluun ollut heimokunnassa yksimielinen.

Intiaanivangit pitävät kidutusta tavallisesti pilkkanaan ja solvaavat pyöveleitään; kuolinlauluissaan he soimaavat voittajiaan, näiden pelkurimaisuutta ja taitamattomuutta uhrejaan kiduttaessaan; he luettelevat omia yleviä tekojaan, laskevat vihollisiaan, joilta ovat nylkeneet päänahan, ennenkuin itse ovat sortuneet; lyhyesti sanoen he purevilla sanoillaan ja halveksivalla käyttäytymisellään kiihoittavat raivoon pyövelinsä, yllyttävät näiden vihaa ja siten osaksi oikeuttavat näiden julmuuden.

Mutta kun on uhrattava nainen, heikko ja nöyrä, joka esiintyy kuin karitsa teurastuslaitoksessa ja joka jo on puolikuollut, niin mitä mielenkiintoa voisi tuollainen toimitus herättää?

Ei ollut odotettavana mitään kunniaa, vaan päinvastoin yleistä inhoa.

Comanchit ymmärsivät tämän; siitä johtui heidän inhonsa ja epäröintinsä. Siitä oli kuitenkin tehtävä loppu.

Kotkanpäää lähestyi senvuoksi vankia ja vapauttaen hänet kiukkuisista akoista, jotka häntä kiusasivat, lausui synkällä äänellä:

»Nainen, tahdon pitää lupaukseni; poikasi ei ole tullut, joten sinun täytyy kuolla.»

»Kiitos», vastasi puhuteltu murtuneella äänellä, nojautuen paalua vastaan, ettei olisi kaatunut.

Intiaanipäällikkö katsoi häneen ymmärtämättä.

»Etkö pelkää kuolemaa?» kysyi hän.

»En», vastasi toinen suunnaten häneen enkelimäisen lempeän katseen, »se on minulle tervetullut, elämäni on ollut vain pitkä sarja tuskaa, kuolema on minulle siunaus».

»Mutta poikasi?»

»Poikani pelastuu, jos minä kuolen, sen olet vannonut isäsi luitten kautta.»

»Sen olen vannonut.»

»Anna minun siis kuolla.»

»Ovatko heimosi naiset siis intiaaninaisten kaltaisia, jotka vapisematta kestävät kidutusta?» kysyi päällikkö hämmästyneenä.

»Kyllä!» vastasi nainen liikutettuna, »kaikki äidit sitä halveksivat, kun on kysymyksessä heidän lastensa pelastus».

»Kuule», lausui intiaani tuntien väkisinkin sääliä, »minullakin on äiti, jota rakastan; jos haluat, voin siirtää kidutuksesi auringonlaskuun asti».

»Miksi niin?» vastasi vanki. »Ei, soturi, jos tuskani tosiaankin herättävät osanottoasi, niin on vain yksi hyvätyö, jonka voit minulle tehdä.»

»Puhu», sanoi päällikkö innostuneena.

»Anna minun kuolla nyt heti.»

»Mutta jos poikasi saapuisi?»

»Yhdentekevää. Tarvitset uhrin, eikö niin? No niin, uhri on edessäsi, voit mielin määrin häntä kiduttaa. Miksi epäröit? Anna minun kuolla, sanon.»

»Toivomuksesi täytetään», vastasi comanchi kolkosti, »Nainen, valmistaudu kuolemaan.»

Nainen painoi päänsä rintaansa vasten ja odotti.

Kotkanpään viittauksesta kaksi soturia kävi käsiksi vankiin ja sitoi hänet keskiruumiin kohdalta paaluun.

Sitten alkoi veitsellä kiduttaminen; se tapahtuu seuraavasti:

Jokainen soturi tarttuu väkipuukkonsa kärkeen oikean kätensä peukalolla ja etusormella, ja heittää sen uhria kohti, niin että tämä vain lievästi haavoittuu.

Kidutuksissaan intiaanit pyrkivät siihen, että uhri saisi kärsiä mahdollisimman kauvan; he antavat viimeisen iskun viholliselleen vasta sitten, kun he vähitellen ja niin sanoaksemme pala palalta ovat kiskoneet hänestä hengen.

Soturit heittivät puukkojaan niin ihmeteltävän taitavasti, että jokainen niistä hipaisi onnetonta vankia aiheuttamatta hänelle muuta kuin naarmuja.

Naispoloisen veri oli kuitenkin alkanut virrata; hän oli sulkenut silmänsä ja rukoili kiihkeästi, että niin pian kuin suinkin tulisi kuolettava isku.

Soturit, joiden maalitauluna hänen ruumiinsa oli, innostuivat vähitellen, harrastus ja halu osoittaa taitavuuttaan olivat päässeet voitolle säälistä, jota he aikaisemmin olivat tunteneet. He paukuttelivat käsiään hurjasti huutaen ja purskahtaen nauramaan jonkun taitavan suorittaessa etevän heiton.

Sanalla sanoen: Tässä kävi, niinkuin aina käy sekä sivistyskansojen että villikansojen kesken, veri päihdytti heitä, heidän itserakkautensa yhtyi leikkiin, jokainen koetti suorittaa tempun paremmin kuin hänen edeltäjänsä; muut ajatukset olivat unohtuneet.

Kun kaikki olivat heittäneet puukkonsa, tarttui pieni ryhmä heimokunnan taitavimpia ampujia pyssyihinsä.

Heillä tuli olla tarkka silmä, sillä huonosti tähdätty luoti saattoi tappaa kidutettavan ja riistää läsnäolevilta

kiehtovan näytelmän, josta he odottivat itselleen niin suurta huvia.

Joka laukauksen pamahtaessa tuo ihmisparka, joka oli vaipunut omiin aatoksiinsa, osoitti elonmerkkejä vain hermostuneesti väristen, niin että vavistus kulki koko hänen ruumiinsa lävitse.

»Lopettakaamme jo», lausui Kotkanpää tuntien väkisin pronssisydämensä heltyvän huomattessaan niin suuren rohkeuden ja itsensäkieltämisen. »Comanchisoturit eivät ole jaguáareja, tämä nainen on kylliksi kärsinyt; nyt hän kuoloon, ja tämä riittääköön.»

Kuului murinaa naisten ja lasten parista, jotka olivat kaikkein innostuneimpia kidutuksen kannattajia.

Mutta soturit olivat samaa mieltä kuin heidän päällikkönsä. Toimitus, jonka aikana uhri ei syytänyt, kuten tavallisesti, herjauksia voittajien päälle, ei viehättänyt heitä, ja sitäpaitsi heitä sisimmässään hävetti näin osoittaa vimmaansa naiselle.

Onnettomalle armahdukseksi jätettiin hänen kynsiensä alle pistettävät tikut pois; samoin jäivät sikseen rikitetyt sytyttimet, jollaisia pannaan sormien väliin, ynnä hunajakkerros, jolla kasvot sivellään, jotta mehiläiset tulisivat pistämään, ynnä muutkin kidutusvälineet, joita tässä kävisi liian pitkäksi luetella, ja rovio, jolla hänet oli poltettava, laitettiin kuntoon.

Mutta ennenkuin intiaanit ryhtyivät viimeiseen kohtaukseen tässä julmassa näytelmässä, irroitettiin naisparka; muutamia hetkiä hänen annettiin hengittää vapaana ja tointua kokemistaan kauheista mielenliikutuksista.

Melkein tajuttomana tuo onneton vaipui maahan. Kotkanpää meni hänen luokseen.

»Äitini on rohkea», sanoi hän; »moni soturini ei olisi voinut kestää tällaisia kärsimyksiä yhtä rohkeasti».

Laimea hymy väreili naisparan punansinervillä huulilla.

»Minulla on poika», vastasi hän luoden puhuttelijaansa sanomattoman lempeän katseen. »Hänen puolestaan minä kärsin.»

»Soturi on onnellinen, kun hänellä on tuollainen äiti.»

»Miksi kuolemaani lykätään? Sellainen menettely on julmaa; soturit eivät saa kiduttaa naista.»

»Äitini on oikeassa, hänen kidutuksensa onkin jo loppussa.»

»Saanko siis vihdoinkin kuolla?» kysyi hän helpotuksesta huohtaen.

»Saat, roviota jo valmistellaan.»

Naisparka tunsikin väkisinkin kauhun värityksen kulkevan koko ruumiinsa lävitse kuullessaan tämän hirveän ilmoituksen.

»Poltetaanko minut?» huudahti hän epätoivoissaan.

»Miksi minut poltetaan?»

»Sellainen on tapa.»

Uhri painoi päänsä käsiinsä, mutta pian hän taas oikeaksi ja luoden taivaaseen innoittuneen katseen kuis-kasi kärsivällisesti:

»Jumalani, tapahtukoon Sinun tahtosi!»

»Tunteeko äitini olevansa kylliksi tointunut, jotta hänet voidaan kiinnittää paaluun?» kysyi päällikkö sääliväisesti.

»Kyllä», vastasi nainen päättävästi nousten seisaalleen.

Kotkanpää ei voinut pidättää ihailua osoittavaa liikkettä. Intiaanit pitävät rohkeutta päähyveenä.

»Tulkaa», sanoi hän.

Vanki seurasi häntä varmoin askelin, koko voima oli hänelle palannut; vihdoinkin hän saisi kuolla!

Päällikkö vei hänet veriselle paalulle, johon hänet toistamiseen sidottiin; hänen eteensä pinottiin kasoittain tuoreita risuja ja Kotkanpään viittauksesta ne sytytettiin.

Tuli ei ensin ottanut syttyäkseen, ja siitä nousi sakea

sauhu; vihdoin leimahti lieska, laajeni vähitellen ja muutamissa hetkissä kasvoi valtavaksi.

Onneton nainen ei voinut pidättää epätoivon huudahdusta.

Samassa hetkessä ilmestyi keskelle leiriä ratsastaja ajaen täyttä lentoa; yhdellä hyppäyksellä hän oli maassa, ja ennenkuin kukaan ehti häntä estää, hän hajoitti rovion puukasan ja leikkasi poikki uhria kahlehtineet siteet.

»Voi! miksi saavuit?» kuiskasi äiti vaipuen hänen käsi-
varsilleen.

»Äiti! Antakaa minulle anteeksi!» huudahti Uskollinen Sydän epätoivoisena, »kuinka olettekaan saanut kärsiä, hyvä Jumala!»

»Lähde pois! Lähde pois, Rafael!» lausui äiti torjuen hänen hellyydenosoituksensa, »anna minun kuolla sijastasi, äidinhän tulee uhrata elämänsä lapsensa puolesta».

»Ei, älkää puhuko niin, äiti! Älkää saattako minua mielettömäksi!» huudahti nuori mies sulkien hänet kiihkeästi syliinsä.

Hämmennys, jonka Uskollisen Sydämen äkillinen hyökäys oli aiheuttanut, oli kuitenkin hälvennyt, ja intiaanisoturit olivat jälleen saaneet sen maltin, joka heillä on on kaikissa tilanteissa.

Kotkanpää meni metsästäjän luo.

»Veljeni on tervetullut», sanoi hän, »mutta en odottanut hänen enää saapuvan».

»Tässä olen, minun oli mahdoton saapua aikaisemmin. Oletan, että äitini on vapaa.»

»Hän on vapaa.»

»Hän voi siis lähteä, minne haluaa.»

»Aivan minne hän haluaa.»

»Ei», huudahti vanki asettuen päättäväisesti intiaani-päällikön eteen, »se on liian myöhäistä, minun on kuoltava, poikani ei ole oikeutettu astumaan sijaani».

»Äiti, mitä sanotte?»

»Asia on, niinkuin sanon, Rafael», jatkoi nainen kiihkeästi. »Se hetki, johon mennessä teidän oli saavuttava, on jo mennyt ohi, teillä ei ole oikeutta olla täällä ja estää kidutustani; poistukaa, poistu, Rafael, sitä rukoilen sinua tekemään, anna minun kuolla pelastaakseni sinut», huudahti hän vuodattaen kyyneliä ja heittäytyen pois kansa syliin.

»Äiti», sanoi nuori mies vastaten hänen hellyydenosoituksiinsa, »rakkautenne minuun johtaa teidät harhaan. En salli pantavan täytäntöön sellaista konnantyötä, ei, ei, vain minun on jäättävä tänne!»

»Jumalani! Jumalani!» puhui naisparka nyyhkyttäen, »hän ei halua ymmärtää mitään! . . . Olisin niin onnellinen saadessani kuolla pelastaakseni hänet!»

Liian ankaran kiihtymyksen valtaamana äitiraukka pyörtyi.

Uskollinen Sydän painoi pitkän hellän suudelman hänen otsalleen ja laskien hänet Eusebion syliin, joka muutama hetki aikaisemmin oli saapunut paikalle, lausui tuskan kuristamalla äänellä:

»Lähtekää! Äiti raukka! Olkoon hän onnellinen, jos onni voi hänelle hymyillä hänen ollessaan vailla lastaan.»

Vanha palvelija huokasi, puristi lämpimästi Uskollisen Sydämen kättä, nostaen tajuttoman emäntänsä satulansa eteen, tarttui ohjaksiin ja poistui hitaasti leiristä kenenkään estämättä.

Uskollinen Sydän seurasi katseillaan äitiään niin kauvan kuin saattoi hänet nähdä; sittenkun hän oli kadonnut näkyvistä, eikä häntä kuljettavan hevosen askelten ääntä enää kuulunut, hengähti hän aivan kuin olisi ollut vähällä tukehtua ja vei käden otsalleen kuiskaten:

»Kaikki on lopussa! Jumalani, huolehdi hänestä!»

Kääntyen intiaanipäällikköjen puoleen, jotka katselivat häntä ääneti, kunnioittaen ja ihailien, hän lausui lujalla ja terävällä äänellä luoden heihin salamoivan katseen:

»Comanchisoturit! Kaikki olette raukkoja! Miehet, joilla on sydän paikallaan, eivät kiduta naista!»

Kotkanpää hymyili.

»Saamme nähdä», sanoi hän ivallisesti, »onko kalpea mies niin uljas kuin luulottelee».

»Osaan ainakin kuolla kuin mies!» lausui hän ylevästi.

»Metsästäjän äiti on vapaa.»

»Olen vankinne. Tehkää, mitä haluatte.»

»Vangilla ei saa olla aseita.»

»Aivan oikein», lausui hän halveksivasti hymyillen, »annan teille omani».

»Ei vielä, jos suvaitsette, rakas ystävä», lausui muuan pilkallinen ääni äkkiä.

Ilomieli ilmestyi näkyviin.

Hän toi mukanaan satulankaarella poikittain lepäävän neli- tai viisivuotiaan lapsen, ja nuori, sangen kaunis intiaaninainen seurasi lujasti sidottuna hevosen häntään.

»Poikani, vaimoni!» huusi Kotkanpää kauhistuneena.

»Niin», myönsi kanadalainen virnistäen, »vaimonne ja poikanne, jotka olen ottanut vangiksi; hyvä temppu, vai mitä?»

Yhdellä hyppäyksellä oli Uskollinen Sydän ystävänsä viittauksesta hypännyt naisen luo, jonka hampaat epätoivosta löivät loukkua ja joka katseli mielettömänä ympärilleen.

»Nyt», jatkoi Ilomieli kaameasti hymyillen, »keskustelkaamme, sillä luulen tasoittaneeni mahdollisuudet, vai mitäs sanotte, hehheh?»

Ja hän ojensi pistolin viattoman lapsen otsaa kohden; se alkoi kauheasti kirkua tuntiessaan kylmän teräksen otsallaan.

»Oi!» huudahti Kotkanpää epätoivoisena, »poikani! Antakaa minulle poikani!»

»Ja vaimonne, vai oletteko unhottanut hänet?» vastasi Ilomieli ivallisesti naurahtaen ja kohauttaen olkapäitään.

»Mitkä ovat ehtonne?» kysyi Kotkanpää.

TOINEN OSA.

TAPPAJA.

I.

USKOLLINEN SYDÄN.

Asema oli kokonaan muuttunut.

Erämiehet, jotka hetkistä aikaisemmin olivat olleet intiaanien armoilla, eivät nyt ainoastaan olleet vapaat, vaan vieläpä saattoivat sanella ankarat ehdot.

Moniaat kiväärit olivat kyllä suuntautuneet kanadalaiseen päin, ja monet nuolet olleet tähdättyinä häneen; mutta Kotkanpään viittauksesta kiväärit oli nostettu jälleen pystyyn ja nuolet pantu takaisin viineen.

Häpeä joutua kahden miehen satimeen, jotka uhmailivat heitä rohkeasti keskellä heidän leiriään, pani comanchien mielet kuohumaan raivosta. He huomasiivat kuitenkin mahdottomaksi taistella taitavia vastustajiaan vastaan. Mitä he tosiaankaan olisivat voineet tehdä näille uljaille metsänkävijöille, jotka eivät pitäneet henkeään missään arvossa?

Tappaako heidät?

Mutta kaatuessaan he olisivat armotta surmanneet vangit, jotka intiaanit tahtoivat pelastaa.

Kehittynein tunne intiaaneilla on heidän rakkautensa perheeseensä.

Mitä villein soturi ei emmi lastensa ja vaimonsa puolesta suostua sellaiseen, mihin toisissa olosuhteissa kaikkien kauheimmat kidutukset eivät voisi häntä pakottaa. Nähdessään siis vaimonsa ja lapsensa joutuneen Ilomielen valtaan Kotkanpää ajatteli vain heidän pelastustaan.

Kaikista ihmisistä intiaanit kenties helpoimmin osavat taipua odottamattoman tilanteen vaatimuksiin.

Comanchipäällikkö kätki sydämensä pohjaan vihan ja raivon, joita hän tunsu. Jalolla ja luontevalla liikkeellä hän heitti taakseen peitteen, jota piti viittanaan, ja tyyneen näköisenä, hymy huulilla, lähestyi metsästäjiä.

Viimemainitut, jotka jo vanhastaan olivat tottuneet punanahkojen tapoihin, jäivät näköjään rauhallisina odotamaan, mitä seuraisi heidän julkeasta kepposestaan.

»Kalpeat veljet», lausui päällikkö, »ovat viisautta täynnä, vaikka heidän tukkansa onkin musta; he tuntevat kaikki suurille satureille ominaiset juonet, heillä on majavan äly ja leijonan rohkeus».

Molemmat miehet kumarsivat ääneti.

Kotkanpää jatkoi:

»Kun veljeni Uskollinen Sydän on suurilta järviltä saapuneiden comanchien leirissä, on vihdoinkin tullut aika hajoittaa pilvet, jotka ovat nousseet hänen ja punanahkojen väliin. Uskollinen Sydän on rehellinen, selittäköön hän kantansa pelkäämättä; hän on kuuluisten päälliköiden edessä, jotka eivät emmi tunnustaa vääryyttään, jos he sitä ovat hänelle tehneet.»

»Ohoo!» vastasi kanadalainen naureskellen, »Kotkanpää on aivan äkkiä muuttanut mielipidettä meidän laadustamme; luuleeko hän pettävänsä meitä tyhjillä sanoilla?»

Vihan salama välähti intiaanin villissä silmässä; mutta ponnistaen kaikki voimansa hänen onnistui hillitä itsensä.

Samassa muuan mies ilmestyi keskustelijoitten väliin. Se oli Aurinko, heimokunnan kunniakkain soturi.

Vanhus kohotti verkalleen kätensä.

»Lapseni kuunnelkoot minua», sanoi hän, »kaikki on selvitetävä tänään, kalpeat metsästäjät saavat polttaa rauhanpiippua kanssamme».

»Olkoon menneeksi», lausui Uskollinen Sydän.

Auringon viittauksesta heimokunnan vanhimmat päälliköt kerääntyivät hänen ympärilleen.

Ilomieli ei ollut muuttanut asentoaan; hän oli valmis huomattessaan vähäisimmänkin epäilyttävän liikkeen uhraamaan vankinsa.

Kun piippu oli kiertänyt lähelle erämiehiä syntyneen piirin ympäri, kokosi vanhus ajatuksensa; kumarrettuaan sitten valkoihoisille hän puhui seuraavasti:

»Soturit, kiitän *Elämän Herraa* siitä, että hän rakastaa meitä, meitä punanahkoja, ja siitä, että hän vihdoinkin tänäpäpä lähettää luoksemme nämä kaksi kalpeata miestä, jotka voivat aukaista meille sydämensä. Olkaa rohkeita, nuoret miehet, älkää antako mielenne käydä raskaiksi ja karkoittakaa kauvas luotanne pahat aikomukset. Me pidämme teistä, Uskollinen Sydän, olemme kuulleet puhuttavan inhimillisyydestänne punanahkoja kohtaan. Uskomme, että sydämenne on avoinna, ja että verenne juoksee kirikkaana kuin aurinko. Totta on, että me intiaanit emme ole varsin ymmärtäväisiä, kun polttava vesi meitä hallitsee, ja että me eri kerroilla olemme kenties teitä loukanneet. Mutta toivomme, ettette enää sitä ajattele ja että, niin kauan kuin te ja me oleskelemme preiriellä, metsästelemme rinnakkain, niinkuin sellaisten

soturien, jotka rakastavat ja kunnioittavat toisiaan, onkin tehtävä.¹

Uskollinen Sydän vastasi:

»Päälliköt ja muut suurien järvien comanchikansan jäsenet, joiden silmät ovat avoinna; toivon, että kääntäisitte korvanne suuni sanoille. Elämän Herra avaa sydämeni ja panee rintani huokumaan ystävällisiä sanoja. Sydämeni täyttävät hellät tunteet teitä kohtaan, teidän naisianne kohtaan, lapsianne kohtaan, ja se, mitä nyt lausun teille, juontaa juurensa omista ja miehieni hellyistä tunteista; en koskaan ole kieltänyt heimoonne kuuluvia metsästäjiä astumasta majaani preiriellä. Miksi siis haluatte sotaa kanssani? Miksi kiusaatte äitiäni, joka on vanha nainen, miksi koetatte ottaa minut hengiltä? Minua kammottaa vuodattaa intiaanin verta; sillä toistan sen vielä kerran, huolimatta onnettomuuksista, joita olette minulle aikaansaaneet, sydämeni pitää teistä.»

»Oho!» keskeytti Kotkanpää hänet, »veljeni puhuu hyvin; mutta haava, jonka hän minulle on aikaansaanut, ei vielä arpeutunut».

»Veljeni on typerä», vastasi erämies. »Luuleeko hän minun olevan niin taitamattoman, etten olisi osannut häntä tappaa, jos se olisi ollut aikomukseni? Tahdon teille osoittaa, mihin pystyn, ja mitä on käsitettävä soturin rohkeudella. Minun tarvitsee vain viitata, ja tämä nainen ja lapsi eivät enää elä.»

¹ Siltä varalta, että lukija mielellään tutustuisi comanchien kieleen, esitämme tässä, miltä Auringon puhe kuului alkukielellä:

»Miigvoitsh kitshii manituu, kaigalvkii zarget uune an nishin norbai nogome, shaf hyyar paishik artvuai vinnin terkushenan, cavviin kitshii morgussei, an nishin norbai nogome, kavvikkar indenendum. Kaigait kitshii muskovvai geosai haguarmissei vai-benan matshii oati nii zargetuune saggorash artvuai vinnin kaigait hapadgei kitshii morgussei an nishin norbai; kaigvotsh anna boikassei nennervind mornuutsh touvatsh nii zargei deavoje kii, appaijomar, kuppar bebone nepevar appiminikvi amar.

»Se on totta», myönsi Ilomieli.

Väristys kulki läsnä olevien selkää pitkin, ja Kotkanpää tunsu kylmän hien tihkuvan ohimoistaan.

Uskollinen Sydän oli hetken aikaa vaiti ja suuntasi intiaaneihin selittämättömän katseen; sitten hän kohauttaen halveksivasti olkapäitään, heitti aseensa jalkojensa juureen, pani kädet ristiin leveälle rinnalleen ja kääntyi kanadalaisen puoleen.

»Ilomieli», sanoi hän tyynellä ja terävällä äänellä, »päästäkää vapaaksi nuo kaksi olentoa.»

»Mitä ajattelette?» huudahti erämies tuiki ällistyneenä, »sehän olisi kuolemantuomionnel!»

»Sen tiedän.»

»No?»

»Pyydän teitä sittenkin sen tekemään.»

Kanadalainen ei vastannut, vaan alkoi vihellellä hampaittensa välitse; vetäen esille puukkonsa hän yhdellä iskulla leikkasi poikki köydet, joilla hänen vankinsa olivat sidotut. Nämä pakenivat hypähtäen kuin jaguaarit ja kätkeytyivät ilosta ulvoen kiireesti ystäviensä joukkoon. Sitten Ilomieli pani veitsensä tuppeen vyölleen, heitti aseensa pois, laskeutui hevosensa selästä ja asettui päättäväisesti Uskollisen Sydämen viereen.

»Mitä teette?» huudahti viimemainittu, »pelastautukaa, ystäväni!»

»Minäkö pelastautuisin, miksi sen tekisin?» vastasi kanadalainen huolettomasti. »Hitto viekөөn, en; koska kuitenkin joskus on kuoltava, niin kuolen yhtä hyvin tänään kuin myöhemmin; kenties en enää saisikaan näin sopivaa tilaisuutta.»

Molemmat miehet puristivat toistensa kättä innostuneesti.

»Päälliköt», lausui Uskollinen Sydän tyynesti kääntyen

intiaanien puoleen, »nyt olemme vallassanne, tehkää niinkuin parhaaksi näette».

Comanchit katsoivat toisiaan hetken aikaa hämmästyneinä; näiden miesten stoalainen kieltäytyminen, he kun toisen rohkean toiminnan avulla olisivat voineet ei ainoastaan päästä pakoon, vaan myöskin sanella heille ehdot, mutta nyt, käyttämättä hyväkseen tätä suunnatonta etua, heittivät pois aseensa ja antautuivat heidän käsiinsä, näytti menevän yli sankaruuden rajojen, jota heidän heimossaan pidettiin kunniasa.

Syntyi jokseenkin kauvan kestävä hiljaisuus, jonka aikana olisi voinut kuulla sydämien sykkivän näiden pronssikovien miesten rinnoissa, jotka huolimatta alkuperäisestä kasvatuksestaan, varsinkin mitä tulee tunteisiin, ovat kehittyneempiä kuin saattaisi luulla ymmärtämään kaikkia todellisia tunteita ja pitämään arvossa todella jaloja tekoja.

Epäröityään muutaman hetken Kotkanpää vihdoinkin heitti luotaan aseensa ja lähestyen metsästäjiä lausui heille liikutetulla äänellä, joka ei sopinut näennäisesti levolliseen ja välinpitämättömään ulkomuotoon:

»On totta, kalpeakasvoiset soturit, että olette ylevämielisiä, mikä lieventää meille lausumianne sanoja, ja että me kaikki ymmärrämme teitä; tiedämme myös, että totuus on aukaissut huulenne; meidän intiaanien, joilla ei ole valkoihoisten järkeä, on sangen vaikea, usein itsekään sitä tahtomatta, olla tekemättä moitittavia tekoja; mutta me toivomme, että Uskollinen Sydän ottaa pois kuoren sydämensä ympäriltä, niin että se on kirkas kuin meidän, ja että vihankauna väliltämme haudattaisiin niin syväälle, että pojanpoikiemme pojanpojatkaan eivät voisi edes tuhannen auringon valossa sitä löytää.»

Ja laskien molemmat kätensä erämiehen olkapäille hän suuteli hänen silmiänsä ja lisäsi:

»Olkoon Uskollinen Sydän veljeni!»

»Olkoon niin!» lausui erämies tyytyväisenä tähän päätökseen; »tästälähin olen yhtä suuressa määrässä comanchien ystävä kuin olen heitä tähän asti epäillyt».

Intiaanipäälliköt tungeksivat uusien ystäviensä ympärillä, joille he osoittivat alkuperäisille luonteille ominaisen tavan mukaan suurta mieltymystä ja kunnioitusta.

Molemmat erämiehet olivat jo kauvan olleet tunnettuja Käärmeen heimon keskuudessa, ja heidän maineensa oli ollut suuri: sängen usein leiritulien ympärillä istuttaessa olivat kertomukset heidän urotöistään herättäneet ihailua nuorissa miehissä, joille vanhat soturit niitä kertoilivat.

Sovinto Uskollisen Sydämen ja Kotkanpään välillä oli ollut vilpiton; jäljellä oli enää vain heikko muisto heidän entisestä vihastaan.

Valkoisen metsästäjän jalomielisyys oli voittanut punanahan raivon!

Nämä kaksi keskustelivat rauhallisesti istuen pöydän ympärillä eräässä majassa, kun äkkiä kuului kovaa huutoa ja muuan intiaani syöksyi leiriin kauhun kuvastuessa hänen hämmästyneiltä kasvoiltaan.

Tungeksittiin miehen ympärillä, jotta kuultaisiin uutisia, mutta intiaani, joka oli huomannut Kotkanpään, lähestyi tätä.

»Mikä on hätänä?» tiedusteli päällikkö.

Intiaani suuntasi julman katseen Uskolliseen Sydämeen ja Ilomieleen, jotka eivät voineet paremmin kuin muutkaan aavistaa, mistä tällainen raivo johtui.

»Varokaa päästävästä karkuun näitä kalpeakasvoisia miehiä, meitä on petetty», sanoi hän katkonaisella ja hengästyneellä äänellä, hän kun oli tullut klivaasti juosten.

»Selittäköön veljeni tarkemmin, mitä hän tietää», käski Kotkanpää.

»Kaikki valkoihoiset erämiehet, *lännen pitkät puukot*, ovat kokoontuneet; heitä on lähes sata miesta käsittävä partiokunta ja he etenevät piirittäen leiriä joka puolelta yht'aikaa.»

»Oletteko varma siitä, että nämä partiomiehet tulevat vihollisina?» kysyi päällikkö vielä.

»Miten sitten muuten?» vastasi intiaaniseturi, »he ryömivät kuin käärmeet korkeassa ruohossa pitäen kivääriä edessään ja nylkypuukkoa hampaissaan. Päällikkö, meidät on petetty, nämä kaksi miestä ovat tunkeutuneet keskuuteemme tuudittaakseen uneen valppautemme.»

Kotkanpää ja Uskollinen Sydän hymyilivät selittämättömästi; muille kuin heille tämä oli arvoitus.

Comanchipäällikkö kääntyi intiaanin puoleen.

»Näittekö, kuka käveli erämiesten etunenässä?» kysyi hän.

»Kyllä, näin hänet.»

»Ja hän oli *Amik* — Musta hirvi, — Uskollisen Sydämen ensimmäinen pyydyksien hoitaja, eikö niin?»

»Niin, kukas muu sinä olisi voinut olla?»

»Hyvä, saatte poistua», sanoi päällikkö viitaten päälleen; sitten hän kääntyi erämiehen puoleen ja kysyi häneltä:

»Mitä on tehtävä?»

»Ei mitään», vastasi Uskollinen Sydän, »asia koskee minua; antakoon veljeni minun yksin toimia.»

»Veljeni on käskijäni.»

»Menen erämiehiä vastaan; pitäköön Kotkanpää siihen asti, kunnes palaan, nuoret soturinsa leirissään.»

»Se tapahtuu.»

Uskollinen Sydän heitti kiväärin olalleen, puristi Ilomielen kättä, hymyili comanchipäällikölle ja suuntasi kulunksa metsään varmoin ja rauhallisin askelin, mikä oli hänelle ominaista.

Hän katosi pian puiden sekaan.

»Hm!» lausui Ilomieli sytyttäen intiaanipiippunsa ja kääntyen Kotkanpään puoleen, »huomaatte, päällikkö, että tässä maailmassa ei aina ole tyhmää antautua sydämensä johdettavaksi».

Ja rajattoman tyytyväisenä tähän filosofiseen ajatelmaansa, joka hänestä tuntui varsin hyvin sopivan tilanteeseen, kanadalainen puhalsi sakean savupilven.

Päällikön käskystä kutsuttiin leiriin takaisin kaikki sen ympärille hajoitetut vahdit.

Intiaanit odottivat kärsimättöminä, mikä olisi seurauksena toimenpiteistä, joihin Uskollinen Sydän oli ryhtynyt.

II,

PREIRIEROSVOT.

Oli ilta, oltiin paikalla, josta oli suunnilleen yhtä pitkä matka meksikolaisten kuin comanchien leirille.

Kahden mäen välillä matalan syvänteen kätkössä istui kokoontuneina nelisenkymmentä miestä useiden nuotioiden ympärillä, jotka olivat siten sovitetut, etteivät tulenloimot voineet ilmaista heidän olevan siellä.

Outo näky, jonka tarjosi tämä joukko, siinä kun oli synkännäköisiä, villikatseisia, vaatetukseltaan likaisia ja omituisen näköisiä seikkailijoita, muodosti taulun, joka olisi ansainnut päästä Callotin satiirisen piirustimen aiheeksi tai Salvator Rosan siveltimen kuvattavaksi.

Nämä miehet, joiden joukossa oli mitä erilaatuisimpia yksilöitä edustaen kaikkia kansallisuuksia vanhasta ja uudesta maailmasta, venäläisestä kiinalaiseen asti, olivat niin täydellinen kokoelma roistoja, kuin kuvitella saattaa; he olivat ryösteleviä lurjuksia, jotka eivät kuunnelleet

lakia eikä omaatuntoa, joilla ei ollut kotia eikä kontua, he olivat todellista sivistyksen pohjasakkaa, jo pienestä pitäen joutuneet harhateille, myöhemmin pakosta etsien itselleen turvapaikan lännen preirien sydänseuduilta; näillä autioilla paikoilla he olivat itsenäisenä rosvojoukkona taistellen milloin metsästäjiä, milloin intiaaneja vastaan ja vieden toinen toisestaan voiton julmuudessa ja konnantöissä.

Nämä miehet olivat sanalla sanoen niitä, joita on alettu nimittää *preirierosvoiksi*.

Nimitys sopii heille joka suhteessa hyvin, koska he, valtamerellä asuvien virkaveljiensä tavalla, jotka ryöstävät millä lipulla hyvänsä varustettuja laivoja tai ainakin halveksien kohtelevat niitä, hyökkäävät kaikkien matkailijoiden kimppuun, jotka uskaltavat yksin matkustaa preirien halki, ahdistavat karavaaneja ja ryöstävät ne, ja kun kaikki muu saalis pääsee heiltä karkuun, asettuvat he viekkaasti väijyksiin korkeaan ruohon tähystelläkseen intiaaneja ja murhatakseen näitä saadakseen nostaa palkkion, jonka Yhdysvaltojen *isällinen* hallitus suorittaa jokaisesta alkuasukkaan päänahasta aivan samaan tapaan kuin Ranskassa maksetaan palkkio sudenpäästä.

Tätä joukkoa johti kapteeni Uaktehno, »Tappaja», jonka saimme jo aikaisemmin esittää.

Roistojen keskuudessa vallitsi levottomuus, joka oli merkinä jostakin aiotusta salaperäisestä retkestä.

Muutamit puhdistivat ja korjailivat aseitaan, toiset parsivat pukujaan, muutamit polttelivat tupakkaa ja joiivat mezcalia, toiset taas nukkuivat kietoutuneina risaisiin viittoihinsa.

Hevoset, jotka kaikki olivat satuloidut ja lähtövalmiit, olivat sidotut kiinni muutamiin seipäisiin.

Määrättyjen välimatkojen päässä seisoi vahteja nojaten pitkiin karbiineihinsa vaiteliaina ja liikkumat-

tomina kuin pronssipatsaat valvoen kaikkien turvallisuutta.

Vähitellen sammuvista leirivalkeista lähtevät, raukenevat valopatsaat loivat tauluun punertavia säteitä, jotka tekivät preirierosvot yhä villimmän näköisiksi.

Kapteeni näytti olevan sangen levoton; hän käveli pitkien askelin alaistensa parissa, polkien raivokkaasti maata jalallaan ja pysähtyen aika-ajoin kuuntelemaan preirieltä tulevia ääniä.

Yö muuttui yhä synkemmäksi, kuu oli hävinnyt, tuuli suhisi kolkosti kummuilla; preirierosvot olivat kaikki, yksi toisensa perään, lopulta vaipuneet uneen.

Ainoastaan kapteeni oli vielä valveilla.

Äkkiä hän luuli kaukaa kuulleensa laukauksen; hetkinen vielä, ja kaikkialla oli jälleen hiljaista.

»Mitä tämä merkitsee?» mutisi kapteeni raivostuneena; »ovatko ne houkkiot antaneet yllättää itsensä?»

Sitten hän, kietoutuen huolellisesti viittaansa, suuntasi kulkunsa kiireesti sinne päin, mistä laukaus oli kuulunut.

Synkkä pimeys vallitsi, ja huolimatta paikallistunte-
muksestaan kapteenin oli sangen vaikea kulkea pensaitten ja tiheikköjen lävitse, jotka joka askeleella sulki hä-
neltä tien. Useita kertoja hänen oli pakko pysähtyä ja tutkia paikkoja voidakseen taas jatkaa matkaansa entiseen suuntaan, jolta hänen vähän väliä oli käännyttävä syrjään, kun kalliopaadet ja tiheiköt, jotka olivat hänen tiellään, pakoittivat hänet tekemään kierroksia.

Kerran näin pysähtyessään hän luuli kuulevansa aivan läheltä lehtien ja oksien rapinaa, aivan kuin joku ihminen tai peto kiireesti juoksisi näreikössä.

Kapteeni vetäytyi jättiläismäisen mahonkipuun rungon taakse, otti esille pistolinsa, jotka hän viritti ollakseen valmis kaiken varalta; ojentaen päänsä eteenpäin hän kuunteli.

Kaikki oli hiljaa hänen ympärillään; oli tultu siihen salaperäiseen yönhetkeen, jolloin luonto näyttää nukkuvan ja kaikki erämaan tuntemattomat äänet hiljenevät, niin että, kuten intiaanit lausuvat, *kuuluu vain äänettömyys*.

»Olen erehtynyt», lausui preirierosvo itsekseen ja taas liikahti ryhtyäkseen jatkamaan matkaansa. Samassa ääni kuului uudelleen entistä selvemmin ja lähempää, ja sitä seurasi melkein heti senjälkeen pidätetty huokaus.

»Niin totta kuin Jumala elää!» sanoi kapteeni, »tämä alkaa olla mielenkiintoista, tahdon ottaa siitä selvän».

Kävelyään hetken ajan kiireesti hän huomasi melkein näkymättömissä olevan ihmisvarjon hiipivän pimeässä jonkun askeleen päässä hänestä. Olio, kuka hän sitten lie-nee ollutkin, näytti kävelevän vaivaloisesti, hoippui joka askeleella, pysähtyi vähän väliä kuin kootakseen voimia. Aika-ajoin hän päästi kuuluville hillityn valituksen. Kapteeni heittäytyi hänen eteensä sulkien häneltä tien.

Kun tuntematon huomasi hänet, kiljahti hän kauhusta, lankesi polvilleen ja mutisi pelosta katkonaisella äänellä:

»Armoa! Armoa! Älkää tappako minua!»

»Kappas vaan!» huudahti kapteeni hämmästyneenä, »se hän on Lörppö! Kuka riivattu on häntä näin huonosti kohdellut?»

Ja hän kumartui hänen puoleensa. Mies oli todellakin opas. Tämä oli pyörtynyt.

»Hitto vieköön tuon tolvanan!» mutisi kapteeni halveksivasti; »miten voisin häntä nyt kuulustella?»

Mutta rosvo oli neuvokas mies; hän pisti pistolit takaisin vyöhönsä ja tarttuen haavoittuneeseen heitti hänet olkapäilleen.

Kantaen taakkaansa, joka ei millään tavalla näyttänyt haittaavan hänen kulkuaan, hän lähti kiireesti palaamaan samaa tietä, jota oli tullutkin, ja saapui leiriinsä.

Hän laski oppaan puoleksi sammuneen rovion luo, johon heitti muutaman sylyksellisen kuivia puita saadakseen sen jälleen palamaan. Pian hän saattoi kirkkaassa valossa tarkastaa miestä, joka tainnuksissa virui hänen jalkojensa juuressa.

Lörpön kasvot olivat kalmankalpeat, kylmä hiki valui hänen ohimoiltaan, ja verta virtasi runsaasti haavasta, joka hänellä oli rinnassa.

»*Cascaras!*» mutisi kapteeni, »kas siinä on mies parka ammuttu pahasti pilalle; kunhan hän vain ennen lähtöään voisi minulle ilmoittaa, ketkä ovat hänet tuollaiseen tilaan saattaneet ja mitä Kennedylle on tapahtunut!»

Samoin kuin kaikilla metsänkävijöillä, oli kapteenillakin hieman lääkitsemistaitoa; hänen ei ollut vaikea hoitaa tuliaseen tuottamaa haavaa.

Sen huolenpidon vuoksi, jota hän osoitti haavoittuneelle, ei kestänyt kauvan, ennenkuin tämä tuli tajuihinsa. Hän huokasi syvään, avasi hurjat silmänsä ja voimatta jokseenkin pitkään aikaan lausua sanaakaan hänen kuitenkin onnistui, ensin moniaan kerran tuloksetta yritettyään, kapteenin tukemana nousta istumaan. Kohottaen sitten päättään hän lausui surullisella, matalalla ja katkonaisella äänellä:

»Kaikki on hukassa, kapteeni! Kepposemme ei ole onnistunut.»

»Tuhhat tulimmaista! . . .» kiljui rosvo raivokkaasti polkien jalkaansa, »miten on asia voinut käydä niin hullusti?»

»Nuori tyttö on paholainen!» jatkoi opas sähisevän hengityksen ja yhä heikommaksi käyvän äänen osoittaessa, että hän voi elää enää vain muutamia hetkiä.

»Jos voit», lausui kapteeni ymmärtämättä lainkaan haavoittuneen huudahdusta, »niin sano minulle, miten kaikki tapahtui ja mikä on murhaajasi nimi, että voin kostaa puolestasi.»

Kaamea hymy levisi oppaan sinertäville huulille.

»Murhaajan nimikö?» kysyi hän ivallisesti.

»Niin.»

»Se on donna Luz.»

»Donna Luz!» huudahti kapteeni hypähtäen hämmästyneenä pystyyn, »mahdotonta!»

»Kuulkaa», jatkoi opas, »hetkeni ovat luetut, pian heitän henkeni. Minun asemassani oleva mies ei valehtele. Antakaa minun puhua älkääkä keskeyttäkö; en tiedä, ehdinkö sanoa teille kaikki, ennenkuin menen tekemään tiliä Hänelle, joka tietää kaikki.»

»Puhu», lausui kapteeni.

Ja kun haavoittuneen ääni tuli yhä heikommaksi, polvistui hän hänen viereensä, ettei menettäisi sanaakaan.

»Antakaa minulle viinaa.»

»Olet mieletön, viinahan sinut tappaisi.»

Haavoittunut ravisti päätään.

»Se antaa minulle voimaa, jota välttämättä tarvitsen, jotta voisitte kuulla kaikki, mitä minulla on sanottavana. Enkö jo olekin puolikuollut?»

»Olet oikeassa!» mutisi kapteeni.

»Älkää siis epäilkö», jatkoi haavoittunut, kun hän oli kuullut tämän, »nyt on kiire, minulla on tärkeitä asioita teille ilmoitettavana.»

»Olkoon menneeksi siis!» kuiskasi rosvo hetken arveltuaan, ja ottaen esille taskumattinsa ojensi sen oppaan huulille.

Viimemainittu joi ahneesti ja jokseenkin kauvan; kuumainen puna kohosi hänen poskipäilleen, melkein sammuneet silmät alkoivat kiiltää, ja niistä loisti eloisa tuli.

»Älkää enää keskeyttäkö minua», sanoi hän varmalla ja jokseenkin kovalla äänellä, »heti kun huomaatte minun heikontuvan, antakaa minun juoda, ehkä silloin ehdin kertoa teille kaikki.»

Kapteeni viittasi hänelle merkiksi, että hän noudattaisi hänen toivomustaan, ja Lörppö alkoi puhua.

Hänen kertomuksensa kesti kauvan, kun häntä ahdistivat moniaat heikkoudenkohtaukset; kun hän oli lopettanut kertomuksensa, lisäsi hän:

»Huomaatte, että nainen on, kuten jo kerran teille sainoin, paholainen; hän on surmannut Kennedyn ja minut; luopukaa yrittämästä saada häntä käsiinne, kapteeni, hän on liian vaikeasti saavutettava otus, ette saa häntä koskaan haltuunne.»

»Hyvä!» lausui kapteeni rypistäen kulmakarvojaan, »kuvitteletko, että siis hylkäisin suunnitelmani?»

»No, onnea vain siis!» mutisi opas, »mitä minuun tulee, niin olen toimittanut asiani, tilini ovat selvät . . . Hyvästi, kapteeni», lisäsi hän kummallisesti hymyillen, »matkustan kaikkien paholaisten luo, siellä kyllä tapaamme toisemme! . . .»

Hän kaatui selälleen.

Kapteeni aikoi nostaa hänet takaisin istumaan, mutta hän oli jo kuollut.

»Hauskaa matkaa!» mutisi hän huolettomasti.

Hän nosti ruumiin olkapäilleen, kantoi sen näreikköön, jonka keskelle kaivoi kuopan, ja laski ruumiin sinne; suoritettuaan tämän työn muutamassa minuutissa hän palasi leirivalkean ääreen, kietoutui viittaansa, laskeutui pitkälleen maahan ja nukahti lausuttuaan itseksensä:

»Parin tunnin perästä koittaa päivä, silloin saamme nähdä, mitä on tehtävä.»

Rosvot eivät nukkuneet pitkään. Auringon noustessa olivat kaikki rosvoeirissä liikkeellä. Jokainen laittautui lähtövalmiiksi.

Kaukana siitä, että olisi luopunut suunnitelmastaan, kapteeni oli päinvastoin päättänyt panna sen pikaisesti toimeen antamatta meksikolaisille aikaa etsiä apua prei-

riellä oleskelevilta valkoihoisilta metsästäjiltä, jotka olisivat tehneet onnistumisen hänelle epävarmaksi.

Heti kun oli varma siitä, että hänen antamansa käskyt oli oikein ymmärretty, antoi kapteeni lähtömerkin. Joukko lähti marssimaan intiaanien tavalla, mikä merkitsee sitä, että he sananmukaisesti käänsivät selkensä sinne, minne heidän oli kuljettava.

Saavuttuaan näin eräälle paikalle, joka näytti tarjoavan heille haluamansa turvallisuudentakeet, preirierosvot astuivat maahan ratsujensa selästä, hevoset jätettiin muutamien määrättyjen miesten haltuun, ja rosivot alkoivat lipua maata pitkin kuin jono käärmeitä ja hyppiä luitertelevalta oksalta toiselle, puulta puulle, ja niin he etenivät noudattaen varokeinoja, joita yllätyksissä käytetään, kohti meksikolaisten leiriä.

III.

UHRAUS.

Kuten olemme kertoneet eräässä edellisessä luvussa, oli tohtori lähtenyt meksikolaisten leiristä viemään donna Luzin ilmoitusta Mustalle Hirvelle.

Niinkuin kaikki oppineet, joiden nimen päätteellä on *us*, oli tohtori hyvin hajamielinen, ollen kuitenkin maailman hyväätarhoittavin mies.

Aluksi hän virkaveljiensä tavoin vaivasi päätään yrittäen keksiä niiden sanojen merkitystä, jotka hänen tuli lausua erämiehelle.

Hän ei voinut ymmärtää, mitä apua puolivillistä miehestä, joka asui yksinään preiriellä ja kulutti aikaansa metsästämisellä ja pyydyksiä asettelemalla, saattoi olla hänen ystävilleen.

Kun hän niin äkkiä oli suostunut toimittamaan tämän tehtävän, oli siihen ollut ainoana syynä lämmin ystävyudentunne kenraalin sisarentytärtä kohtaan; vaikka hän ei odottanutkaan sen johtavan mihinkään suotuisaan tulokseen, oli hän kuitenkin, kuten olemme kertoneet, päättäväisesti lähtenyt matkaan, koska muka tietoisuus hänen lähdöstään tyynnyttäisi nuorta tyttöä; lyhyesti sanoen, hän oli pikemmin tahtonut tyydyttää »sairasta» kuin tehdä jotakin hyödyllistä.

Ollessaan varma siitä, että hänelle annettu tehtävä oli hyödytön, hän ei viitsinyt täyttää vauhtia ratsastaa Mustan Hirven *toldolle*, kuten hänen olisi pitänyt, vaan astui alas hevosensa selästä, piti kädessään suitsia ja alkoi etsiä lääkeyrtejä, johon puuhaan hän pian niin syventyi, että täydelleen unohti donna Luzin varoitukset ja sen, miksi oli lähtenyt leiristä.

Aika kului kuitenkin, päivä oli jo siirtynyt yli puolivälin, ja tohtoria, jonka jo aikoja sitten olisi pitänyt palata, ei kuulunut.

Meksikolaisten leirissä vallitsi todellinen levottomuus.

Kenraali ja kapteeni olivat järjestäneet kaikki kuntoon vakavaa puolustusta varten hyökkäyksen varalta.

Ei mikään näyttänyt kuitenkaan heitä uhkaavan.

Mitä suurin rauha vallitsi edelleen ympäristössä; meksikolaiset olivat jo vähällä luulla väärän hälytyksen tapahtuneen.

Donna Luz yksin tunsu levottomuutensa kasvavan hetki hetkeltä; katse suunnattuna tasangolle hän turhaan tähyili sille taholle, mistä hänen viestinviejänsä piti palata.

Äkkiä hän oli huomaavinaan, että preiriellä kasvava korkea ruoho oli aaltomaisessa liikkeessä, joka ei ollut sille ominainen.

Ei tosiaankaan käynyt tuulenhenkäyksiä; painostuttava kuumuus vallitsi preiriellä, puiden lehdet, jotka auringonsäteet olivat polttaneet ruskeiksi, olivat liikkumattomat, ja ainoastaan korkea ruoho, joka liikkui hiljaa ja salaperäisesti, heilui yhä itsestään.

Ja mikä merkillisintä: tämä melkein huomaamaton liikehtiminen, jonka vain erikoisen tarkasti katsoen saattoi huomata, ei ollut yleinen, vaan päinvastoin säännöllisesti jatkuva, läheten vähitellen leiriä tasaisesti, niin että saattoi arvata siinä piilevän niin sanoaksemme suunnitellun sysäyksen; sitä mukaa kuin se näet siirtyi leiriä lähempänä olevaan ruohoon, hiljeni se kauvempana, ja lopulta se siellä lakkasi.

Vallituksille asetetut vahdit eivät tienneet, mikä oli syynä tähän ruohon heilumiseen, jota he eivät ymmärtäneet lainkaan.

Kokeneena sotilaana kenraali päätti ottaa siitä selvän, voidakseen sen mukaan toimia; vaikka hän ei itse ollut koskaan joutunut kosketuksiin intiaanien kanssa, oli hän kuitenkin siksi paljon kuullut puhuttavan heidän taistelutavoistaan, että heti otaksui tässä piilevän jonkun konnankoukun.

Tahtomatta jättää leiriä puolustajia vaille, joita se tarvitsi, hän päätti itse antautua seikkailuun ja lähteä vakoiluretkelle.

Sillä hetkellä, jolloin hänen juuri piti mennä leirin suojavaarusteiden yli, pysäytti kapteeni Aguilar hänet laskien kunnioittavasti kätensä hänen olalleen.

»Mitä tahdotte, ystäväni?» kysyi kenraali häneltä vetäytyen takaisin.

»Luvallanne rohkenen kääntyä puoleenne tehden erään kysymyksen, herra kenraali», vastasi nuori mies.

»Tehkää se.»

»Aiotteko lähteä leiristä?»

»Aion.»

»Lähteäksenne tietysti vakoiluretkelle?»

»Lähteäkseni vakoiluretkelle, aivan niin.»

»Se tehtävä kuuluu minulle.»

»Miksi niin?» kysyi kenraali hämmästyneenä.

»Sehän on luonnollista, herra kenraali, olenhan vain alhainen upseeriparka, joka saan kaikesta kiittää teitä.»

»Entä sitten?»

»Vaara, johon antautuisin, jos siinä vaaraa on, ei lainkaan saattaisi epävarmaksi retkikunnan menestystä, kun sensijaan»

»Kun sensijaan?»

»Jos teidät surmataan?»

Kenraali hätkähti.

»Täytyy ottaa kaikki lukuun», jatkoi kapteeni, »kun on tekemisissä sellaisten vastustajien kanssa, jotka meitä nyt uhkaavat.»

»Aivan niin, entä sitten?»

»No niin, retkikunta joutuisi harhateille, eikä yksikään meistä näkisi enää sivistysmaita. Te olette pää, me muut olemme vain käsivarret, teidän on siis jäätävä leiriin.»

Kenraali mietti hetken, sitten hän puristaen sydämellisesti nuoren miehen kättä lausui:

»Kiitos, mutta minun on itseni nähtävä, kuka meitä vastaan vehkeilee. Tilanne on liian vakava voidakseni luottaa edes teihin.»

»Teidän täytyy jäädä, kenraali», intti kapteeni, »se teidän on tehtävä ei ainoastaan meidän kaikkien tähdemme, vaan ennen kaikkea sisarentyttärenne, tuon viatoman ja hennon olennon vuoksi, joka, jos teille tapahtuisi jokin onnettomuus, jäisi yksin ja hyljättynä keskelle julmia kansanheimoja vaille huoltajaa ja turvaa; mitä minun henkeeni tulee, niin sillä ei ole niin väliä, sillä olenhan koditon lapsiraukka, joka kaikesta saan kiit-

tää teidän hyväntahtoisuuttanne. Nyt on tullut hetki osoittaakseni kiitollisuuttani, antakaa minun siis suorittaa velkani.»

»Mutta —» aikoi kenraali sanoa.

»Tiedätte», jatkoi nuori mies innostuen, »että jos voisin korvata teidät donna Luzin huoltajana, suostuisin siihen mielelläni, mutta vielä olen liian nuori näytelläkseni niin jaloa osaa; kuulkaa siis, kenraali, sallikaa minun mennä sijastanne, se tehtävä kuuluu minulle.»

Puoliväkisin hän sai vanhan upseerin peruuttamaan aikeensa, kiirehti suojavaarustuksille, hyppäsi yhdellä loikkauksella niiden yli ja poistui kiireisin askelin viitattuaan vielä kerran hyvästiksi.

Kenraali seurasi häntä katseillaan niin kauvan kuin voi hänet erottaa; sitten hän siveli kädellään otsaansa mutisten:

»Kunnon poika, mainio luonne!»

»Eikö totta, eno?» vastasi hänelle donna Luz saavuttuaan paikalle huomaamatta.

»Olitko sinä täällä, lapsi kulta?» lausui kenraali hymyillen ja siten turhaan koettaen näyttää iloiselta.

»Kyllä, eno hyvä, kuulin kaikki.»

»Hyvä, pikku rakkaani», sai kenraali vaivoin sanotuksi, »mutta nyt ei ole liikutuksille aikaa, minun on ajateltava turvallisuuttasi. Älä ole täällä kauvempaa, tule kanssani, sillä täällä voisi intiaanin kuula liian helposti sinut tavoittaa.»

Tarttuen tytön käteen hän talutti hänet lempeästi teltalle asti.

Saatuaan hänet astumaan telttaan sisään hän suuteli häntä otsalle, varoitti häntä enää tulemasta ulos ja palasi suojavaarustuksille, mistä alkoi mitä huolellisimmin tarkata, mitä tasangolla tapahtui, mielessään koko ajan laskien, kuinka pitkä aika oli kulunut kapteenin lähdöstä, ja ihmetellen, ettei hän vielä näkynyt palaavan.

»Hän lienee joutunut intiaanien käsiin», puheli hän, »ja kenties he jo ovat hänet tappaneet!»

Kapteeni Aguilar oli pelkäämätön sotilas, joka oli karaistunut Meksikon lakkaamattomissa sodissa ja osasi yhdistää rohkeuden varovaisuuteen.

Päästyään jonkun matkan päähän leiristä hän heittäytyi vatsalleen maahan ja ryömi eräälle kalliolle, joka täydellisesti sopi hänelle vaanimispaikaksi.

Kaikki näytti rauhalliselta hänen ympärillään, ei mikään saattanut häntä epäilemään, että vihollinen lähestyi; jokseenkin pitkän ajan perästä, kun hän oli tutkinut aluetta, hän valmistautui palaamaan leiriin viedäkseen sinne sanoman, että kenraali oli erehtynyt, ettei ollut mitään vaaraa uhkaamassa, kun äkkiä aivan läheltä häntä joku olento lähti kiivaasti juoksemaan.

»Oh! Oh!» mutisi nuori mies, »olisikohan täällä sentään jotakin? Katsokaammehan hiukan.»

Lähtien siis kalliolta hän astui varovasti pari askelta eteenpäin ottaakseen varman selon, oliko hänen pelkoonsa todellista aihetta.

Ruoho alkoi liikkua rajusti, kymmenkunta miestä nousi äkkiä hänen ympärillään ja saarsi hänet ennenkuin hän ehti puolustautua tai palata turvapaikkaansa, josta oli niin varomatta lähtenyt.

»Tulitte ainakin sopivaan aikaan», sanoi hän ylenkatseellisen kylmäverisesti, »nyt ainakin tiedän, keiden kanssa olen tekemisissä.»

»Antautukaa!» kiljui muuan hänen ympärillään tungeksivista miehistä.

»Olkoon menneeksi!» vastasi Aguilar ivallisesti hymyillen, »mutta te olette typeriä, sillä minut on ensin kunnollisesti tapettava, ennenkuin minut voi vangita.»

»No sitten teidät tapetaan, kaunis keikari», vastasi ensinmainittu puhuja röyhkeästi.

»Sen otan lukuun», lausui kapteeni, »ja puolustaudun. Se synnyttää hälinää, ystäväni kuulevat sen, yllätyksenne ei onnistu, ja sitä juuri haluankin.»

Hän lausui nämä sanat niin rauhallisesti, että se pani preirierosvot miettimään. Nämä miehet kuuluivat kapteeni Uaktehnon joukkoon; hän itsekin oli mukana.

»Niin», vastasi roistojen päällikkö virnistellen, »aikomukseenne on hyvä, mutta teidät voi, ikävä kyllä, surmata ilman meluakin, ja silloin, suunnitelmanne on mennyt karille».

»Pyh! Kuka sen tietää!» sanoi nuori mies.

Ennenkuin preirierosvot saattoivat arvatakaan, teki hän huikean hypyn taaksepäin, kaatoi maahan kaksi miestä ja alkoi tavattoman nopeasti juosta leirille päin.

Ensi hämmästyksestä toinnuttuaan roistot syöksyivät häntä seuraamaan.

Tämä pikajuoksukilpailu kesti verrattain kauvan rosvojen kykenemättä huomattavasti lyhentämään heidän ja pakenijan välistä matkaa. Ajaen yhä häntä takaa he koettivat välttää, etteivät meksikolaisten vahdit, jotka he halusivat yllättää, saisi nähdä heitä, ja siksi heidän oli pakko tehdä liikkueessaan kierroksia, jotka tietysti hidastuttivat heidän kulkuaan.

Kapteeni oli saapunut äänenkantaman päähän tovereistaan. Hän katsahti taakseen, ja käyttäen hyväkseen pysähdysaikaa, kun hän hengähti, rosvot lähenivät häntä huomattavasti.

Nuori mies tiesi, että jos hän jatkaisi juoksuaan, hän aiheuttaisi sen onnettomuuden, jota halusi välttää.

Hän teki hetkessä päätöksensä, päätti kuolla, mutta kuin sotilas, kaatua taistelussa ja olla hyödyksi niille, joiden puolesta uhrautui.

Hän nojautui puuta vasten, pani puukkonsa vierelleen käden ulottuville, otti esille pistolinsa vyöltään ja kääntyi roistoihin päin, jotka olivat hänestä enää vain kolmisenkymmenen askeleen päässä. Kiinnittääkseen ystäviensä huomiota puoleensa, hän huusi kaikuvalla äänellä:

»Huomio! Huomio! Vihollisia! . . .»

Sitten hän mitä kylmäverisimmin laukaisi kuin pilkkaan ampuen — hänellä oli neljä kaksipiippuista pistolia — toisti joka kerta kun yksi rosvo kaatui:

»Huomio! Vihollisia! . . . He piirittävät meitä, varokaa, varokaa!»

Vimmastuneina tästä sisukkaasta puolustustavasta intiaanit karkasivat hänen kimppuunsa unohtaen kokonaan varovaisuuden, jota tähän asti olivat noudattaneet.

Nyt alkoi kauhistuttava, sekasortoinen taistelu, jota yksi mies kävi kahta-, kolmeakymmentä vastaan, sillä aina, kun yksi rosvoista kaatui, astui hänen tilalleen toinen.

Taistelu oli hirvittävä!

Nuori mies oli päättänyt uhrata henkensä, mutta tahoi sen myydä niin kalliisti kuin mahdollista.

Kuten sanottu, joka laukauksella, jonka hän ampui, ja joka kerta, kun hän heilutti puukkoaan, hän päästi varoitushuodon, ja siihen meksikolaiset vastasivat puolestaan avaten musketeistaan yhteistulen rosvoja vastaan. Nämä olivat silloin puoliksi näkyvissä hyökätessään raivoisasti miehen kimppuun, joka niin uljaasti sulki heiltä tien uskollisen rintansa murtumattomalla suojamuurilla.

Vihdoin kapteeni lyyhistyi yhden polven varaan. Rosvot syöksyivät suinpäin hänen kimppuunsa haavoittaen toinen toistaankin, kun olivat niin innoissaan hänet hengiltä saadakseen.

Tuollainen ottelu ei voinut kestää kauvan.

Kapteeni Aguilar kaatui, mutta kaatuessaan hän vei mukanaan kaksitoista rosvoa, jotka olivat menettäneet henkensä ollen hänelle verisenä saattueena hautaan.

»Hm!» mutisi kapteeni Uaktehno katsellessaan häntä ihailien ja koettaessaan seisahduttaa verta ammottavasta haavasta, jonka oli saanut rintaansa; »mikä tuima mies! Jos muut ovat samanlaisia kuin hän, emme me koskaan pääse perille. Eteenpäin», jatkoi hän kääntyen tovereitensa puoleen, jotka odottivat hänen käskyjään, »alkää antako itseänne ampua enää kuin kyyhkysyä. Hyökkäykseen!»

Preirierosvot syöksyivät seuraamaan häntä huitoen aseillaan ja alkoivat nousta kukkulalle huudahdellen:

»Hyökkäykseen! Hyökkäykseen!»

Meksikolaiset, jotka olivat olleet kapteeni Aguilarin sankarillisen kuoleman todistajia, valmistautuivat kostamaan hänen puolestaan.

IV.

TOHTORI.

Sillä aikaa kun tapaukset täällä kehkeytyivät näin kauheiksi, keräsi tohtori kasveja kaikessa rauhassa.

Ihastuneena rikkaasta kasvistosta, joka oli hänen silmiensä edessä, tuo kunnan oppinut oli unohtanut kaiken muun kuin runsaan saaliin, jonka nyt voisi saada. Hän käyskenteli kumarruksissa pysähtyen joka kasvin eteen, jota ihaili kauvan aikaa, ennenkuin raskitsi sen riistää maasta.

Kun hänellä oli koossa lukematon määrä kasveja, jotka hänen mielestään olivat tavattoman arvokkaita, päätti hän vihdoinkin istuutua puun juurelle, rauhassa

luokittaakseen ne niin huolellisesti kuin kaikki etevät tiedemiehet tavallisesti menettelevät tässä erikoisessa työssä, vähän väliä pureskellen korpunpalaisia, joita veti esille repustaan.

Hän oli ollut jo kauvan aikaa syventyneenä tähän työhön, joka tuotti hänelle suunnatonta nautintoa, jommoista vain oppineet voivat tuntea, ja olisi luultavasti unohtunut tätä työtä tekemään, kunnes yö olisi hänet yllättänyt ja pakottanut hänet etsimään suojaa, ellei muuan varjo olisi äkkiä asettunut juuri hänen ja auringon välille ja pimittänyt kasveja, joita hän niin huolellisesti luokitteli.

Koneellisesti tohtori kohotti päätään.

Mies, joka nojautui pitkään rihlapyssyyn, oli pysähtynyt hänen eteensä ja tarkasteli häntä pilkallisen huomavaisesti.

Mies oli Musta Hirvi.

»He! he!» naurahti hän tohtorille, »mitäs te siinä hommaatte, arvoisa herra? Hiisi vieköön, kun näin liikkuvan, niin luulin, että tiheikössä oli metsäkauris, ja olin vähällä lennättää teihin kuulan.»

»Hitto!» huudahti tohtori katsahtaen häneen kauhistuneena, »huomatkaa tarkoin, olisitte voinut minut tappa, tiedättekö?»

»Jumalist!» jatkoi erämies naurahtaen, »mutta älkää lainkaan pelätkö, huomasi erehdykseni ajoissa.»

»Jumalan kiitos.»

Ja tohtori, joka oli huomannut harvinaisen kasvin, kumartui innostuneena sitä ottamaan.

»Ettekö siis tahdo minulle sanoa, mitä siinä teette?» jatkoi erämies.

»Näettehän sen hyvin itsekin, ystäväni.»

»Minäkö? Niin, näen teidän huvittelevan itseänne kiskomalla preirieltä rikkaruohoja, siinä kaikki, ja kysyn itseltäni, mitä hyötyä tuosta voi olla.»

»Oh, tietämättömyys!» mutisi oppinut ja lisäsi sitten kovaa sillä alentuvaisella äänenpainolla, joka on niin ominainen Aesculapiuksen oppilaille, »ystäväni, minä etsin kasveja, joita kerään luokitellakseni ne herbaariooni. Näiden preirieseutujen kasvisto on suurenmoinen; olen vakuutettu, että olen keksinyt ainakin kolme uutta *Chirostemon pentadactylon*-lajia, jotka kuuluvat *flora mexicanaan*.»

»Ah!» huudahti erämies ja koki parhaansa mukaan olla purskahtamatta nauramaan aivan tahtorin nenän edessä, »luulette löytäneenne kolme uutta . . .»

»*Chirostemon pentadactylon*-lajia, niin, ystäväni», täydensi oppinut lempeästi.

»Ahaa!»

»Ehkä niitä on neljäkin.»

»Oh, oh! Onkohan tuo kovinkin hyödyllistä?»

»Mitä, etteikö se ole hyödyllistä!» huudahti lääkäri närkästyneenä.

»Älkää pahastuko, en ymmärrä näitä asioita, nähkääs.»

»Aivan niin!» sanoi oppinut Mustan Hirven äänensävyyn tyynnyttämänä, »ette saata ymmärtää näiden tutkimusten merkitystä, jotka vievät tiedettä suunnattoman askeleen eteenpäin.»

»Sepä ihmeellistä! Ja kiskoaksenne tuolla tavalla kasveja olette saapuneet preirielle?»

»Vain sentähden.»

Musta Hirvi katseli häntä sillä ihastuksella, jonka synnyttää selittämättömän ilmiön näkeminen; erämies ei voinut ymmärtää, että selväjärkinen mies päättäisi tuolla tavalla vapaaehtoisesti antautua viettämään elämää, joka on täynnä kieltämyksiä ja vaaroja, siinä selittämättömässä tarkoituksessa, että saisi repiä ruohoja, jotka eivät kelpaa mihinkään. Hän tulikin tovin kuluttua siihen johtopäätökseen, että oppinut oli päästään vialla. Hän katsahti hä-

neen sääliväisesti, kohotti päänsä ja vieden kiväärin olalleen valmistui jatkamaan matkaansa.

»No niin! No niin!» sanoi hän äänenpainolla, jolla puhutellaan lapsia ja mielipuolia, »olette oikeassa, kunnan herra; noukkikaa kasveja, ette sillä vahingoita ketään, sillä kyllä niitä sentään aina jää tarpeeksi. Onnea vain ja näkemiin!»

Hän vihelsi koirat luokseen, astui pari askelta, mutta tuli heti takaisin:

»Sananen vielä», lausui hän kääntyen tohtorin puoleen, joka ei enää ajatellut häntä ja oli jälleen tieteellisessä puuhassaan.

»Puhukaa», sanoi tohtori kohottaen päätään.

»Toivon, että nuori nainen, joka eilen kävi tervehtimässä minua majassani enonsa seurassa, voi hyvin, vai mitä? Ette voi kuvitella, kuinka se lapsiraukka herättää mielenkiintoani, kunnan herra.»

Tohtori nousi äkkiä seisomaan lyöden kädellään ottaensa.

»Mikä pötkö minä olenkaan!» huudahti hän. »Olin sen kokonaan unohtanut.»

»Unohtanut, mitä sitten?» kysyi erämies hämmästyneenä.

»Se on aivan minun tapaistani!» mutisi oppinut. »Onneksi ei vahinko ole kovinkaan suuri, ja kun te kerran olette tässä, niin on helppo korjata laiminlyöntini.»

»Mistä vahingosta puhutte?» tiedusteli erämies alkaen käydä levottomaksi.

»Voitteko sitä kuvitella?» jatkoi tohtori rauhallisesti. »Tiede saattaa minut siihen määrin vallata, että usein unohdan syödä ja juoda; ihmekös sitten, että unohdan minulle uskotut tehtävät, eikö niin?»

»Asiaan! Asiaan!» huomautti erämies kärsimättömästi.

»Niin, asiaan. Se on perin yksinkertainen. Lähdin päivän koitteessa leiristä tavatakseni teidät, mutta kun olin saapunut tänne, ihastuin lukemattomiin harvinaisiin kasveihin, joita hevoseni polki jalkojensa alle, niin että muistamatta enää jatkaa matkaani pysähdyin ensin korjaamaan maasta erään kasvin, sitten huomasin toisen, jota ei ollut herbaariossani, sitten kolmannen ja niin edespäin; lyhyesti sanoen en ajatellutkaan tulla luoksenne, olinpa siihen määrin syventynyt tutkimuksiini, ettei edes odottamaton tulonne vähän aikaa sitten johdattanut mieleeni, mitä minun piti teille sanoa.

»No niin, te lähditte leiristä auringon noustessa?»

»Aivan niin.»

»Tiedättekö, mitä kello nyt on?»

Oppinut katsoi aurinkoon.

»Kello on vähän vaille kolme», sanoi hän, »mutta se ei merkitse mitään, toistan sen vielä; kun te kerran olette tässä, niin esitän teille, mitä donna Luz käski minun teille sanoa, ja sitte kaikki on hyvin, kuten toivon.»

»Jumala suokoon, ettei laiminlyöntinne aiheuttaisi suurta onnettomuutta!» lausui erämies huokaisten.

»Mitä tarkoitatte?»

»Pian saatte sen tietää; toivon erehtyväni. Puhukaa, kuuntelen teitä.»

»Donna Luz käski minun sanoa teille näin.»

»Siis donna Luz lähettää teidät luokseni.»

»Hänpä juuri.»

»Leirissä on siis tapahtunut jotakin vakavaa?»

»Aivan oikein! Tosiaankin, tämä saattaa olla vakavampaa kuin aluksi luulinkaan; asiain kulku oli seuraava: viime yönä yksi oppaistamme . . .»

»Lörppökö?»

»Hän juuri. Tunnetteko hänet?»

»Kyllä. Entä edelleen?»

»No niin! Tämä mies näytti vehkeilevän erään toisen samanlaisen rosvon kanssa jättääkseen leirin nähtävästi intiaanien käsiin; donna Luz sattui kuulemaan näiden roistojen koko keskustelun, ja sillä hetkellä, jolloin he menivät hänen ohitseensa poistua kseen leiristä, hän ampui suoraan heitä kohti kaksi pistolinlaukausta.»

»Saiko hän heidät surmatuiksi?»

»Valitettavasti ei; vaikka toinen varmasti oli vaikeasti haavoittunut, pääsi hän karkuun.»

»Kumpi heistä?»

»Lörppö.»

»Entä edelleen?»

»Sitten donna Luz vannotti minua saapumaan luoksenne ja sanomaan teille . . . odottakaahan hiukan», lausui oppinut koettaen muistella.

»Musta Hirvi, hetki on tullut!» keskeytti erämies vilkkaasti.

»Juuri niin!» myönsi tiedemies hieroen riemuissaan käsiään, »se oli minulla kielen päässä; tunnustan, että se minusta tuntui jokseenkin hämärältä ja etten ymmärtänyt siitä yhtään mitään, mutta te kyllä selitätte sen minulle, eikö niin?»

Erämies tarttui lujasti hänen käteensä ja kurkottaen kasvojaan aivan hänen kasvojensa lähelle sanoi katse hehkuvana ja suuttumusta kuvastavana:

»Hupsu raukka! Miksi ette tullut niin nopeasti kuin suinkin tapaamaan minua? Sen sijaan hukkasitte aikaa kuin hölmö! Viivytyksenne kenties aiheuttaa kaikkien ystävienne kuoleman.»

»Olisiko se mahdollista?» huudahti tohtori alakuloisena eikä loukkaantunut siitä hiukan röyhkeästä tavasta, millä erämies häntä ravisti.

»Teillä oli tehtävä, joka koski elämää ja kuolemaa, senkin houkkio! Mitä nyt on tehtävä? Ehkä on jo liian myöhäistä!»

»Oh! Älkää sanoko niin!» huusi oppinut kiihtyneenä. Kuolen epätoivoon, jos asian laita on niin!»

Miesparka purskahti itkuun ja osoitti, että häntä vaivasi mitä vilpittömin murhe.

Mustan Hirven täytyi häntä lohduttaa.

»Saammehan nähdä, rohkeutta, kunnan oppinut», sanoi hän lauhtuen, »hitto vie, kenties kaikki ei vielä olekaan hukassa!»

»Oi! Jos minä olisin syypää niin suureen onnettomuuteen, niin en tahtoisi elää enää senjälkeen!»

»Mikä on tehty, se on tehty! Meidän on nyt ryhdyttävä toimimaan», lausui erämies filosofisesti. »Koetan kaksiä keinon, jolla voimme auttaa heitä. Jumalan kiitos! En ole niin yksin kuin saattaisi luulla; toivon, että muutaman tunnin päästä olen saanut kootuksi kolmisenkymmentä preirien parasta rihla miestä.»

»Pelastatte heidät, eikö niin?»

»Teen ainakin kaikki mitä on tarpeen, ja jos Jumala sen hyväksi näkee, niin onnistun.»

»Olkoon taivas teille suosiollinen!»

»Aamen!» sanoi erämies tehden hurskaasti ristinmerkin. »Kuulkaa nyt, mitä sanon: palatkaa leiriin.»

»Aivan heti!»

»Mutta nyt ette enää saa poimia kasveja ettekä repiä niitä maasta.»

»Oh! Sitä en tee, sen vannon! Kirottu olkoon se hetki, jolloin rupesin kasveja keräämään!» huudahti oppinut koomillisen epätoivoisena.

»Hyvä! On siis sovittu, palaatte nuoren naisen ja hänen enonsa luo, käskette heidän olla varuillaan ja hyök-käyksen sattuessa valppaasti puolustautua ja sanotte heille, että pian tulee ystäviä heidän avukseen!»

»Sen sanon heille!»

»Siis ratsaille ja täyttä nelistä leiriin.»

»Olkaa huoletti, mutta entä te, mitä te aiotte tehdä?»

»Älkää huolehtiko minusta, en jää toimeettomaksi, kiiruhtakaa itse vain ystävienne luo niin pian kuin pääsette.»

»Tunnin kuluessa olen heidän luonaan!»

»Rohkeutta vain ja onnea! Älkää heittäytykö epätoivoisiksi!»

Musta Hirvi hellitti kätensä hevosen suitsista, joihin oli tarttunut, ja tohtori lähti ratsastamaan täyttä laukkaa, mikä ei ollut sellaisen miehen tapaista, jolla muutenkin oli kova työ pysyäkseen tasapainossa.

Metsästäjä katseli hänen jälkeensä vähän aikaa, kääntyi sitten ympäri ja lähti kiireesti metsään.

Hän oli kävellyt tuskin kymmentä minuuttia, kun äkkiä seisoj vastatuksin Eusebion kanssa, joka kuljetti poikittain satulanpuulla lepäävää pyörtynyttä Uskollisen Sydämen äitiä.

Tapaaminen oli erämiehelle hyvä sattuma, jota hän käytti hyväkseen kysyä vanhalta espanjalaiselta luotettavia tietoja metsästäjästä, ja niitä vanhus kiiruhtikin hänelle antamaan.

Sitten molemmat miehet menivät erämiehen majaan, jonne he aikoivat väliaikaisesti sijoittaa ystävänsä vanhan äidin.

V.

LIITTO.

Meidän on taas palattava Uskollisen Sydämen luo.

Kävelyään kymmenisen minuuttia viitsimättä edes seurata polkua, jommoisia kulkee lukemattomia ristiin rastiin preiriellä, erämies pysähtyi, lasi kiväärinperän maahan, katseli tarkkaavaisesti joka suunnalle, kuunteli kaikkia

niitä tuhansia ääniä, joita erämaassa kuulee ja jotka kaikki ilmaisevat jonkin erikoisen asian, jos vain on tottunut partioelämään, ja nähtävästi tyytyväisenä huomioihinsa matki kolmeen eri otteeseen tasaisin väliajoin harakanhuutoa niin mæiniosti, että useat näistä linnuista, jotka olivat olleet tuuheiden puiden kätkössä, heti vastasivat.

Kolmas huuto oli tuskin lakannut kaikumasta ilmassa, kun metsä, joka siihen asti oli ollut aivan hiljainen ja näyttänyt vaipuneen mitä täydellisimpään autiuteen, äkkiä muuttui kuin taikaiskusta vilkkaaksi.

Joka puolelta kohosi pensaikkojen ja ruohoston keskeltä, johon he olivat kätkeytyneet, joukoittain tarmokkaan näköisiä ja omituisesti puettuja metsästäjiä, jotka pian olivat tiheänä kehänä erämiehen ympärillä.

Sattuma aiheutti, että ensimmäiset kasvot, jotka Uskollinen Sydän huomasi, olivat Mustan Hirven ja Eusobion, jotka molemmat olivat olleet aivan hänen lähellään.

»Oh!» sanoi hän ojentaen heille iloisesti kätensä, »ymmærræn kaikki, ystävæni, kiitos, kiitos, tuhannet kiitokset sydæmellisestæ avustanne, mutta, Jumalan kiitos, en tarvitse sitä enæä.

»Sitæ parempi», sanoi Musta Hirvi.

»Oletteko siis onnellisesti päässyt noiden kirottujen punanahkojen käsistæ?» kysyi häneltæ vanha palvelija kiihkeæsti.

»Ælkææ puhuko pahaa comancheista», vastasi Uskollinen Sydæn hymyillen, »he ovat nyt veljiæni».

»Puhutteko vakavasti», sanoi Musta Hirvi, »oletteko tosiaankin hyvissæ væleissæ intiaanien kanssa?»

»Saatte itse sen todeta, rauha on solmittu heidæn, minun ja minun ystävieni välillæ; jos haluatte, voin kyllæ esittää teidät toisillenne.»

»Hitto soikoon! Nykyisissæ olosuhteissæ ei mikææn voi olla meille parempaa», sanoi Musta Hirvi, »ja koska kerran

olette vapaa, niin voimme nyt ryhtyä auttamaan toisia henkilöitä, jotka tällä hetkellä ovat suuressa vaarassa ja luultavasti kipeästi kaipaavat apuanne».

»Mitä tarkoitatte?» kysyi Uskollinen Sydän.

»Tarkoitan, että ne henkilöt, joille te jo kerran olette tehnyt suuren palveluksen, ovat tällä hetkellä preirierosvoijoukon piirittäminä, joka luultavasti kohta hyökkää heidän kimppuunsa, ellei se jo ole niin tehnyt.»

»Meidän on riennettävä heidän avukseen!» huudahti Uskollinen Sydän liikutettuna, voimatta tunnettaan hallita.

»Totta tosiaan! Se onkin meidän aikomuksemme, mutta tahdoimme ensin vapauttaa teidät, Uskollinen Sydän. Te olette liittomme sielu, ilman teitä emme pystyisi aikaansaamaan mitään.»

»Kiitos, ystäväni, mutta nyt olen vapaa, kuten itsekin voitte nähdä; ei mikään enää pidätä meitä, lähtekäämme siis matkaan!»

»Anteeksi», puhkesi Musta Hirvi puhumaan, »mutta me joudumme tekemisiin sangen voimakkaan roistojoukon kanssa; rosvot, jotka tietävät, että heillä ei ole sääliä odotettavana, taistelevat kuin tiikerit. Mitä suurempi luku meitä on, sitä suuremmat ovat menestymisen mahdollisuudet».

»Aivan niin! Mutta mihin tahdotte puheellanne päästä?»

»Siihen, että koska olette nimessämme tehneet rauhan comanchien kanssa, niin voisi . . .»

»Olette, hiisi vie, oikeassa», keskeytti Uskollinen Sydän hänet innostuen; »intiaaniseturit ovat varmaankin onnellisia, kun tarjoamme heille tilaisuuden osoittaa kuntoaan, he ovat varmasti iloisia saadessaan auttaa meitä retkellämme. Minä otan hoitaakseni sen asian, seuratkaa kaikki minua, esitän teidät uusille ystävillemme.»

Erämiehet kokoontuivat neljäkymmentä miestä käsitäväksi tiheäksi joukoksi.

Aseet oli rauhan merkiksi käännetty ylösalaisin, ja kaikki lähtivät metsästäjän jäljissä kulkemaan leiriin päin.

»Entä missä on äitini?» tiedusti Uskollinen Sydän rauhattomana Eusebiolta.

»Hän on turvassa, Mustan Hirven majassa.»

»Miten hän voi?»

»Hyvin, vaikka levottomuus häntä jäytää», vastasi vanhus; »äitinne on nainen, joka elää vain sydämellään, hänellä on suunnaton rohkeus, mitä suurimmat ruumilliset tuskat eivät häntä lannista, eikä hän enää kärsi niistä julmista kidutuksista, joiden alaiseksi hän oli joutunut».

»Jumalan kiitos! Mutta häntä ei saa enää kauvempaa pitää tappavassa epävarmuuden tilassa; missä on hevosenne?»

»Se on kätkettynä tänne läheisyyteen.»

»Ottakaa se ja lähtekää äitini luo, rauhoitatte häntä ja menette molemmat Verdi Gris-joen luolaan, jossa hän on turvassa kaikilta vaaroilta. Jätte sinne hänen kanssaan. Luolan löytää helposti, se on aivan lähellä *kuolleen piisonin* kiveä; kun olette saapuneet mainitulle paikalle, päästätte irti rastroni, jotka annan mukaanne, ne vievät teidät suoraan perille. Oletteko ymmärtänyt?»

»Täydelleen.»

»Lähtekää siis matkaan. Kas niin, nyt olemme saapuneet leiriin, teitä ei täällä tarvita, kun sitävastoin läsnäolonne on siellä välttämätön.»

»Minä lähden.»

»Hyvästi.»

»Näkemiin.»

Eusebio vihelsi luokseen koirat, jotka hän satoi nuoralla; puristettuaan vielä kerran nuoren miehen kättä hän lähti, kääntyi oikealle ja painui jälleen metsään, kun taas erämiesten joukko tuli tasangon reunalle, missä intiaani-leiri oli.

Comanchit muodostivat jonkun askeleen päässä leirinsä ulkoreunasta laajan puoliympyrän, jonka keskellä olivat heidän päällikkönsä.

Ottaakseen tulijat juhlallisesti vastaan he olivat pukeutuneet koreimpiin pukuihinsa ja maalanneet itsensä, esiintyen täysissä sotavarustuksissa.

Uskollinen Sydän käski joukon pysähtyä ja jatkaen yksin matkaansa levitti piisoninnahan, jonka antoi tuulessa hulmuta.

Kotkanpää erosi nyt muista päälliköistä ja tuli erämiehen eteen antaen hänkin rauhan merkiksi piisoninnahan hulmuta.

Kun molemmat miehet olivat kolmen askeleen päässä toisistaan, puhkesi Uskollinen Sydän puhumaan:

»Elämän Herra», sanoi hän, »näkee sydämiimme, hän tietää, että meidän keskuudessamme tie on kaunis ja avoin ja että sanat, jotka rintamme kuiskaa ja suomme ääntää, ovat vilpittömiä; valkoihoiset erämiehet tulevat punaisten veljiensä vieraiksi.»

»Olkoot he tervetulleet», vastasi Kotkanpää sydämelisest kumartaen majesteettisen sirosti ja ylevästi, kuten on intiaanien tapana.

Kun nämä sanat oli lausuttu, kohottivat comanchit ja erämiehet aseensa ilmaan kauvan ilosta huutaen.

Sitten luovuttiin kaikista muodollisista menoista, molemmat joukot sekaantuivat toisiinsa ja sulivat niin pian yhteen, että muutaman minuutin kuluttua oli enää vain yksi joukko.

Koska Uskollinen Sydän kuitenkin tiesi Mustan Hirven sanoista miten kalliita hetket olivat, vei hän Kotkanpään syrjään ja selitti hänelle suoraan, mitä hän toivoi hänen heimoltaan.

Päällikkö hymyili kuullessaan pyynnön.

»Veljeni saa olla tyytyväinen», sanoi hän, »odotakoon hän hetken».

Jättäen nyt erämiehen seuran hän meni toisten päällikköjen luo.

Kuuluttaja nousi heti erään majan kuistille ja kutsui kovaa huutaen kuuluisimmat soturit kokoukseen neuvostomajaan.

Uskollisen Sydämen pyyntöön suostuttiin yksimielisesti; yhdeksänkymmentä valiosoturia, joita Kotkanpää johti, määrättiin seuraamaan erämiesten mukana ja toimimaan kaikin voimin, jotta heidän retkensä onnistuisi.

Kun päällikköjen päätös tuli heimokunnan keskuudessa tunnetuksi, oli ilo yleinen.

Liittoutuneiden tuli lähteä liikkeelle auringon laskiessa voidakseen yllättää vihollisensa.

Noudattaen kaikkia niitä juhlallisuuksia, jotka ovat tavallisia tällaisissa tapauksissa, tanssittiin suurta sotatanssia, jonka aikana soturit lakkaamatta kertasivat kuorossa:

»Wabuindam Kitshi manitoo agarmissei hapith neatissum!«

Mikä suomeksi kuuluu:

»Elämän Herra, katsele minua suosiollisesti, olet antanut minulle rohkeuden avata suoneni.»

Kun oltiin lähtökunnossa, valitsi Kotkanpää, joka tiesi, millaisten vaarallisten vihollisten kimppuun hänen olisi hyökättävä, kaksikymmentä soturia, joihin hän saattoi luottaa, ja lähetti heidät edeltäkäsinkin vakoojiksi annettuaan heille *scolte wigwasia* eli kaarnaa, niin että he voisivat heti sytyttää tulen herättääkseen pääjoukon huomion hälytyksen sattuessa.

Sitten hän huolellisesti tarkasti soturiensa aseet ja tyytyväisenä tulokseen antoi lähtömerkin.

Comanchit ja erämiehet asettuivat peräkkäisjonoon, ja kukin osasto asianomaisen päällikkönsä johdolla marssi leiristä ystävien, jotka seurasivat heitä metsänreunaan asti, toivottaen heille onnea ja lausuen kehoituksen sanoja.

Tähän pieneen armeijaan kuului satakolmekymmentä rohkeata, täysin asestettua miestä, ja heitä komensivat päälliköt, joita mikään vaara ei voinut saattaa epäröimään tai pyörtämään takaisin. Suurien tummien, avaruudessa raskaasti kiitävien pilvien lomitse aika-ajoin pilkistävä kuu sirotteli silloin tällöin vain kalpeata ja himmeätä valoaan, joka kadotessaan vaikutti sen, että esi- neet näyttivät aavemaisilta.

Tuuli puhalteli puuskauksittain ja katosi syvänteihin ulvoen hiljaa ja valittaen.

Yö oli sanalla sanoen niitä, jotka ihmissuvun historiassa näyttävät olevan määrättyt näkemään kolkkoja murhenäytelmiä.

Soturit marssivat vaiteliaina; he näyttivät pimeässä aavejoukolta, joka oli noussut haudoistaan, kiiruhtaen toimeenpanemaan nimetöntä työtä, jonka Jumala oli kironnut ja jota yksistään yö saattoi varjoillaan suojella.

Puoliyön aikaan lausuttiin pysähtymiskäskey hiljaisella äänellä.

Leirydyttiin odottamaan vakoilijoita, joiden piti tuoda tietoja. Kukin kietoutui vaatteihinsa niin hyvin kuin osasi ja laskeutui levolle sille paikalle, missä oli, ollakseen valmis ensimmäisen merkin kuullessaan.

Ei mitään tulia sytytetty.

Intiaanit, jotka luottavat tiedustelijoihinsa, eivät koskaan aseta vahteja ollessaan sotaretkellä.

Kului kaksi tuntia.

Meksikolaisten leiri oli korkeintaan kolmen mailin päässä; mutta ennenkuin liittolaiset rohkenivat mennä

lähemmäs, tahtoivat päälliköt päästä varmuuteen siitä, että tie oli vapaa; siinä tapauksessa, että asianlaita ei olisi niin ollut, halusivat he tietää, kuinka paljon oli vihollisia, jotka sulkiivat heiltä tien, ja millainen heillä näkyi olevan hyökkäyssuunnitelma.

Kun Uskollinen Sydän kärsimättömänä valmistautui itse menemään vakoiluretkelle, kuului pensaikosta aluksi melkein huomaamatonta kahinaa, joka kuitenkin vähitellen kasvoi suhteettomasti, ja kaksi ihmistä tuli näkyviin.

Ensimmäinen oli yksi comanchitiedustelijoista, toinen oli tohtori.

Oppinut raukka oli säälittävässä tilassa.

Hän oli kadottanut tekotukkansa, vaatteet olivat siekaileina, kasvoilla kuvastui kauhu, ja hänen koko olemuksessaan paljastui kamppailun silminnähtäviä jälkiä.

Kun hän tuli Kotkanpään ja Uskollisen Sydämen eteen, kaatui hän suulleen maahan ja meni tajuttomaksi.

Häntä alettiin kiireesti hoitaa.

VI.

VIIMEINEN HYÖKKÄYS.

Lancerot, jotka olivat vahdissa suojavaarustusten takana, ottivat preirierosvot uljaasti vastaan.

Raivostuneena kapteeni Aguilarin kuolemasta kenraali, joka tiesi, että hänellä ei ollut tällaisilta ihmisiltä mitään armoa odotettavissa, oli päättänyt kaiken uhalla tehdä vastarintaa ja menettää henkensä, ennenkuin antautuisi heidän käsiinsä.

Meksikolaisia, ottaen lukuun peonit ja oppaat, joihin tuskin uskalsi luottaa, oli vain seitsemäntoista, miehiä ja naisia yhteensä.

Preirierosvoja oli ainakin kolmekymmentä.

Lukumäärien epäsuhde oli siis sängen suuri piiritäjien ja piiritettyjen välillä; mutta leirin vahvan aseman vuoksi, se kun sijaitsi kalliohuippujen keskellä, tuli tämä epäsuhde vain osittain näkyviin, ja voimat olivat melkein tasaväkiset.

Kapteeni Uaktehno ei ollut hetkeäkään kuvitellut vähäisiksi hyökkäyksen vaikeuksia, joita oli melkein mahdoton voittaa, mikäli hyökkäyksen tuli tapahtua avonaiselta paikalta ja suojatta; mutta hän oli arvellut voitonsa yllättää vahdit, ja ennen kaikkea hän oli luottanut Lörpön petokseen. Vain asianhaarain yllyttämänä hän, raivostuneena kapteeni Aguilarin hänelle aiheuttamasta mieshukasta, oli antanut hyökkäyskäslyn.

Mutta kun ensi kiihko oli mennyt ohi ja hän huomasi, kuinka häneltä kaatui miehiä, voimatta kostaa ja valloittamatta tuumaakaan lisää alaa, päätti hän, ei luopua piirityksestä, vaan siirtää hyökkäyksen myöhemmäksi toivoen pääsevänsä parempaan tulokseen yön aikana tehtävällä rohkealla äkkiryynnäköllä tai viimeisenä hätäkeinona saattamalla piiritetyt ennemmin tai myöhemmin nälkäkuoleman hätään.

Hän luuli olevansa varma siitä, että oli mahdotonta saada keltään apua näillä preirieillä, joilla tapaa vain kaikille valkoihoisille vihamielisiä intiaaneja tai joitakin erämiehiä ja metsästäjiä, eivätkä nämä välitä sekaantua asioihin, jotka eivät lainkaan koske heitä.

Tehtyään kerran päätöksen kapteeni pani sen heti täytäntöön.

Hän katsahti ympärilleen: tilanne oli edelleen sama; huolimatta yli-inhimillisistä ponnistuksista nousta ylös pitkin jyrkkää rinnettä, joka johti suojavarustuksille, eivät preirierosvot olleet kyenneet askeltakaan etene-
mään.

Heti kun joku rosvo ilmestyi näkyviin, saattoi meksikolaisen karbiinista lähtenyt kuula hänet vierimään alas.

Kapteeni antoi käskyn vetäytyä taaksepäin, ja sitä varten hän matki preiriekoiran ulvontaa.

Taistelu lakkasi heti.

Seutu, jonka hetkistä aikaisemmin olivat tehneet niin eloisaksi taistelevien huudot ja tuliaseiden laukaukset, vaipui äkkiä täydelliseen hiljaisuuteen.

Heti kun miehet olivat keskeyttäneet tuhotyönsä, aloittivat kondorikotkat, korpit ja urubu-linnut omansa.

Preirierosvojen jälkeen petolinnut: se oli asianmukaista.

Kondorikotkia, korppeja ja urubuja tuli parvittin kiertelemään ruumiiden ympärille, joista ne tappelivat keskenään kimeästi kirkuen; ne söivät ahneesti suuret määrät ihmislihaa aivan meksikolaisten edessä viimemainittujen uskaltamatta tulla suojaravustustensa ulkopuolelle ja pakosta pysyessä katselijoina petojen näin kauheata mässäystä pitäessä.

Rosvot kokoontuivat erääseen syvänteeseen kiväärinkantaman ulkopuolelle leiristä ja laskivat lukumääränsä.

Heidän mieshukkansa oli ollut tavaton: neljästäkymmenestä oli jäljellä ainoastaan yhdeksäntoista.

Tuntia lyhyemmässä ajassa heistä oli kaatunut kaksikymmentäyksi miestä! Siis enemmän kuin puolet heidän joukostaan.

Meksikolaisten keskuudessa, kapteeni Aguilaria lukuunottamatta, ei ollut ainoatakaan kuollutta tai haa-voittunutta.

Mieshukka, jonka preirierosvot olivat kärsineet, pani heidät miettimään.

Useimmat olivat sitä mieltä, että oli perädyttävä ja luovuttava sellaisen yrityksen tuottamista eduista, joka vaati niin suuria uhrauksia ja oli niin vakavien vaikeuksien takana.

Kapteeni oli vielä masentuneempi kuin hänen toverinsa.

Jos hänen kannaltaan olisi ollut kysymyksessä vain kullan ja timanttien hankkiminen, niin hän tietysti empi-mättä olisi luopunut suunnitelmastaan, mutta häntä kannusti toimintaan toinen, voimakkaampi syy, joka kiihoitti häntä saattamaan seikkailun onnelliseen loppuun, olkoot sen muut seuraukset mitkä hyvänsä.

Aarre, jota hän tavoitteli ja jonka arvoa ei voitu rahassa arvioida, oli donna Luz, tuo nuori tyttö, jonka hän jo kerran oli Meksikossa pelastanut roistojen käsistä ja johon hän tietämättään oli hillittömästi rakastunut.

Meksikosta asti hän oli askel askeleelta seurannut tyttöä vaanien kuin peto tilaisuutta ryöstääkseen tämän saaliin, jonka valtaamiseksi ei mikään uhraus ollut liian kallis, ei mikään vaikeus näyttänyt liian suurelta eikä mikään vaara voinut häntä pidättää.

Hän käyttikin roistojensa suostuttamiseksi kaikkia keinoja, jotka puhe voi tarjota innostuneelle miehelle, herättääkseen heissä jälleen rohkeutta ja saattaakseen heidät yrittämään vielä yhtä rynnäkköä, ennenkuin peräännyttäisiin ja lopullisesti luovuttaisiin tästä yrityksestä.

Hänellä oli suuri työ saadakseen heidät taivutetuiksi. Niinkuin aina käy tällaisissa tapauksissa, olivat urhoollisimmat jo saaneet surmansa; ne, jotka olivat jääneet henkiin, eivät tuntuneet olevan kovinkaan halukkaita antautumaan saman kohtalon alaisiksi.

Hartaitten pyyntöjen ja uhkausten avulla hän kuitenkin sai roistoilta kiskotuksi lupauksen jäädä seuraavaan päivään asti ja koettaa ratkaisevaa hyökkäystä yöllä.

Kun rosvot ja kapteeni Uaktehno olivat tästä sopineet, käski viimeainittu miestensä mahdollisimman hyvin kätkeytyä ja ennen kaikkea olla aivan hiljaa, kunnes

annetaan käsky, vaikka he huomaisivat meksikolaisten suorittavan mitä liikkeitä hyvänsä.

Kapteeni toivoi pysyessään näkymättömissä voivansa synnyttää piiritetyissä sen harhaluulon, että rosvot, muka kyllästyneinä tavattomiin vastoinkäymisiinsä, olivat päättäneet luopua yrityksestä ja tosiaankin menneet tiehensä.

Tuuma oli varsin ovela; se olikin vähällä johtaa tulokseen, jota sen suunnittelija oli odottanut.

Mailleen menevän auringon punertava loiste väritti viimeisillä säteillään puitten latvoja ja kallioiden huipuja, heräävä iltatuuli teki ilman vilpoiseksi, ja aurinko oli juuri häviämäisillään taivaanrannan taa purppuraiseen utuvuoteeseensa.

Illan rauhaa häiritsivät vain kannibaalipitojaan jatkavien ja ruumiista repimistään lihanpalasista kamalasti riitelvien petolintujen korviasärkevät huudot.

Kenraali, jonka sydän oli pakahtua nähdessään tämän tuskastuttavan näytelmän ja ajatellessaan, että kapteeni Aguilar, sankarillisella uhrautumisellaan pelastettuaan heidät kaikki, joutui tällaisen kauhean häväistyksen uhriksi, päätti olla heittämättä hunningolle hänen ruumistaan ja, maksoi mitä maksoi, mennä sitä etsimään, voidakseen hänet kunniallisesti haudata: olisihan se vain viimeinen kunnianosoitus tuolle onnettomalle nuorelle miehelle, joka ei ollut epäröinyt uhrautuessaan hänen puolestaan.

Donna Luz, jolle hän ilmaisi aikeensa, ei voinut häntä vastustaa, vaikka tiesi, mikä vaara siinä uhkasi.

Kenraali valitsi neljä rohkeata miestä ja menen suojavaarustusten yli kulki heidän edellään sitä paikkaa kohti, missä onnettoman kapteenin ruumis makasi.

Lancerot, jotka olivat jääneet leiriin, tarkkasivat tasankoa ollen valmiina pontevasti suojelemaan rohkeita

tovereitaan, jos heitä häirittäisiin heidän hurskaassa työssään.

Ollen väijyksissä kallionhalkeamissa rosvot näkivät heidän jokaisen liikkeensä, mutta varoivat ilmaisemasta läsnäoloaan.

Kenraali saattoi siis kaikessa rauhassa täyttää velvollisuutensa, eikä ollut vaikeata löytää nuoren miehen ruumista.

Hän makasi erään puun juurella pistoli kädessä, puukko toisessa, katse tuimana ja hymy huulilla, ikäänkuin hän vielä henkensä menetettyäänkin olisi uhmannut murhaajiaan.

Hänen ruumiinsa oli sananmukaisesti täynnä haavoja; mutta kummallisen sattuman vuoksi, minkä kenraali iloisena pani merkille, eivät petolinnut vielä olleet häneen kajonneet.

Lancerot nostivat ruumiin ristikkäin pantujen kiväärien päälle ja palasivat kiireisin askelin leiriin.

Kenraali käveli jonkun matkan päässä heidän takanaan tarkaten ja tähyillen näreikköjä ja pensaita.

Ei kuulunut hiiskaustakaan, kaikkialla vallitsi mitä täydellisin hiljaisuus, preirierosvot olivat menneet jättämättä muita jälkiä kuin kuolleensa, jotka he näyttivät kerrassaan hyljänneen.

Kenraali alkoi toivoa, että heidän vihollisensa olivat menneet tiehensä, ja huokasi helpotuksesta.

Yö alkoi saapua nopeasti kuten tavallisesti, kaikkien katseet olivat tarkasti suunnattuina lanceroihin, jotka kantoiivat kuollutta upseeriansa, eikä kukaan huomannut pariakymmentä haamua, jotka ääneti hiipivät kivien lomitse ja vähitellen lähestyivät leiriä, asettuen väijyksiin sen likelle ja suunnaten hehkuvat katseensa sen puolustajiin.

Kenraali käski laskea ruumiin leposijalle, joka kaikessa kiireessä oli valmistettu, ja tarttuen lapioon hän itse halusi kaivaa haudan.

Kaikki lancerot kokoontuivat hänen ympärilleen no jaten kivääreihinsä.

Kenraali paljasti päänsä, otti rukouskirjan ja suoritti kovalla äänellä hautausmenot, joihin hänen sisarentyttärensä ja muut läsnäolijat hartaasti yhtyivät.

Oli jotakin suurenmoista ja liikuttavaa näissä perin yksinkertaisissa juhlamenoissa, keskellä erämaata, jonka tuhannet salaperäiset äänet tuntuivat samanaikaisesti lausuvan rukouksen, tämän ylevän luonnon helmassa, johon Jumalan käsi on niin näkyvästi jättänyt jälkensä.

Tuo valkohapsinen vanhus luki niin hartaana kuolinrukoukset nuorelle, melkein lapselta tuntuneelle upseerivainajalle, joka hetkistä aikaisemmin oli uhkunut elämää, ja hänen vieressään seisoivat mietteissään nuori tyttö ja alakuloiset sotilaat, joita sama kohtalo ehkä piankin uhkasi, mutta jotka tyyninä ja nöyrinä lämpimästi rukoukset surmansa saaneen puolesta; tämä Korkeimman luovossa kohoava rukous, jota säesti iltatuulen valitteleva suhina puitten oksissa, johdatti mieleen kristinuskon alkuajat, jolloin ahdistettuina ja kätkeytymään pakotettuina paettiin erämaahan, missä oltiin lähempänä Jumalaa.

Ei mikään häirinyt heitä suorittamasta tätä viimeistä palvelusta.

Sittenkun jokainen läsnäolevista oli vielä kerran alakuloisena hyvästellyt kuollutta, laskettiin hänet hautaan käärittynä viittaansa, hänen aseensa pantiin hänen viereensä, ja hauta luotiin umpeen.

Vain pieni kumpu, joka piankin tasaantuisi, osoitti sitä paikkaa, missä ikuisiksi ajoiksi kätkeytynä lepäsi uljaan miehen ruumis: hänen siihen asti tuntematon

sankaruutensa oli äärimmäisen uhrauksen avulla pelastanut ne, jotka olivat uskoneet hänelle turvallisuutensa valvomisen.

Läsnaolijat hajaantuivat vanhojen kostavansa hänen kuolemansa tai muussa tapauksessa tekevänsä kuin hän.

Pimeys oli täydellisesti vallannut seudun.

Tehtyään vielä viimeisen kierroksen kenraali varmistuneena siitä, että vahdit oli oikein asetettu paikoilleen, toivotti sisarentyttarelleen hyvää yötä ja laskeutui nukkumaan poikittain sisäänkäytävän eteen hänen telttansa ulkopuolelle.

Kolme tuntia kului ilman pienintäkään ääntä.

Äkkiä parikymmentä miestä paholaislegioonan lailla syöksyi suojarustusten yli, ja ennenkuin hyökkäyksestä hämmästyneet vahdit ehtivät ryhtyä vastarintaan, olivat he vangitut ja surmatut.

Preirierosvot olivat valloittaneet meksikolaisten leirin, ja heidän mukanaan oli tullut murha ja ryöstö!

VII.

TAISTELU.

Sakaalien lailla ulvoen ja aseillaan huutoen preirierosvot hyökkäsivät leiriin.

Heti kun leiri oli vallattu, oli kapteeni antanut miestensä murhata ja ryöstää mielin määrin. Kiinnittämättä heihin sen enempää huomiota hän riensi teltaan.

Mutta tie sinne oli häneltä suljettu. Kenraali oli kerännyt luokseen kuusi tai seitsemän miestä ja odotti roistoja pelkäämättä, varmasti päätettyään antaa tappaa itsensä ennenkuin sallisi kenenkään noista kurjista koskea nuoreen tyttöön.

Nähdessään vanhan sotilaan, jonka silmä iski tulta, seisovan siinä pistoli toisessa ja miekka toisessa kädessä, kapteeni mietti hetken.

Mutta hänen epäröintinsä kesti vain tuokion; huu-dollaan hän keräsi ympärilleen kymmenkunnan rosvoa.

»Tie auki!» ulvoi hän heiluttaen väkipuukkoaan.

»Antaa tulla vain!» vastasi kenraali purren raivoissaan viiksiänsä.

Molemmat miehet syöksyivät toistensa kimppuun, heidän miehensä tekivät samoin, ja temmellys kävi yleiseksi.

Nyt syytti kauhea ja armoton ottelu miesten välillä, jotka tiesivät, että heillä ei kellään ollut sääliä odottavana.

Kukin koetti antaa kuolettavia iskuja viitsimättä väis-tää niitä, joita häneen itseensä suunnattiin, tyytyen kaa-tumaan, kunhan vain kaatuessaan vei mukanaan edes yhden vastustajan.

Haavoittuneet koettivat nousta jälleen upottaakseen puukkonsa niiden ruumiiseen, jotka vielä jatkoivat tais-telua.

Tällaista tuimaa kamppailua ei siis voinut jatkua kau-van; kaikki lancerot saivat surmansa, ja kenraalikin kaa-tui vihdoin kapteenin sortamana, joka heittäytyi hänen päälleen ja sitoi hänet lujasti vyöllään, niin että hänen oli enää mahdoton tehdä vastarintaa.

Kenraali oli vain kevyesti haavoittunut, sillä kapteeni oli määrättyistä syistä, jotka hän yksin tiesi, tehokkaasti varjellut häntä taistelun aikana, torjuen väkipuukollaan ne iskut, joita roistot kenraaliin suuntasivat.

Hän tahtoi saada vihollisensa elävänä, ja siinä hän oli onnistunutkin.

Kaikki meksikolaiset olivat kaatuneet, se on myönnet-tävä, mutta voitto oli ollut rosvoillekin kallis: enemmän kuin puolet heistä oli saanut surmansa.

Kenraalin neekeripalvelija, jolla oli ollut aseenaan valtava, nuoren puun tyvestä valmistettu sotanuija, oli tehnyt kauvan lujaa vastarintaa niille, jotka yrittivät hänet nujertaa: hän musersi armotta ne houkkiot, jotka rohkenivat tulla liian lähelle hänen harvinaisen kätevästi pitelemäänsä asetta.

Hänet oli vihdoinkin onnistuttu suopungilla sitomaan kiinni ja kaatamaan puolitukehduksissa maahan, ja kapteeni oli pelastanut hänen henkensä, juuri kun muuan rosvo jo kohotti kättään surmataksaan hänet.

Heti kun kapteeni huomasi, ettei kenraali voinut liikahtakaan, huudahti hän riemusta ja muistamatta edes pysähdyttää verta, jota juoksi kahdesta hänen saamastaan haavasta, hän hypähti kuin tiikeri yli vihollisensa, joka voimatta mitään tehdä vääntelehti hänen jalkainsa juuressa, ja tunkeutui telttaan.

Se oli tyhjä.

Donna Luz oli kadonnut!

Kapteenin mieli musertui.

Mitä oli tapahtunut nuorelle tytölle?

Telttä oli pieni, melkein aivan vailla huonekaluja; sinne oli mahdotonta kätkeytyä.

Puoliksi hajallinen vuode osoitti, että donna Luz yllätyksen sattuessa oli nukkunut kaikessa rauhassa.

Hän oli kadonnut kuin hengetär jättämättä paostaan jälkiä.

Paon mahdollisuutta ei rosvo voinut käsittää, koska leiri oli vallattu joka puolelta yht'aikaa.

Miten saattoi nuori tyttö, kavahdettuaan unestaan, olla niin uljas ja niin neuvokas, että hän pakeni näin nopeasti ja kulki voittajien välitse huomaamattomana, vaikka heidän ensimmäisenä tehtävänään oli ollut vartioida kaikkia uloskäytäviä?

Kapteeni koetti turhaan keksiä ratkaisua tähän arvoitukseen.

Hän polki raivostuneena jalkaansa, tunnusteli veitsensä terällä tavaramyntyjä, jotka olisivat voineet olla väliaikaisena piilopaikkana. Kaikki tuloksetta!

Vakuutettuna siitä, että hänen tutkimuksensa teltassa eivät johtaisi mihinkään tulokseen, hän riensi ulos, kuljeksien sinne tänne kuin villipeto, ja kuvitteli, että jos tytön jonkun ihmeen kautta oli onnistunut päästä pakoon, olisi helppo löytää hänen jälkensä hänen harhaillessaan yksin yöllä ja puolipukimissa erämaassa.

Ryöstö jatkui sillä välin nopeasti ja järjestelmällisesti sekasorrossakin, niin että rosvojen käytännöllinen taito pääsi täysiin oikeuksiinsa.

Väsyneinä kaameasta työstään aukaisivat voittajat puukoillaan täysinäisiä mezcaldulloja, ja nyt seurasivat ryöstöä ja murhaamista hurjat juomingit.

Äkkiä kuului aivan läheltä kimakka ja kauhistuttava huuto, ja kuulasade räntäsi rosvojen päälle.

Yllätettyinä itse vuorostaan he tarttuivat aseisiinsa yrittäen kokoontua yhteen.

Samassa ilmestyi joukko intiaaneja hyppien kuin jaguaarit tavaramyntyjen seassa, ja heidän kintereillään ryntäsi metsästäjäparvi, jonka johtajina olivat Uskollinen Sydän, Ilomieli ja Musta Hirvi.

Rosvojen asema kävi pulmalliseksi.

Kapteeni, jonka huomiota nyt kiinnitti hänen väkeään uhkaava vaara, luopui kaihomielin tuloksettomasta etsinnästään, johon oli antautunut, ja ryhmittäen miehensä ympärilleen otti mukaansa ainoat kaksi vankiaan, jotka hänellä oli, nimittäin kenraalin ja tämän neekeripalvelijan; käyttäen hyväkseen hälinää, joka erottamattomasti kuului sellaisiin äkkiyllätyksiin, hän käski miestensä hajaantua

joka suunnalle siten päästäkseen helpoimmin turvaan vastustajiensa laukauksilta.

Laukaistuaan kiväärinsä suoraan hyökkääjiään vastaan, mikä heissä aiheutti jonkinlaista epäröimistä, preirierosvot pakenivat eri tahoille kuin saastainen urubu-parvi ja katosivat yöhön.

Mutta paetessaankin kapteeni, joka oli jättäytynyt viimeiseksi turvatakseen perääntymisen, koetti vielä etsiä nuoren tytön jälkiä, mikäli se oli mahdollista hänen kiireisesti vetäytyessään pois päin, mutta ei voinut huomata mitään.

Petyttyään näin toiveissaan kapteeni raivosi ja hautoi päässään mitä kamalimpia suunnitelmia.

Uskollinen Sydän oli intiaanivakoilijalta ja varsinkin tohtorin kertomuksesta saanut tietää hyökkäyksestä, jota oli leiriä vastaan yritetty, ja heti lähtenyt matkaan saapuakseen niin aikaisin kuin mahdollista meksikolaisille avuksi.

Onnettomuudeksi olivat erämiehet ja comanchit, nopeasta marssistaan huolimatta, saapuneet liian myöhään pelastaakseen karavaanin.

Kun retken johtajat olivat päässeet selville rosvojen paosta, lähtivät Kotkanpää ja hänen soturinsa ajamaan heitä takaa.

Jäätyään yksin leirin isännäksi, Uskollinen Sydän määräsi toimeenpantavaksi yleisen etsinnän läheisissä pensaikoissa ja korkeassa ruohossa, jota rosvot eivät olleet ehtineet aivan tarkasti tutkia, sillä tuskin he olivat valanneet leirin, kun heidät jo siitä karkoitettiin.

Etsintä johti siihen, että löydettiin Phebe, donna Luzin nuori palvelijatar, ja kaksi lanceroa, jotka olivat kätkeytyneet erään puun onttoon runkoon; he tulivat kaikki esille enemmän kuolleina kuin elävinä

Mustan Hirven ja muutamien erämiesten saattamina, jotka turhaan koettivat heitä rauhoittaa ja herättää heissä rohkeutta.

Nuo miesparat luulivat olevansa rosvojen käsissä, ja Uskollisella Sydämellä oli suunnaton työ koettaessaan saada heidät ymmärtämään, että miehet, jotka he näkivät edessään, olivat tosin liian myöhään heidän avukseen rientäneitä erämiehiä, jotka tietysti eivät aikoneet tehdä heille mitään pahaa.

Heti kun he olivat hiukan tyyntyneet, meni Uskollinen Sydän heidän kanssaan teltaan, ja pyysi heitä lyhyesti kertomaan tapahtumat.

Nuorta mestitsityttöä, joka heti nähtyään, kenen kanssa oli tekemisissä, oli saanut takaisin koko varmuutensa ja sitäpaitsi oli tuntenut Uskollisen Sydämen, ei tarvinut kahdesti käskä; muutamassa minuutissa hän oli erämiehelle antanut tarkat tiedot kauheista tapahtumista, joiden katsojana hän oli ollut.

»Onko siis kapteeni Aguilar surmattu?» kysyi erämies tytöltä.

»Oi, voi! On», vastasi nuori tyttö kaihoisasti huokaisten muistellessaan upseeriparkaa.

»Entä kenraali?» kysyi erämies.

»Oh! Kenraaliko? Hän puolustautui kuin leijona ja kaatui vasta tehtyään sankarillista vastarintaa.»

»Onko hän kuollut?» tiedusti Uskollinen Sydän tuskallisesti liikutettuna.

»Ei, ei, hän on vain haavoittunut,¹ näin roistojen menevän ohitseni vieden hänet mukanaan. Luulenpa hänen haavojensa olevan vähäpätöisetkin, koska *ladronit* — varkaat — taistelun aikana säästelivät häntä.»

»Sepä hyvä», lausui erämies ajattelevan näköisenä; sitten hän tovin kuluttua lausui empien ja äänen hieman väristessä; »Minne emäntänne sitten on joutunut?»

»Emäntäni, donna Luz?»

»Niin, donna Luz, sen luulen olevan hänen nimensä, antaisin paljon saadessani hänestä tietoja ja tietäessäni hänen olevan turvassa.»

»Hän on turvassa ollessaan teitä lähellä», lausui sointuva ääni.

Ja donna Luz tuli näkyviin vielä kalpeana kokemistaan mieltäjärkyttävistä tapahtumista, mutta tyynenä, hymy huulilla ja katse säteilevänä.

Läsnäolijat eivät voineet pidättää hämmästynttä liikettä nuoren naisen näin odottamatta ilmestyessä.

»Oh! Jumalalle olkoon kiitos!» huudahti erämies, »apumme ei ole siis ollutkaan täysin hyödytön!»

»Ei», vastasi tyttö suloisesti ja lisäsi alakuloisena, surumielisyyden kuvastuessa hänen kasvoillaan: »Kun nyt olen kadottanut hänet, joka oli minulle isän sijaisena, niin pyydän teiltä suojelustanne, caballero.»

»Sen lupaan, madame», lausui erämies lämpimästi. »Mitä tulee enoonne, niin luottakaa minuun, minä tuon hänet takaisin luoksenne, vaikka se maksaisi henkeni; tiedättehän», lisäsi hän, »etten vasta tänään ensi kertaa riennä avuksenne».

Kun ensi kiihtymys oli mennyt ohi, haluttiin saada tietää, miten nuoren tytön oli onnistunut pelastua rosvojen etsinnästä.

Donna Luz kertoi lyhyesti, mitä oli tapahtunut.

Nuori tyttö oli täysissä pukimissa heittäytynyt vuoteeseensa, levottomuus oli pitänyt häntä valveilla, salainen aavistus pakotti hänet olemaan varuillaan.

Kuullessaan rosvojen huudot hän epätoivo sydämessä nousi vuoteestaan ja huomasi heti ensi silmäyksellä, että pakeneminen oli mahdotonta.

Katseltuaan kauhistuneena ympärilleen hän oli huomannut vaatteet, jotka oli heitetty sikin sokin riippumattoon ja riippuivat siitä molemmin puolin alas.

Silloin pisti hänen päähänsä ajatus, joka kirkkaan salaman tavalla näytti tulleen taivaasta.

Hän pujahti näiden vaatteiden alle ja painautuen niin pieneksi, kuin suinkin saattoi, vetäytyi kokoon verkkomaton pohjaan korjaamatta vaatteita järjestykseen.

Jumala oli suonut, ettei rosvopäällikkö etsiessään tyttöä kaikkialta edes ajatellutkaan työntää kättään riippumattoon, joka näytti tyhjältä.

Sattuman kautta näin pelastuen hän oli jäänyt sinne tunnin ajaksi kyyristyneenä ja tuntenut sellaista tuskaa, jota on mahdoton kuvailla.

Erämiesten saapuminen ja Uskollisen Sydämen ääni, jonka hän heti oli tuntenut, olivat herättäneet hänessä toivoa; hän oli tullut esille kätkestään ja odottanut sopivaa hetkeä esiintyäkseen.

Erämiehet ihmettelivät tätä yksinkertaista kertomusta, joka samalla oli niin liikuttava, ja onnittelivat sydämellisesti nuorta naista hänen rohkeudestaan ja mielenmaltistaan, joiden avulla hän oli pelastunut.

Kun leiriin oli saatu jälleen vähän järjestystä, lähestyi Uskollinen Sydän donna Luzia.

»Madame», sanoi hän, »pian koittaa päivä, ja levätyänne muutaman tunnin vien teidät äitini luo, joka on hurskas nainen; kun hän tutustuu teihin, niin en epäile, että hän alkaa rakastaa teitä kuin tytärtään. Kun sitten olette päässyt turvaan, ryhdyn toimenpiteisiin saattaakseni enonne teidän luoksenne.»

Odottamatta nuoren tytön kiitoksia hän kumarsi kunnioittavasti ja poistui teltasta.

Kun hän oli poistunut, huokasi donna Luz ja istuutui ajatuksiin vaipuen jakkaralle.

VIII.

VERDI GRIS-JOEN LUOLA.

Oli kulunut kaksi päivää edellisessä luvussa kerrotuista tapauksista.

Viemme lukijan iltapäivällä kello kolmen ja neljän välillä Ilomielen löytämään luolaan, johon Uskollinen Sydän oli järjestänyt mieliala-illan.

Luolan sisäosa, jota valaisivat lukuisat, intiaanien kynttiläpuuksi nimittämästä puusta valmistetut tulisoihdut, palaen kiinnitettyinä kallioseinämiin lyhyiden välimatkojen päähän toisistaan, muistutti asioihin perehtymättömän vieraan mielestä, jos joku sattumalta olisi joutunut sitä katselemaan, maankiertäjien tyysijaa tai rosvoleiriä.

Nelisenkymmentä erämiestä ja comanchisoturia oli haajaantuneina sinne tänne; muutamat nukkuivat, toiset poltelivat, toiset puhdistelivat aseitaan tai paikkailivat vaatteitaan ja jotkut taas kyykistyneinä parin kolmen rovon ympärille, joiden yläpuolelle oli ripustettu patoja, pais-toivat tavattoman isoja hirvenlihapaloja.

Jokaisen luolaan johtavan käytävän suulla vartioitsi kaksi miestä liikkumatta, mutta silmät ja korvat tarkkaavaisina valvoen kaikkien turvallisuutta.

Eräässä erillään olevassa luolanosassa, jonka erotti muista esiinpistävä suuri lohkare, keskusteli matalalla äänellä kaksi naista ja yksi mies, jotka istuivat kirveellä karkeasti veistetyllä jakkaralla.

Nuo kaksi naista olivat donna Luz ja Uskollisen Sydämen äiti; mies, joka heitä katseli poltellessaan maissinolkisilla imukkeilla jatkettuja savukkeitaan ja väliin yhtyi keskusteluun huudahtaen milloin hämmästyksestä, milloin ihailusta ja riemastuksesta, oli Eusebio, vanha espanjalai-

nen palvelija, josta usein olemme puhuneet tämän kertomuksen kuluessa.

Tämä osasto oli tavallaan eristetty huone, ja sisäänkäytävän edessä käveli edestakaisin toinen mies kätet selän takana, vihellellen hampaittensa välitse jotakin säveltä, jonka arvatenkin nyt laati.

Hän oli Musta Hirvi.

Uskollinen Sydän, Kotkanpää ja Ilomieli olivat poissa.

Molempien naisten keskustelu näytti suuresti herättävän heidän mielenkiintoaan; erämiehen äiti vaihtoi tuontuostakin merkitseviä katseita vanhan palvelijansa kanssa, jonka savuke oli sammunut, mutta joka vielä imi sitä koneellisesti huomaamatta sen sammuneen.

»Niin», lausui vanha nainen pannen hartaana kätensä ristiin ja kohottaen katseensa kohti korkeuksia, »huomaan, että Jumalan sormi ohjaa tätä kaikkea».

»Oikein», vastasi Eusebio varmasti, »juuri hän on tehnyt kaikki».

»Sanokaahan, pikku rakkaani, eikö enonne, kenraali, ole kertaakaan koko kahden kuukauden aikana, jonka matkanne on kestänyt, joko sanoilla tai muutoin antanut teidän tietää retkenne tarkoitusta?»

»Ei kertaakaan», vastasi donna Luz.

»Sepä ihmeellistä», mutisi vanha nainen.

»Tosiaankin ihmeellistä», toisti Eusebio koettaen uhallakin saada savua lähtemään sammuneesta savukkeestaan.

»Mutta millä sitten enonne on kuluttanut aikaansa siitä saakka, kun saavuitte preirielle?» tiedusteli Uskollisen Sydämen äiti edelleen. »Suokaa anteeksi, rakas lapseni, että teen teille näitä kysymyksiä, jotka varmaankin saattavat teidät hämillenne, mutta joita ei millään tavoin herätä uteliaisuus; myöhemmin ymmärrätte minut ja saatte silloin havaita, että vain vilkas mielenkiinto, jota tunnen teitä kohtaan, on aiheena kyselyihini.»

»Sitä en lainkaan epäile, madame», vastasi donna Luz suloisesti hymyillen. »Koetan siis parhaani mukaan vastata kysymyksiinne. Preirille saavuttuamme enoni on ollut alakuloinen ja huolestunut; hän etsi eräelämään tottuneiden miesten seuraa, ja tavatessaan jonkun heistä hän jäi pitkäksi aikaa keskustelemaan hänen kanssaan ja tekemään kysymyksiään.»

»Ja mitä hän heiltä tiedusteli, lapseni, muistatteko?»

»Hyvä Jumala, madame, tunnustan häpeäkseni teille», vastasi nuori tyttö kevyesti punastuen, »etten kiinnittänyt suurtakaan huomiota näihin keskusteluihin, jotka, niin ainakin luulin, liikuttivat minua sangen vähän. Minä, lapsirukka, jonka elämä tähän asti on kulunut ikävästi ja yksitoikkoisesti ja joka olen nähnyt maailmaa vain luostarini ikkunaristikkojen lävitse, ihailin suurenmoista luontoa, joka kuin taikaiskusta oli noussut eteeni; silmäni eivät jaksaneet kylliksi katsella näitä ihmeellisyyksiä ja ihailin Luojaa, jonka ääretön voima oli äkkiä minulle ilmaantunut.»

»Puhutte totta, rakas lapseni, suokaa anteeksi kysymykseni, jotka väsyttävät teitä ja joiden kantavuutta ette saata ymmärtää», lausui hyväntahtoinen nainen suudellen häntä otsalle. »Jos haluatte, voimme puhua muista asioista.»

»Niinkuin vain tahdotte, madame», vastasi nuori tyttö antaen hänelle vastasuutelon, »minä olen onnellinen saadessani keskustella kanssanne, ja minkä aiheen valinnettekin, herättää se suuresti mielenkiintoani.»

»Mutta mehän lörpöttelemme yhtä mittaa ajattelematta poikaraukkaani, joka yhä on poissa lähdettyään tänä aamuna ja jonka sen mukaan, mitä hän minulle lausui, pitäisi olla jo nyt palannut.»

»Oh! Kunhan hänelle ei vain olisi tapahtunut mitään onnettomuutta», huudahti donna Luz säikähtyneenä.

»Herättääkö hän siis hiukan myötätuntoanne?» kysäisi vanha nainen hymyillen.

»Ah! Madame, voisiko olla toisin niiden palvelusten jälkeen, jotka hän on meille tehnyt ja joita hän vielä meille tekee, siitä olen varma», vastasi tyttö liikutettuna helakan punan kohotessa hänen poskilleen.

»Poikani on luvannut vapauttaa enonne. Voitte olla varma siitä, että hän pitää sanansa.»

»Niin, sitä en epäile ollenkaan, madame. Oi, mikä ylevä ja suuri luonne!» huudahti tyttö innostuneesti. »Miten hyvin sopiikaan hänelle Uskollisen Sydämen nimi!»

Vanha nainen ja Eusebio katsoivat häneen hymyillen, he olivat onnellisia huomattaessaan nuoren tytön innostuksen.

Donna Luz huomasi, kuinka tarkkaavaisesti he häntä katselivat, keskeytti hämmästyneenä puheensa ja painoi päänsä alas punastuen yhä enemmän.

»Oi!» sanoi vanha nainen tarttuen hänen käteensä, »jatkakaa, rakas lapsi, olen ihastunut kuullessani teidän puhuvan tuolla tavalla pojastani. Niin», lisäsi hän surullisena ja ikäänkuin puhuen itsekseen, »niin, hänellä on suuri ja ylevä luonne. Kuten kaikkia valioluonteita, on häntäkin väärin arvosteltu; mutta kärsivällisyyttä, Jumala vain koettelee, kerran on tuleva päivä, jolloin hänelle suodaan oikeutta kaikkien edessä.»

»Onko hän ehkä onneton?» rohkeni nuori tyttö arasti kysäistä.

»Sitä en voi sanoa, lapseni», vastasi äitiparka pidätetysti huokaisten, »kuka tässä maailmassa saattaa olla onnellinen? Jokaisella on omat huolensa kestettävinaan, Kaikkivoipa mittaa kullekin taakan hänen voimiansa mukaan.»

Luolassa kuului jotakin hälinää, ja useita miehiä astui sisään.

»Täällä tulee poikanne, madame», lausui Musta Hirvi.

»Kiitos, ystäväni», vastasi nainen.

»Oh! Sepä hauskaa!» sanoi donna Luz nousten riemastuneena seisaalle.

Mutta häveten tätä harkitsematonta tekoaan nuori tyttö vaipui hämillään ja kovin punastuen takaisin istumaan.

Uskollinen Sydän saapui tosiaankin, mutta hän ei ollut yksin. Ilomieli ja Kotkanpää olivat hänen seurassaan samoin kuin useita muita erämiehiä.

Heti luolaan saavuttuaan suuntasi nuori mies kiireesti askeleensa suoraan siihen osaan, missä hänen äitinsä oli; hän suuteli tätä otsalle ja kääntyen sitten donna Luzin puoleen tervehti hiukan hämillään, mikä ei ollut hänelle luonteenomaista eikä jäänyt vanhalta naiselta huomaamatta.

Nuori tyttö vastasi tervehdykseen yhtä hämmentyneenä.

»Kas niin», lausui Uskollinen Sydän hilpeällä äänellä, »onko teidän ollut kovinkin ikävä minua odotellessanne, jalot vankini? Aika on varmaankin tuntunut teistä hirtittävän pitkältä täällä luolassa; suokaa anteeksi, että olen karkoittanut teidät tähän vastenmieliseen asuntoon, donna Luz, teidät, jotka olette syntyneet asumaan loistavissa palatseissa. Valitettavasti tämä on minun paras asuntoni.»

»Lähellä sen miehen äitiä, joka on pelastanut henkeni», vastasi nuori tyttö ylevästi, »tunnen asuvani kuin kuningatar, asukoon hän sitten missä tahansa».

»Olette tuhannesti liian hyvä, madame», sopersi erämies, »saatatte minut todella hämilleni».

»No niin, poikani», keskeytti vanha nainen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että johtaisi toiseen suuntaan keskustelun, joka alkoi muuttua nuorille vaikeaksi, »mitä olette tehneet tänään? Onko teillä hyviä uutisia meille tuotavana? Donna Luz on niin levoton kuin olla saattaa enonsa vuoksi ja palaa halusta saada nähdä hänet jälleen.»

»Ymmärrän neidin levottomuuden», vastasi erämies. »Toivon voivani sen kohta poistaa, vaikka emme ole saaneet tänään suuriakaan aikaan, kun on ollut mahdoton löytää rosvojen jälkiä. Se on vähällä raivosta halkaista pääni. Kaikeksi onneksi tapasimme palatessamme jonkun matkan päässä luolasta tohtorin, joka uskollisena tottomuksilleen etsiskeli kasveja kallionrotkoista. Hän kertoi meille nähneensä epäilyttävän näköisen miehen kiertelevän näitä seutuja; lähdimme heti etsiskelemään ja tapasimme todellakin erään henkilön, jonka otimme vangiksi ja joka meillä on mukana.»

»Siinä näette, hyvä herra», lausui donna Luz hiukan vallattomasti, »että on hyötyäkin kasvien keräämisestä. Rakas tohtorimme on kaiken todennäköisyyden mukaan tehnyt suuren palveluksen.»

»Vaikkei sitä aikonutkaan», huomautti Uskollinen Sydän naurahtaen.

»En väitäkään vastaan», myönsi nuori tyttö leikillisesti, »mutta ilman kasvientutkijaa ei teillä nyt olisi miestä vankinanne, kasveille olette siis velvollinen antamaan tunnustuksen.»

»Kasvien etsinnällä on hyvät puolensa, se on tunnustettava, mutta kullakin asialla olkoon oma aikansa; tahtomatta moittia sanon, että tohtori ei aina ole osannut yhtä hyvin valita aikaansa.»

Huolimatta vakavista tapahtumista, joihin nämä sanat viittasivat, eivät läsnäolevat voineet pidättäytyä hymyilemästä kovaonnisen oppineen kustannuksella.

»No niin, no niin», lausui donna Luz, »en tahdo, että tohtorirukkani kimppuun hyökätään. Hänelle on ollut kylin suurena rangaistuksena muistamattomuudestaan se syvä suru, joka häntä on vaivannut tuon kohtalokkaan päivän jälkeen.»

»Olette oikeassa, neiti, en puhu siitä enää; nyt pyy-

dän teiltä lupaa saada poistua luotanne, toverini ovat suorastaan kuolla nälkään. Kunnan väkeni odottaa minua aloittaakseen aterian.»

»Mutta», kysyi Eusebio, »mitä aiotte tehdä miehelle, jonka pidätitte?»

»En vielä tiedä. Heti syötyäni ryhdyn häntä kuulustelemaan, ja luultavasti hänen vastauksensa määräävät toimintani hänen suhteensa.»

Padat nostettiin tulelta, hirvenliha leikattiin viipaleiksi, ja erämiehet ja intiaanit istuutuivat veljellisesti toistensa viereen ja söivät hyvällä ruokahalulla.

Vain naisille tarjottiin erikseen ruokaa heidän osatossaan, ja Eusebio hoiti hovimestarin arkatuntoisia tehtäviä niin huolellisesti ja vakavasti kuin olisi sopinut arvokkaampaankin ympäristöön.

Mies, joka oli pidätetty luolan lähistöltä, oli jätetty kahden luotettavan, hampaisiin asti asetetun erämiehen vartioitavaksi, jotka eivät hellittäneet hänestä silmiään; mutta mies ei mitenkään näyttänyt ajattelevan pakoontäpääsyä. Hän päinvastoin kävi reippaasti käsiksi ruokaan, jota oli huomattu asettaa hänen eteensä.

Heti kun ateria oli päättynyt, vetäytyivät päälliköt syrjään ja juttelivat keskenään matalalla äänellä muutama minuutin ajan.

Sitten tuotiin vanki Uskollisen Sydämen määräyksestä esille ja valmistauduttiin pitämään kuulustelua.

Mies, johon tuskin tähän asti oli katsottu, tunnettiin heti, kun hän oli päälliköiden edessä, jotka eivät voineet pidättää hämmästyntä liikettä.

»Kapteeni Uaktehno!» mutisi Uskollinen Sydän ällistyneenä.

»Minä juuri, hyvät herrat», vastasi preirierosvo kopean ivallisesti; »mitä teillä on minulta kysyttävää? Olen valmis vastaamaan.»

IX.

OVELUUTTA.

Kuulumattoman röyhkeätä oli kapteenin puolelta tulla kaiken nyt tapahtuneen jälkeen näin ilman ankaraa vastarintaa antautumaan miesten valtaan, jotka eivät empisi kostaa hänelle verisesti.

Erämiehet olivatkin kauhistuneita rosvon käyttäytymisestä ja alkoivat epäillä siinä piilevän ansan; heidän hämmästyksensä kasvoi yhä enemmän, kun he ajattelivat rosvon yrittämän tempun vakavuutta.

He ymmärsivät varsin hyvin saaneensa hänet vangikseen vain sen vuoksi, että hän itse oli niin tahtonut ja että häntä pakotti näin toimimaan jokin pätevä syy, varsinkin koska hän niin huolellisesti oli peittänyt jälkensä kaikilta ja etsinyt itselleen niin vaikeasti löydettävän tyyssijan, että tarkkavainuiset intiaanitkin, joita tavallisesti ei mikään voi johtaa harhaan, olivat luopuneet etsimästä häntä sen pitemmälti.

Mitä hän aikoi tehdä näiden leppymättömien vihollistensa parissa? Mikä oli se pätevä syy, joka oli voinut saattaa hänet tekemään niin uhkarohkean teon, että itse antautui vangiksi?

Näin kysyivät erämiehet itseltään tarkastellessaan häntä täynnä uteliaisuutta ja mielenkiintoa, jota väkisin herättää pelkäämätön mies, kun hän suorittaa hurjanrohkean työn, olkoon hänen siveellinen puolensa muuten millainen hyvänsä.

»Kuulkaapa», lausui hänelle Uskollinen Sydän tovin kuluttua, »koska kerran olette antautunut käsiimme, ette varmaankaan kieltäydy vastaamasta kysymyksiin, jotka katsomme sopiviksi teille tehdä».

Selittämätön hymy väreili rosvon kalpeilla ja ohuilla huulilla.

»En ainoastaan ole kieltäytymättä vastaamasta», vastasi hän tyynellä ja selvällä äänellä, »vaan vieläpä, jos sen sallitte, menen kysymyksienne ohikin kertomalla itse vapaaehtoisesti kaikki, mitä on tapahtunut; kertomukseni on teille valaiseva, siitä olen varma, moniaita seikkoja, jotka ovat jääneet hämäräksi ja joita te turhaan olette koettaneet itsellenne selvittää.»

Hämmästyksen mutinaa kuului erämiesten riveistä; he olivat vähitellen tulleet lähemmäksi ja kuuntelivat nyt tarkkaavaisina.

Kohtaus muodostui oudoksi; siitä näytti tulevan mielenkiintoisempi kuin saattoi odottaa.

Uskollinen Sydän mietti hetken; sitten hän lausui kääntyen rosvon puoleen:

»Tehkää niin, me kuuntelemme.»

Kapteeni kumarsi; sitten hän alotti leikillisellä äänellä kertomuksensa, ja kun hän oli ehtinyt leirin valtauksen asti, jatkoi hän:

»Se oli sievästi tehty, eikö niin, hyvät herrat? Varmaankin teillä on sen johdosta vain kohteliaisuuksia minulle lausuttavana, teillä, jotka olette mestareita samantlaisissa hommissa; mutta yksi asia on teille tuntematon ja sen minä teille nyt sanon: meksikolaisen kenraalin rikkauksien ryöstäminen oli minulle vain toisarvoisen tärkeä, minulla kun oli toinen päämäärä, jonka tahdon teille ilmaista: halusin saada käsiini donna Luzin. Meksikosta asti olen askel askeleelta seurannut retkikuntaa, olin lahjonut sen oppaan, Lörpön, entisen toverini; luvuttaen seuralaisilleni kullan ja jalokivet, halusin saada haltuuni vain nuoren tytön.»

»Ahaa! Mutta ammuitte ohi maalin, mikäli minusta tuntuu», keskeytti Ilomieli hänet ivallisesti hymyillen.

»Niinkö luulette?» vastasi toinen yhä varmana. »Itse asiassa olette kyllä oikeassa, tällä kertaa olen ampunut harhaan, mutta vielä ei ole viimeinen sana lausuttuna, enkä kenties aina epäonnistu.»

»Puhutte täällä preirien sadanviidenkymmenen paraimman kiväärin keskellä tästä inhoittavasta tuumasta yhtä luottavaisesti, kuin jos olisitte turvassa rosvojoukkueenne keskuudessa kätkeytyneenä jonkin tuntemattoman pesänne perukkaan, kapteeni; se on suurta typeryyttä tai sitten harvinaista röyhkeyttä», lausui Uskollinen Sydän ankarasti.

»Hehheh! Vaara ei minuun nähden ole niinkään suuri, kuin koetatte minulle luulotella; tiedättehän, että olen mies, jota ei ole niin helppo säikähdyttää; älkäämme siis enää uhkailko, vaan keskustelkaamme, jos se teitä miellyttää, kuin vakavat miehet.»

»Me kaikki, metsästäjät, erämiehet ja intiaanisoturit, jotka olemme kokoontuneet tähän luolaan, olemme oikeutetut yhteisen turvallisuutemme nimessä sovelluttamaan teihin rajaseutujen lakia, silmä silmästä, hammas hampaasta, koska olemme tavanneet teidät teosta ja saaneet varmat todistukset, vieläpä oman tunnustuksenne perustuksella, varkaudesta, murhista ja ryöstöyrityksestä; tätä lakia tahdomme sovelluttaa teihin nyt heti. Mitä teillä on sanottavana puolustukseksenne?»

»Kukin asia aikanaan, Uskollinen Sydän, pian joudumme kyllä siihenkin, mutta kuunnelkaa loppuun, mitä minulla oli teille sanottavana; olkaa levollinen, se aiheuttaa vain jonkun minuutin viivästyksen. Aion itse käydä käsiksi tuohon asiaan, josta teillä näkyy olevan niin paljon sydämellänne asettuessanne omin luvun tuomariksi tähän erämaahan.»

»Se laki on yhtä vanha kuin tämä maailmakin, juontaen juurensa itse Jumalasta; jokaisen kunniallisen ihmi-

sen velvollisuutena on käydä pedon kimppuun, kun se tulee hänen tielleen.»

»Vertauksenne ei ole kovinkaan mairitteleva», vastasi rosvo hämmästyttäen, »mutta minä en ole herkkä närkästymään enkä loukkaannu siitä ollenkaan; aiotteko kerta kaikkiaan antaa minun puhua?»

»No puhukaa sitten, kunhan kerrankin pääsisitte loppuun.»

»Juuri sitä haluankin; kuulkaa siis, mitä sanon: Jokainen tässä maailmassa käsittää elämän omalla tavallaan, muutamat vapaamielisesti, toiset taas katsovat asioita ahtaammalta näkökannalta; mitä minuun tulee, niin unelmanani on vetäytyä muutaman vuoden päästä jonkin ihanan meksikolaisen maakuntamme perukkaan elääkseni vaatimattoman mukavasti; näettehän, etten ole kunnianhimoinen. Muutamia kuukausia sitten sain useiden varsin tuottavien liiketoimien avulla, jotka olin rohkeasti ja näppärästi preiriellä suorittanut, kootuksi jokseenkin pyöreän summan, jonka uskollisena tottumuksilleni päätin edullisesti sijoittaa voidakseni myöhemmin saavuttaa edes vaatimattoman mukavuuden, kuten olen teille maininnut. Matkustin Meksikoon tallettaakseni varani erääseen siinä kaupungissa toimivaan ranskalaiseen pankkiiriliikkeeseen, joka on sijoittanut ne edullisesti minun hyödykseni ja jota voin teille suositella tarpeen tullen käytettäväksi.»

»Mitä tämä suunsoitto meihin kuuluu?» keskeytti Uskollinen Sydän loukkaantuneena. »Pidättekö meitä pilkkananne, kapteeni?»

»Ei vähintäkään, minä jatkan. Meksikossa johti satuma minut kohtaamaan donna Luzin, ja tein hänelle verrattain suuren palveluksen.»

»Tekö?» huudahti Uskollinen Sydän raivostuneena.

»Miksi en minä?» vastasi toinen. »Asia on muuten varsin yksinkertainen, vapautin näet hänet neljän rosvon käsistä näiden paraillaan tunnontarkasti ryöstäessä häntä, näin hänet ja rakastuin silmittömästi.»

»No no», ärjäisi metsästäjä punastuen harmista, »tämä menee jo liian pitkälle. Donna Luz on vielä nuori tyttö, josta on puhuttava vain suurimmalla kunnioituksella; en siedä, että häntä minun läsnäollessani häväistään.»

»Olemme ehdottomasti samaa mieltä», vastasi toinen, »mutta kuitenkin on aivan totta, että rakastuin häneen, aloin hankkia hänestä tietoja, sain kuulla, kuka hän oli, että hän pian joutuisi matkalle, ja hänen lähtöpäiväänsä asti minulla oli hyvä onni pelissä; silloin tein suunnitelmani, joka, kuten äsken aivan oikein huomautitte, on mennyt täydellisesti myttyyn, mutta josta en kuitenkaan luovu vieläkään.»

»Me kyllä tuota pikaa toimitamme sen hyvään kuntoon.»

»Ja siinä teette oikein, jos sen kykenette aikaansaamaan.»

»Nyt olette kai jo lopettanut.»

»En vielä, jos sallitte, mutta nyt on donna Luzin välttämättömästi oltava läsnä kuullakseen, mitä minulla vielä on sanottavana. [Hänestä yksinomaan riippuu, onnistunko tehtävässäni, jonka vuoksi olen tullut luoksenne.»

»En ymmärrä teitä.»

»Tarpeetonta onkin, että te tällä hetkellä ymmärrätte minua, mutta olkaa varma siitä, Uskollinen Sydän, että saatte aivan heti kuulla arvoituksen ratkaisun.»

Koko tämän pitkän keskustelun aikana ei preirierosvo ollut hetkeksikään menettänyt mielentyyneyttään, ivalista ilmettään, pilkallista äänensävyään ja vapaata käytöstapaansa, jotka saattoivat erämiehet ymmälle,

Hän muistutti pikemmin seuramiestä, joka oli tullut tervehdyskäynnille maalaisnaapuriansa luokse, kuin van-
kia, joka on vähällä joutua ammutuksi, eikä näyttänyt
välittävän tuon taivaallista siitä vaarasta, jonka alai-
sena oli; heti kun hän oli lakannut puhumasta ja erä-
miehet alkoivat neuvotella matalalla äänellä, ryhtyi hän
kiertämään maissisavuketta, jonka sitten sytytti ja poltti
kaikessa rauhassa.

»Donna Luzilla», lausui vihdoin Uskollinen Sydän
huonosti salaten kärsimättömyytensä, »ei ole mitään te-
kemistä näissä neuvotteluissa, hänen läsnäolonsa ei ole
välttämätön».

»Erehdytte täydellisesti, hyvä herra», vastasi rosvo
levollisesti puhaltaen savupilven, »hänen läsnäolonsa on
välttämätön seuraavasta syystä: ymmärrätte aivan hyvin,
eikö niin, että olen liian viekas kettu antautuakseni noin
vain ehdoin tahdoin käsiinne, ellei takanani olisi joku,
jonka henki vastaa omasta hengestäni; tuo joku on nuo-
ren tytön eno; ellen ole puoliyöhön mennessä palannut
pesääni, jolla nimellä te asuntoani kunnioitatte, kunnan
toverieni joukkoon, niin ammutaan tuo korkea herra
armotta kello kymmentä minuuttia yli kaksitoista.»

Erämiehet vapisivat raivosta.

»Tiedän sangen hyvin», jatkoi rosvo, »että te henkilö-
kohtaisesti ette paljoakaan piittaa tuon kunnan kenraa-
lin hengestä ja että jalomielisesti uhraisitte sen minun
henkeäni vastaan; mutta kaikeksi onneksi minulle ei
donna Luz, siitä olen varma, ole samaa mieltä kuin te,
vaan panee suuren arvon enonsa henkeen; olkaa siis niin
ystävällinen ja käskellä hänen saapua tänne, jotta hän
saisi kuulla ehdotuksen, joka minulla on hänelle esitettä-
vänä. Aika kuluu, matka täältä leirilleni on pitkä; jos saa-
puisin liian myöhään, olisitte te yksinänne vastuunalai-

set onnettomuuksista, jotka tämä epätahallinen viivytykseni voisi aiheuttaa.»

»Tässä olen, hyvä herra», sanoi donna Luz astuen esille; hän oli joukon keskelle kätkeytyneenä kuullut kaikki, mitä oli puhuttu.

Rosvo heitti pois puoleksi polttamansa savukkeen, kumarsi kohteliaasti nuorelle tytölle ja tervehti häntä kunnioittavasti.

»Olen onnellinen, hyvä neiti», lausui hän, »kunniaista, jonka suvaitsette minulle suoda.»

»Jättäkää ivalliset kohteliaisuutenne, kuuntelen teitä, mitä teillä on minulle sanottavana?»

»Arvostelette minua väärin, neiti», vastasi rosvo, »mutta toivon myöhemmin voivani päästä entiseen arvooni silmissänne. Ettekö siis tunne minua? Luulin jättäneeni mieleenne paremman muiston.»

»Mahdollista kyllä, olen kenties eräänä ajanjaksona säilyttänyt teistä hyvän muiston», vastasi nuori tyttö innostuen, »mutta sen jälkeen, mitä on tapahtunut muutama päivä sitten, en voi teissä huomata muuta kuin pahantekijän.»

»Sananne on julma.»

»Suokaa anteeksi, jos se saattaa teitä loukata, mutta en ole vielä täydellisesti toipunut kauhusta, jota minussa herätitte ja jota kartuttaa tämänpäiväinen käyttäytymisenne sensijaan, että se vähentäisi sitä; suvaitkaa siis pitemmittä puheita ilmoittaa minulle aikomuksenne.»

»Olen epätoivoissani, kun ymmärrätte minua noin huonosti, neiti; lukekaa kaikki, mikä on tapahtunut, sitä rukoilen teiltä, minussa virinneen intohimon rajuuden syyksi ja uskokaa . . .»

»Hyvä herra, te loukkaatte minua!» keskeytti nuori tyttö hänet ojentautuen ylevästi. »Mitä yhteistä voi olla minun ja rosvopäällikön välillä?»

Kun rosvo kuuli tämän verisen herjauksen, nousi kuumeen puna hänen kasvoilleen; hän pureskeli raivoissaan viiksiiän, mutta hilliten itsensä ajoi sydämensä pohjaan kaikki kuohuttavat tunteet ja vastasi tyynellä ja kunnioittavalla äänellä:

»Olkoon niin, neiti. Musertakaa minut, olen sen ansainnut.»

»Lausuaksenneko minulle näitä ylimalkaisia puheenparsia te olette katsonut läsnäoloni välttämättömäksi? Siinä tapauksessa katsotte kai parhaaksi, että nyt poistun; minun säätyiseni tyttö ei ole tottunut sellaisiin tapoihin eikä kääntämään korvaansa sellaisille puheille.»

Hän liikahti lähteäkseen Uskollisen Sydämen äidin luokse, joka puolestaan lähestyi häntä.

»Vielä silmänräpäys, neiti», huudahti rosvo rajusti. »Koska halveksitte pyyntöjäni, niin kuulkaa käskyni!»

»Käskynnekö!» kiljahti erämies syöksyen hänen eteensä. »Oletteko unohtanut, missä olette, heittiö?»

»No, no! Pois uhkaukset, hyvät isäntäni», jatkoi rosvo sointuvalla äänellä, pannen kädet ristiin rinnalleen, ojentaen päänsä pystyyn ja suunnaten läsnäoleviin syvintä halveksumista kuvastavan katseen, »tiedättehän hyvin, että minulle ette voi mitään, ettei hiuskarvaanikaan saa kajota».

»Tuo on jo liikaa!» huudahti Uskollinen Sydän.

»Seis, Uskollinen Sydän», sanoi donna Luz asettuen hänen eteensä, »mies ei ole raivonne arvoinen. Onpa näin parempikin, hän on ainakin mainio roistona, kun on heittänyt pois naamionsa!»

»Niin, olen heittänyt pois naamioni!» karjaisi rosvo raivostuneena, »kuulkaa siis, mitä sanon, narrimainen tyttöseni, kolmen päivän kuluttua tulen takaisin. Näettehän, että olen hyväsydäminen», lisäsi hän kaameasti hymyillen. »Annan teille ajatusaikaa; ellette silloin suostu

tulemaan kanssani, joutuu enonne mitä kauheimman kidutuksen uhriksi ja viimeiseksi muistoksi itsestäni lähetän teille hänen päänsä».

»Hirviö! . . . » huudahti nuori tyttö epätoivoisena.

»Päättäkää siis!» lausui rosvo kohauttaen olkapäitään ja nauraen paholaisen naurua. »Kukin rakastaa omalla tavallaan, ja minä olen vannonut, että te tulette vaimokseni.»

Mutta nuori tyttö ei voinut häntä enää kuunnella; tuskan vallassa hän oli tajuttomana vaipunut metsästäjän äidin ja Eusebion käsivarsille heidän kiirehdittyään häntä tukemaan.

»Riittää jo!» lausui Uskollinen Sydän hirvittävällä äänensävyllä, laskien kätensä rosvon olkapäälle, »kiittäkää Jumalaa, joka sallii teidän ehein nahoin poistua luotamme!»

»Kolmen päivän kuluttua, tähän samaan aikaan, saatte jälleen nähdä minut luonanne, hyvät isäntäni», sanoi rosvo halveksien.

»Siihen mennessä voi onni jo muuttua», lausui Ilomieli.

Rosvo vain nauraa hohotti vastaukseksi, sitten hän olkapäitään kohautellen poistui luolasta yhtä varmoin ja levollisin askelin, kuin ei mitään tavallisuudesta poikkeavaa olisi tapahtunut, viitsimättä edes katsahtaa taakseen; niin varma hän oli ällistyksestä, jonka oli aiheuttanut.

Hän oli tuskin kadonnut näkyvistä, kun Ilomieli, Musta Hirvi ja Kotkanpää lähtivät toisen uloskäytävän kautta luolasta ryhtyäkseen seuraamaan hänen jälkiään.

Uskollinen Sydän vaipui hetken ajaksi mietteisiin; sitten hän kasvot kalpeina ja otsa rypyssä meni katsomaan, miten donna Luz jaksoi.

X.

RAKKAUS.

Donna Luz ja Uskollinen Sydän olivat toisiinsa nähden omituisessa asemassa.

Ollen molemmat nuoria, molemmat kauniita he rakastivat melkein tietämättään toisiaan, uskaltamatta sitä tuskin itselleenkaan tunnustaa.

Molemmilla oli, vaikka heidän elämänsä olivatkin kulkeneet aivan vastakkaisia latuja, samanlaiset reippaat tunteet ja yksinkertainen lapsellisen sydän.

Nuoren tytön lapsuus oli vierinyt hiljaa ja värittömästi ylenmääräisissä uskonmenoissa, tässä maassa, missä Kristuksen palveleminen on enemmän pakanallisuudelle sukkua kuin meidän maittemme puhdas, jalo ja yksinkertainen uskonto.

Hän ei ollut koskaan tuntenut sydämensä sykintää. Hän ei tiennyt, mitä rakkaus on, samoin kuin hän ei tuntenut suruakaan.

Hän eleli siis kuin taivaan lintu, unohtaen edellisen päivän ja ajattelematta seuraavaa.

Matka, jolle hän oli joutunut mukaan, oli kokonaan muuttanut hänen elämänsä.

Ne suunnattomat näköalat, jotka avautuivat preiriellä hänen eteensä, suuret virrat, joiden poikki hän kulki, valtavat vuoret, joita pitkin hänen usein oli matkattava ja joiden lumipeitteiset huiput näyttivät koskettavan taivasta, olivat avartaneet hänen ajatuksiaan; huntu oli, niin sanoaksemme, pudonnut hänen silmiltään, ja hän oli ymmärtänyt, että Jumala oli hänet luonut muutakin varten kuin hyödyttömästi viettämään elämänsä luostarissa.

Uskollisen Sydämen ilmestyminen poikkeuksellisissa olosuhteissa oli hurmannut tytön sielun, joka oli avoinna kaikille vaikutelmille ja valmis niitä säilyttämään.

Jouduttuaan tuntemaan erämiehen valioluonteen ja itse miehen, jolla tosin oli metsäläisen puku mutta miehekkäät kasvot ja jalot piirteet ja joka käyttäytyi kuin ylimys, hän oli väkisinkin kiihtynyt, sillä tietämättään, sen myötätunnon voimasta, joka vallitsee suuren ihmiskuntaperheen eri jäsenten välillä, hänen sydämensä oli tavannut sen sydämen, jota etsi.

Ollen itse heikko ja hento hän kaipasi tätä tarmokasta miestä, jolla oli lumoava katse, leijonan rohkeus, rautainen tahto, ja joka tukisi ja turvaisi häntä kaikella mahtavalla suojeluskyvyllään.

Hän olikin heti ensi hetkestä asti antautunut kuvamattoman onnentunteen täyttämänä sen houkutuksen valtaan, joka veti häntä Uskolliseen Sydämeen päin, ja rakkaus oli asettunut hänen sydämensä herraksi, ennen kuin hän sitä edes huomasi tai yritti vastustaa.

Viime tapahtumat olivat taas tavattoman voimakkaasti elvyttäneet tätä tunnetta, joka uinui hänen sydämensä pohjalla. Oleskellessaan nyt lähellä häntä, kuullessaan joka hetki hänen äitinsä ja hänen toveriensa häntä puheissaan ylistävän, tyttö oli tullut siihen käsitykseen, että rakkaus erämieheen kuului oleellisesti hänen elämäänsä; hän ei voinut käsittää, miten hän näin kauvan oli saat tanut elää rakastamatta tätä miestä, jonka oli tuntevinaan jo syntymästään asti.

Tyttö eli nyt vain häntä varten ja hänen kauttaan, onnellisena katseesta tai hymystä, jonka häneltä sai, iloisena hänet nähdessään, surullisena hänen ollessaan kauvan poissa luotaan.

Uskollinen Sydän oli tullut samaan tulokseen aivan toista tietä.

Hän oli, niin sanoaksemme, kasvanut preiriellä Jumalan kasvojen edessä, jota oli oppinut palvomaan nähdesään alituisesti edessään Luojan suurenmoiset teot, ja nämä luonnon ylevät nähtävyydet, samoin kuin lakkaamattomat taistelut, jotka hänellä oli kestettävinaan, otellessaan joko intiaaneja tai metsän petoja vastaan, olivat suunnattomassa määrässä vaikuttaneet sekä hänen siveelliseen käsitykseensä että ruumiinrakenteeseensa. Samalla kun hän lihaksiensa voimalla ja taitavuudellaan aseiden käytössä mursi kaikki esteet, joita hänen tielleen haluttiin asettaa, oli hän ajatuksiensa avaruuden ja tunteittensa hienouden nojalla kyllin kypsä tajuamaan kaikkia asioita. Ei mikään, mikä oli hyvää ja ylevää, ollut hänelle tuntematonta. Kuten aina käy valioihmisten, jotka joutuen jo aikaisin oman onnensa nojaan jäävät vaille muita huoltajia ja syöksyvät elämän vaarallisiin vaiheisiin, oli hänen sielunsa kehittynyt jättiläismäisesti pysyen kuitenkin harvinaisen yksinkertaisena eräisiin tunteisiin nähden, joiden hänen elintapansa takia täytyikin hänelle olla ikuisesti tuntemattomia, ellei sattuisi jotakin odottamatonta tapausta.

Jokapäiväiset tarpeet, joista hänen liikkuva ja epävarma elintapansa pakotti yhä huolehtimaan, olivat tukahuttaneet hänestä intohimojen idunkin; hänen yksinäinen elämänsä oli hänen tietämättään totuttanut hänet mietiskelijäksi.

Tuntematta muita naisia kuin äitinsä, sillä intiaanis naiset olivat omituisten tapojensa johdosta herättäneet hänessä vain inhoa, hän oli päässyt kolmenkymmenenkuuden vuoden ikään asti ajattelematta rakkautta, tietämättä mitä se on ja, mikä on kaikkein merkillisintä, kuulematta kertaakaan lausuttavan tätä sanaa, jonka seitsemään kirjaimeseen sisältyy niin paljon asioita ja joka tässä maailmassa on aiheena niin moneen ylevään tekoon ja niin moneen kauhistuttavaan rikokseen.

Kun oli pitkä päiväkausi oltu ajojahdissa ja kuljettu metsien ja laaksojen lävitse tai kun oli kulutettu viisikuusitoista tuntia majavien pyydystämiseen ja Uskollinen Sydän ja Ilomieli olivat jälleen illaksi tulleet yhteisen leiritulen ääreen preirielle, ei keskustelu voinut liikkua muussa kuin päivän tapauksissa, toinen erämies kun oli rakkausasioissa yhtä tietämätön kuin hänkin.

Viikot, kuukaudet ja vuodet vierivät tuomatta muutosta Uskollisen Sydämen elämään; lukuunottamatta epämääräistä levottomuutta, joka häntä salaa vaivasi ja jonka syytä hän ei voinut itselleen selvittää.

Mutta luonnossa vallitsevat vanhenemattomat lait, joihin jokaisen ihmisen on alistuttava, olkoon hän missä asemassa hyvänsä.

Kun siis sattuma johti hänet donna Luzin tuttavuuteen, kiintyi hänen sydämensä nuoreen tyttöön samalla vaistomaisen ja vastustamattoman mieltymyksen tunteella, joka liikkui tytönkin sielussa.

Hämmästyneenä äkillisestä mielenkiinnosta, jota hän tunsi tätä vierasta naista kohtaan, vaikkei kaiken todennäköisyyden mukaan enää toistamiseen häntä kohtaisi, metsästäjä alkoi melkein olla tytölle suutuksissaan tämän tunteen johdosta ja osoitti käyttäytymisessään häntä kohtaan äreyttä, joka ei ollut hänen luonteensa mukaista.

Kuten kaikki jalot sielut, jotka ovat aina havainneet kaiken taipuvan edessään vastustamatta, hän tunsi närkästystä siitä, että muuan nuori tyttö häntä hallitsi ja että hän oli joutunut alttiiksi vaikutukselle, josta ei enää kyennyt vapautumaan.

Mutta kun hän preiriepalon jälkeen lähti meksikolaisten leiristä, vei hän kiireestäänkin huolimatta muasaan muiston tuosta vieraasta naisesta.

Tämä muisto vahvistui tytön poissaolosta.

Alati hän luuli kuulevansa korvissaan nuoren tytön suloisen ja sointuvan äänen, miten hän ponnistikaan voimiaan sen unohtaakseen; hänen ollessaan valveilla tai uneen vaipuneena tyttö oli aina läsnä hymyillen hänelle ja kiinnittäen häneen lumoavan katseen.

Taistelu oli ankara. Huolimatta tunteesta, joka häntä kulutti, Uskollinen Sydän tiesi, mikä ylitsepääsemätön juopa erotti hänet donna Luzista, kuinka mieletön ja mahdollon oli ajatus heidän yhdistymisestään. Kaikki väitteet, joita tällaisessa tapauksessa sopii tuoda esille, hän käytti itseään vastaan todistaakseen olevansa mieletön.

Kun hänen oli onnistunut uskotella itselleen, että juopa erotti hänet työstä, jota hän rakasti, ja hän hävinnyt kauheassa taistelussa, jota hän itsensä kanssa oli käynyt, niin sen toivon tukemana, joka ei koskaan hylkää tarmon miehiä, kaukana siitä, että olisi suoraan tunnustanut tappionsa ja antautunut kokonaan tuon tunteen valtaan, joka tästä lähtien oli hänen ainoa ilonsa, hänen ainoa onnensa ehto, hän jatkoi salaisesti taisteluaan sitä vastaan antaen tuontuostakin itselleen anteeksi tuhannet pikku rikkomukset, jotka hänen rakkautensa alinomaa pani hänet tekemään.

Hän vältti niin itsepäisesti, että se nuoresta työstä olisi voinut tuntua loukkaavalta, tapaamasta tätä; kun sattuma pakotti heidät oleskelemaan yhdessä, kävi hän vaiteliaaksi ja jöröksi ja tuskin vastasi kysymyksiin, joita tyttö hänelle teki, ja keksien tekosyitä niin kömpelösti kuin on tapana tottumattomilla rakastajilla, hän käytti ensimmäistä sopivaa tilaisuutta poistuakseen.

Nuori tyttö seurasi häntä katseillaan alakuloisena, huokasi hiljaa, ja väliin kostea helmi vierähti hänen ruusuisille poskilleen, kun hän näki toisen lähtevän, sillä hän piti sitä välinpitämättömytenä, vaikka se johtuikin rakkaudesta.

Mutta niiden muutaman päivän aikana, jotka olivat kuluneet leirin valtaamisesta, olivat nämä nuoret, itse sitä lainkaan huomaamatta, lähestyneet huomattavasti, varsinkin kun Uskollisen Sydämen äiti oli sillä kaukonäköisyydellä, jonka saavat kaikki todelliset äidit, arvannut poikansa intohimon ja hänen taistelunsa ja ryhtynyt tämän rakkauden salaiseksi uskotuksi, edistäen sitä heidän tietämättään ja suojellen sitä kaikin voimin, vaikka kumpikin rakastavaisista oli vakuutettu siitä, että hänen salaisuutensa oli kätkeytynä sielun sisimpään.

Sillä kannalla olivat asiat kaksi päivää senjälkeen, kun kapteeni oli esittänyt ehdotuksensa donna Luzille.

Uskollinen Sydän näytti alakuloisemmaltä ja huolestuneemmaltä kuin tavallisesti; hän asteli pitkin askelin luolassa osoittaen kiivaan kärsimättömyyden merkkejä ja katseli levottomasti ympärilleen.

Vihdoin hän nojautui luolan seinään, painoi päänsä rintaa vasten ja jäi siihen seisomaan syviin ajatuksiin vaipuneena.

Hän oli tässä asennossa ollut jo jokseenkin kauan, kun lempeä ääni kuiskasi hiljaa hänen korvaansa:

»Mikä teitä oikein vaivaa, poikani? Mistä johtuu tuo surumielisyytenne, joka kuvastuu kasvoillanne? Oleteko saanut huonoja tietoja?»

Uskollinen Sydän kohotti päätään kuin mies, joka kavahtaa unestaan.

Hänen äitinsä ja donna Luz seisivat hänen edessään, pitäen toisiaan kädestä ja nojaten toisiinsa.

Hän loi heihin surumielisen katseen ja vastasi pidätystyi huokaisten:

»Huomenna on viimeinen päivä! En ole keksinyt vielä mitään keinoa pelastaakseni donna Luzin ja toimittaakseni hänen enonsa takaisin.»

Molemmat naiset vavahtivat,

»Huomenna!» kuiskasi donna Luz. »Aivan oikein, huomennahan sen miehen pitäisi saapua.»

»Mitä aiotte tehdä, poikani?»

»Kunpa tietäisin, mitä olisi tehtävä», vastasi mies kuumaisen kärsimättömästi. »Oh! Tuo mies on minua voimakkaampi! Tähän saakka meidän on ollut mahdollon keksiä minne hän on vetäytynyt; kaikki etsintämme on ollut turhaa.»

»Uskollinen Sydän», lausui nuori tyttö hänelle lempeästi, »jätättekö siis minut noiden rosvojen armoille? Miksi ollenkaan minut pelastitte?»

»Oi!» tuskaili nuori mies, »tuo moite tappaa minut!»

»En käänny puoleenne moittien, Uskollinen Sydän», muistutti tyttö innostuneesti, »mutta olen niin onneton! Jos jään tänne, niin olen aiheena ainoan omaiseni kuolemaan; jos lähdän, olen häväisty.»

»Voi, ett'en voi mitään tehdä!» huudahti mies kiihtyneenä. »Minun on katsottava vain, kun te itkette, tiedettävä, kuinka onneton olette, enkä sittenkään voi mitään tehdä! Varjellakseni teidät ainoaltakin huolelta uhraisin ilolla henkeni! Vain Jumala tietää, kuinka suuresti kärsin voimattomuuteni vuoksi.»

»Toivokaa, poikani!» lausui vanha nainen vakuuttavalla äänellä. »Jumala on hyvä, hän ei hylkää teitä!»

»Toivoa! Mitä sillä tarkoitatte, äiti? Kahden päivän aikana olemme me, ystäväni ja minä, koettaneet tehdä mahdollomankin mahdolliseksi, mutta kaikki tuloksetta. Toivoa! Ja muutaman tunnin kuluttua tuo ilkimys saapuu vaatimaan saalistaan, jota himoitsee! Ennen kuolen kuin olen näkemässä sellaisen röyhkeyden pääsevän voitolle!»

Donna Luz loi häneen omituisen katseen, surumielinen hymy väreili hänen suupielissään, ja laskien hienon, pienen kätensä erämiehen olalle hän sanoi sointuvalla äänellä:

»Uskollinen Sydän, rakastatteko minua?»

Nuori mies vavahti; väristys kävi hänen jäsentensä lävitse.

»Mistä johtuu tuo kysymyksenne?» sanoi hän väräjäväällä äänellä.

»Vastatkaa minulle epäröimättä», sanoi tyttö, »kuten minäkin teiltä kysyin. Hetki on juhlallinen, haluaisin pyytää teiltä jotakin.»

»Voi, puhukaa, neiti; tiedättehän, etten voi mitään teiltä kieltää!»

»Vastatkaa», kysyi tyttö uudelleen, »rakastatteko minua?»

»Jos rakastamista on se, että haluaisin uhrata henkeni puolestanne, jos rakastamista on se, että kärsin marttyyrintuskia huomattessani teidän vuodattavan vain kyyneleekin, jonka olisin halukas lunastamaan vereni hinnalla, jos rakkaudeksi voi sanoa sitä, että hennon antaa teidän täyttää sen uhrin, joka huomenna vaaditaan enonne pelastamiseksi, niin silloin rakastan teitä koko sydämeistäni! Puhukaa siis pelotta, sillä mitä ikinä minulta pyytännekin, sen teen ilomielin!»

»Hyvä, ystäväni», sanoi tyttö, »luotan sanaanne ja huomenna vetoan siihen, kun tuo mies saapuu; mutta ensin on enoni pelastettava, vaikka minun olisi uhrattava henkeni! Ah! Hän on ollut kuin isäni, rakastanut minua kuin tytärtään, ja minun tähteni hän on joutunut rosvojen käsiin. Oi! Vannokaa pelastavanne hänet!» lisäsi hän luoden Uskolliseen Sydämeen tuskaa kuvastavan katseen, jota on mahdoton kuvailla.

Uskollinen Sydän aikoi juuri vastata, kun Ilomieli ja Musta Hirvi saapuivat luolaan.

»Vihdoinkin!» huudahti hän syöksyen heidän luokseen.

Nuo kolme miestä keskustelivat muutaman hetken matalalla äänellä; sitten metsästäjä palasi kiireesti molempien naisten luo.

Hänen kasvonsa säteilivät.

»Olette oikeassa, äiti!» huudahti hän väräjäväällä äänellä.
»Jumala on hyvä, hän ei koskaan hylkää niitä, jotka luot tavat häneen. Nyt minä sanon teille: toivokaa, donna Luz, pian tuon tänne enonne!»

»Oi!» huudahti tyttö iloisena, »olisiko se mahdollista!»

»Toivokaa, sanon! Hyvästi, äiti! Rukoilkaa Jumalaa, että hän olisi kanssani; tarvitsen enemmän kuin koskaan ennen hänen apuaan!»

Puhumatta siitä sen enempää nuori mies lähti kiireesti luolasta, ja häntä seurasi suurin osa hänen tovereistaan.

»Mitä hän oikein tarkoitti?» kuiskasi donna Luz tuskaisena.

»Tulkaa, tyttäreni», vastasi vanha nainen alakuloisena.
»Rukoilkaamme hänen puolestaan!»

Hän vei tytön lempeästi mukanaan siihen luolanosaan, jossa he asuivat.

Luolaan jäi vain kymmenkunta miestä suojelemaan molempia naisia.

XI.

VANGIT.

Kun punanahat ja metsästäjät olivat vallanneet meksikolaisten leirin, olivat preiriersvot päällikkönsä käskyä noudattaen hajaantuneet joka suunnalle päästäkseen helpommin turvaan vihollistensa etsiskelyiltä.

Kapteeni ja ne neljä miestä, jotka kantoivat kenraalia ja hänen neekeripalvelijaansa, näiden kummankin ollessa sidotut ja suukapuloilla varustetut, olivat laskeutuneet kallionrinnettä alas, ollen tuhannesti vaarassa murskautua syöksymällä heidän jalkojensa alla avautuviin rotkoihin.

Kun he olivat saapuneet jonkun matkan päähän ja tunsivat päässeensä turvaan havaitessaan ympärillään olevan hiljaista, pysähtyivät he hengähtääkseen.

Synkkä pimeys ympäröi heitä; äärettömän korkealla päitensä yläpuolella he näkivät kalpeiden tähtien lailla kimmeltäviä tulisoihituja, joita heitä takaa-ajavilla metsästäjillä oli, mutta viimemainituilla ei kuitenkaan ollut rohkeutta tulla samaa tietä, jota he olivat kulkeneet.

»Hyvä onni», sanoi kapteeni; »kas niin, miehet, voimme levätä hetkisen, toistaiseksi ei meillä ole enää mitään pelättävää. Sijoittakaa vangit tänne, lähteköön kaksi joukostanne tutkimaan ympäristöä.»

Hänen käskyjään toteltiin; muutaman minuutin kuluksua molemmat roistot palasivat ilmoittaen, että he olivat keksineet rotkon, joka voisi olla heille väliaikaisena turvapaikkana.

»Hitto vie!» huudahti kapteeni, »sinne meidän onkin lähdettävä».

Näyttäen esimerkkiä hän lähti liikkeelle toisten seurassa hänen kintereillään.

He saapuivat pian rotkoon, joka näytti kyllin tilavalta ja oli muutamaa sylvä alempana kuin se paikka, mihin he olivat ensin pysähtyneet.

Kun he olivat kätkeytyneet sinne, oli kapteenin ensimmäisenä tehtävänä täydellisesti sulkea sisäänkäytävän suu, mikä ei ollutkaan vaikeata, koska aukko oli jokseenkin ahdas, niin että rosvojen oli täytynyt kumartua päästäkseen sisään.

»Kas niin», riemastui kapteeni, »täällähän me olemme kuin kotonamme; nyt ei tarvitse pelätä tungettelevia vieraita».

Vetäen taskustaan esille tulukset hän sytytti päreen, jollaisia hän oli huomannut itselleen varata ottaessaan ennakoita lukuun kaikki mahdolliset tarpeet, kuten hänen

kaltaistensa miesten on tapana pulmallisimmissakin tilanteissa.

Heti kun rosvot saattoivat nähdä ympärilleen, huudahtivat he riemusta.

Se, mitä he pimeässä olivat pitäneet pienenä rotkona, olikin suuri luonnon muodostama luola, jollaisia niin usein tapaa näillä seuduilla.

»Sepä jotakin», huudahti kapteeni naurahtaen, »tarkastakaammehan hiukan, missä olemme; jääkää sinne muut, vahtikaa huolellisesti vankeja, minä ryhdyn tarkastamaan uutta asuntoamme».

Sytyttyään vielä toisen soihdun hän alkoi tutkia luolaa.

Se ulottui syvälle vuoreen lievästi viettävän rinteen alla; kaikkialla kohosi väliseinämiä, jotka paikoittain olivat niin leveitä, että ne muodostivat jonkinlaisia saleja.

Näkymättömissä olevien rakojen kautta sinne luultavasti tuli ulkoa ilmaa, koska soihtu paloi vaivattomasti ja kapteeni saattoi siellä hengittää ilman rinnanahdistusta.

Mitä pitemmälle rosvo tunkeutui paikkoja tutkimaan, sitä puhtaammaksi kävi ilma, ja se saattoi hänet aavistaamaan, että hän lähestyi jotakin toista sisäänkäytävää.

Hän oli jo kävellyt yli kahdenkymmenen minuutin ajan, kun äkkiä tuulenhenkäys, joka löi häntä kasvoihin, pani soihdun liekin lepattamaan.

»Hm!» mutisi hän, »täällähän on uloskäytävä; olkaamme järkeviä, sammuttakaamme valot; emmehan tiedä, keitä voimme tavata luolaamme ulkopuolella».

Hän polki soihdun sammuksiin jalkojensa alle, jääden muutamaksi hetkeksi paikalleen antaakseen silmiensä tottua pimeään.

Kapteeni oli varova mies, joka perinpohjin tunsii ammattinsa; jos suunnitelma, jonka hän oli tehnyt vallahtakseen leirin, oli mennyt myttyyn, olivat siihen olleet

syynä satunnaiset seikat, joita oli ollut mahdoton edeltäkäs in ottaa huomioon.

Kun ensimmäinen huono tuuli, jonka epäonnistuminen oli hänessä herättänyt, oli mennyt ohi, oli hän taas tehnyt ripeästi päätöksensä ja sisimmässään vannonut kostavansa heti sopivan tilaisuuden tarjoutuessa.

Onni muuten näytti alkavan hänelle hymyillä uudestaan suoden hänelle juuri sillä hetkellä, jolloin hän kipeimmin sellaista kaipasi, turvapaikan, jota oli melkein mahdoton löytää.

Tuntien sanomatonta iloa ja toivoa hän siis odotti, että hänen silmänsä tottuisivat pimeään, jolloin hän voisi erottaa esineet ja tietää, oliko hän tosiaankin saapumassa uloskäytävälle, joka tekisi hänen asemansa melkein mahdottomaksi valloittaa.

Hän ei pettynyt toiveissaan.

Heti kun tulisoihdun liekin häikäisy oli kadonnut, huomasi hän kaukana edessään heikkoa valoa.

Hän jatkoi päättäväisesti kulkuaan eteenpäin ja saapui muutaman minuutin kuluttua uloskäytävälle, jonka niin kiihkeästi olikin toivonut löytävänsä.

Onni asettui ilmeisesti uudelleen hänen suosijakseen.

Luolan uloskäytävä avautui pienen virran rantaan, jonka vesi ulottui käytävän suulle asti, niin että rosvot heittäytyen uimaan tai rakentamalla lautan saattoivat mennä luolaan tai poistua sieltä jättämättä jälkiä ja siten eksytäten vainoojansa.

Kapteeni tuns i niin hyvin lännen preiriet, missä hän jo lähes kymmenen vuoden ajan oli harjoittanut tuottavaa ammattiaan, että helposti ja viipymättä tuns i sen paikan, missä hän nyt oli.

Hän ties i että joki virtasi jokseenkin huomattavan matkan päässä meksikolaisten leiristä, jotapaits i se lukuisilla mutkillaan aiheutti sen, että leiri tuntui olevan kau-

vempana kuin se todellisuudessa oli. Hän huokasi tyytyväisenä; kun hän nyt oli tarkasti tutkinut paikat, sytytti hän, pelkäämättä enää tulevansa huomatuksi ja rauhoittuneena nykyisen asemansa puolesta, jälleen soihtunsa ja palasi samaa tietä kuin oli tullut.

Hänen toverinsa, yhtä lukuunottamatta, joka vartioi vankeja, olivat vaipuneet sikeään uneen.

Kapteeni herätti heidät.

»Ylös!» huusi hän heille, »ei nyt ole aikaa nukkumiseen, meillä on muuta tehtävää».

Rosvot nousivat vastahakoisesti, hieroivat silmiään ja haukottelivat, niin että leukaluut olivat mennä sijoiltaan.

Kapteeni toimitti ensin perinpohjin tukitukse aukon, jonka kautta he olivat tulleet luolaan; sitten hän käski miesten seurata, mukanaan vangit, joiden jalat oli päästetty siteistä, niin että he saattoivat kävellä.

He pysähtyivät yhteen niistä monista saleista, jotka kapteeni retkellään oli keksinyt, yksi mies määrättiin vahtimaan vankeja, jotka jätettiin tänne, ja kapteeni jatkoi matkaansa mukanaan toiset kolme rosvoa tunkeutuen luolan sisäosiin.

»Näette», sanoi hän heille, osoittaen uloskäytävää, »että ei ole sellaista onnettomuutta, jossa ei olisi jotakin hyvää puolta, koska sattuma on johtanut meidät keksimään turvapaikan, jonne kukaan ei tule meitä etsimään. Te, Frank, saatte heti lähteä kohtauspaikalle, jonka määräsinkin tovereillenne, opastatte heidät tänne samoin kuin kaikki ne meikäläiset, jotka eivät olleet retkellä mukana. Mitä teihin tulee, Antonio, on teidän hankittava meille ruokaa; menkää molemmat yhdessä. On hyödytöntä sanoa teille, että odotan kärsimättömänä paluutanne.»

Mitään vastaamatta molemmat rosvot hyppäsivät virtaan ja katosivat.

Kääntyen nyt sen puoleen, joka oli jäänyt luolaan kapteeni lausui:

»Me taas, Gonzalez, ryhdymme keräämään puita sytyttääksemme valkean ja kokoomaan lehtiä valmistaksemme vuoteet; siis reippaasti toimeen!»

Tuntia myöhemmin räiskyi luolassa kirkkaasti loistava nuotio ja kuivista lehdistä valmistetuilla vuoteilla lepäsivät rosvot vaipuneina sikeään uneen.

Auringon noustessa saapui muu osa joukkoa.

Heitä oli vielä kolmekymmentä.

Tuo kelpo päällikkö tunsu sydämensä ilosta laajenevan nähdessään tämän runsaan kokoelman lurjuksia, joita hän vielä saattoi käyttää hyväkseen. Heidän avullaan hän aikoi parantaa, sitä hän ei epäillyt, asiansa ja panna toimeen kauhean koston.

Nautittuaan tukevan aamiaisen, johon kuului hirvenlihaa ja runsaasti mezcalia palan paineeksi, kapteeni päätti vihdoinkin ryhtyä puheisiin vankien kanssa.

Hän meni saliin, jota käytettiin vankilana.

Senjälkeen kun kenraali oli joutunut rosvojen käsiin, oli hän ollut vaitelias; näytti siltä kuin hän ei välittäisi mitään huonosta kohtelusta, jonka alaiseksi oli joutunut.

Täydellisesti hoidotta jääneet haavat, jotka hän oli saanut, olivat ärtyneet, tuottaen kauheita tuskia, mutta hän ei lausunut valitustakaan.

Kalvava suru riudutti häntä siitä asti kun hän oli joutunut vangiksi; hän huomasi suunnitelman, joka hänet oli johdattanut preirieille, menneen myttyyn, niin ettei saattanut toivoakaan enää voivansa panna sitä täytäntöön.

Kaikki hänen toverinsa olivat kuolleet; hän itse ei tiennyt, mikä kohtalo häntä odotti.

Ainoa seikka, mikä antoi hänelle hiukan lohtua tässä tuskassa, oli se varmuus, että sisarentyttären oli onnistunut paeta.

Mutta miten hänen oli käynyt tässä erämaassa, jossa tapaa vain petoja tai vielä niitäkin julmempia intiaaneja? Miten tuo nuori tyttö, joka oli tottunut kaikkiin elämän mukavuuksiin, jaksaisi kestää kieltäymyksiä vaativan partio-elämän vaiheita?

Tämä ajatus teki hänen tuskansa kahta vertaa kauheammaksi.

Kapteeni hätkähti huomattessaan, missä tilassa kenraali oli.

»Noh, kenraali», sanoi hän, »rohkeutta, hiisi vieköön! Onni on usein vaihtelevainen, minäpä sen paraiten tiedän! *Carai!* Ei pidä langeta epätoivon valtaan. Ei kukaan voi edeltäkäsien tietää, mitä hänelle huomenna tapahtuu! Antakaa kunniasananne, ettette yritä paeta, niin lasken teidät heti vapaaksi siteistänne.»

»En voi teille antaa kunniasanaani», vastasi kenraali kiihtyneenä, »sillä silloin joutuisin valapatoksi; vannon päinvastoin koettavani karata heti ensimmäisen sopivan tilaisuuden sattuessa.»

»*Bravo!* Hyvin vastattu», lausui rosvo naurahtaen, »jos olisin teidän asemassanne, olisin puhunut samalla tavalla. Luulen vain, että tällä hetkellä teidän on parhaalla tahdollakin mahdoton liikkua askeltakaan; huolimatta siis siitä, mitä vastikään vannoitte, lasken teidät vapaaksi samoin kuin palvelijannekin, niin että saatte tehdä mitä voitte; mutta vain jäsenenne ovat vapaat, kuten ymmärtänette.»

Yhdellä vedolla hän väkipuukollaan katkaisi köydet, joilla kenraali oli sidottu; sitten hän teki saman palveluksen neekeri Jupiterille.

Heti kun viimeainittu pääsi vapaaksi siteistään, alkoi hän hyppiä ja naureskella, niin että kaksi pelotavaa, häikäisevän valkoista hammasrivitä tuli näkyviin.

»No niin, olkaa ymmärtäväinen, mustaihoinen veli kultani», lausui rosvo hänelle, »pysykää levollisesti täällä, ellette halua saada kuulaa kalloonne».

»En lähde minnekään ilman isäntääni», vastasi Jupiter pyöritellen kauhistuneen näköisiä suuria silmiään.

»Sepä se!» jatkoi rosvo nauraen, »asia on siis sovittu; niitätte kunniaa tuolla uskollisuudellanne, murjaani».

Mentyään jälleen kenraalin luo kapteeni hautoi hänen haavojaan kylmällä vedellä ja satoi ne huolellisesti; pantuaan sitten vankien eteen ruokaa, [johon vain neekeri kävi käsiksi, rosvo poistui.

Puolenpäivän aikaan kapteeni kokosi ympärilleen rosvojoukkueen etevimmät jäsenet.

»Caballerot», puhui hän heille, »emme voi kieltää, että olemme hävinneet ensi ottelussamme; ne vangit, jotka olemme vastustajiltamme ottaneet, eivät läheskään voi korvata vaivojamme. Mutta me emme saa tappiosta masentua, mikä alentaa arvomme ja tekee meidät naurettaviksi. Nyt aion ryhtyä uuteen otteluun; ellen tällä kertaa sitä voita, kohtaa minua suuri onnettomuus. Poissaollessani vahtikaa hyvin vankeja. Huomatkaa tarkoin, mitä nyt viimeiseksi teille teroitän: ellen huomenna kello kahteentoista mennessä yöllä ole terveenä palannut luoksenne, on teidän neljännessä yli kaksitoista armotta ammuttava molemmat vangit; olettehan ymmärtäneet, vai mitä? Armotta!»

»Olkaa huolettu, kapteeni», vastasi Frank toveriensa puolesta, »voitte lähteä, käskynne pannaan kyllä täytäntöön».

»Luotan siihen, mutta älkää missään nimessä ampuko heitä minuuttiakaan liian aikaisin eikä minuuttiakaan liian myöhään.»

»Täsmälleen neljännessä yli.»

»Hyvä, asia on sovittu. Hyvästi siis, älkää olko karsimättömiä poissaollessani.»

Näin lausuttuaan kapteeni poistui luolasta mennäkseen Uskollisen Sydämen luo.

Olemme nähneet, mille asialle rosvo oli lähtenyt erämiehen luo.

XII.

SOTAJUONI.

Tehtyään erämiehelle omituisen ehdotuksensa, rosvo oli kiireesti lähtenyt paluumatkalle.

Hän oli kuitenkin niin tottunut preirie-elämään, että hyvinkin osasi epäillä useiden vihollistensa seuraavan aivan kintereillään. Mutta hän oli ottanut käytäntöön, heidät eksyttääkseen, kaikki metkut, joita hänen kekseliät aivonsa hänelle toimittivat; hän kierteli lukematomat kerrat edestakaisin, palasi tuontuostakin samaa tietä kuin oli juuri kulkenut, ja vetäytyi, niin sanoaksemme, kymmenen askelta taaksepäin edetäkseen yhden askeleen.

Nämä monet varokeinot olivat tavattomasti hidastuttaneet hänen kulkuaan.

Saavuttuaan joen rannalle, jonka vesi huuhteli luolan suuta, hän katsahti vielä kerran ympärilleen varmentuakseen siitä, että kenenkään sivullisen silmä ei väijynyt hänen puuhiaan.

Kaikki oli rauhallista, ei mitään epäilyttävää näkynyt; hän aikoi juuri työntää veteen lautan, joka oli ollut kätkeytyneenä lehtien alle, kun jokin kahina pensastosta veti puoleensa hänen huomiotaan.

Rosvo hätkähti; vetäen kiireesti vyöltään pistolin hän latasi sen ja alkoi päättäväisesti astella sinne päin, mistä tuo levottomuutta herättävä kahina lähti.

Muuan mies, joka oli kumartuneena maata kohti, repi paraillaan ruohoja maasta.

Rosvo alkoi hymyillä ja pani pistolin takaisin vyölleen.

Hän oli tuntenut tohtorin, joka oli innostuneena antautunut mielityöhönsä.

Tohtori itse, kokonaan työhönsä syventyneenä, ei ollut huomannut mitään.

Katseltuaan häntä jonkun aikaa halveksivasti rosvo käänsi hänelle selkensä, mutta samassa välähti hänen päässään tuuma, jonka johtamana hän meni tiedemiehen luo ja laski kätensä hänen olalleen.

Kun häneen näin koskettiin, kavahti tohtori pystyyn ja pudotti säikähdyksissään kasvinsa ja lapionsa maahan.

»Hohoi! Kuulkaapa, kunnan mies», sanoi kapteeni hänelle ivallisen näköisenä, »mikä vimma ajaa teidät tuolla tavalla kasveja keräämään aikaisesta aamusta yömyöhään asti?»

»Kuinka?» kysyi oppinut. »Mitä tarkoitatte?»

»Hitto vie! Ettekö huomaa, että nyt ei ole pitkää aikaa puoliyöhön?»

»Se on totta», vastasi oppinut viattomasti, »mutta kuu on ihana! . . .»

»Niin että te luulitte sitä auringoksi», keskeytti rosvo virnistellen. »Mutta», lisäsi hän tullen äkkiä jälleen vakavaksi, »nyt ei oli siitä kysymys; vaikka olettekin puolihupsu, niin olen kuullut puhuttavan, että olette kuitenkin taitava lääkäri».

»Olen suorittanut tutkintoni», vastasi tohtori harmistuneena.

»Sepä hyvä. Olette juuri se mies, jota tarvitsen.»

Oppinut kumarsi pahantuulisena; ilmeistä oli, että se huomio, jonka osaksi hän nyt joutui, ei ollut hänelle mieluista.

»Mitä tahdotte?» kysyi hän. »Oletteko sairas?»

»En minä, Jumalan kiitos, vaan eräs ystäväistäni, joka tällä hetkellä on vankinani; teidän on siis seurattava minua.»

»Mutta . . .» aikoi tohtori inttää.

»En suvaitse vastaväitteitä, seuratkaa minua; ellette lähde, ammun luodin otsaanne. Saatte muuten olla levollinen, ette joudu mihinkään vaaraan, mieheni osoittavat teille kaikkea sitä kunnioitusta, jonka tiede on oikeutettu osakseen saamaan.»

Kun oli mahdotonta tehdä vastarintaa, päätti mies-parka hyvällä seurata, vieläpä niinkin mielihyvillään, että hän silmänräpäyksen ajan hymyili, mikä olisi antanut rosvolle koko paljon ajattelemisen aihetta, jos hän olisi sen huomannut.

Kapteeni määräsi oppineen marssimaan edellään, ja sitten molemmat kulkivat virran poikki.

Samassa hetkessä kun he lähtivät siltä paikalta, missä olivat keskustelleet, työnnettiin varovasti erään pensaikon oksia syrjään, ja näkyviin tuli kalju pää, jonka keskikohdalle oli jätetty pitkä hiustupsu linnunsulkineen, sitten yläruumis ja kohta koko mies, joka jaguaarin tavoin kiiruhti seuraamaan heidän jälkiään.

Tämä mies oli Kotkanpää.

Hän katseli ääneti, miten molemmat valkoihoiset astuivat lautalle, ja näki heidän menevän luolaan; sitten hän vuorostaan katosi tiheään metsään kuiskattuaan matalalla äänellä sanan: »Osh!» — hyvä — mikä comanchikielessä on suurimman ilon merkki.

Tohtori oli aivan yksinkertaisesti toiminut syöttinä, johon rosvo oli käynyt kiinni ja jonka oli määrä houkuttaa hänet intiaanipäällikön virittämään ansaan.

Oliko tiedemies ollut yhteistoiminnassa Kotkanpään kanssa? Sen saamme piankin tietää.

Seuraavana päivänä aamun koittaessa rosvo pani luolan ympäristöllä toimeen yleisen etsinnän.

Ei mitään jälkiä näkynyt.

Kapteeni hieroi iloisena käsiään, hänen retkensä oli onnistunut mainiosti, koska hän oli kyennyt palaamaan luolaan, kenenkään häntä seuraamatta.

Varmana siitä, että ei ollut mitään pelättävää, hän ei enää tahtonut [pidättää luonaan niin suurta joukkoa toimettomana, vaan jätti joukkonsa päällikkyuden väliaikaisesti Frankille, vanhalle kokeneelle rosvolle, johon hän saattoi täydellisesti luottaa, ja piti luonaan vain kymmenkunta varmaa miestä lähettäen muut pois.

Vaikka tehtävä, joka hänellä tällä hetkellä oli suoritettavana, oli mielenkiintoinen, ja vaikka onnistuminen näytti hänestä varmalta, ei hän kuitenkaan tahtonut laiminlyödä muita toimiaan ja elättää laiskana luonaan pariakymmentä roistoa, jotka minä hetkenä hyvänsä toimettomuuteensa ikävystyneinä olisivat voineet tehdä hänelle jonkin kepposen.

Huomaamme, että kapteeni oli ymmärtäväinen mies, joka sitäpaitsi perinpohjin tunsi arvoisat toverinsa.

Kun rosvot olivat poistuneet luolasta, viittasi kapteeni tohtorille merkiksi, että hän seuraisi, ja vei hänet kenraalin luo.

Esitettyään heidät toisilleen ja lausuen ivallisia kohteliaisuuksia, joita hänen oli tapana käyttää, roisto jätti heidät yksikseen ja poistui.

Ennen lähtöään kapteeni kuitenkin veti pistolin vyöltään, ojensi sen oppineen rintaa vastaan ja sanoi:

»Vaikka olettekin puolihupsu, niin koska teillä saataisi olla joitakin suunnitelmia pettääksenne minut, pankaa mieleenne tämä, rakas ystäväni: huomattessani teidän ryhtyvän joihinkin toimiin, jotka vähänkin tuntuvat

epäilyttäviltä, ammun kuulan päähänne; teitä on varoitettu, toimikaa siis, miten haluatte.»

Ja pannen pistolin takaisin vyölleen hän lähti virnistellen.

Tohtori kuunteli tätä varoitusta murtuneen näköisenä, mutta huulillaan viekas hymy, joka väkisinkin levitti hänen suupieliään; onneksi kapteeni ei ollut sitä huomannut.

Kenraali ja hänen neekeripalvelijansa Jupiter asuivat jokseenkin kaukana luolan sisäänkäytävästä. He olivat yksin, kapteeni oli pitänyt turhana vahtia heitä niin että he aina olisivat näkyvissä.

Istuen molemmat kuivista lehdistä valmistetuilla vuoteilla päät painuksissa ja kädet ristissä he olivat vaipuneet syviin mietteisiin.

Kun kenraali huomasi tohtorin, kirkasti hänen synkkää katsettaan ohimenevä toivon hymy.

»Tekö täällä, hyvä tohtori», sanoi hän ojentaen hänelle kätensä, jota toinen ääneti puristi. »Onko minun tultava iloiseksi vaiko vieläkin synkenmäksi teidät nähdessäni?»

»Olemmeko yksin?» kysyi lääkäri vastaamatta kenraalin kysymykseen.

»Niin luulen», vastasi tämä hämmästyneenä. »Joka tapauksessa on helppo päästä siitä varmuuteen.»

Tohtori kuljeskeli joka puolella nuuskien huolellisesti kaikki sopet; vihdoin hän palasi vankien luo.

»Voimme keskustella», sanoi hän.

Tohtori oli tavallisesti siihen määrin vaipuneena tieteellisiin ongelmiinsa ja luonteeltaan niin hajamielinen, että vangit luottivat häneen varsin vähän.

»Ja missä on sisarentyttäreni?» tiedusteli kenraali leivottomana.

»Rauhoittukaa, hän on turvassa erään metsästäjän luona, jonka nimi on Uskollinen Sydän ja joka kunnioittaa häntä syvästi.»

Kenraali huokaisi helpotuksesta; tämä hyvä uutinen toi hänelle takaisin koko hänen rohkeutensa.

»Oh!» sanoi hän, »välikö sillä, että minä olen vankina! Kun vain sisarentyttäreni on pelastunut, jaksan minä kärsiä kaikkea.»

»Ei, ei!» lausui tohtori vilkkaasti, »teidän on päinvastoin hinnalla millä hyvänsä paettava täältä viimeistään huomenna.»

»Miksi?»

»Vastatkaa ensin.»

»En tahtoisi mitään sen mieluummin.»

»Haavanne näyttävät verrattain vaarattomilta, ne ovat paranemaan päin.»

»Todellakin.»

»Luuletteko kykeneväanne kävelemään?»

»Ky-yllä!»

»Tarkoiton, kykenettekö tekemään pitkän matkan?»

»Luulen jaksavani, jos se on ehdottoman välttämättöntä.»

»No, ja enkö minä ole kyllin väkevä kantamaan teitä, ellette jaksu kävellä?» sanoi neekeri oltuaan tähän asti vaiti.

Kenraali puristi hänen kättään.

»Totta puhut! Itse asiassa», lausui tohtori, »se käy helposti, kunhan te vain pääsette pakenemaan.»

»Kaikki olisi kyllä hyvin, mutta miten se käy päinsä?»

»Ah! Siinäpä se!» puheli tohtori hieroen otsaansa, »mitenkä, sitä en tiedä! Mutta olkaa huoletta, minä kyllä keksin keinon. En tiedä minkä, totta vie.»

Kuului askeleita; kapteeni saapui.

»Kas niin!» tiedusteli hän, »miten sairaut voivat?»

»No, ei aivan hyvin», vastasi tohtori.

»Vähät siitä!» sanoi rosvo, »kaikki kyllä järjestyy; kenraali pääsee muuten pian vapaaksi; silloin hän voi hoitaa itseään mielensä mukaan. Tulkaahan nyt, tohtori, toivon antaneeni teidän jo kyllin kauvan keskustella ystäväne kanssa.»

Lääkäri seurasi häntä mitään vastaamatta, viitattuaan vielä kenraalille kehoitukseksi olemaan varovainen.

Päivä kului ilman huomattavia tapahtumia.

Vangit odottivat kärsimättöminä yön tuloa. Tohtorin varmuus oli väkisininkin vaikuttanut heihin; he toivoivat.

Iltapuolella tuli kunnan oppinut taas heidän luokseen. Hän astui reippaasti, hänen kasvonsa säteilivät, ja hänellä oli tulisoihtu kädessään.

»No, mitä tiedätte, tohtori?» kysyi kenraali häneltä. »Näytätte minusta niin iloiselta.»

»Olen todellakin iloinen, kenraali», vastasi toinen hymyillen, »koska olen keksinyt keinon, jolla te, samoin kuin minäkin, pääsemme karkaamaan!»

»No mikä se keino on?»

»Se on jo puoleksi pantu täytäntöön», vastasi tohtori kuivasti naurahtaen, mikä hänelle oli ominaista aina kun hän oli tyytyväinen.

»Mitä tarkoitatte?»

»Hitto vieköön! Asia on varsin yksinkertainen, mutta ette sitä aavistakaan; kaikki rosvot nukkuvat, me olemme luolan herroina.»

»Onko se mahdollista? Mutta he saattavat herätä!»

»Siihen nähden voitte olla huolehti. He kyllä heräävät, siitä ei ole epäilystäkään, mutta aikaisintaan vasta kuuden tunnin kuluttua.»

»Miten se on mahdollista?»

»Koska minä itse olen pitänyt huolta siitä, että he ovat vaipuneet uneen; tarkemmin sanottuna olen hei-

dän iltaruoassaan tarjoillut heille erästä ooppiumisekoitusta, joka on turruttanut heidät kuin lyijymöhkäleiksi, ja sitten he kuorsaavat kuin palkeet.»

»Oh! Sepä suurenmoista!» huudahti kenraali.

»Eikö olekin?» lausui tohtori vaatimattomasti. »Hiisi vie! Halusin vain korjata virheen, jonka laiminlyönnilläni teille aiheutin! En ole mikään sotilas, minä; olen vain tavallinen lääkäri, olenhan siis käyttänyt omia aseitani. Huomaatte, että niitä tarpeen tullen voi käyttää muihinkin tarkoituksiin.»

»Niihin tarkoituksiin ne sopivat sata kertaa paremmin. Tohtori, te olette ihmeellinen mies.»

»No, no! Älkäämme tuhlatko aikaa.»

»Aivan oikein. Lähtekäämme matkaan! Mutta entä kapteeni, mitä olette hänelle tehnyt?»

»Hänellekö? Hiisi hänestä tietää, missä hän on. Hän lähti tänään puolenpäivän aikaan puhumatta kenellekään sanaakaan, mutta epäilen tietäväni, minne hän on mennyt. Erehtyisin suuresti, jos hänet kohta tapaisimme.»

»Kaikki on niin ollen kuin pitääkin. Siis matkaan.»

Kaikki kolme miestä lähtivät liikkeelle. Huolimatta varokeinosta, johon tohtori oli turvautunut, eivät kenraali ja hänen neekeripalvelijansa olleet aivan levollisia.

Vangit tulivat siihen luolanosaan, jota rosvot pitivät makuupaikkanaan; rosvot nukkuivat maaten pitkällään siellä täällä.

☛ Pakolaiset kulkivat heidän ohitse.

☛ Kun he olivat saapuneet luolan sisäänkäytävän suulle ja heidän juuri piti irroittaa lautta mennäkseen joen yli, näkivät he kuun luodessa vaaleita säteitään toisen lautan; siinä oli viitisentoista miestä, jotka hitaasti tulivat sinne päin, missä he olivat.

Pakotie oli heiltä katkaistu.

Miten he olisivat voineet tehdä vastarintaa näin suurelle joukolle?

»Mikä kova onni!» kuiskasi kenraali epätoivoisena.

»Oh!» lausui tohtori surkeasti. »Pakosuunnitelmani, joka oli vaatinut minulta niin suuren vaivan!»

Pakolaiset vetäytyivät erääseen kalliorotkoon, ettei heitä havaittaisi; he katsoivat sykkivin sydämin, kuinka tulijat, joiden käyttäytyminen näytti yhä epäilyttävämältä, astuivat lautalta maihin.

XIII.

PREIRIELAKI.

Huomattavan laaja maa-alue Uskollisen Sydämen asuman luolan edustalta oli raivattu puhtaaksi, puut kaadettu maahan ja tilalle rakennettu sataviisikymmentä tai parisataa mökkiä.

Koko comanchiheimo oli leiriytynyt tähän paikkaan.

Erämiehet, metsästäjät ja punanahkasoturit tulivat keskenään ihmeellisen hyvin toimeen.

Keskellä tätä nopeasti rakennettua kylää, jossa erivärisiksi maalatuilla piisoninnoilla peitetyt majat olivat pystytetyt jonkinlaista sopusuhtaisuutta tavoitellen, oli muita suurempi neuvotteluja varten rakennettu maja. Sen katolla heilui pitkiin riukuihin kiinnitettyjä päänahkoja, ja siellä ylläpidettiin lakkaamatta valtavaa roviota.

Leirissä vallitsi mitä vilkkain liike.

Intinaanisoturit olivat maalatut ja sotatamineilla varustetut, aivan kuin he valmistautuisivat sotaretkelle.

Metsästäjät olivat pukeutuneet koreimpiin pukuihinsa ja mitä huolellisimmin puhdistaneet aseensa; he ajat-

telivat kenties, että he ennen pitkää joutuisivat niitä käyttämään.

Valmiiksi satuloidut hevoset oli pantu vieretysten liekaan, niin että niiden selkään voitiin heti nousta; niitä varjoi kymmenkunta soturia.

Punanahkojen ja erämiesten nähtiin kulkevan edestakaisin kiireissään ja huolestuneen näköisinä.

Mikä oli harvinaista ja melkein tavatonta intiaanien keskuudessa, oli tässä se, että vahteja oli asetettu määrättyjen välimatkojen päähän, jotta he antaisivat merkin, jos joku vieras, olkoon kuka hyvänsä, olisi tullut.

Kaikki sanalla sanoen viittasi siihen, että oli tulossa jotakin sellaista, mikä on preirueille ominaista.

Mutta mikä kummallisinta! Uskollinen Sydän, Kotkanpää ja Musta Hirvi olivat poissa.

Vain Ilomieli huolehti valmistuksista, keskustellen tuon tuostakin vanhan comanchipäällikön kanssa, jonka nimi oli Ehsis, aurinko.

Mutta heidän katseensa olivat vakavat, heidän otsansa rypyssä; he näyttivät olevan sangen huolestuneita.

Oli se päivä, jona preirierosvojen kapteenin määräyksen mukaan donna Luz oli luovutettava hänelle.

Uskaltaisiko kapteeni tulla? Vai oliko hänen ehdotuksensa ollut vain kerskailua?

Ne, jotka tunsivat tuon rosvon, ja heidän lukumääränsä oli suuri — melkein jokainen oli saanut kärsiä hänen ryöstöistään — kallistuivat myönteisen vastauksen puolelle.

Tällä miehellä oli — ne olivat muuten ainoat ominaisuudet, jotka hänellä tiedettiin olevan — julma luonne ja rautainen tahto.

Kun hän kerran oli päättänyt tehdä jotakin, teki hän sen kaiken uhall.

Ja mitäpä hänellä olisikaan pelättävänä tullessaan toisen kerran vihollistensa luo? Olihan hänellä kenraali

vallassaan! Kenraali, joka hengellään vastasi hänen hengestään; tiedettiin, ettei hän empisi uhrata vankiaan oman turvallisuutensa vuoksi.

Kello oli noin kahdeksan aamulla; häikäisevä aurinko valoi runsaasti hohtavia säteitään taululle, jota olemme koettaneet kuvailla.

Donna Luz tuli luolasta Uskollisen Sydämen äidin tukemana ja Eusebion seuraamana.

Molemmat naiset olivat alakuloiset ja kalpeat, heidän väsyneet kasvonsa ja punertavat silmänsä todistivat heidän itkeneen.

Heti huomattuaan heidät Ilomieli meni heidän luokseen ja tervehti heitä.

»Eikö poikani ole vielä palannut?» kysyi vanha nainen levottoman näköisenä.

»Ei vielä», vastasi metsästäjä, »mutta rauhoittukaa, madame, hän saapuu aivan kohta».

»Hyvä Jumala! En tiedä, miksi minusta tuntuu, että hänen on jonkin kiusallisen tapauksen vuoksi täytynyt matkustaa kauvas meistä.»

»Ei, madame, minä kyllä olisin siitä saanut tiedon; lähtiessäni viime yönä hänen luotaan tullakseni teitä rauhoittamaan ja toimeenpanemaan hänen minulle antamat käskyt, hän oli mainiossa kunnossa, joten voitte, uskokaa minua, rauhoittua ja ennen kaikkea luottaa menestykseen.»

»Niinpä niin!» kuiskasi vaimoraukka, »mutta olen kahdenkymmenen vuoden aikana yhtä mittaa elänyt alituisten tuskien alaisena; joka ilta epäilen, etten seuraavana päivänä enää saa nähdä poikaani. Hyvä Jumala, etkö jo armahda minua!»

»Rauhoittukaa, madame», lausui donna Luz hellästi ja syleili häntä. »Voi, minäkin kärsin yhtä suuria tuskia sydämessäni, ja jos Uskollista Sydäntä tällä kertaa kohtaa

jokin onnettomuus, tapahtuu se enoni pelastukseksi. Jumalani», lisäsi, hän »suo, että hän onnistuisi!»

»Kohta kaikki selviää, luottakaa siihen; tiedättehän, etten tahdo teitä johtaa harhaan.»

»Kyllä», myönsi vanha nainen, »te olette hyvä, rakastatte poikaani ettekä olisi täällä, jos hänellä olisi jotakin pelättävänä.»

»Arvostelunne minusta on hyvä, madame, kiitän teitä siitä; en tällä hetkellä voi sanoa teille mitään, mutta olkaa hiukan kärsivällisempi, sitä teiltä hartaasti pyydän; riittää, kun tiedätte, että hän toimii tehdäkseen sennoran onnelliseksi.»

»Niin, niin», sanoi äiti, »alati hyvä, alati uskollinen!»

»Häntä nimitetään Uskolliseksi Sydämeksi», kuiskasi nuori tyttö punastuen.

»Eikä nimeä ole koskaan sen paremmin ansaittu, madame», lausui erämies innostuneena. »Täytyy kauvan elää hänen kanssaan ja tuntea hänet niinkuin minä hänet tuntea voidakseen oikein häntä arvostella.»

»Minä kiitän teitä siitä, mitä sanotte pojastani, Ilomieli», lausui äiti puristaen metsästäjän känsäistä kättä.

»Lausun vain totuuden, madame, olen oikeudenmukainen, siinä kaikki; oh, elämä preiriellä olisi paljon parempaa, jos kaikki metsästäjät olisivat hänen kaltaisiaan.»

»Hyvä Jumala, aika rientää. Eikö hän jo saavu?» kuiskasi äiti katsellen kuumeisen kärsimättömästi ympärilleen.

»Aivan kohta, madame.»

»Tahtoisin olla ensimmäinen, joka näkee hänen saapuvan ja toivottaa hänet tervetulleeksi.»

»Se, ikävä kyllä, on mahdotonta.»

»Miksi niin?»

»Poikanne on käsenyt minun pyytää, että te, samoin kuin sennorita, vetäytyisitte luolaan; hän toivoo, että te ette olisi katselijoina näytelmässä, joka täällä suoritetaan.»

»Mutta», intti donna Luz tuskastuneena, »miten saan tietää, onko enoni pelastunut?»

»Olkaa levollinen, sennorita. Teidän ei kauvan tarvitse olla huolissanne; mutta pyydän, älkää jääkö tänne enää pitemmäksi aikaa. Menkää luolaan, menkää!»

»Kenties se onkin viisaampaa», huomautti vanha nainen. »Totelkaamme, tyttöseni», lisäsi hän hymyillen nuorelle tytölle, »menkäämme luolaan, koska poikani niin tahtoo».

Donna Luz seurasi vastustelematta, mutta luoden salaa taakseen katseita voidakseen nähdä sen, jota rakasti.

»Oi miten onnellista on, kun on oma äiti!» mutisi Ilo-mieli tukahduttaen huokauksen ja seuraten katseillaan molempia naisia, jotka häipyivät hämärään luolaan.

Äkkiä intiaanivahdit päästivät huudon, jonka heti toisti muuan neuvottelumajan edessä seisova mies.

Kuultuaan tämän merkin comanchipäälliköt nousivat seisomaan ja astuivat esille majasta, johon olivat kokoontuneet.

Erämiehet ja intiaanisoturit tarttuivat aseisiinsa, järjestyivät riviin majan molemmille puolille ja odottivat.

Tomupilvi vieri tavattoman nopeasti leiriä kohden.

Pilvi hälveni pian, niin että näkyviin tuli joukko ratsumiehiä, jotka lähenivät täyttä lentoa.

Suurimmalla osalla näistä ratsumiehistä oli meksikolaisten gambusiinien puku.

Ensimmäisenä heidän joukossaan hypitti pikimustaa ratsua mies, jonka kaikki heti tunsivat.

Se oli kapteeni Uaktehno, joka röyhkeästi joukkonsa etunenässä tuli vaatimaan vihattua ehtoa täytäntöön pantavaksi, kuten oli kolme päivää aikaisemmin määrännyt.

Kun preiriellä kaksi joukkoa tapaa toisensa tai kun satureja tai erämiehiä tulee tervehdyskäynnille johonkin kylään, on yleensä tapana toimeenpanna eräänlainen

leikkisota, jolloin ratsastetaan täyttä vauhtia toisiaan vastaan, huudetaan ja ammutaan kivääreillä.

Tällä kertaa ei siitä tullut mitään.

Comanchit ja metsästäjät jäivät synkkinä ja vaitelaina paikoilleen odottaen aivan hiljaa preirierosvojen saapumista.

Kylmä ja kuiva vastaanotto ei saattanut kapteenia hämilleen; hänen kulmakarvansa rypistyivät tosin hiukan, mutta muuten hän ei ollut huomaavinaanakaan mitään, vaan saapui rohkeasti joukkonsa etunenässä kylään.

Tultuaan neuvottelumajan luokse riviin asettuneiden comanchipäällikköjen eteen nuo kaksikymmentä ratsumiestä pysähdyttivät hevosensa niin äkkiä kuin olisivat muuttuneet pronssipatsaiksi.

Tämä sukkela liike suoritettiin niin taitavasti, että erämiesten, jotka olivat hyvin perillä ratsastustaidosta, oli vaikea pidättää ihailua ilmaisevaa huudahdusta.

Rosvot olivat tuskin saapuneet, kun majan vasemmalla ja oikealla puolella olevat erämies- ja soturirivit levittäytyivät viuhkamaisesti ja sulkeutuivat heidän takanaan.

Nuo kaksikymmentä rosvoa oli täten piiritetty uskottoman nopeasti, heidät kun nyt ympäröi kehä, jonka muodosti yli viisisataa hyvin varustettua ja mainioilla hevosilla ratsastavaa miestä.

Huomattuaan tämän liikkeen kapteeni tunsu vavahavansa levottomuudesta; hän melkein katui, että oli tullut; mutta karkoittaen tämän vastenmielisen tunteen hän hymyili halveksivasti, luuli sittenkin olevansa varma siitä, ettei tarvinnut mitään pelätä.

Hän tervehti sulavasti edessään olevia päälliköitä ja kääntyen Ilomielen puoleen kysyi varmalla äänellä:

»Missä nuori tyttö on?»

»En ymmärrä, mitä tarkoitate», vastasi metsästäjä naurahtaen. »En usko täällä olevan ketään nuorta tyttöä, johon teillä olisi mitään oikeuksia.»

»Mitä tämä merkitsee ja mitä täällä aiotaan?» mutisi kapteeni katsellen ympärilleen. »Onko Uskollinen Sydän unohtanut vierailuni luonaan kolme päivää sitten?»

»Uskollinen Sydän ei koskaan unohda mitään», tiuskaisi Ilomieli lujalla äänellä, »mutta hänestähän ei ole kysymys; kuinka te julkeatte tulla luoksemme mukanaan joukkio rosvoja?»

»Hyvä», tokaisi kapteeni pilkallisesti, »huomaan, että koetatte tekeytyä salamyhkäiseksi välttääksenne vastauksen antamista. Mitä tulee uhkaukseen, joka sisältyy lauseenne viimeiseen osaan, niin kiinnitän siihen varsin vähän huomiota.»

»Teette siinä väärin, hyvä herra, sillä kun kerran olette tehnyt itsenne syypääksi sellaiseen typeryyteen, että olette itse antautunut käsiimme, niin me emme ole niin ymmärtämättömiä, sen tahdon vain teille huomauttaa, että päästäisimme teidät karkuun.»

»Oho!» lausui rosvo, »mitä leikiä tämä on?»

»Sen saatte kohta nähdä, herraseni.»

»Minä odotan», vastasi rosvo katsahtaen ärsyttävästi ympärilleen.

»Näissä eräseuduissa, missä kaikki inhimilliset lait poljetaan maahan», jatkoi metsästäjä väräjäväällä äänellä, »on ainoastaan Jumalan laki voimassa. Tämä laki sanoo: silmä silmästä, hammas hampaasta, senhän tiedätte.»

»Entä sitten?» kysäisi rosvo kuivasti.

»Oltuanne jo kymmenen vuotta laista ja omastatunnosta piittaamattoman rosvojoukon päällikkönä», jatkoi Ilomieli tyynesti, »on teistä tullut preirieiden kauhu; te ryöstätte ja murhaatte valkoihoisia yhtä hyvin kuin punanahkojakin; teillä ei ole mitään kotimaata, vain varkau-

det ja ryöstöt kuuluvat ohjelmaanne. Matkailijoita, erämihiä, metsästäjiä, gambusiineja tai intiaaneja te ette kunnioita ettekä yleensä ketään, jonka murhaamalla voitte hankkia itsellenne hiukan kultaa. Vain muutama päivä sitten te hyökkäsitte rauhallisten matkailijoiden leiriin, jonka meksikolaiset te teurastitte sääliittä. Tämän rikosten sarjan tulee päättyä, ja nyt sen loppu on vihdoinkin tullut. Me kaikki, intiaanit ja metsästäjät, olemme koontuneet tänne tuomitsemaan teidät ja lukemaan teille preirien leppymätöntä lakia.»

»Silmä silmästä, hammas hampaasta», ulvoivat läsnäolevat aseitaan heiluttaen.

»Erehdytte suuresti, hyvät isäntäni», vastasi rosvo varmalla äänellä, »jos luulette, että minä ojennan rauhallisesti kurkkuni puukon eteen kuin karitsa, joka teuraaksi viedään; osasin epäillä sitä, mitä nyt puhutte, ja sen vuoksi juuri olen ottanut turvajoukonkin mukaani. Seurassani on parikymmentä rohkeaa miestä, jotka osaavat puolustautua, teillä ei siis ole minua vielä vallassanne.»

»Katsokaahan ympärillenne, arvoisa herra, niin näette, mikä teitä odottaa.»

Rosvo katsahti taakseen: viisi sataa kivääriä oli suunnattuina hänen joukkoansa kohti.

Vavistus kulki hänen jäseniensä kautta, ja hänen kasvonsa kävivät kuolonkalpeiksi; rosvo ymmärsi, että häntä uhkasi kauhea vaara, mutta tovin mietittyään hän sai takaisin kylmäverisyytensä ja kääntyen metsästäjän puoleen vastasi pilkallisella äänellä:

»No niin; mistä johtuvat nuo uhkaukset, jotka eivät voi minua säikähdyttää? Tiedättehän varsin hyvin, että olen turvassa iskuiltanne. Kuten sanoitte, hyökkäsin muutama päivä sitten meksikolaisten matkailijoitte kimppuun; mutta tiedätte myöskin, että heistä tärkein henkilö nyt on minun vallassani! Jos uskallatte koskea

hiuskarvaanikaan, saa kenraali, sen nuoren tytön eno, jota te turhaan koetatte temmata käsistäni, heti hengellään maksaa minua kohdanneen loukkauksen. Uskokaa minua, hyvät herrat, kun sanon: lakatkaa kauvemmin yrittämästä säikähdyttää minua, luovuttakaa minulle hyvällä se tyttö, jota vaadin, tai vannon Jumalan nimessä, että kenraali tunnin kuluttua ei enää ole elävien joukossa!»

Äkkiä muuan mies tunkeutui joukon lävitse ja asettuen rosvon eteen huusi hänelle:

»Erehdytte, kenraali on vapaa!»

Tulija oli Uskollinen Sydän.

Kuului ilon sorinaa intiaanien ja metsästäjien riveistä, kun taas rosvot vavahtivat kauhusta.

XIV.

RANGAISTUS.

Kenraalin ja hänen kahden toverinsa ei ollut tarvinnut kauvan olla epätietoisia.

Useampaan kertaan emmittyyään nuo viisitoista miestä laskivat lautan rantaan ja syöksyivät kivääri ryntäysasennossa luolaan kamalasti ulvoen.

Pakolaiset juoksivat iloisina heidän luokseen.

Tulijoitten etunenässä he olivat huomanneet Uskollisen Sydämen, comanchien päällikön ja Mustan Hirven.

Tapalutumain kulku oli ollut seuraava:

Heti kun tohtori kapteenin seurassa oli mennyt luolaan, oli Kotkanpää, varmana siitä, että nyt oli keksinyt preirierosvojen pakopaikan, palannut ystäviensä luokse, joille oli kertonut sotajuonensa onnistumisesta. Ilomieli oli kiiruhtanut Uskollisen Sydämen luo, joka oli heti saapunut; yhteisesti neuvoteltuaan olivat kaikki päät-

täneet hyökätä rosvojen kimppuun heidän pesäänsä toisten erämiespartioiden ja punanahkaosastojen preirielle hajaantuneina ja kallioiden suojaan kätkeytyneinä pitäessä vahtia luolan edustalla estääkseen rosvoja karkaamasta.

Olemme nähneet tämän toimenpiteen tulokset.

Kun he olivat ensi silmänräpäyksen omistaneet kokonaan riemastukselle sen johdosta, että olivat miekanlyönnittä onnistuneet tehtävässään, kiinnitti kenraali vaputtajiensa huomion siihen, että kymmenkunta roistoa nukkui luolassa ooppiumin huumaamina, jota urhoollinen tohtori oli heille syöttänyt.

Rosvot sidottiin lujasti js otettiin mukaan; kun sitten eri partiot oli koottu yhteen, palasi koko joukko täyttä lentoa leiriin.

Suuri oli kapteenin hämmästys, kun hän kuuli Uskollisen Sydämen huudahduksen, mutta hänen ällistyksensä muuttui epätoivoksi, kun hän huomasi kenraalin tulevan esille, vaikka luuli hänen olevan hyvässä tallessa väkensä vartioimana.

Hän ymmärsi, että kaikki hänen tuumansa olivat menneet myttyyn, kaikki hänen suunnitelmansa tyhjiksi rauenneet, ja että hän tällä kertaa oli auttamattomasti menettänyt pelin.

Verivirta syöksähti hänen päähänsä, hänen silmänsä salamoivat, ja kääntyen Uskollisen Sydämen puoleen hän sanoi käheällä ja katkonaisella äänellä:

»Hyvin pelattu! Mutta kaikki ei vielä ole lopussa meidän välillämme, niin totta kuin Jumala ja kosto elää!»

Hän liikahti kuin aikoen karauttaa ratsullaan karkuun.

Mutta Uskollinen Sydän tarttui rohkeasti hänen hevosensa suitsiin.

»Välimme eivät vielä ole selvät», sanoi hän.

Rosvo katsoi häneen tovin ajan veristävin silmin ja kannustaen rajusti hevostaan pakottaakseen metsästäjän hellittämään otteensa lausui raivon tukahduttamalla äänellä:

»Mitä minusta tahdotte?»

Iskien raudanlujalla nyrkillään hevosta, joka hirnahti tuskasta, Uskollinen Sydän sai sen pysymään paikallaan.

»Teidät on tuomittu», vastasi hän. »Teihin sovelletaan preirielakia.»

Rosvo päästi kauhistuttavan naurun ja vetäen pistolit vyöltään huusi raivostuneena:

»Onneton se, joka koskee minuun; tie auki!»

»Ei», vastasi metsästäjä kylmästi. »Te olette nyt joutuneet vangiksi, tänään ette minulta pääse karkuun.»

»Kuole siis!» kiljaisi rosvo suunnaten yhden pistoleistaan Uskollista Sydäntä kohti.

Mutta nopeasti kuin ajatus heittäytyi Ilomieli, joka oli tuskallisesti seurannut hänen liikkeitään, ystävänsä eteen, ja tilanteen vakavuus teki hänen ketteryytensä kymmenkertaiseksi.

Laukaus kajahti. Luoti osui kanadalaiseen, joka vai-pui verissään maahan.

»Ensimmäinen!» huudahti rosvo villisti nauraen.

»Toinen!» ulvahti Kotkanpää ja hyppäsi kuin pantteri rosvon hevosen selkään.

Ennenkuin kapteeni saattoi liikahtaakaan puolustautuakseen, oli intiaani vasemmalla kädellään tarttunut hänen pitkään tukkaansa, saaden kouraansa aika tukon, ja veti rajusti hänen päätään taaksepäin.

»Kirottu!» huusi rosvo koettaen turhaan vapautua ahdistajastaan.

Nyt tapahtui jotakin, mikä oli kauhusta jähmetyttää kaikki läsnäolevat.

Hevonen, jonka Uskollinen Sydän oli pysyttänyt paikallaan, oli päässyt vapaaksi ja raivoissaan sitä kohdanneesta iskusta ja kaksinkertaisesta taakasta, joka sillä oli selässään, se syöksähti vimmasta hullaantuneena lentoon, mielettömässä juoksussaan ruhjoen ja kaataen maahan kaikki, mitä eteen sattui.

Mutta se kuljetti muassaan kahta ratsastajaansa, jotka sitkeästi painaen reitensä sen kylkiä vastaan taistelivat saadakseen toisensa surmatuksi ja kiemurtelivat kuin käärmeet eläimen selässä.

Kuten sanoimme, Kotkanpää oli kiskonut rosvon pään taaksepäin, painoi polvensa hänen kupeitaan vastaan, päästi vihlovan sotahuudon ja heilutteli kauhistuttavasti puukkoaan vihollisensa otsan edessä.

»Tapa minut, heittiö!» ulvoi rosvo ja kohottaen äkillisellä liikkeellä vasemman kätensä, jossa hänellä vielä oli pistoli, laukaisi aseensa, mutta luoti katosi avaruuteen.

Comanchipäällikkö katsoi kapteeniin tarkasti.

»Olet raukka!» sanoi hän halveksivasti, »ja vanha akka, joka pelkää kuolemaa».

Samalla kun hän painoi rosvoa voimakkaasti polvelaan, työnsi hän puukon hänen niskaansa.

Kapteeni päästi korvia repivän huudon, joka sekaantui päällikön voitonulvontaan.

Hevonen kompastui puun juureen ja kaatui nurin: molemmat taistelijat vierivät maahan.

Yksi heistä nousi pystyyn, comanchipäällikkö, joka heilutti rosvon veristä päänahkaa.

Kapteeni ei kuitenkaan ollut vielä kuollut. Mielettömänä raivosta ja tuskasta ja veren sokaisemana, joka valui virtanaan hänen silmilleen, hän nousi pystyyn ja karkasi vastustajansa kimppuun, joka ei ollut odottanut tällaista hyökkäystä.

He kävivät nyt toisiinsa käsiksi koettaen kaataa toisensa nurin ja upottaa toistensa ruumiiseen puukon, jolla kumpikin oli varustettu.

Useita erämiehiä juoksi erottamaan heitä.

Kun he saapuivat heidän luokseen, oli kaikki jo lopussa.

Kapteeni virui maassa, kahvaa myöten upotettu Kotkanpään puukko sydämessään.

Rosvot, joita heitä ympäröivät erämiehet ja intiaanisoturit olivat pitäneet kurissa, eivät yrittäneetkään ryhtyä vastarintaan, joka olisikin ollut mahdollon.

Huomatessaan kapteeninsa kaatuneen Frank selitti toveriensa puolesta, että he antautuvat.

Uskollisen Sydämen viittauksesta he heittivät luotaan aseensa, jonka jälkeen heidät sidottiin.

Ilmieli, tuo kunnan kanadalainen, jonka uskollisuus oli pelastanut hänen ystävänsä hengen, oli vaikeasti, mutta kaikeksi onneksi ei kuolettavasti haavoittunut. Hänet oli kiireesti kannettu luolaan, jossa erämiehen äiti huolehti ensi avun antamisesta hänelle.

Kotkanpää meni Uskollisen Sydämen luo, joka oli jäänyt mietteisiin vaipuneena ja synkkänä seisomaan erääseen puuhun nojautuen.

»Päälliköt ovat kokoontuneet neuvottelutulen ympärille», sanoi hän. »He odottavat veljeäni.»

»Seuraan veljeäni», vastasi metsästäjä lyhyesti.

Kun molemmat miehet saapuivat majaan, olivat kaikki päälliköt siellä koolla; heidän joukossaan olivat myöskin kenraali, Musta Hirvi ja eräitä muita metsästäjiä.

Piipunkantaja toi rauhanpiipun kehää kiertämään; hän kumarsi hartaasti neljään ilmansuuntaan ja tarjosi sitten vuoron perään kullekin päällikölle tuon pitkän piipun.

Kun piippu oli kiertänyt kehän ympäri, tyhjensi piipunkantaja siitä tuhan rovioon, mutisi joitakin salaperäisiä sanoja ja poistui.

Sitten vanha päällikkö, Aurinko nimeltään, nousi seisomaan ja tervehdittyään neuvoston jäseniä lausui:

»Päälliköt ja soturit, kuulkaa sanojani, joita rintani huokuu ja jotka Elämän Herra on pannut sydämeeni. Mitä aiotte tehdä kahdellekymmenelle vangille, jotka ovat vallassanne? Sallitteko heidän vielä jatkaa ryöstelevää ja murhaavaa elämäänsä? Sallitteko heidän ryöstää vaimonne, varastaa hevosenne ja tappaa veljiänne? Aiotteko kuljettaa heidät lännen jalojen valkoisten veljien kivistä rakennettuihin kyliin? Matka sinne on pitkä, täynnä vaaroja. Sitä vaikeuttavat vuoret ja vuolaat virrat, niin että vangit tällä matkalla voivat päästä karkuun, yllättää teidät nukkuessanne ja teurastaa teidät. Ja sitten, senhän tiedätte, soturit, saavuttuanne kivistä rakennettuihin kyliin, vapauttavat pitkät puukot heidät, punaihoisilla miehillä ei ole oikeutta sieltä odotettavissa. Ei, soturit, Elämän Herra, joka vihdoin on saattanut valtaamme nämä julmat roistot, tahtoo, että heidän on kuoltava. Hän on päättänyt tehdä lopun heidän rikoksistaan. Tavatessamme tiellämme jaguaarin tai harmaankarhun me tapamme ne; nämä miehet ovat paljon julmempia kuin jaguaari tai harmaakarhu; heidän tulee tehdä tili vuodattamastaan verestä, silmä silmästä, hammas hampaasta. Kiinnitettäköön heidät kidutuspaaluun. Olenko oikein puhunut, mahtavat miehet?»

Lausuttuaan nämä sanat vanha päällikkö istuutui. Syntyi tovin kestävä, juhlallinen hiljaisuus. Oli ilmeistä, että kaikki läsnäolevat olivat yhtä mieltä hänen kanssaan.

Uskollinen Sydän odotti jonkun aikaa; nähdessään, ettei kukaan aikonut vastata puheeseen nousi hän seisomaan ja lausui:

»Comanchipäälliköt ja soturit ja te, valkoihoiset erämiehet, veljeni», lausui hän lempeällä ja surunvoittoisella äänellä, »sanat, jotka kunnianarvoisa vanhus lausui, ovat oikeat; preirien turvallisuus vaatii, ikävä kyllä, näiden miesten kuolemaa. Tämä äärimmäinen ankaruus on kauhistuttava, mutta meidän on pakko alistua siihen, jos rauhassa tahdomme nauttia rasittavien ponnistustemme hedelmiä. Mutta vaikka huomaamme, että on pakko noudattaa erämaan leppymätöntä lakia, niin älkäämme osoittako vain huvin vuoksi olevamme ankaria; rangaistaamme heitä, koska se on välttämätöntä, mutta rangaistaamme niinkuin miehet, joilla on sydän, eikä niinkuin julmurit. Osoittakaamme näille roistoille, että panemme oikeuden täytäntöön, että surmatessamme heidät emme kosta heille, vaan että koko yhteiskunta heitä rankaisee. Heidän päällikkönsähän, joka oli heistä kaikkein suurin syyllinen, on jo saanut surmansa Kotkanpään iskuista; olkaamme sääliväisiä pysyen samalla oikeamielisinä. Antakaamme heidän itse valita kuolintapansa. Älkäämme kiduttako heitä hyödyttömästi. Silloin Elämän Herra hymyilee, ja on tyytyväinen punaisiin lapsiinsa, joille hän suo runsaat saaliit metsästyksissä. Olen puhunut: olenko oikein puhunut, mahtavat miehet?»¹

Neuvoston jäsenet olivat tarkkaavina kuunnelleet nuoren miehen puhetta. Päälliköt olivat hyväntahtoisina hymyilleet yleville ajatuksille, joita hän oli esittänyt, sillä kaikki, sekä intiaanit että erämiehet, rakastivat ja kunnioittivat häntä.

Kotkanpää nousi seisomaan.

»Veljeni Uskollinen Sydän on puhunut oikein», sanoi hän, »hänen ikävuotensa ovat luvultaan pienet, mutta hänen viisautensa on suuri. Olemme onnelliset voidessamme

¹ Näin päättyvät intiaanien kaikki puheet.

osoittaa hänelle ystävyyttämme. Teemme, niinkuin hän haluaa.»

»Kiitos», vastasi Uskollinen Sydän lämpimästi, »kiitos, veljeni; comanchikansa on suurta ja jaloa kansaa, jota rakastan; olen onnellinen, kun olen päässyt sen suosioon».

Neuvottelu päättyi, päälliköt poistuivat majasta.

Vankeja, jotka oli koottu yhteen ryhmään, vartioi tarkasti muudan soturiosasto.

Julkinen kuuluttaja kutsui koolle kaikki heimokunnan jäsenet ja kylään hajaantuneet metsästäjät.

Kun kaikki olivat koolla, ryhtyi Kotkanpää puhumaan; kääntyen rosvojen puoleen hän lausui:

»Valkoiset koirat: nyt on mahtavin comanchikansa, jonka laajat metsästysalueet käsittävät suuren osan maan pintaa, etevien päällikköittänsä kautta päättänyt kohalostanne. Elettyänne kuin villit pedot kavahtakaakin kuolemasta pelkurien, vanhojen akkojen tavalla; olkaa rohkeita, kenties silloin Elämän Herra säälii teitä ja ottaa teidät kuoltuanne *eskennaniin*, siihen nautinnon paikkaan, missä ikuisesti metsästelevät ne rohkeat miehet, jotka ovat pelotta katsoneet kuolemaa silmiin.»

»Olemme valmiit», vastasi Frank tyynesti, »kiinnittäkää meidät kidutuspaaluun, keksikää mitä julmimpia kidutuksia; kuitenkin ette näe meidän kalpenevan».

»Veljemme Uskollinen Sydän», jatkoi päällikkö, »on puhunut puolestanne. Teitä ei kiinnitetä kidutuspaaluun; päälliköt sallivat teidän itse valita kuolintapanne.»

Nyt tuli näkyviin muuan niiden valkoihoisten luonteelle ominainen piirre, jotka kauvan elettyään preirieillä ovat alkaneet luopua esi-isiensä tavoista omistaakseen intiaanien käsityskannan.

Kotkanpään tekemä ehdotus synnytti rosvoissa suuttumuksen myrskyn.

»Millä oikeudella Uskollinen Sydän on puhunut puolestamme?» huudahti Frank. »Luuleeko hän siis, että me muka emme ole miehiä? Arveleeko hän, että kidutukset voisivat saattaa meidät huudahtamaan ja vaikeroimaan, mikä olisi arvoamme alentavaa? Ei, ei! Vietäköön meidät kidutettaviksi; se, mitä meille tekisitte, ei ole koskaan niin julmaa kuin se, mitä me panisimme teidän kansakuntanne soturit kärsimään, jos he joutuisivat käsiimme.»

Kun intiaanit kuulivat nämä kopeat sanat, värisivät he vimasta, kun taas rosvot ylpeinä puhkesivat riemuhuutoihin.

»Koirat! kaniinit!» ulvoivat he, »comanchit ovat vanhoja akkoja, joille pitäisi antaa hameet».

Uskollinen Sydän astui esille.

Syntyi jälleen hiljaisuus.

»Olette ymmärtäneet väärin päällikön sanat», puhui hän; »se, että annamme teidän itsenne valita kuolintapanne, ei ole häväistys, vaan kunnioituksen osoitus, joka teidän osaksenne suodaan; tässä on väkipuukkoni, teidät vapautetaan siteistä, niin että puukko voi kiertää kädestä käteen ja upota vuoron perään rintoihinne! Mies, joka vapaana ollen empimättä, yhdellä iskulla, tappaa itsensä, on uljaampi kuin se, joka kidutuspaaluun sidottuna herjaa pyöveliänsä saadakseen pikemmin kuolettavan iskun, kun ei jaksa kärsiä tuskaa.»

Tavattoman voimakkaat hyväksymishuudot seurasivat näitä metsästäjän sanoja.

Rosvot neuvottelivat tovin aikaa katseillaan, ja sitten he kaikki tekivät ristinmerkin ja huusivat yhteen ääneen:

»Hyväksymme!»

Joukko, joka hetkistä aikaisemmin oli ollut niin meluisa ja rähisevä, tuli nyt hiljaiseksi ja säyseäksi, odottaen jännittyneenä kauheaa näytelmää, joka pian suoritettaisiin heidän edessään.

»Vapauttakaa vangit siteistä», komensi Uskollinen Sydän.

Käskey pantiin heti toimeen.

»Puukko tänne!» sanoi Frank.

Metsästäjä antoi sen hänelle.

»Kiitos ja hyvästi», lausui rosvo varmalla äänellä ja puoleksi avaten puseronsa upotti hitaasti ja hymyillen, kuin olisi nauttinut kuolemistaan, puukon kahvaa myöten rintaansa.

Hänen kasvonsa kävivät vähitellen kuolonkalpeiksi, ja hänen silmänsä pyörivät kuopissaan; luoden ympärilleen harhailevia katseita hän hoippui kuin juopunut ja kaatui maahan.

Hän oli kuollut.

»Minun vuoroni!» huudahti seuraava rosvo ja kiskaituaan vielä höyryävän väkipuukon toverinsa haavasta työnsi sen rintaansa.

Hän vaipui edellisen ruumiin päälle.

Hänen jälkeensä oli kolmannen vuoro, sitten neljännen ja niin edespäin; ei kukaan empinyt, ei kukaan osoittanut heikkouden merkkejä, kaikki kaatuivat hymyillen ja kiittäen Uskollista Sydäntä kuolemasta, joka oli hänen ansiotaan.

Läsnäolijat olivat kauhuissaan nähdessään tällaisen joukkomestauksen, mutta samalla heidät oli hurmannut tämä hirvittävä näky; he olivat niin sanoaksemme huumantuneet verenhajusta ja seisoivat siinä tuijottavin silmin ja huohottavin rinnoin voimatta kääntää katsettaan toisaalle.

Vihdoin oli jäljellä vain yksi rosvo. Hän katseli tovin aikaa ruumisläjää, joka virui hänen vieressään; vetäen sitten puukon edellisen miehen rinnasta hän lausui hymyillen:

»Oi, miten onnellista, kun saa kuolla noin hyvässä seurassa; mutta minne, hiisi vie, oikein joutuukaan

kuoltuaan? Mutta miten hölmö minä olen, pianhan saan sen tietää.»

Ja salamannopeasti hän iski puukon sydämeensä.

Hän kaatui kuolleena maahan.

Tämä kauhistuttava itseteurastus ei ollut kestänyt neljännestuntiakaan! ¹

Ei kukaan rosvoista ollut iskenyt kahta kertaa, kaikki olivat kuolleet yhdestä iskusta.

»Antakaa minulle tuo puukko», lausui Kotkanpää vetäen sen vielä höyryävänä viimeisen rosvon värähtelevästä ruumiista, »se on soturilla hyvä ase». Ja hän pisti sen aivan kylmästi vyöhönsä pyyhittyään sitä ruuhon.

Rosvoilta nyljettiin päänahat, ja heidän ruumiinsa kannettiin leirin ulkopuolelle.

Ne jätettiin korppikotkien ja urubujen raadeltaviksi, jotka niistä saivat runsaan päivällisen ja nyt jo verenhajun kerääminä liitelivät niiden yläpuolella ilosta kamalasti kirkuen.

Kapteeni Uaktehnon pelätty joukkio oli perinjuurin tuhottu.

Tällaisia rosvojoukkoja oli, ikävä kyllä, kuitenkin muitakin preirieillä.

Mestauksen jälkeen intiaanit menivät huolettomina majoihinsa; heille se oli ollut vain yksi niistä tavallisista näytelmistä, joihin he jo kauvan olivat saaneet tottua ja jotka eivät kykene järkyttämään heidän hermojansa.

Erämiehet sensijaan, huolimatta karkeasta elämästä, jota he viettävät, ja siitä, että he ovat tottuneet näkemään verta vuodatettavan, vieläpä itsekin sitä vuodatamaan, hajaantuivat ahdistunein rinnoin ja sydän kipeänä tästä kauhistuttavasta verilöylystä.

¹ Tässä kohtauksessa on kaikki historiallisesti ja täsmällisesti totta; kirjoittaja on Aspacheriassa ollut näkemässä samanlaista mestausta.

Uskollinen Sydän ja kenraali suuntasivat askeleensa luolaan.

Naiset, jotka olivat olleet sulkeutuneina maanalaisen luolan sisäosiin, eivät tietäneet mitään siitä hirveästä näytelmästä, joka äsken oli esitetty, ja verisestä sovituksesta, joka tuli sen päättäjäksi.

XV.

ANTEEKSIANTO.

Kenraalin ja hänen sisarentyttärensä jälleennäkeminen oli perin liikuttava.

Tuo vanha sotilas, joka viime aikoina oli kokenut niin kovia, oli onnellinen saadessaan painaa rintaansa vasten tätä viatonta lasta, joka oli koko hänen perheensä ja kuin ihmeen kautta oli pelastunut häntä uhanneesta onnettomuudesta.

He unohtuivat pitkäksi aikaa keskustelemaan; kenraali tiedusti innostuneesti, miten tyttö oli elänyt vankeusaikana, ja sai itse tehdä selkoa, millaisten vaarojen alaiseksi oli joutunut ja miten huonoa kohtelua oli saanut kestää.

»Mitä nyt aiotte tehdä, eno?» kysyi tyttö lopettaen keskustelun.

»Niin, lapseni!» vastasi kenraali alakuloisena tukahduttaen huokauksen. »Meidän on viipymättä lähdettävä näistä kamalista seuduista ja palattava Meksikoon.»

Nuori tyttö tunsu sydäntään ahdistavan, vaikka hän sisimmässään tunnusti, että heidän oli pikaisesti palattava kotimaahan. Lähteminen merkitsi sitä, että oli jätettävä hänet, jota hän rakasti, erottava hänestä voimatta toivoa, että mahdollisesti hänet vielä tapaisi, erottava miehestä,

jonka ihmeteltävää luonnetta hän oli yhä enemmän ja syvemmin oppinut kunnioittamaan saadessaan olla likeisessä tuttavuudessa hänen kanssaan ja joka nyt oli tullut välttämättömäksi hänen elämälleen ja onnelleen.

»Mikä sinua vaivaa, lapseni? Olet niin alakuloinen, silmäsi täyttyvät kyynelillä», tiedusteli hänen enonsa puristaen lämpimästi hänen kättään.

»Oi, eno!» vastasi tyttö valittaen, »miksi en olisi suruisani kaiken sen jälkeen, mitä on tapahtunut näinä muutamina päivinä? Sydämeni vuotaa verta.»

»Se on totta, kauheat tapahtumat, joiden todistajina olemme saaneet olla, ja kärsityt uhrin ovat enemmän kuin riittävänä aiheena surumielisyyteen; mutta vielä olet niin nuori, lapseni, että vähän ajan kuluttua nämä tapaukset ovat mielessäsi vain muistona kovista kokemuksista, joita et enää, Jumalan kiitos, tarvitse pelätä joutuvasi kärsimään.»

»Lähdemmekö siis kohdakkoin?»

»Jo huomenna, jos mahdollista; mitä minä enää täällä tekisin? Itse taivas ilmaisee olevansa minua vastaan, koska se pakottaa minut luopumaan jatkamasta tätä retkeä, joka onnistuessaan olisi tehnyt minut onnelliseksi vanhoilla päivilläni; mutta Jumala ei tahdo, että saisin lohtua; tapahtukoon hänen tahtonsa», lisäsi hän hartaana.

»Mitä tarkoitatte, eno?» kysyi nuori tyttö vilkkaasti.

»Ei mitään, joka voisi tällä hetkellä herättää mielenkiintoasi, lapsi; on siis parasta, ettet sitä tiedäkään ja että minä yksin kärsin kaikki; olen vanha; ja siis jo tottunut kärsimään», huomautti kenraali surunvoittoisesti.

»Eno raukka!»

»Kiitos ystävydestä, jota minua kohtaan osoitat, lapseni; mutta jättäkäämme tämä puheenaihe, joka saattaa sinut murheelliseksi; puhukaamme hiukan, jos niin haluat,

näistä kunnan ihmisistä, joille olemme niin suuressa kiitollisuudenvellassa.»

»Uskollisesta Sydäimestä», kuiskasi donna Luz punastuen.

»Niin», myönsi kenraali, »Uskollisesta Sydäimestä ja hänen äidistään, tuosta rakastettavasta naisesta, jota en Ilmieliparan haavoittumisen vuoksi ole vielä voinut kiittääkään ja jonka ansiota on, kuten olet sanonut, ett'ei sinulta ole puuttunut mitään.»

»Hän on niin hellästi kuin äiti huolehtinut minusta.»

»Miten voisin koskaan maksaa velkani hänelle ja hänen vlevälle pojalleen? Oi, miten onnellinen hän varmaankin on, kun hänellä on sellainen poika. Niin, sellaista onnea ei minulle ole suotu, minä olen yksin!» huokasi kenraali alakuloisena antaen päänsä painua käsiensä varaan.

»Entä minä?» kysyi nuori tyttö mielistelevällä äänellä.

»Oh! Sinäkö? vastasi soturi sulkien hänet hellästi syliinsä. »Sinä olet rakas tyttäreni, mutta minulla ei ole poikaa! . . .»

»Se on totta!» kuiskasi tyttö mietteisiin vaipuen.

»Uskollinen Sydän», jatkoi kenraali, »on liian verraton luonne suostuakseen ottamaan minulta mitään; mitä on siis tehtävä? Miten voisin maksaa kiitollisuudenvelkani hänelle? Miten antaisin hänelle tunnustukseni niistä suunnattomista palveluksista, joita hän meille on tehnyt?»

Syntyi tovin kestävä hiljaisuus.

Donna Luz kumartui kenraalin puoleen ja painaen suudelman hänen otsalleen lausui hänelle matalalla ja väräjäväällä äänellä, kätkien kasvonsa hänen olkansa taakse:

»Eno, minä olen keksinyt tuuman.»

»Puhu, pienoiseni», vastasi hän, »puhu pelkäämättä, kenties Jumala on antanut sinulle tuon ajatuksesi».

»Teillä ei ole poikaa, jolle voisitte perintönä jättää nimenne ja suunnattoman omaisuutenne, eikö niin, eno?»

»Niin!» mutisi kenraali, »luulin voivani kerran jälleen löytää pojan, mutta se toivo on ikuisiksi ajoiksi kadonnut, sillä tiedäthän, lapseni, että olen yksin!»

»Uskollinen Sydän, yhtä vähän kuin hänen äitinsäkään, ei tahdo ottaa teiltä mitään.»

»Se on totta.»

»Luulen kuitenkin olevan keinon, jolla heidät voisi siihen velvoittaa, suorastaanpa pakottaakin.»

»Ja se keino on?» kysyi kenraali vilkkaasti.

»Eno, koska olette niin suruissanne siitä, ettei teillä ole poikaa, jolle kuoltuanne voisitte luovuttaa nimenne, niin miksi ette voisi ottaa Uskollista Sydäntä pojaksenne?»

Kenraali katsahti häneen, tyttö oli aivan punainen, ja koko hänen ruumiinsa värisi.

»Oi, sinä sydänkäypseni», lausui kenraali sulkien hänet hellästi syliinsä, »tuumasi on suurenmoinen, mutta se on mahdoton käytännössä toimeenpantavaksi; olisin onnellinen ja ylpeä, jos minulla olisi sellainen poika kuin Uskollinen Sydän, mutta olethan itse sanonut, että hänen äitinsä rakastaa häntä intohimoisesti. Hän on varmaankin arka tästä rakkaudesta eikä ikinä suostuisi sitä jakamaan vieraan kanssa.»

»Kenties!» väitti tyttö.

»Ja lisäksi», lisäsi kenraali, »vaikka hänen äitinsä rakkaudesta häneen mahdollisesti suostuisikin siihen, koska hänen poikansa täten saisi yhteiskunnallisen aseman — äidit pystyvät suurimpiin uhrauksiin lastensa onnen hyväksi —, niin kieltäytyisi siitä Uskollinen Sydän itse; luuletko näet, rakkaani, että tämä mies, saatuaan kasvaa erämaassa, missä koko elämä on kulunut odottamattomissa ja jännittävässä partioseikkailuissa suurenmoisen luonnon piirissä, suostuisi luopumaan tästä ihanasta erä-elämästä, jossa on niin paljon sekä suloisia että kauhistuttavia kokemuksia, saadakseen hiukan kultaa, jota hän halveksii, ja

nimen, joka hänelle on hyödytön? Ei, ei, hän menehtyisi kaupungeissamme; hänenlaiselleen erikoisihmiselle meidän sivistyksemme olisi kuolettava; unohda tämä tuumasi, tyttökuulta, sillä hän kieltäytyisi siitä, se on varmaa.»

»Kuka tietää?» sanoi tyttö olkapäitään kohauttaen.

»Kutsun Jumalan todistajaksi», jatkoi kenraali innostuneena, »että olisin onnellinen, jos onnistuisin; kaikki toiveeni täyttyisivät, mutta mitä hyödyttää antautua mielettömien haaveiden tuuditeltavaksi? Hän kieltäytyisi, kuuletko! Ja minun olisi pakko myöntää hänen tekevän siinä oikein!»

»Yrittäkää ainakin, eno», vastasi tyttö kuitenkin, »sillä vaikka ehdotukseenne tulisi kielteinen vastaus, niin olisitte sentään osoittanut Uskolliselle Sydämelle, että te ette ole kiittämätön, vaan osaatte antaa hänelle sen arvon, jonka hän ansaitsee.»

»Tahdotko, että niin teen?» kysyi kenraali, joka ei muuta niin toivonut, kuin että tyttö olisi oikeassa.

»Sitä toivon, eno», vastasi tyttö syleillen häntä salataksseen ilonsa ja punastumisensa; »minusta tuntuu, en tiedä miksi, että asia onnistuu.»

»Olkoon siis menneeksi», mutisi kenraali surumielisesti hymyillen, »pyydä Uskollista Sydäntä ja hänen äitiään saapumaan luokseni.»

»Viiden minuutin kuluessa tuon heidät luoksenne», huuhahti tyttö säteilevänä.

Ja syöksähtäen pois kuin gaselli nuori tyttö juoksi luolan eri sokkeloiden lävitse.

Jäätyään yksin kenraali painoi alakuloisena päänsä alas ja vaipui syviin ja synkkiin mietteisiin.

Muutaman minuutin kuluttua olivat Uskollinen Sydän ja hänen äitinsä donna Luzin opastamina saapuneet hänen eteensä.

Kenraali kohotti päänsä, tervehti kohteliaasti saapuneita ja pyysi kädellään viitaten sisarentytärtään poistumaan. Nuori tyttö lähti sykkivin sydämin.

Luolassa vallitsi puolihämärä, joka aiheutti sen, ettei aivan selvästi voinut eroittaa esineitä; omituisen oikun vuoksi oli Uskollisen Sydämen äiti pannut *rebozon* päähänsä niin, että se kokonaan verhosi hänen kasvonsa.

Vaikka kenraali tarkasteli häntä hyvin tiukasti, ei hänen onnistunut nähdä hänen piirteitään.

»Olette kutsunut meidät luoksenne, kenraali», aloitti Uskollinen Sydän iloisesti. »Kuten huomaatte, olemme heti kiiruhtaneet täyttämään toivomuksenne.»

»Kiitän teitä tästä innosta, ystäväni», vastasi kenraali. »Ensin lausun teille kiitollisuuteni niistä arvokkaista palveluksista, jotka olette minulle tehnyt; se, mitä nyt lausun teille, ystäväni, — pyydän, että sallitte minun käyttää teistä tätä nimitystä — kuuluu myöskin hyvälle ja erinomaiselle äidillenne kiitoksena siitä hellästä huolenpidosta, jota hän on osoittanut sisarentyttärelleni.»

»Kenraali», vastasi erämies liikutettuna, »kiitän teitä ystävällisistä sanoistanne, jotka korvaavat minulle kaikki, mitä luulette olevanne minulle velkaa. Tullessani avuksenne olen vain täyttänyt päätökseni olla koskaan jättämättä lähimmäistäni pulaan; uskokaa minua, kun sanon, etten halua muuta palkintoa kuin sen, että pidätte minusta; riittävänä palkkiona siitä vähästä, mitä olen tehnyt, on se tyydytyksen tunne, joka minua tällä hetkellä elähyttää.»

»Haluaisin kuitenkin, sallikaa minun huomauttaa, haluaisin kuitenkin toisella tavalla palkita teitä.»

»Palkita minua!» huudahti reipas nuori mies peräytyen ja punastuen.

»Antakaa minun puhua loppuun», jatkoi kenraali innotuen; »jos se ehdotus, jonka aion esittää, on teille mie-

leen, niin pyydän teitä minulle vastaamaan yhtä vilpittömästi, kuin minä puolestani teen teille kysymykseni».

»Puhukaa, kenraali, minä kuuntelen.»

»Ystäväni, matkallani preirieleille oli pyhä tarkoitus, jota en ole kyennyt saavuttamaan! Tiedätte, miksi se on mahdotonta; miehet, jotka kuuluivat saattojoukkooni, ovat kaatuneet vierestäni. Jäätyäni melkein yksin olen katsonut olevani pakotettu luopumaan yrityksestä, joka, jos se olisi onnistunut, olisi tehnyt minusta onnellisen niiksi muutamiksi päiviksi, jotka minulla enää ovat elettävinä. Jumala on ankarasti rangaissut minua. Olen nähnyt kaikkien lasteni kuolevan; yksi ainoa olisi kenties vielä elossa, mutta hänet ajoin kerran ajattelemattoman ylpeänä luotani; kun nyt olen päässyt elämäni ehtooseen, on taloni tyhjä, kotini kylmillään. Olen yksin, voi minua onnetonta! Vailla omaisia ja ystäviä, vailla perillistä, jolle kuoltuani voisin jättää, en omaisuuttani, vaan nimeni, jonka pitkä sarja esi-isiäni on minulle jättänyt tahrattomana. Tahdotteko korvata minulle perheeni, joka minulta puuttuu, vastatkaa, Uskollinen Sydän, tahdotteko tulla pojakseni?»

Lausueessaan nämä sanat kenraali oli noussut seisomaan ja tarttunut nuoren miehen käteen ja pusersi sitä nyt lujasti kyöneleet silmissä.

Kuullessaan tämän odottamattoman tarjouksen metsästäjä oli jäänyt hämmästyneenä ja sydän sykkien paikalleen tietämättä, mitä vastaisi.

Hänen äitinsä heitti äkkiä rebozon päästään ja näin paljastaen säteilevät ja äärettömän riemun kirkastamat kasvonsa asettui molempien miesten väliin, laski kätensä kenraalin olalle, katsoi häneen tarkasti ja huudahti liikutuksesta väräjäväällä äänellä:

»Vihdoinkin! Don Ramon de Garillas! Pyydätte siis takaisin tätä poikaanne, jonka niin julmasti parikymmentä vuotta sitten karkoititte luotanne!»

»Nainen, mitä tarkoitatte?» kysyi kenraali tukahtuneella äänellä.

»Tarkoitan, don Ramon», jatkoi nainen ylevällä, majesteettisella äänellä, »että minä olen donna Jesusita, teidän vaimonne, ja että Uskollinen Sydän on poikanne Rafael, jonka kirositte».

»Oi!» huudahti kenraali vaipuen polvilleen maahan kasvot kyynelien valamina. »Anna anteeksi, anteeksi, poikani!»

»Isäni!» huudahti Uskollinen Sydän syöksähtäen hänen luokseen ja yrittäen nostaa hänet ylös, »mitä teette?»

»Poikani», lausui vanhus melkein mielettömänä surusta ja riemusta, »en nouse tästä asennosta, ennenkuin olen saanut anteeksi».

»Nouskaa, don Ramon», kehoitti donna Jesusita lempeällä äänellä; »jo pitkän aikaa on äidin ja pojan sydämissä ollut teitä kohtaan vain rakkautta ja kunnioitusta».

»Ah!» lausui vanhus syleillen heitä vuorotellen kuin juopuneena, »tämä on liian suuri onni; en ansaitse julman käyttäytymiseni jälkeen tulla näin onnelliseksi».

»Isä», vastasi metsästäjä ylevästi, »minulle tuomitsemanne rangaistuksen ansiota on, että minusta on tullut kunniallinen mies; unohtakaa siis menneet tapahtumat, jotka ovat enää vain muistona jäljellä, ja ajatelkaa ainoastaan tulevaisuutta, joka teille hymyilee».

Samassa donna Luz saapui arkana ja hämillään.

Heti hänet huomattuaan kenraali riensi hänen luokseen, tarttui hänen käteensä ja vieden hänet donna Jesusitan luo, joka ojensi hänelle käsivartensa, lausui säteilevin katsein:

»Sisarentyttäreni, voit pelotta rakastaa Uskollista Sydäntä, hän on oma poikani. Jumala on suonut ääretömässä hyvydessään, että löysin hänet juuri sillä hetkellä, kun olin menettänyt kaiken toivoni sellaisesta onnesta!»

Nuori tyttö huudahti ilosta ja kätki hämillään kasvonsa donna Jesusitan syliin tarjoten kätensä Rafaelille, joka peittäen sen suudelmillaan vaipui hänen jalkainsa juureen.

LOPPUSANAT.

Oli tuskin kulunut muutamia kuukausia kreivi de Raousset-Boulbonin retkestä.

Tähän aikaan olivat ranskalaiset hyvässä maineessa Sonorassa.

Kaikki meidän maastamme kotoisin olevat matkailijat, jotka sattuma johdatti tähän Amerikan osaan, saivat varmasti, minne hyvänsä pysähtyivät, mitä lämpimimmän ja sydämellisimmän vastaanoton.

Kuljeskelemiseen taipuisan luonteenlaatuni johdattamana olin lähtenyt Meksikosta ilman muuta tarkoitusta kuin saada nähdä tätä maata.

Ratsastaen oivallisella mustangilla, jonka oli suopungilla pyydystänyt ja minulle lahjoittanut muuan eränkävijäystäväni, olin matkannut koko Amerikan mantereeseen poikki; olin toisin sanoen pienin päivämatkoin tapani mukaan ja koko ajan yksinäni tehnyt tuon muutaman sadan penikulman pituisen matkan, kulkien yli lumipeitteisten vuorien, suunnattomien erämaiden, vuolaiden virtojen ja rajujen koskien vain saapuakseni *harrastelijana* katsomaan espanjalaisia kaupunkeja, jotka koristavat Tyynen meren rantaa.

Olin ollut matkalla jo viisikymmentäseitsemän päivää, kulkien kuin todellinen tyhjäntoimittaja ja pysähtyen, minne oikkuni kulloinkin käski telttani pystyttämään.

Lähestyin kuitenkin itselleni panemaani matkan päämäärää, sillä olin jo vain muutaman penikulman päässä Hermosillosta, tuosta muureilla ympäröidystä kaupungista, jossa oli viisitoista tuhatta asukasta ja jota oli puolustanut yksitoistatuhatta vakinaiisiin joukkoihin kuuluvaa miestä, päällikkönään kenraali Bravo, yksi Meksikon parhaita ja rohkeimpia upseereja, kun sen kimppuun pelottomasti hyökkäsi kreivi de Raousset johtaen vain noin kahtasataaviittäkymmentä ranskalaista ja valloitti sen kaksi tuntia kestäneen painettitaistelun jälkeen.

Aurinko oli mennyt mailleen; hetki hetkeltä tuli yhä pimeämpi.

Yli kahdeksanpenikulmaisen päivämatkan rasittamana ravasi hevosparkani, jota muutamien päivien aikana olin hiukan liikaa hoputtanut päästäkseni aikaisemmin Guayamaan, vain vaivaloisesti, kompastuen joka askeleella tiellä oleviin kiviin.

Minä itsekin olin perin uupunut, miltei kuolla nälkään, niin etten olisi millään ehdolla halunnut viettää vielä yhtä yötä paljaan taivaan alla.

Pelkäsin eksyväni pimeässä; turhaan etsin näköpiiristä valontuiketta, joka olisi opastanut minua ihmisasunnolle. Tiesin, että Hermosillon ympäristöstä voisintavata useampia haciendoja — maatiloja.

Kuten kaikissa ihmisissä, jotka kauvan ovat viettäneet kuljeksivaa elämää, joutuen sen aikana lakkaamatta olemaan suuremmassa tai pienemmässä määrässä kiuksallisten sattumien leikkikaluna, on minussakin hyvä annos filosofiaa, mikä onkin välttämätöntä, kun matkustaa, varsinkin Amerikassa, missä ihminen suurimman

osan aikaansa on oman tarmonsä varassa, eikä hänellä ole hyötyä vieraan apuun luottamisesta.

Tyydyin kohtalooni kunnan miehen tavoin, kaihoisin huokauksin luopuen toivomasta illallista ja yösiljaa; kun yö kävi yhä synkemmäksi, niin ettei enää hyödyttänyt kuljeskella pimeässä kenties aivan päinvastaiseen suuntaan kuin minne minun olisi ollut päästävä, aloin etsiä ympäriltäni leiriksi sopivaa paikkaa, voidakseni syyttää nuotion ja kerätä hiukan ruohoa ratsulleni, joka samoin kuin minäkin oli kuolla nälkään.

Se ei ollut helppoa näissä polttavan auringon kuivaksi paahtamissa seuduissa, joita peitti pölynhieno hiekka. Kauvan etsiskeltyäni keksin kuitenkin erään riutuneen puun, jonka varjossa oli kasvullisuutta, tosin jokseenkin niukkaa.

Olin juuri laskeutumaisillani hevosen selästä, kun korviini kantautui kaukaa hevosen astunnasta syntyvä ääni; ratsastaja tuntui tulevan samaa tietä kuin minäkin ja lähestyi nopeasti.

Jäin liikkumattomaksi.

Ratsastajan tapaaminen yöllä Meksikon kentillä on aina sopiva aihe mietiskelyille.

Tuntematon, jonka tällaisissa olosuhteissa tapaa, saattaa kyllä olla kunniallinen ihminen, mutta olisin pannut mitä hyvänsä vetoa siitä, että tämä oli lurjus.

Tällaista epäillessäni latasin revolverini ja odotin.

Minun ei tarvinnut kauvan odottaa.

Viiden minuutin kuluttua ratsastaja tavoitti minut.

»*Buenas noches, caballero*, — hyvää iltaa, herra, —« lausui hän minulle ohimennessään.

Siinä tavassa, millä tämä tervehdys minulle lausuttiin, oli jotakin niin vilpittöntä, että epäilykseni äkkiä hälvenivät.

Vastasin tervehdykseen.

»Minnekä olette näin myöhään menossa?» kysäisi tuntematon.

»Hiisi vie», vastasin suoraan, »olisin hyvin iloinen, jos sen tietäisin, mutta luulen joutuneeni eksyksiin; koska sitä epäilen, niin valmistaudun viettämään yön tämän puun juurella».

»Surullinen yömaja», huomautti ratsastaja päätään kohauttaen.

»Niinpä kyllä», vastasin filosofisesti, »mutta paremman puutteessa tyydyn siihen; olen kuolla nälkään, hevoseni on tuiki väsynyt, me molemmat emme koskaan viitsi harhailla kauvempaa etsiessämme vieraanvaraisuutta, jonka löytäminen on epävarmaa, varsinkin tähän aikaan yöstä.»

»Hm!» mutisi tuntematon katsahtaen mustangiini, joka turpa maassa yritti hiukan kalvaa ruohonkortta, »ratsumme näyttää minusta olevan rotuhevonen; onko se tosiaankin niin väsynyt, ettei se enää jaksaa kulkea korkeintaan paria mailia?»

»Kyllä se vielä juoksee kaksi tuntia, jos niin on tarvis», vastasin hymyillen.

»Tulkaa siis mukaani, Jumalan nimessä», sanoi tuntematon hilpeällä äänellä, »lupaan tarjota teille molemmille hyvän yösjän ja hyvän illallisen».

»Hyväksyn tarjouksenne ja kiitän teitä», lausuin kannustaen hevostani.

Tuo jalo eläin, joka näytti ymmärtävän, mistä oli kysymys, lähti jokseenkin kovaan raviin.

Tuntematon oli, mikäli saatoin arvioida, noin neljäkymmenen ikäinen mies; hänellä oli avomieliset ja älykkään näköiset piirteet; puku oli maalaismallia ja päässä leveäreunainen huopahattu, jonka kupua koristi kolmisen tuumaa leveä kultanauha; kirjavanvärinen zarape valui olkapäiltä reisille ja peitti hänen hevosensa lautasia, ja

painavat hopeaiset kannukset oli nahkahihnoilla kiinnitetty vaquero-kenkiin.

Kuten kaikilla meksikolaisilla riippui hänelläkin vyössä vasemmalla kupeella machete, eräänlainen lyhyt, suora sapeli, joka muistuttaa hiukan meidän jalkaväkemme tikaria.

Välillämme virisi pian keskustelu, joka ennen pitkää muuttui sydämelliseksi.

Tuskin puolen tunnin kuluttua huomasin jonkun matkan päässä edessäni pimeydestä ilmestyvän mahtavan rakennuksen hahmon; tämä oli se hacienda, missä oppaani oli luvannut tarjota minulle hyvän vastaanoton, hyvän yösijan ja hyvän illallisen.

Ratsuni puhkui muutamia kertoja ja joudutti itsestään kulkuaan.

Katselin uteliaana ympärilleni, jolloin eroitin hyvässä kunnossa olevan *huertan* korkeat hirsiseinät ja kaikki muut hyvinvointia todistavat merkit.

Kiitin sisimmässäni onnentähteäni, joka oli johtanut minut näin hyvään tuttavuuteen.

Lähestyessämme taloa huudahti arvattavasti vahi-dissa seisova ratsumies kaikuvalla äänellä: »Kuka siellä?» ja samassa seitsemän tai kahdeksan puhdasrotuista rastroa syöksähti esiin alkaen ilosta ulvoen hyppiä seuralaiseni ympärillä ja vuoron perään nuuskia minua.

»Minä vain», vastasi seuralaiseni.

»Ahaa, tulkaa vain, Ilomieli», huudahti vahti, »yli tunnin ajan on teitä jo odotettu».

»Menkää ilmoittamaan isännälle, että tuon muassani vieraan», huudahti oppaani, »ja muistakaa ennen kaikkea, Musta Hirvi, ilmoittaa, että hän on ranskalainen».

»Miten sen tiedätte?» kysyin häneltä harmissani, sillä luulen puhuvani varsin puhtaasti espanjan kieltä.

»Totta hitossa!» lausui hän naurahtaen, »mehän olemme melkein maanmiehiä».

»Kuinka niin?»

»Kah! Minä olen kanadalainen, joten ymmärrätte, että heti huomasin ranskanvoittoisen ääntämisenne.»

Vaihtaessamme nämä muutamat sanat olimme saapuneet haciendan portille, jonka luona useita henkilöitä oli odottamassa lausuakseen meidät tervetulleiksi.

Minusta tuntui kuin ilmoitus siitä, että olen ranskalainen, olisi herättänyt erikoista huomiota.

Kymmenen tai kaksitoista palvelijaa piteli tulisoih-tuja, joiden valossa saatoin huomata, että ainakin kuusi tai kahdeksan henkeä, miehiä ja naisia, kiiruhti meitä vastaanottamaan.

Haciendan isäntä, joksi hänet heti tunsin, lähestyi minua tarjoten käsivartensa naiselle, joka varmaankin oli ollut kaunis ja jota vieläkin voi pitää kauniina, vaikka hän olikin jo lähes neljänkymmenen vuoden vanha.

Hänen miehensä oli noin viidenkymmenen ikäinen, suurikasvuinen, kasvopiiртеiltään hyvin miehekäs; heidän ympärillään hääri silmät suurina viisi, kuusi suloista lasta, jotka olivat liian paljon heidän näköisiään ollakseen keidenkään muiden kuin heidän.

Hiukan taempana puoleksi pimeään peitossa seisovivat lähes seitsenkymmenvuotias nainen ja liki satavuotias ukko.

Yhdellä silmäniskulla havaitsin koko tämän perheen, jossa oli jotakin patriarkaalista herättämässä myötätuntoa ja kunnioitusta.

»Hyvä herra», lausui haciendero minulle ystävällisesti, tarttuen hevoseni suitsiin auttaakseen minua astumaan maahan sen selästä, »tämä talo kuuluu teille. Kiitän ystävääni Ilomieltä siitä, että hänen on onnistunut saada teidät tulemaan luokseni.»

»Tunnustan», vastasin hymyillen, »ettei siihen ole tarvittu suurtakaan vaivaa, ja että hyväksyin kiitollisena heti tarjouksen, jonka hän niin hyväntahtoisesti minulle teki».

»Jos sallitte ja kun näin myöhäistä», jatkoi haciendero, »menemme kaikki ruokasaliin, koska te ennenkaikkea olette pikaisen levon tarpeessa; aioimme juuri asettua pöytään, kun minulle ilmoitettiin tulostanne».

»Kiitän teitä tuhannesti», lausuin kumartaen. »Ystävällinen vastaanottonne saattaa minut unohtamaan koko väsymykseni.»

»Tuntemme kyllä ranskalaisten kohteliaisuuden», lausui minulle emäntä ihastuttavasti hymyillen.

Tarjosin käsivarteni hänelle, ja sitten mentiin ruokasaliin, missä tavattoman suurella pöydällä oli valmiina komea ateria, ruokahalua herättävällä tuoksullaan muistuttaen minulle, että olin lähes kaksitoista tuntia ollut einehtimättä.

Istuuduttiin pöytään.

Ainakin neljäkymmentä henkeä oli syömässä.

Tässä haciendassa noudatettiin vielä sitä patriarkallista tapaa, joka nyt alkaa hävitä, että palvelijoiden annetaan syödä yhdessä isäntäväen kanssa.

Kaikki, mitä näin ja kuulin tässä talossa, viehätti minua; siinä oli rehellisyyden tuoksahdus, joka pani sydämen suloisesti sykkimään.

Kun ensi nälkä oli tyydytetty, muuttui siihen asti hiukan laimea keskustelu yleiseksi.

»No niin, Ilomieli», kysyi isoisä oppaaltani, joka istuen vieressäni pani haarukkansa ripeästi toimimaan, »oletteko löytänyt jaguaarien jäljet?»

»Kyllä, olen löytänyt jäljet, kenraali, mutta luulenpa, ettei jaguaari ole yksin, vaan että sillä on toveri.»

»Ohoo!» lausui vanhus, »oletteko siitä varma?»

»Saatan erehtyä, kenraali, mutta en kuitenkaan luulakseni nyt; kysykää Uskolliselta Sydämeltä, minulla oli jonkinlainen maine siellä lännen preirieillä.»

»Isä», sanoi haciendero tehden myöntävän liikkeen, »Ilmieli on varmaankin oikeassa; hän on liian vanha metsästäjä erehtyäkseen tällaisissa asioissa.»

»Silloin on pantava toimeen ajojahti pelastuaksemme näistä pelottavista naapureista; ettekö ole samaa mieltä, don Rafael?»

»Se oli aikomukseni, isä. On hauskaa, että olette samaa mieltä. Mustalle Hirvelle on jo asiasta ilmoitettu, kaikki lieneekin jo kunnossa.»

»Ajojahdille voidaan lähteä milloin hyvänsä, kaikki on kunnossa», lausui muuan vanhahko mies, joka istui lähellä minua.

Ovi aukaistiin, ja muuan mies astui huoneeseen.

Hänen tuloaan tervehdittiin iloisin huudahduksin; don Rafael nousi innostuneena pöydästä ja meni häntä kohden vaimonsa seurattessa perästä.

Olin tästä ystävällisyydestä sangen ihmeissäni, koska tämä uusi tulija oli tavallinen bravo-intiaani eli itsenäinen; hänellä oli täydellinen, kansakunnassaan tavallinen sotapuku yllään. Luulin tietäväni punanahkojen keskuuteen tekemiäni lukuisten retkien nojalla, että tämä kuului johonkin moniaista comanchiheimoista.

»Kah! Kotkanpää! Kotkanpää!» huusivat lapset ympäröiden hänet riemastuneina.

Intiaani otti heidät vuoron perään käsivarsilleen, syleili heitä ja laskiessaan heidät luotaan antoi heille muutamia leluja, jommoisia Amerikan alkuasukkaat osaatvat hienonhienon makunsa avulla valmistaa.

Sitten hän astui hymyillen lähemmäs, tervehti salissa olevaa monipäistä seuraa varsin kohteliaasti ja asettui istumaan talon isännän ja emännän väliin.

»Odotimme teidän saapuvan ennen auringonlaskua, päällikkö», lausui emäntä ystävällisesti. »Ei ole oikein, että annatte meidän odottaa.»

»Kotkanpää oli jo jaguaarien jäljillä», sanoi päällikkö mahtipontisella äänellä, »tyttäreni ei tarvitse enää pelätä, jaguaarit ovat kuolleet.»

»Mitä! Oletteko jo tappanut jaguaarit, päällikkö?» kysyi don Rafael vilkkaasti.

»Veljeni saa sen nähdä; nahat ovat varsin kauniit, ne ovat pihalla.»

»Hyvä! Kas niin, päällikkö!» huudahti isoisä tarttuen hänen käteensä, »huomaan, että aina haluatte olla kaitsemuksenamme.»

»Isäni puhuu hyvin», sanoi päällikkö kumartaen, »Elämän Herra neuvoo häntä; isäni perhe on minun perheeni.»

Aterian jälkeen vei don Rafael minut mukavasti sisustettuun makuuhuoneeseen, missä heti vaivuin uneen mieli täynnä kaikkea tänä iltana näkemääni ja kuulemaani.

Seuraavana päivänä isäntäväkeni ei sallinut minun lähteä; minun on tunnustettava, etten tehnyt kukaan paljon vastaväitteitä keskeyttääkseni vierailuani. Olin sangen ihastunut ystävälliseen vastaanottoon, joka oli osakseni tullut, ja vieläpä salainen uteliaisuus pakotti minut jäämään muutamiksi päiviksi tänne.

Kului viikko.

Don Rafael ja hänen perheensä osoittivat minulle ystävällistä kohteliaisuutta, ja elämä kului, ainakin mitä minuun tulee, keskeytymättömässä lumouksessa.

En tiedä, mikä oli syynä, mutta saavuttuani haciendaan kiihoitti kaikki, mitä saatoin havaita, yhä sitä uteliaisuutta, jonka valtaan olin ensi hetkestä joutunut.

Minusta tuntui, että siihen onneen, jonka näin säteilevän tämän tyytyväisen perheen jäsenten kasvoista, oli perustana pitkä sarja onnettomuuksia.

He eivät olleet, mikäli saatoin nähdä, niitä ihmisiä, joiden elämä aina oli kulunut tyynenä ja rauhallisena; kuvittelin, en tiedä miksi, että he vasta kauvan kovia koettuaan olivat päässeet onnen satamaan.

Heidän kasvoistaan kuvastui sellainen yleveys, jonka aikaansaavat vain suuret tuskat; rypyt, jotka kuljivat vakoina heidän otsillaan, näyttivät kyllin syviltä ollakseen muusta kuin harmista johtuneita.

Tämä ajatus oli niin syvälle juurtunut mieleeni, että huolimatta kaikista yrityksistäni sitä karkoittaa se palasi lakkaamatta entistä itsepintaisempaan ja varmempana.

Muutamissa päivissä minusta oli tullut perheen ystävä; he tiesivät kaikki, mikä koski minua; he olivat sallineet minun tulla läheisimmäksi tuttavakseen; huulillani oli kuitenkin alati muuan kysymys, mutta en koskaan rohjennut sitä lausua julki, sillä pelkäsin suuresti tekeväni itseni syyppääksi röyhkeään tungettelevaisuuteen tai herätävänä eloon entisiä tuskia.

Kun don Rafael ja minä eräänä iltana palasimme metsästysretkeltä, lasi hän ollessamme muutamien askelien päässä talosta kätensä minun olalleni.

»Mikä teitä vaivaa, don Gustavo?» kysyi hän minulta. »Olette synkkä ja alakuloinen, onko teidän siis ikävä seurassamme?»

»Älkää epäilkökään sellaista», vastasin vilkkaasti, »en tiedä päinvastoin, millä tavalla voisin teille osoittaa, etten koskaan ole ollut niin onnellinen kuin saadessani olla luonanne».

»Pysykää siis täällä», huudahti hän vilpittömästi, »meidän kodissamme on kyllä tilaa yhdelle ystävälle».

»Kiitos!» lausuin puristaen hänen kättään, »tahtoisin niin mielelläni, mutta . . . se on mahdotonta. Kuten legendassa mainitussa juutalaisessa, on minussakin paho-

lainen, joka alituisesti huutaa: mene! Minun on täytettävä tarkoitukseni!»

Ja minä huokasin.

»Kuulkaahan!» sanoi hän. »Olkaa vilpitön! Sanokaa, mikä teitä huolestuttaa; muutaman päivän aikana olette saattanut meidät kaikki levottomiksi, vaikka kukaan ei ole uskaltanut teille siitä puhua», lisäsi hän hymyillen. »Minä, peeveli soikoon, tartuin rohkeuteeni molemmin käsin, kuten teidän ranskalaisten on tapa sanoa, ja päätin tehdä teille kysymyksen.»

»No niin!» vastasin hänelle, »koska te sitä pyydätte, niin minä vastaan; älkää vain, pyydän, pahastuko vilpittömyydestäni ja olkaa vakuutettu siitä, että sanoihini vaikuttaa yhtä paljon harrastus kuin uteliaisuus.»

»Saammehan nähdä», sanoi hän lempeästi hymyillen, »luottakaa minuun, älkää pelätkö mitään, minä annan teille synninpäästön. Siis asiaan!»

»Tahdon niin mielelläni pitää puhtaan sydämen ja sanoa teille kaikki.»

»Niinpä niin, puhukaa siis.»

»Kuvittelen mielessäni, en tiedä vain mistä se johdunee, että te ette ole aina ollut yhtä onnellinen kuin nyt ja että vain monilla onnettomuuksilla olette lunastanut sen onnen, josta nyt nautitte.»

Surumielinen hymy väreili hacienderon huulilla.

»Suokaa minulle anteeksi», huudahdin epätoivoisena, »tungettelevaisuus, johon olen tehnyt itseni syypääksil! Se, mitä pelkäsin, on tapahtunut! Älkäämme enää puhuko tästä typerästä asiasta.»

Olin tosiaankin kovin pahoillani.

Don Rafael vastasi minulle hyväntahtoisesti:

»Miksi ei? En huomaa kysymyksessänne mitään tungettelevaa; mielenkiinto, jota meitä kohtaan tunnette, on pakottanut teidät sen tekemään; vain rakastaessaan

toisia on näin selvänäköinen. Ei, ystäväni, te ette ole erehtynyt; me kaikki olemme kokeneet kovia kohta-loita. Koska haluatte, saatte tietää kaikki; kenties tunnustatte, kuultuanne kertomukseni siitä, mitä olemme kärsineet, että me todellakin olemme kalliisti ostaneet onnen, josta nyt nautimme. Mutta menkäämme sisään; meitä luultavasti odotetaan ruokapöytään.»

Samana iltana don Rafael pidatti luonaan useita henkilöitä, ja kun hänen käskystään pöytään oli tuotu savukkeita ja mezcaldulloja, lausui hän minulle:

»Ystäväni, tahdon tyydyttää uteliaisuutenne. Ilomieli, Musta Hirvi, Kotkanpää, isäni ja äitini, samoin kuin rakas vaimoni ovat kaikki olleet näyttelijöitä siinä näytelmässä, jonka ihmeellisen juonen saatte kuulla, ja auttavat minua, jos muistini pettää.»

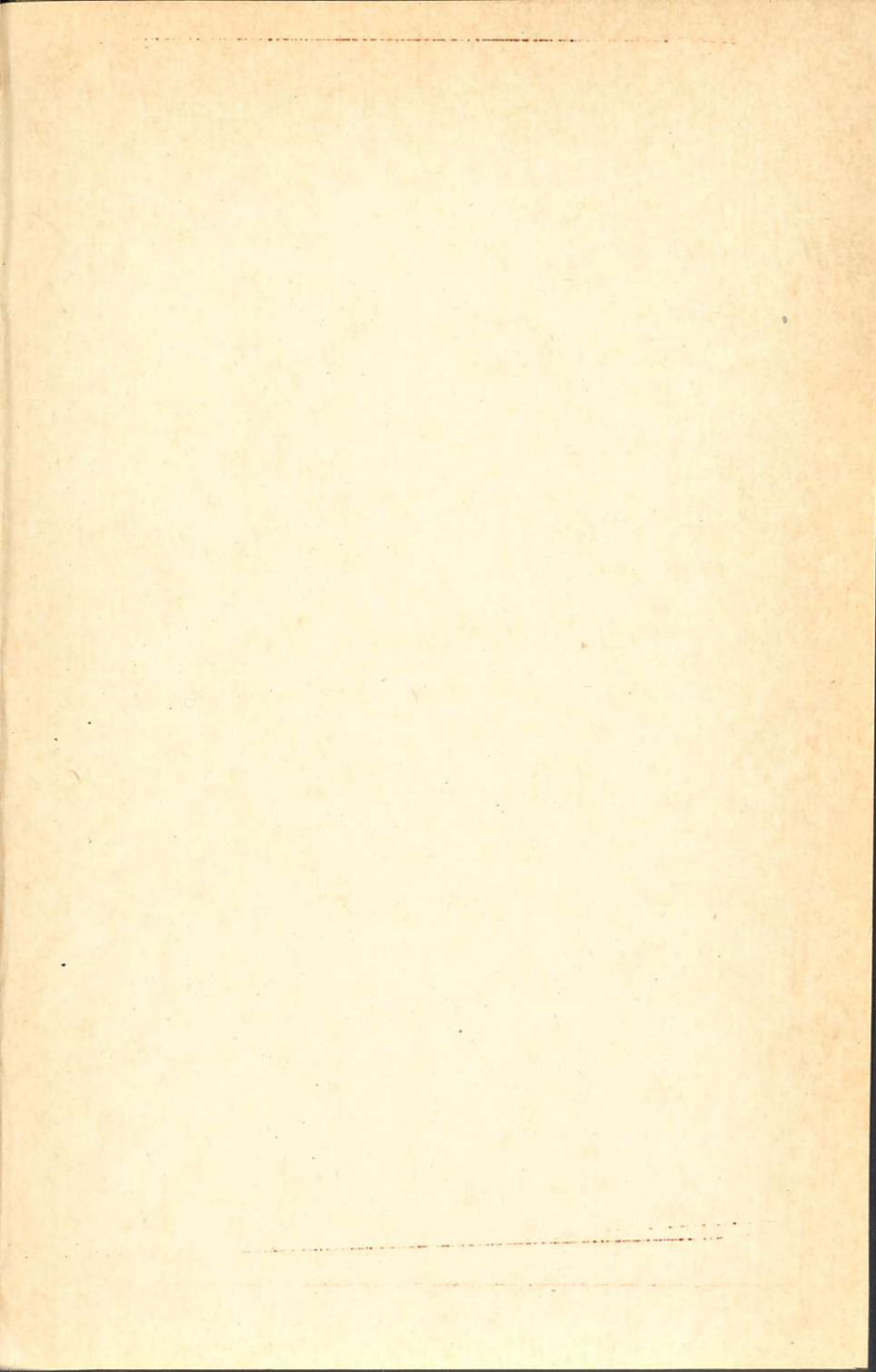
Ja sitten, hyvä lukijani, don Rafael kertoi minulle sen, mitä juuri olette lukenut.

Tunnustan, että nämä seikkailut, jotka kertoi niissä itse pääosaa näytellyt henkilö toisten niin huomattavalla tavalla osaa ottaneiden läsnä ollessa, tunnustan, sanon, että nämä seikkailut herättivät erinomaisesti mielenkiintoani, kuten varmaankaan ei käy teidän; on luonnollista, että ne menettävät paljon minun toistaminani, sillä minä en osaa niihin luoda sitä pirteyttä, joka oli niiden pääasiallisena tenhona.

Kahdeksan päivää myöhemmin lähdin rakastettavan isäntäväkeni luota, mutta sensijaan, että olisin noussut laivaan Guayamassa, kuten aikomukseni ensin oli ollut, lähdin Kotkanpään kanssa partioretkelle Apacheriaan. Tällöin sattuma vei minut näkemään tavallisuudesta poikkeavia ilmiöitä, joista joskus kenties kerron teille, elleivät ne seikkailut, jotka nyt olette lukenut, ole mielestänne olleet liian ikävystyttäviä.

»Arkansasin sissien» päähenkilö esiintyy edelleen romaaneissa »Rajarauhan rikkojat», »Jaguaari» ja »Uskollinen Sydän».

ARVI A. KARISTO O. Y:n
KIRJAPAINO 1920.

Kariston nuorisonkirjoja.

JACOB ABBOTT

- Rollo työssä, lastenkirja sid. 2: 75
Rollo leikkimässä, lastenkirja sid. 3: 50

HAROLD AVERY

- Salattu komero, seikkailuromaani..... 5:—

A. B. COOPER

- Korkki ja minä, seikkailuromaani 5:—

E. T. A. HOFFMANN

- Kiusanhenki, satunovelli pojille sid. 3: 50
Pähkinänrusentaja ja hiirikuningas, tytöille... sid. 3: 50

GUNNAR JØRGENSEN

- Toveripiirissä, kouluopika-romaani 5:—

ANDRÉ LICHTENBERGER

- Rakas pikku Trott..... sid. 3: 50

BARBRA RING

- Pikku herrasmies 3: 50

CHARLES G. D. ROBERTS

- Korven kulkuri, luonnonkirja pojille sid. 3: 50

JOHN RUSKIN

- Kultavirran knningas, lastenkirja, kuv..... sid. 3: 50

SANTERI SAARTO

- Poikuusajoilta, 2. painos, kuvitettu..... sid. 3: 50

ERNEST THOMPSON SETON

- Kalliovuorten valtias, luonnonromaani, 2. painos, sid. 3: 50

FRANK STEVENS

- Mehiläisten valtakunnassa, kuvitettu..... sid. 2: 75

DIKKEN ZWILGMEYER

- Kolme tyttöä tuntureilla, 2. painos..... sid. 3: 50
Mies puolestaan 4:—

Arvi A. Karisto Oskaryhtiö
Hämeenlinna.

Hinta 12 markkaa